

**FUTBOLDA COVID-19 PANDEMİSİ NEDENİYLE
GETİRİLEN BEŞ OYUNCU DEĞİŞİKLİĞİ KURALININ
OYUN VE OYUN AKTÖRLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ**

Serkan VAROL

**Doktora Tezi
Beden Eğitimi ve Spor Doktora
Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN
Doç. Dr. Eren ULUÖZ
2023
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**FUTBOLDA COVID-19 PANDEMİSİ NEDENİYLE GETİRİLEN
BEŞ OYUNCU DEĞİŞİKLİĞİ KURALININ
OYUN VE OYUN AKTÖRLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ**
(The Effects of The Five Substitutions Rule Introduced
Due to Covid-19 Pandemic in Football on The Game And Game Actors)

DOKTORA TEZİ

Serkan VAROL

Danışmanlar: Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN
Doç. Dr. Eren ULUÖZ

Bayburt
Temmuz, 2023

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN ve Doç. Dr. Eren ULUÖZ danışmanlığında, 202230016 ğrenci numaralı, Serkan VAROL tarafından hazırlanan “Futbolda Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Getirilen Beş Oyuncu Değişikliği Kuralının Oyun ve Oyun Aktörleri zerine Etkileri” adlı bu çalışma 14.07.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Programında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN	İmza:
Jüri yesi : Prof. Dr. Necip Fazıl KİSHALI	İmza:
Jüri yesi : Doç. Dr. Murat KUL	İmza:
Jüri yesi : Doç. Dr. Samet ZENGİN	İmza:
Jüri yesi : Dr. Öğr. Üyesi Fatih DEMİR	İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve ğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

...../...../2023

Doç. Dr. Murat KUL
Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum Futbolda Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Getirilen Beş Oyuncu Değişikliği Kuralının Oyun ve Oyun Aktörleri Üzerine Etkileri başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

.... / 08 / 2023

Serkan VAROL

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim dönemi ile başlayan lisansüstü eğitim sürecim içerisinde gelişen akademik bilgi birikiminin bir ürünü olarak hazırladığım doktora tzhimin tamamlanmasında emeği geçen tez danışmanım ve değerli büyüğüm Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN'e, etik ve dürüst bir bilim insanı olma konusunda sonsuz katkılar sağlayarak yardımlarını ve desteğini esirgemeyen ikinci tez danışmanım olan Çukurova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Eren ULUÖZ'e, Bayburt Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Murat KUL'a, Doç. Dr. Fatih DEMİR'e hem akademik yönden hem de insani yönden sergiledikleri yapıcı yaklaşımlarından dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışmasının özellikle veri çeşitliliği yönünden olgunlaşmasında değerli görüşlerini ve desteklerini esirgemeyen Bingöl Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Oktay KİZAR ve Arş. Gör. Ramazan ÖZAVCI'ya, Lisanstan arkadaşım Dicle Üniversitesi Dr. Öğretim Üyesi Savaş AYHAN'a, ayrıca teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen sevgili aileme, bana sevgi saygı ve sonsuz hoşgörü göstererek zaman zaman kendilerini ihmal ettiğim çocuklarım Sümeyye Eslem VAROL, Meryem Nas VAROL ve Ali İmran VAROL'a, tezimin birçok aşamasında emeği geçen özellikle Fevzi ERBİLGİN ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmasında yer alan nitel çalışma grubunun belirlenmesinde desteklerini esirgemeyen değerli mesai arkadaşlarım Spor Uzmanı ve Futbol Antrenörü Mahsum EREN ve Futbol Antrenörü Tayfun Bekir YILDIRIMHAN'a sonsuz teşekkür ederim. Tez çalışmama katılma nezaketini gösteren futbol camiasının değerli antrenör ve futbolcularına ayrıca teşekkürü borç bilirim.

ÖZ

DOKTORA TEZİ

Futbolda Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Getirilen Beş Oyuncu

Değişikliği Kuralının Oyun ve Oyun Aktörleri Üzerine Etkileri

Serkan VAROL

Ağustos 2023, 168 Sayfa

Covid-19 pandemisi tüm alanlarda olduğu gibi futbol branşında da birçok değişime neden olmuştur. Pandemi sürecinde futbolda sporcu sağlığını korumak amacıyla 3 oyuncu değiştirme kuralı geçici olarak 5'e çıkarılmıştır. Daha sonra 5 oyuncu değiştirme kuralı kalıcı hale getirilmiştir. Bu tez çalışmasının amacı, 5 oyuncu değişikliği kuralının oyun ve oyun aktörleri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin incelenmesidir.

Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada uygulandığı karma araştırma deseni kullanılmıştır. Nicel boyutta “Nedensel Karşılaştırma Yöntemi” kullanılmıştır. Nicel analiz, oyun içi değişkenler, oyuncu değişiklik zamanları ve oyuncu sakatlıkları kapsamında sezonların karşılaştırılması şeklinde olmuştur. Nitel Bölümde ise “Durum Çalışması Yöntemi” kullanılmıştır. Nitel araştırmadaki görüşmeler 12 futbolcu ve 12 antrenör ile yapılmıştır. Nicel veriler SPSS.20 programıyla analiz edilmiştir. Nitel veriler Maxqda programıyla kodlama ve temalandırma işlemleri yapılarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada "geçici sakatlık sayıları", "kaleyi bulmayan şut sayısı", "engellenen şut sayısı", "sarı kart sayısı", "toplam pas sayısı", "toplam atak sayısı", "tehlikeli atak sayısı", "oyuncu değiştirme periyotları" değişkenlerinde sezonlara göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Araştırmanın nitel bulguları incelendiğinde katılımcıların olumlu görüşlerine ilişkin en fazla kodlanan temalar “yorgun oyuncuların sahadan alınması”, “antrenöre katkı sağlanması”, “oyuncunun özellikleri”, “enerjisi yüksek / yorulmamış oyuncuların oyuna dâhil olması”, “olumlu etki sağlanması”, “daha fazla sayıda oyuncunun oyuna dâhil olması”, “yeni giren oyuncunun oyuna etkisi fazla olması” “kadrolarda genişleme”, “spor sakatlıklarının azalması”, “oyuncuyu koruma”, “sporcu sağlığına olumlu etki”, “5 oyuncu değişikliğinin yeterli görülmesi” olarak bulunmuştur. En fazla olumsuz kodlama yapılan tema ise “oyun hızının düşmesi” olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında ele alınan sezonların karşılaştırılması ile elde edilen nicel bulgulardan ve araştırma kapsamında yapılan katılımcı görüşmelerinden, kural değişikliğinin yansımalarının olumlu bir düzeyde olduğu ve oyun aktörlerinin kural değişikliğinden genel olarak memnun oldukları söylenebilir. Bu araştırma sonuçlarının kural değişikliğinin olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya koyarak futbol sporuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Futbol, kural değişikliği, oyuncu değişikliği, futbolcu sakatlıkları.

ABSTRACT

DOCTORAL DISSERTATION

The Effects of the Five Substitutions Rule Introduced

Due to Covid-19 Pandemic in Football on the Game and Game Actors

Serkan VAROL

August 2023, 168 Pages

The Covid-19 pandemic has caused many changes in the football branch, as in all areas. In order to protect the health of athletes in football during the pandemic process, the rule of changing 3 players has been temporarily increased to 5. Later, the 5 player substitution rule was made permanent. The aim of this thesis is to examine the positive and negative effects of the 5 substitution rules on the game and its actors.

Mixed research design, in which quantitative and qualitative research methods are applied together, was used in the research. The "Causal Comparison Method" was used in the quantitative dimension. Quantitative analysis was in the form of comparison of seasons in terms of in-game variables, substitution times and player injuries. In the Qualitative Section, "Case Study Method" was used. The interviews in the qualitative research were conducted with 12 football players and 12 coaches. Quantitative data were analyzed with the SPSS.20 program. Content analysis was carried out by coding and theming the qualitative data with the NVIVO10.0 program. In the study, variables such as "temporary injury numbers", "shots not hitting the goal", "blocked shots", "yellow cards", "total number of passes", "total number of attacks", "number of dangerous attacks", "substitution periods" statistically significant differences were found according to the seasons ($p < 0.05$). When the qualitative findings of the research are examined, the most coded themes regarding the positive opinions of the participants are "removal of tired players from the field", "contribution to the coach", "characteristics of the player", "involvement of players with high energy / not tired", "providing a positive effect", "more number of players involved in the game", "the effect of the new player on the game is high", "expansion in the cadres", "reduction in sports injuries", "protecting the player", "positive effect on the health of the athlete", "5 substitutions are considered sufficient". The theme with the most negative coding was found to be "decreased game speed".

As a result, it can be said that the reflections of the rule change are at a positive level and the game actors are generally satisfied with the rule change, from the quantitative findings obtained by the comparison of the seasons covered in the research and the participant interviews conducted within the scope of the research. It is thought that the results of this research will contribute to the football sport by revealing the positive and negative effects of the rule change.

Keywords: Football, rule change, player substitution, footballer injuries.

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1.Giriş	1
1.1 Araştırmanın Konusu ve Problemi	2
1.2. Araştırma Soruları.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Araştırmanın Önemi ve Gerekçe	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.6. Araştırmanın Varsayımları	9

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve	10
2.1. Futbol	10
2.2. Futbol Tarihinin İlk Süreçleri	11
2.3. Modern Futbol Tarihinin Gelişimsel Süreci	13
2.4. Türk Futbol Tarihinin Gelişimsel Süreci	15
2.5. Dünyada Futbolun Kurumsallaşma Süreci	16
2.5.1. IFAB.....	17
2.5.2. FIFA	17
2.5.3. UEFA	19

2.6. Türkiye’de Futbolun Kurumsallaşma Süreci	21
2.6.1. Türkiye Süper Liginin Tarihsel Gelişimi	21
2.7. Futbol Oyun Kurallarının Tarihsel Süreci	22
2.8. Kural 3: Oyuncular	30
2.8.1. Oyuncuların Sayısı.	30
2.8.2. Oyuncu Değişiklilerinin Sayısı.	30
2.8.3. Uzatma Devreleri	31
2.9. Üç Ve Beş Oyuncu Değişikliği Hakkı	32
2.10. Alan Yazın Derlemesi.....	32
2.10.1. Araştırma Konusuna Benzer Ulusal Alan Yazın.....	33
2.10.2. Araştırma Konusuna Benzer Uluslararası Alan Yazın.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Araştırma Yöntemi.....	38
3.2. Evren Ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar	39
3.2.1. Araştırmanın Nicel Evreni.	39
3.2.2. Araştırmanın Nicel Çalışma Evreni.	39
3.2.3. Araştırma Örnekleme ve Çalışma Grubu.....	39
3.3. Araştırma Değişkenlerinin Tanımlanması	41
3.3.1. Oyun İçi Değişkenlerinin Tanımlanması.	41
3.3.2. Oyuncu Değişikliği Zamansal Periyotlarının Tanımlanması.	42
3.3.3. Oyuncu Sakatlıklarının Tanımlanması.....	42
3.4. Veri Toplama Teknikleri.....	42
3.4.1. Araştırmanın Nicel Veri Toplama Stratejisi.....	42
3.4.2. Araştırmanın Nitel Veri Toplama Stratejisi	43
3.5. Gönüllülük.....	43
3.6. Süreç/Uygulama	43
3.6.1. Araştırmanın Nicel Verilerini Toplarken Alınan Kararlara İlişkin Süreçler.....	44

3.6.2. Araştırmanın Nitel Verilerini Toplarken Alınan Kararlara İlişkin Süreçler	45
3.7. Veri Analizi.....	46
3.7.1. Nicel verilerin istatistiksel analizi.....	46
3.7.2.Nitel verilerin istatistiksel analizi.....	47
3.7.3.Görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerin analizi.	47
3.8. Geçerlik ve Güvenirlik	48
3.8.1. Araştırmanın Nicel Geçerlik ve Güvenirlik.	48
3.8.2. Araştırmanın Nitel Geçerlik.	49
3.8.2.1. İç Geçerlik (İnandırıcılık).	49
3.8.2.2. Dış Geçerlik(Aktarılabilirlik).	50
3.8.3. Nitel Güvenirlik.....	51
3.8.3.1. İç Güvenirlik (Tutarlık).	51
3.8.3.2. Dış Güvenirlik.	52
3.9. Araştırmacının Rolü	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.Bulgular	54
4.1. Araştırmanın Nicel Bulguları.....	54
4.1.1. Araştırmanın Oyun İçİ Değişkenlerine Ait Bulgular	54
4.1.3. Araştırmanın Sakatlık Verilerine İlişkin Bulgular.	62
4.2. Araştırmanın Nitel Bulguları.....	62
4.2.1. Araştırmanın Çalışma Grubunda Yer Alan Katılımcıların Tanımlayıcı İstatistikleri	63
4.2.2. Araştırma Temaları ve Kodları	65
4.2.3. Anterenöre Olan Etkiler	65
4.2.4.Etkili Olan Faktörler	69
4.2.5. Olumsuz Etkiler.....	73
4.2.6. Oyuna Etki.....	78

4.2.7. Takım ve Kulübe Etki.	84
4.2.8. Oyuncuya Olan Etkileri.....	86
4.2.9. Oyuncu Değişikliği Sayısına İlişkin Genel Görüşler	92

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Tartışma	98
6.Sonuç ve öneriler	143
6.1. Sonuç	143
6.2. Öneriler	146
Kaynakça.....	148
Ekler.....	159
Öz geçmiş.....	168

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait gol sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	54
Tablo 2. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait gol teşebbüs sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	54
Tablo 3. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait kaleyi bulan şut sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	55
Tablo 4. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait kaleyi bulmayan şut sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	55
Tablo 5. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait kaleci kurtarış sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	56
Tablo 6. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait engellenen şut sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	56
Tablo 7. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait köşe vuruşu sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	56
Tablo 8. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait ofsayt sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	57
Tablo 9. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait faul sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	57
Tablo 10. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait sarı kart sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	58
Tablo 11. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Kırmızı Kart Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.	58
Tablo 12. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait toplam pas sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	58
Tablo 13. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait rakibe müdahale sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	59
Tablo 14. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait toplam atak sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.	59

Tablo 15. <i>Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait tehlikeli atak sayısına ilişkin t-testi analiz sonucu.</i>	60
Tablo 16. <i>Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarında oyuncu değişiklik periyotlarına göre oyuncu değişim sayılarına ilişkin t-testi analiz sonuçları.</i>	60
Tablo 17. <i>Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarında oyuncu değişiklik periyotlarına göre oyuncu değişim sayılarına ilişkin grafik tablosu.</i>	61
Tablo 18. <i>Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait geçici sakatlık sayısına ilişkin t-testi analiz sonucu.</i>	62
Tablo 19. <i>Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait ciddi sakatlık sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.</i>	62

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Tema ve kategoriler	65
Şekil 2. Antrenöre olan etkiler kategori gösterimi	65
Şekil 3. Etkili olan faktörler kategori gösterimi	69
Şekil 4. Olumsuz etkiler kategori gösterimi	74
Şekil 5. Oyuna etki	78
Şekil 6. Takım ve kulübe etki kategori gösterimi	84
Şekil 7. Oyuncuya olan etkileri kategori gösterimi	86
Şekil 8. Oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategori gösterimi	92
Şekil 9. Kod haritası	95
Şekil 10. Antrenör katılımcıların kod bulutu	96
Şekil 11. Futbolcu katılımcıların kod bulutu	96
Şekil 12. Genel kod bulutu	97

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

IFAB : Uluslar Arası Futbol Birliği Kurulu

FIFA : Uluslar Arası Futbol Federasyonları Birliği

UEFA : Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

TFF : Türkiye Futbol Federasyonu

TASK : Türkiye Amatör Spor Kulüpleri

VAR : Video Yardımcı Hakem

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

M.Ö. : Milattan Önce

M.S. : Milattan Sonra

FA : Futbol Federasyonu

BİRİNCİ BÖLÜM

1.Giriş

Dünyada ve ülkemizde bir numaralı spor olan futbol, aynı zamanda dünyanın en büyük spor organizasyonudur. Futbol spor olarak tüm kıtalarda, tüm ülkelerde ve birçok farklı seviyede oynanmaktadır. Futbol; yaş, cinsiyet, ırk, din, kültür, etnik köken, cinsel yönelim veya engellilik gibi kişisel özellikleri ne olursa olsun, herkes için eğlenceli olarak görülmeli ve bu yapısının da korunması gerekmektedir. FIFA Dünya Kupası'nda oynan bir maçtan, dünyanın ücra bir köyündeki küçük bir çocuk maçına kadar tüm dünyada futbol kurallarının aynı olması, futbolun tüm paydaşları için devam etmesi gereken önemli bir olgudur (IFAB, 2021).

Ortaya çıktığı günden bu yana büyük değişimler geçirmiş olan futbol sporu, bugün ki modern formuna dönüşmesi futbol oyun kurallarının değişmesiyle gerçekleşmiştir. Futbol oyun kurallarındaki değişikliklerin genel amacı, futbol karşılaşmasını daha güzel, daha heyecanlı, daha fazla gol içeren bir yapıya dönüştürmektir. Bunu yaparken, Fair Play ilkelerine ve futbolun cazibesine zarar vermeden sağlanmalıdır. Bu nedenle, bir kural değişikliği düşünüldüğünde, IFAB ve tüm karar organları, değişikliğin hem oyuna hem de oyunculara fayda sağlayacağı konusunda ikna edilmelidir. Adalet, dürüstlük, saygı, güvenlik, katılımcı ve izleyici keyfi ve uygun olduğunda oyunu geliştirmek için teknolojinin kullanımı, önerilen herhangi bir değişikliğin merkezinde yer alır. Bu nedenle kural değişiklikleri, oyunun bütünlüğüne, kurallara ve hakemler ile futbolun tüm unsurlarına saygı gösterilmesini ve futbol markasının değerinin korunmasını sağlayarak dünya çapında, her düzeyde futbola fayda sağlayacaktır (IFAB, 2021).

Oyun kuralları açısından incelendiğinde futbol oyun kuralları, diğer takım sporlarının çoğuna göre daha basittir. Ancak birçok durum öznel olduğundan ve maçı yöneten hakemlerin de inisiyatif alabileceği düşünüldüğünde, bazı kararların yanlış olması ve bu kararların tartışmalara yol açması kaçınılmazdır. Bazıları için bu sorunsal, oyunun eğlencesinin ve çekiciliğinin bir parçasıdır. Son yıllarda oyunun kuralları sürekli olarak güncellendiği ve çağın gereklerine göre değiştirildiği için futbol farklı bir sürece sahip olmuştur. Bu süreç sonucunda kavramsal olarak; “Fair-Play”, “Gole gitme”, “Hücum futbolu”, “Pozitif oyun”, “Defansif taktikler”, “Profesyonel faul”, “Bariz gol şansı”, “Ciddi faullü oyun”, “Taktik faul”, “Hücum faul”, “Arkadan müdahale” gibi kavramlar doğmuştur. Bu kavramlar çerçevesinde

yapılan bazı hareketler, "faul" şeklinde değerlendirilir ve sporcunun sağılığını tehdit eder. Bu nedenden dolayı kuralların oyuncuların sağılığına ve güvenliğıne katkıda bulunması beklenmektedir (Orta, 2011). IFAB, gerektiğinde oyuncuları kurallar dâhilinde desteklemek için kurallarda hızlı ve uygun değışikliklerin yapılacağını vurgulamaktadır. Bunun son dönemlerdeki en bariz örneğı Katar'da ortaya koyulmuştur. Eğer oyuncu değışikliğinde bir futbolcu, rakibin topu kazanmak için yaptığı mücadele sırasında beyin sarsıntısı veya kafa travması nedeniyle oyuna devam edemezse, hakem oyunu hemen durduracak ve oyun alanına sağılık ekibi çağrılacaktır. Kulüp doktorunun oyuncunun oyuna devam edemeyeceğıne karar vermesi durumunda yapılacak olan oyuncu değışikliği takımın oyuncu değışikliği hakkını kullandığı anlamına gelmeyecek şekilde bir karar verilmiştir. (IFAB, 2022)

Futbolun sonucunu belirleyen veya doğrudan etkileyen en önemli aktörler sahadaki sporcular ve teknik direktörlerdir. Bu tarafların temel beklentisi, oyundan en önemli sonuçları olumlu bir şekilde almak ve sporcuların oyunda geçirdikleri süre boyunca en üst düzeyde performans göstermelerini sağlamaktır. Ek olarak, sporcuların aralıklı yüksek yoğunluklu hareketler yapma yeteneklerini korumaları beklenir. Bu etkinliklerin sahada düzenlenmesi teknik direktör ve teknik ekibin sorumluluğundadır. Bir teknik direktörün bir takımı yönetirken karşılaştığı problemler, bir ekonomist veya işletme yöneticisinin karşılaştığı problemlere benzemektedir. Teknik direktör, sınırlı imkânlar ve kıt kaynaklarla belirlenen hedefe ulaşmaya çalışmaktadır. Teknik direktörün görevleri, oyuncuları hem fiziksel hem de zihinsel olarak müsabakalara hazırlamak, gerekli tüm hazırlığı sağlamak, kullanılacak sistem ve taktikleri belirlemektir (Frick vd., 2010). Ayrıca teknik direktörler, oyun sırasında ortaya çıkan olay ve durumlara tepki olarak oyun tarzını veya sahadaki oyuncuları değıştirebilirler. Bu değışiklikler yapıldığında oyun içinde gelişecek olan birçok oyun içi özellik; sakatlık, puanlar, oyun süresi, oyuncu performansı gibi faktörler, oyuncu değışikliği kararlarını etkileyen birçok oyun içi özellik olarak derecelendirilebilir (Çelik, 2020).

1.1 Araştırmanın Konusu ve Problemi

Profesyonel futbolda başarılı olmak için oyuncuların bir takım teknik, taktik ve fiziksel becerilere sahip olması gerekir (Akt., Erdoğan, 2021, s.3). Kaliteli oyuncular, yüksek yoğunluklu rekabete hazırlanmak için kontrollü bir antrenman programından geçmelidir (Harper, 2019). Yapılan bir araştırmada futbolcu performansları incelenmiş ve bir üst düzey oyuncunun maç sırasındaki koşu mesafesinin 8,6-14,2 km olduğu belirlenmiştir (Köklü, Özkan, Alemdaroğlu, ve Ersöz, 2009). Başka bir çalışmada, oyunun ikinci yarısında, egzersiz yoğunluğunun ve kat edilen mesafenin ilk yarıya göre %5-10 oranında azaldığı tespit edilmiştir (Aktaş, 2013). Ayrıca ulusal futbol liglerinde başarılı takımların başarısız takımlara

göre daha uzun süre topa sahip oldukları ortaya çıkarılmıştır (Jones, James vd. 2004 & Carling, Williams vd. 2007). Başarılı takımlar top kaybından sonra daha kısa sürede topa kavuşabilmektedirler (Vogelbein, Nopp, & Hökelmann, 2014).

Teknik direktörlerin arka plan hazırlığının nihai amacı maçı kazanabilmektir. Bunu oyunda başarmak için, bir avantajı sürdürmek veya bir dezavantajı ortadan kaldırma üzerine meydana gelen çeşitli değişen durumları yönetmeleri gerekmektedir. Futbol maçlarındaki oyuncu değişikliğine bakıldığında, oyuncu değişikliğinin çeşitli sebepleri olabilmektedir. Bir teknik direktörün sakatlık, yorgunluk, sarı kart, taktik sistem değişikliği gibi nedenlerle oyuncu değişikliği yapması veya kaleci gibi kritik pozisyonda oynayan bir oyuncuyu oyundan alması gerekebilmektedir (Çelik, 2020). Teknik direktörler, futbol maçlarında oyuncuların yorgunluktan dolayı fiziksel ve teknik performanslarının düştüğünü fark eder ve performanstaki bu düşüşün takımı olumsuz etkilememesi için oyuncu değiştirmeye karar verirler. Bu nedenle oyuncu değiştirme kuralını kullanmak, yorgunluğun takım üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için etkili bir strateji gibi görünmektedir. Ancak teknik direktörlerin maçlarda sürekli oyuncu değişikliği yapmasının sebebi sadece oyuncuların sahadaki yorgunluğunu azaltmak değildir. Bazı durumlarda teknik direktörler taktiksel davranışlarını değiştirmek için de oyuncu değişikliği yapmaktadırlar. Değişiklik sonrası takımların futbol maçlarındaki taktiksel davranışlarının ve oyun tarzlarının değiştiği gözlemlenmiştir. Ayrıca oyuncu değişiklikleri takımlarda, taktik sistem değişikliklerine, yüksek performansa ve takım içi rekabete neden olabileceği düşünülmektedir.

Covid-19 pandemisine kadar futbolda oyuncu değişikliği kuralı; "Bir maçta sadece üç oyuncu değişikliği yapılabilir. Oyunun başlangıcından bitiş düdüğüne kadar devre arası da dâhil olmak üzere istedikleri zaman değişiklik haklarını kullanabilirler. Oyuncu değişikliği sırasında yedek kulübesindeki oyuncu, oyundaki oyuncunun yerini alır. Değiştirilen oyuncu oyun alanına geri dönemez" şeklinde tanımlanmaktaydı. Yine kural 3 uyarınca, IFAB resmi oyun sırasında en fazla üç oyuncu değişikliğine ve maçın kararlaştırılacağı maçlarda uzatmalarda bir ek oyuncu değişikliğine izin vermektedir (IFAB, 2019). Ancak Covid-19 pandemisi, günlük hayatın her alanında olduğu gibi dünya spor endüstrisinde de büyük değişikliklere neden olmuştur. Uygulanan tedbir ve kısıtlamalar sonucunda birçok uluslararası sportif organizasyon iptal edilmiş ya da ertelenmiştir. Yine düzenli olarak her yıl yapılan ulusal ve uluslararası ligler, bir süreliğine ertelenmiş ve ciddi önlemler alınmıştır. Ayrıca bu organizasyonların birçoğunun seyircisiz olarak oynanmasına karar verilmiştir. Tüm amatör etkinlikler iptal edilmiştir. Ülkemizde DSÖ tavsiyelerine uyarak tüm spor organizasyonları ve futbol müsabakalarını virüs kontrol altına alınana kadar askıya alınmıştır (Türkmen, &

Özasarı, 2020). Bu gelişmelere paralel olarak IFAB, 3. Kural içerisinde tanımlanan, 3 oyuncu değişikliği kuralında geçici revizyon yaparak 5 oyuncu değişikliği şeklinde uygulanmasına karar vermiştir (IFAB, 2021).

Covid-19 pandemisi nedeniyle oyuncu değişikliği kuralına getirilen geçici 5 oyuncu değişikliği kuralı, IFAB tarafından 2022-2023 sezonundan itibaren kalıcı hale getirilip resmi oyun kurallarına dâhil edilmiştir. Covid-19 salgını esnasında yapılan geçici kural değişikliğinin ana nedeni, müsabakaların ertelenmesi nedeniyle oyuncuların karşı karşıya kaldığı stresli durumlardır. Bu stresli durum, daha kısa sürede daha fazla maça çıkmak zorunda kalan sporcularda yorgunluğun artmasına ve sakatlık riskinin artmasına neden olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında beş oyuncu değişikliği kuralı kalıcı hale gelerek birçok teknik direktörün daha fazla oyuncu değiştirmesine olanak sağlamıştır. Bunun sonucunda da maç sırasında kat edilen toplam mesafe ve harcanan efor nedeniyle oyuncunun üzerinde oluşan yükü azaltma konusunda olumlu katkılar sağlamıştır. Aynı zamanda, muhtemelen oyun sonrası toparlanma ve iyileşme üzerinde de olumlu bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle oyuncu değişikliği sayısının beşe çıkarılmasının, oyuncuların maç sonrasında daha hızlı toparlanmasına, hastalık ve sakatlıkların önlenmesine ve sporcunun sağlığının korunmasına yardımcı olabileceği söylenebilir.

Covid-19 salgını olmasaydı bile oyuncu değişikliği kuralı, modern futbolun ulusal ligler, kupalar, çeşitli uluslararası elemeler veya takımların grup maçları, oyuncuların milli takımlarının uluslararası maçlarına katılımı gibi katı ulusal ve uluslararası maç programlarından dolayı gelmesi gereken bir olguydu. Yine de normal sezondaki maçlar oyuncular için daha fazla yük getirmektedir. Muhtemelen, bir futbol maçı sırasında bir teknik direktörün alması gereken en önemli kararlardan biri, hangi oyuncunun oyundan ayrılacağına, ne zaman ve kimin değiştirileceğidir, çünkü bu karar oyunun sonucunu önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bunun en popüler örneği; Bayern Münih'in ilk yarıyı 1-0 yenik kapattığı maçıdır. İkinci yarıda oyuncu değişikliği ile Robert Lewandowski ve diğer oyuncuların oyuna girmesiyle yeniden başlayan maç, beş golle Bayern Münih lehine sonuçlanmıştır. Maç öncesi ve devre arası teknik ve taktik müdahalelerine ek olarak, teknik direktörler oyunu en fazla oyuncu değişikliği yoluyla etkileyebilmektedirler. Güzel vd. (2013) yaptıkları vaka incelemesinde, görüştükleri bir teknik direktörden *"...Bir teknik direktör ne yaptığını çok iyi bilmelidir. Örneğin bir maçta yaptığı yanlış değişiklik takımı olumsuz yönde etkileyebilir..."* yanıtını almışlardır. Bundan dolayı hem oyuncu değişikliğinin zamanlaması hem de hangi oyuncunun oyundan çıkıp hangisinin oyuna dâhil olacağı kararı çok önemlidir. Doğru zamanlama ve doğru oyuncu değişiklikleri ile bir maçı kaybettiği zannedilen bir takımın maçı

kazanmasına veya yapılan yanlış oyuncu değişikliği ile kazanılacağı zannedilen bir maçın kaybedilmesine neden olunabilir.

Oyuncu değişikliği analizi, yüksek performanslı futbolda gelişmekte olan bir araştırma konusudur. Ancak şimdiye kadar ulusal literatürde oyuncu değişikliği kuralı ile ilgili doğrudan yapılmış bir çalışma olmadığı, uluslararası literatürde ise sınırlı bilimsel literatür yayımlanmıştır. Bu alandaki araştırma çalışmalarının çoğu, oyuncu değişikliği nedeniyle fizyolojik parametrelerdeki değişikliklere odaklanmıştır. Bu çalışmada ise oyuncu değişikliği kuralının oyun içi aksiyonları ve oyun içi aktörlerini (futbolcu ve antrenörleri) etkileyip etkilemediğini ortaya konulması hedeflenmektedir.

Araştırmamızın problem cümlesi, Covid-19 pandemisi nedeniyle futbol sporuna geçici olarak getirilen, sonradan kalıcı hale gelen 5 oyuncu değişikliği kuralının oyuna ve oyun aktörlerine etkisi nedir? Sorusuna cevap aranmaktadır. Bu bağlamda araştırmada, aşağıdaki sorular yanıtlanmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırma Soruları

1-) Futbolda oyuncu değişikliği kuralında yapılan değişikliklerle, getirilen 5 oyuncu değişikliği kuralı ile önceki 3 oyuncu değişikliği kuralı arasında;

- a) Gol sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- b) Gol teşebbüsü sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- c) Kaleyi bulan şut sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- d) Kaleyi bulmayan şut sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- e) Kalecinin Kurtardığı şut sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- f) Engellenen şut sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- g) Köşe vuruşu sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- h) Ofsayt sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- i) Sarı kart sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- j) Kırmızı kart sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- k) Faul sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- l) Toplam pas sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- l) Müdahale sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

m) Toplam atak sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

n) Tehlikeli atak sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

2-) Beş oyuncu değişikliği kuralı ile önceki uygulama arasında oyuncu değişikliği zamanlarında anlamlı farklılık var mıdır?

3-) Beş oyuncu değişikliği kuralı ile önceki uygulama arasında oyuncu sakatlığı oranında anlamlı farklılık var mıdır?

4-) Futbolcu ve antrenörlerin 5 oyuncu değişikliği kuralına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

2019-2020 sezonunun ikinci yarısında, IFAB (Uluslararası Futbol Birliği Kurulu), küresel Covid-19 salgını nedeniyle tüm ulusal ve uluslararası üst düzey müsabakalarda geçici olarak "5 oyuncu değiştirme kuralını" uygulamaya koydu. Uluslararası Futbol Birliği Kurulu, salgının devam eden etkileri nedeniyle 2021-2022 sezonunda geçici beş oyuncu değişikliği kuralının devam edeceğini açıklamıştır (IFAB, 2021). Bununla birlikte IFAB, oyunun kurallarında kalıcı değişiklik yaparak 2022-2023 sezonundan itibaren geçici 5 oyuncu değiştirme kuralının kalıcı hale geldiğini duyurdu (IFAB, 2022). Bu tez çalışması, Covid-19 salgını nedeniyle futbola geçici olarak getirilen, daha sonra kalıcı hale gelen beş oyuncu değiştirme kuralının oyun ve oyun aktörleri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini incelemek için tasarlanmıştır.

Bu tezin konusu, futbol oyun kuralları içinde yer alan "Kural-3 oyuncular" başlığı altında düzenlenen oyuncu değişikliği kuralıdır. Pandemi sırasında geçici olarak uygulamaya konulan beş oyuncu değişikliği kuralının temel amacı, pandeminin olumsuz etkilerini önlemektir. Dolayısıyla asıl amaç futbolcuların sağlığını korumak, bu olumsuz durumun takımları olabildiğince az etkilemesini sağlayarak, oyun kalitesinin düşmemesini ve futbolun marka değerini korumaktır. Bununla birlikte futbolda yapılan birçok kural değişikliğinin oyun akışını ve izlenme kalitesini bir üst seviyeye çıkardığı düşünülmektedir. Bu kapsamda tez içerisinde planlanan çalışmalar sonucunda elde edilen nitel ve nicel sonuçların, beş oyuncu değişikliği sonrasında ortaya çıkan olumlu ve olumsuz durumların tanımlanmasına ve ileride yapılacak düzenlemelerin uygulanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Futbol takımlarının özellikle pandeminin ilk döneminde oyuncu bulmakta zorluklarla karşılaştıkları görülmüştür. Bu nedenle, federasyonlar bir an önce ligleri tescillemek için daha sıkı sıkı takvimler hazırlanmıştır. Sıkıştırılmış maç programlarının oyuncu yorgunluğunu arttırdığı ve sporcularda daha ciddi yaralanmalara neden olduğu gözlemlenmiştir. Futbolun

geçici olarak beş veya daha fazla oyuncu değişikliği hakkına sahip olması, pandemi gibi istisnai durumlar da dâhil olmak üzere yoğun maç programlarında (lig, kupa, ulusal ve uluslararası kulüp maçları) sporcuların sakatlanma sayısını ve dolayısıyla sağlık durumu yüzünden takımdan uzaklaşan oyuncu sayısını azaltacaktır. Bu nedenle oyuncu seçeneklerindeki artışın oyun kalitesinde istikrarı sağlayacağına ve teknik direktörlerin oyun stratejilerini hazırlarken birçok oyun seçeneğini yansıtmaya fırsatı bulacağına inanılmaktadır. Dolayısıyla bu tezin amacı, Covid-19 salgını nedeniyle oyun kurallarına geçici olarak eklenen ve daha sonra kalıcı hale gelen beş oyuncu değişikliği kuralının oyun ve oyun aktörlerini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyip etkilemediğini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla, 3 oyuncu değişikliği kuralının uygulandığı 2018-2019 sezonu ve 5 oyuncu değişikliği kuralının uygulandığı 2021-2022 sezonunda oynanan maçlarda oyuncu değişikliği zamanları, oyun içi değişkenler ile video analiz yöntemi aracılığıyla elde edilen sakatlık verileri incelenmiştir. Aynı zamanda farklı liglerden teknik direktör ve futbolcularla görüşülerek 5 oyuncu değişikliği hakkında görüşleri analiz edilmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi ve Gerekçe

Literatürde çeşitli spor dallarında ve futbolda oyun yapısı, tekniği, taktikleri, sporcu sağlığı, sporcu psikolojisi ve antrenman yöntemleri üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar bulunmaktadır. Ulusal literatürde oyuncu değişikliği maddelerinin etkileri ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmazken, uluslararası literatürde değişiklik maddelerinin fizyolojisi ve taktik değişikliklerine odaklanan sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bununla birlikte, oyun kuralları, spor müsabakalarında tek tip bir uygulama standardı sağlamaktadır. Oyunun kurallarında yapılan değişikliklerin hem oyun hem de oyuncu için olumlu etkiler yaratması beklenmektedir. Literatürden farklı olarak bu tez çalışmasında, futboldaki oyuncu sayısını özel olarak tanımlayan, “Kural 3: Oyuncuların sayısı” başlıklı kural içerisinde yer alan bir maçta en fazla oyuncu değişiklik sayısında yapılan beş oyuncu değişikliğinin oyuna ve oyun aktörlerine olumlu ve olumsuz etkilerini incelemektir. Covid-19 pandemisi nedeniyle geçici olarak lanse edilen ve 2022- 2023 sezonundan itibaren kalıcı hale gelen bu kuralın irdelendiği çalışmamıza göre kalıcı hale gelen beş oyuncu değişikliği kuralının oyun ve oyun aktörleri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini kural değişikliğine göre ortaya koymak tezin temel amacını oluşturmaktadır. Oyuncu değişikliği ile ilgili geçici kural değişikliği, sonraki sezon kalıcı hale gelmiştir. Kalıcı oyuncu değişikliği kuralının temel taşlarından biri olan “takımlara daha fazla oyuncu seçeneği sağlanması ve oyunun oyuncular üzerindeki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması” fikrini destekleyen bulgular, futbolun olumlu etkilerinin belirlenmesi açısından çıkarımlar sağlayabilmektedir.

Ek olarak kural değişikliğinden sonraki sürecin sporcuları fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkilediği tespit edilirse, sporcuların fiziksel ve psikolojik olarak zarar görmesini engelleyecek önlemlerin düşünülmesi ve bunlara katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu sayede sporculara, kulüplere ve oyundaki diğer katılımcılara zarar veren iş gücü kaybı, sportif aktivite kaybı, tıbbi masraflar gibi doğrudan ve dolaylı kayıpların  nlenmesine, spor yaralanmalarının  nlenmesine ve psikolojik sorunların  nlenmesine yardımcı olunacağına inanılmaktadır.

Çalışmamızın konusunu belirlemedeki temel neden olarak, alan yazında futbol ile ilgili birçok çalışmanın (hatta en çok çalışmanın olduğu spor branşı) olduğu görülmesine rağmen, futbol oyun kuralları değişikliği ile yapılmış çalışma sayısının çok az olmasıyla beraber endüstri haline gelen ve milyarlarca insanı bir şekilde etkileyen futbol organizasyonunu, oyun kuralları değişikliği süreçleri çerçevesinde anlamaya çalışma çabası şeklinde ifade edilebilir. Ayrıca yukarıda da belirtildiği üzere kural değişiklikleri sürekli değişen futbol oyun anlayışına adapte edilerek hem seyir hem de değişen oyun anlayışına olumlu katkı sağladığı düşünülmektedir. Tüm bunlarla beraber çalışmamız, Futbol sektörünün cazibesini koruma çabası içerisinde Pandemi sürecinde IFAB ve F FA tarafından tavsiye edilen ancak Ulusal Federasyonların takdirine bırakılan, üst düzey futbol m سابakalarında geçici olarak getirildikten sonra 2022 yılı itibariyle kalıcı hale gelen 5 oyuncu değişikliği kuralının sporcuların fiziksel ve psikolojik sağlıklarının korunması ve antrenöre oyun içinde daha fazla sporcu seçeneği sunarak futbol oyununda farklı taktiksel değişikliklerle, oyun kalitesini artıracadığını savunan önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda çalışmanın konu bağlamında ulusal boyutta ilk çalışma olduğu düşüncesinden hareketle, bundan sonra yapılacak benzer çalışmalara referans bir çalışma olması bakımından literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Spor Toto Süper Liginin 2018-2019 sezonu ile 2021-2022 sezonlarına ait oyun içi değişkenleri (gol sayısı, gol teşebbüsü sayısı, kaleyi bulan şut sayısı, kaleyi bulmayan şut sayısı, kalecinin kurtardığı şut sayısı, engellenen şut sayısı, köşe vuruşu sayısı, ofsayt sayısı, sarı kart sayısı, kırmızı kart sayısı, faul sayısı, toplam pas sayısı, rakibe müdahale sayısı, toplam atak sayısı, tehlikeli atak sayısı), aynı sezonlara ait oyuncu değişikliği zamanları ve video ma analiz yöntemi aracılığıyla geçici - kalıcı sakatlık verilerinin toplandığı kural uygulaması öncesi 33 ve sonrası 33 toplamda 66 Süper Lig maçı ile sınırlıdır. Ayrıca araştırmanın nitel veri setini oluşturan, görüşmeyi kabul eden 12 futbol antrenörü ve 12 futbolcu ile sınırlıdır. Bununla birlikte araştırmanın çalışma evreni 3 oyuncu değişikliğinin

uygulandığı 2018-2019 sezonu ile 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı 2021-2022 sezonlarında Spor Toto Süper liginde yer alan maçları kapsamaktadır ve nicel bulgular ancak çalışma evrenine genellenebilir. Söz konusu kural değişikliğinin futbol sporunda oyun ve oyun aktörleri üzerindeki etkileri ile ilgili uluslararası düzeyde daha kesin sonuçlar için daha fazla sayıda futbol liginin aynı anda araştırıldığı çok uluslu çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan nicel verilerin elde edildiği www.flashscore.com sitesinde yer alan maç istatistikleri gol, sarı kart, kırmızı kart ve oyuncu değişiklik sayıları, Türkiye Futbol Federasyonun Resmi İnternet sitesinde paylaşılan sezon istatistikleri ile örtüşmektedir. Çalışma evreni içinde belirlenen sezonlara ait diğer oyun içi değişkenlerin de bu doğrultuda geçerli oldukları varsayılmıştır. Yine araştırmanın nitel verilerinin elde edildiği kural değişikliği ile ilgili antrenör ve futbolcu görüşmelerinde kişilerin aktardıkları düşüncelerin ve yorumların kişilerin gerçek görüşleri olduğu varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın alan yazındaki genel çerçevesi bu başlık altında sunulmuştur.

2.1. Futbol

Futbol sporunun, gelmiş, geçmiş ve halen yapılmakta olan tüm spor dalları arasındaki yeri ve önemi diğer spor dallarına oranla çok daha fazladır. Bu spor dalına, milyonlarca kişi, sporcu, çalışan, işveren ve izleyici olarak katılım göstermektedir. Bu durum futbolu, modern hayatın en büyük endüstriyel sektörü haline dönüşmesine katkıda bulunmaktadır. Diğer birçok spor dalına nazaran geniş bir oyun alanında, belirli sayıda oyuncunun (22 oyuncunun) katılımıyla, oyun kuralları gereği azami ve maksimum sınırları belirlenen bir alanda, kazananın kalelere atılan ya da yenilen gollerle belirlendiği, el ve kolların kullanımı dışında vücudun her yerinin kullanılarak oynandığı bir spordur. Futbol müsabakaları on birer oyuncudan oluşan iki takım arasında oynanır. Teknik ekip ile yedek oyuncular oyun alanı kenarında kendilerine ayrılan alan içerisinde hazır beklerler. Futbol müsabakaları için özel olarak tasarlanmış küre biçimindeki futbol topu ile oynanır. Karşılaşan her iki takımın amacı kurallarla belirlenen süre içerisinde yine oyun kuralları dâhilinde genel olarak ayakların kullanılmasıyla beraber kafa ve vücudun diğer uzuvları ile topa vurarak topu rakip kale direkleri arasından geçirmektir. Topa elle dokunma hakkı yalnızca kalecilere, ceza alanı şeklinde ifade edilen alan içerisinde olmak kaydı ile izin verilmiştir. Genel hatları ile ifade edilen futbol sporunun oynanışı dünyada seyir zevki en yüksek spor dalı olarak kabul edilir. Buda futbolu, günümüzde en çok takip edilen ve en çok sevilen spor dalı olarak kabul görmektedir. (İnal, 2004)

Ferah (1991)"e göre, futbol içerisinde bireysel ve grup davranışlarının sergilendiği kompleks bir spordur. Bu niteliği ile günümüz sporları arasında oldukça yaygın bir izleyici kitlesine ulaşmıştır. Futbol oyuncusu da, sahada oyun kuralları içerisinde, doğru yer ve zamanda, toplu veya topsuz bir şekilde oyunun gerektirdiği davranışları takımına avantaj sağlamak için yapan sporcudur. Bu hareketler bütününe "futbol oyun tekniği" denilir. Başka bir deyişle, futbol oyuncusu her durumda topa hâkim olma ve hâkimiyeti sürdürmek için çeşitli becerilere haiz olmalıdır.(Ferah, 1991).

2.2. Futbol Tarihinin İlk Süreçleri

Futbolun tarihsel süreci ile ilgili yapıtlara bakıldığında, sırasıyla Çin, Japonya ve ardından Mısır'a geçtiği görülmektedir. Bunların nedenleri olarak, birincisi tarihsel olarak Çinden sonra futbolun ikinci görüldüğü yer Japonya olabilir. İkincisi, elde edinilen bilginin sınırlı olması ve üçüncüsü de yanlışlık olabilir. Kayıtlara göre, Japonya'da M.S. 300-600 yıllarında ortaya çıktığı düşünülen ve yaygınlaşan Kameri oyunu bilinir. Bu oyun Çin'de oynanan Tsu Chu'nun topu düşürmeden sürekli yukarıda tutma formuna benzemektedir. Etrafı ağaçlar ile sınırlandırılmış dikdörtgen şeklinde bir sahada oynanan, 10-12 oyuncunun paslaşma yoluyla içi talaşla doldurulmuş 20-25 cm çapındaki topu yere düşürmemeye kurgulanmış bir oyundur. Bu oyunda bir yarışma ya da rekabet yerine, topu düşürmeden paslaşma yoluyla yetenek sergilemek var. Japonya'da bu oyun, Çin'deki Tsu Chu oyununda olduğu gibi toplumun aşağı tabakalarına yayılmış ve 16. yüzyılda Japonya'da en yaygın oyun olmuştur. Oyun, süreç içerisinde değişikliğe uğrayarak günümüzde hala oynanmaktadır (Akt., Erdoğan 2008, s.12).

Mısır'daki kazılar sonucu bulunan kalıntılarda ise (Beni-Hasan mezarlığı), M.Ö. 2500 yıllarına ait olduğu düşünülen boyamalar, nesneler ve yazılar bulunmuştur. Buradan elde edinilen bulgular ışığında futbola benzediği düşünülen top oyunlarının genel amacının firavunlar ya da belli tanrılar için yapılan dinsel ritüeller içerisinde yapılan eğlenceli gösteriler olduğu tahmin edilmektedir. Mısır'da bulunan Merruka mezarlarında yer alan ahitlerin duvar resimlerinde futbolculara benzeyen figürlerin yanı sıra ayaklarıyla topa vuran insan çizimlerine rastlanmaktadır. Bununla birlikte, Mısır'ın sıcak ve nemsiz iklimi, resimlerde yer alan toplardan bir kısmının günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Kahire, Berlin ve Londra müzelerinde örnekleri bulunan ve yaklaşık 2500 yıl önceden kalma olduğu düşünülen bu ilkel toplar, 7,5 santim çapında, deriden veya sık dokunmuş ketenden yapılmış ve zikzak dikişlerle dikilmiş, içleri kepek ve yosun kurusu gibi maddelerle doldurulmuş olduğu görülmektedir.(Akt. Erdoğan, 2008, s.13)

Amerika ana karasında, M.Ö. 1500 tarihlerinde yaşayan Aztek medeniyetindeki insanların futbol oyununa benzeyen bir oyun oynadıkları düşünülmektedir. Bu oyun Azteklerden diğer yerlere yayıldığına inanılmaktadır. Şöyle ki futbola benzeyen bu oyun Meksika'da kutsal oyun olarak nitelenmektedir. Oyunlar hem izlenice, hem astrolojik inceleme hem de politik girişimler olarak tasvir edilmektedir. Belirtilen çağlarda daha çok soylular tarafından oynanan oyun, kralların kendi egolarını tatmin ettiği yarış/ rekabet oyunuydu. Oyunu icra eden ve izleyiciler için hem laik ve hem de dinsel anlamı vardı. Eskimolarda *Aqsaqtuk* (buz üstünde futbol) adıyla ifade edilen oyunun ne zaman başladığı

tam olarak bilinmemektedir. Oyunun, Alaska ve Kanada’da inanılan dinsel bir ayinle ilgili “buz üstünde futbol” Inuit mitolojilerinde ve efsanelerinde ölümlerin ruhu, mors’un başının top olarak kullanıldığı bir ebedi oyunun oynandığı kuzey ışıklarına doğru seyahat ederler. Oyunu farklı sayıda değişen iki takım oynar. Maçta dini motiflerin yer aldığı şarkı ya da ilahiler de söylenir. Maç sonrasında herkes toplu olarak igloosunda kutlama yapar (Akt. Erdoğan, 2008, s.13).

Amerika’daki Kızılderililerin de hangi zaman diliminde futbola benzer oyun oynadıkları bilinmemektedir. Bunun en temel nedeni olarak İngilizlerin Amerika’yı keşfetmesi sonrası sömürgeleştirme ve Kızılderilileri köle olarak kullanmaları ve onların kültürlerini yok etmeleri sonucunda, Kızılderililerin futbola benzeyen oyunlarının da unutulmuştur (Erdoğan, 2008, s.13). Yunanlıların oynadıkları oyunda, takımlarda 12 kişi yer alıyordu ve rugbyye benzer şekilde ellerin kullanılması da serbestti. Romalılar Yunanlılardan etkilenerek aldıkları bu oyunu değiştirdiler ve *Harpastum* adını verdiler. Oyun günümüzde oynanan modern futbolun öncüsü olarak nitelendirilmektedir. Günümüzde oynanan modern futbol olarak ifade edilen oyunun ne zaman, nerede tam olarak başladığına dair farklı iddialar ileri sürülmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere Roma döneminde özellikle askerler arasında oynanan *Harpastum*’un günümüz futbolun temellerini oluşturduğu belirtilmektedir. Bu oyunu Romalıların, Yunanlıların "Episkyres" olarak adlandırdıkları oyunlarından esinlenerek ortaya çıkardıkları söylenir. Ancak eski Yunancada Harpastum’un "el topu" şeklinde ifade edildiği buradan da bu oyunun el ve ayakların birlikte kullanıldığı bir oyun olabileceği düşünülür. Oyun sayı bakımından eşit iki takım arasında Pilla, Follis ya da Pagonica adlı içi hava veya kuştüyü ile doldurulan toplarla oynanan bu oyunun amacı topu, rakip takımın oyuncularından savunulan sahaya geçirilmesi olduğu bilinmektedir. Oyunun genel oynanış felsefesi iki takımın öncelikle amacı topu kapmak, sonra da el ve ayak vuruşlarıyla bunu rakip takımın savunduğu oyun alanına göndermektir. Sporcular bu amacı gerçekleştirebilmek için her iki takımın oyuncuları birbirlerine karşı en sert hareketlerden dahi kaçınmadıkları anlaşılmaktadır. Bu oynanış formuyla Harpastum’un futboldan çok rugby (ya da Amerikan futbolu) ile daha çok örtüştüğü düşünülmektedir (Akt. Erdoğan, 2008, s.14). Harpastum Romalılar eliyle önce Fransa’ya (m.ö. 50) oradan da Avrupa’nın diğer topluluklarına yayıldı. Fransa’nın kuzeyinde yaşayan Celts’ler oyunu kendilerine uyarladılar. Soylular oyuna La Soule ve halk da La Choule adını verdi. Güneş anlamını ifade eden oyun Celts’lerin Romalılara karşı zaferinin sembolik ifadesiydi. Bu oyunun 12. yüzyıldan beri oynandığı bilinmektedir. (Akt. Erdoğan, 2008, s.14)

2.3. Modern Futbol Tarihinin Gelişimsel Süreci

Futbol eski uygarlıklardan günümüze yaptığı tarihsel yolculukta, yakın tarihteki ilk durağı İngiltere olmuştur. Oyun, günümüzdeki modern haline gelişinin temelleri atılmış ve oyunun kurallarının ortaya çıkışı burada resmiyet kazanmıştır. Futbolun günümüzdeki formuna en yakın halini, 17. yüzyılda İngiltere'de aldığına inanılır. Bunda, İtalya'da oynanan Calcio'nun önemli etkisinin olduğu düşünülmektedir. Londra, 19. yüzyılın ortalarında 2,8 milyonluk nüfusuyla tekstil ticaretinin merkeziydi ve nüfus ağırlıklı olarak işçi sınıfıydı. Sosyo-ekonomik refah yüksekti ve aşırı boş zaman, işçileri çok sayıda teçhizatla ragbi tarzı futbol oynamaya zorladı. Aynı zamanda Cambridge Üniversitesi öğrencileri farklı ve düzenli futbol oynadılar (Akt. Erdoğan, 2008, s.14)

Uzun yıllar çetelerin amaçsızca kurlsız ve standartsız top kovalama faaliyetini temsil eden ve o zamanlar diğer adıyla "Mob Football: Ayaktakımı Futbolu" olarak anılan futbol, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren popüler olmuştur. Eton, Harrow, Westminster, Shrewsbury, ve Charterhouse gibi İngiltere'nin önde gelen okullarının takımlar oluşturma ve birbirleriyle organize bir şekilde oynama isteği ile belirli kuralları olan bir oyuna dönüşmeye başladı. Her okulun ayrı ayrı oluşturduğu kurallar, takımlar arası maçlara izin vermeyen bir forma kodunun olmaması nedeniyle bir kaos ortamı yarattığından, futbol takımı okullarının temsilcileri Cambridge Üniversitesi'nde bir araya geldi. 1848'de ve "Cambridge Kuralları" adı verilen ilk futbol kuralları kabul edildi. Artık oyuncular topa sadece ayaklarıyla vurabiliyor, kaleci sadece eliyle topu tutabiliyor ve aynı takımın oyuncularını aynı renk forma giyebiliyordu (Akt. Aslan, 2018).

1848 yılında Cambridge Üniversitesi'nde oluşturulan "Cambridge Kuralları", ilk yazılı futbol kuralları olarak tarihe geçmiş ancak geniş çapta kabul görmemiş ve okullardan bağımsız olarak kulüpler kurulmaya başlanmıştır (Akt. Aslan, 2018). Futbol kuralları standartlaşmaya başlayınca futbol kulüpleri de tarih sahnesinde yerlerini almaya başladılar. 1857'de dünyanın ilk futbol kulübü olarak kurulan Sheffield FC'yi (Akt. Aslan, 2018), 1861 yılında, Kral II. Charles ve Albemarle Kontu'nun uşaklarının oluşturdukları takımlar arasında oynanan maçta, Kral II. Charles'ın uşaklarından oluşturulan takım, Albemarle Kontu'nun uşaklarını yenmesi üzerine, kral tarafından büyük bir ilgi ve heyecanla izlenen bu maç sonrası, kendi armasını taşıyan formalarla oynayan uşaklarının armağanlarını kendi eliyle vermişti. Modern futbol günümüz formuna yakın halini 19. yüzyılın sonunda, yukarıda ifade edilen tarihsel gelişmelerin sonucunda, İngiltere'de çıktığı kabul edilmiştir. 1862 yılına kadar Sheffield bölgesinde kurulan 15 takım olmuş ve bu kulüpler Sheffield FC'nin belirlediği kurallar çerçevesinde "Sheffield Union" adı altında oynamaya başladılar (Akt. Aslan, 2018).

26 Ekim 1863'te, bazı Londra okullarını içeren Futbol Federasyonu (FA) adlı bir dernek kuruldu. Derneğin kuruluşu sırasında yapılan toplantılarda, kuralları belirleyen çelişkili görüşler dile getirilmiştir. Futbol ve rugby, çoğunlukla farklı top tutma anlayışlarından dolayı birbirinden belirgin şekilde farklı kılınmıştır ve (Akt. Aslan, 2018) 1863'te FA'nın kurulmasının ardından kurallar resmileştirilmiş, toplantılarda geniş bir fikir birliğine varılmıştır (Cenikli vd. 2017).

1863 yılında Londra Futbol Federasyonu, elle oynanan futbol (rugby ve bundan sonradan gelişen Amerikan Futbolu) ile elle oynanmasını yasaklayan futbol şeklinde, futbolu ikiye ayırdı. Avrupa dışında kaydedilen ilk futbol maçı 1867'de Arjantin'de ülkenin demiryollarını inşa eden İngiliz işçilerin arasında oynandı (Akt. Aslan, 2018). FA tarafından 1863'te yayınlanan ilk kurallar seti, maksimum uzunluğu 200 yarda (183 m), genişliği 100 yarda (91,5 m) ve kale direği aralığı 8 yard (7,3 m) olan 13 kuraldan meydana geliyordu. Ayrıca başlangıç takımını belirlemek için yazı tura atma, başlama noktası, başlama vuruşu, gol vuruşu, serbest vuruşlar ve takımlar gibi modern futbolun alfabesi sayılabilecek kavramlarda kurallar içerisinde yer almaktaydı. 1870 yılında bir kalecinin eklenmesiyle takımlar 11 oyuncudan oluşmaya başladı ve 1871'de hakemler ilk kez oyunla tanıştırılarak anında FA uygulayıcıları oldular. 1872'de FA oyunun kurallarını yeniden yazdı ve kaleciler ile diğer oyuncular arasındaki görev tanımlarını netleştirerek kalecilere gollerinde ellerini kullanma hakkı verdi. Bu süreçte, İskoçya ile İngiltere arasındaki dünyanın ilk golsüz futbol maçı, FA'nın futbol boyutunu standartlaştırdığı 1872'de İskoçya'daki Queen's Park'ta oynandı. 1873 yılında kurulan İskoç Futbol Federasyonu'nu 1876 yılında Galler Futbol Federasyonu izlemiştir (Akt. Aslan, 2018).

İngiltere, İrlanda, İskoçya ve Galler futbol federasyonları 1882 yılında, International Association Football Board (IAFB) adında bir futbol federasyonu kurdu. Bu futbol federasyonunun amacı, futbolun gelişmesiyle birlikte yeni oyun kuralları oluşturmaktır. IAFB kısa süre sonra hem kuralları uygulamak hem de katılımcı ülkelerden takımlar arasında futbol maçları oynamak için bir turnuva düzenlemiştir. Yerli şampiyona olarak bilinen turnuva, dünyanın ilk uluslararası futbol turnuvasıdır. İngiltere, İrlanda, İskoçya ve Galler takımları arasındaki bu turnuva zamanla halkın büyük ilgisini çekmiştir (Akt. Aslan, 2018). 1888'de 12 takım İngiltere'de profesyonel bir futbol ligini kurmuştur (Akt. Erdoğan, 2008, s.14). Kurumsal futbolda (futbol meta olmadığı için ticarileştirilmemiştir) FIFA, Avrupa uluslararası iş birliği ve rekabet yapılarına göre 1904 yılında kurulmuş ve 1906 yılında uluslararası müsabakalar düzenlenmesine karar verilmiştir. Futbol Dünya Kupası'nın ilk maçı, kapitalistler

arasındaki çekişme, Avrupa'da artan çatışmalar ve savaşlar nedeniyle 1930'da Uruguay'da oynanmıştır (Akt. Erdoğan, 2008, s.14).

2.4. Türk Futbol Tarihinin Gelişimsel Süreci

Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı limanlarına ticari amaçla yerleşen İngilizler, modern futbolu Osmanlı Devleti'ne getirdiler. Futbolun ilk oynandığı şehirler İzmir, Selanik ve İstanbul olmuştur. Bu şehirlerde Yunanlılar İngilizlere katıldıklarında futbol oynamışlar ve bahsi geçen şehirlerde hem futbolcuların hem de futbol takımlarının sayısı önemli ölçüde artmıştır. Meşrutiyetin ikinci döneminden 1908 yılına kadar Osmanlı Devleti'nde genel olarak futbol oynamak günah sayılmış, futbolcular cezalandırılmıştır. Osmanlı döneminde futbol ilk olarak Ermeniler ve Rumlar tarafından oynanmış, aynı zamanda İtalyanlar ve İngilizler tarafından da oynanmıştır. İlk futbol maçları 1875'te Selanik'te, 1877'de İzmir Bornova'da yapılmıştır. Bu nedenle Müslüman gençlerin futbol oynama noktasında biraz daha tepkinli oldukları düşünüldüğünde, Müslüman ülkelerde futbol daha geç başlamıştır (Aladanlı, & Çördük, 2009).

Eski Türk destanlarında bundan 8000 yıl önce Türklerin Orta Asya'da madencilik çağını açtığı dönemde yaptıkları sporların arasında bacaklı ve yuvarlak cisimli bir oyunun da yer aldığından bahsedilir. Orta Asya'nın Tsang bölgesinde kız ve erkek takımlarının futbol oynamasını izlediğini yazan Hiuan, "La Tartarie" adlı çalışmasında futbol maçlarının genellikle büyük tapınakların avlularında oynandığını, buralara dokunmanın yasak olduğunu bildirmiştir. Bahsedilen oyunda sopa ve rakip kaleye ayak veya kafa ile vurmak yasaktı (Yıldıran, 1986).

Kaşgarlı Mahmut, "Diivan-ı Lügati't-Türk" adlı eserinde dokuz asır önce Orta Asya'da futbolun "Tepyki" adı altında oynandığını yazar ve müsabakalarda zaman zaman çatışmalar yaşandığını, bu nedenle oyunun günah sayıldığını belirtir (Abalı, 1974). Timurlular döneminde Türkler içi hava dolu koyun postu topla oynarlardı (Yıldız, 1979). Havalı top oyununun en güzel örneği Hıtay Türklerindedir. İranlı seyyah Seyit Ali Ekber'in yazıp, Türkçeye Kanuni Sultan Süleyman'ın çevirdiği Hıtay-ı Name'de tepük adlı oyundan bahsedilir (Yıldıran, 1986).Tepük oyununu oynayanlar sadece erkekler değildi; kadınlar da bu oyunu oynadı. Türkler, tepük oyununda kullanılan topları, oval kalıplara dökülen kurşun kütleyi önce keçi kılı veya keçe ile sardıktan sonra aynı amaçla küçük, şişirilebilir yuvarlak tulumlar kullanarak elde etmişlerdir. Oyunun temeli, belirli kurallara göre karşılıklı olarak kurulan kalelerin içinden top geçirerek puan kazanmaktır (Alpman, 1972).

19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, İngiliz ticaret gemileriyle liman kentlerine gelen İngilizler aracılığıyla futbolla tanıştı. Bu dönemde futbol Müslümanlara yasak, gayrimüslimlere serbestti. İngilizler kendi aralarında takımlar oluşturarak bu oyunu oynayınca halk da bu oyun hakkında fikir sahibi oldu.

Pek çok tarihsel araştırmaya ve belgeye bakacak olursak futbolun dünyaya yayılmasında en önde İngilizlerin olduğunu görebiliriz. İngilizler çeşitli sebeplerle dünyaya yayılırken, Anadolu'da ve Osmanlı kontrolündeki topraklarda tütün ve pamuk ticareti yapmak için limanlı şehirlere yerleşmişlerdir. Liman kentlerine yerleşen bu aileler, askerler, denizciler ve tüccarlar geldikleri kentlere futbol, sigara ve alkollü içecekler getirdiler (Atabeyoğlu,1991)

19. yüzyılın sonunda Türk toplumu modern futbolun etkilerini görmeye başlamıştır. Ancak Müslüman Türklerin dini inançları nedeniyle Türk toplumunda fazla gelişememiş ve o dönemde ülkeye yerleşen yabancılar ve gayrimüslimler tarafından sadece Osmanlı topraklarında oynanmıştır. Futbol, idari ve sosyal olarak ilk taraftarlarını, özellikle Selanik ve İzmir'de, o zamanın gözde şehri ve başkenti İstanbul'dan çok uzakta buldu. Ancak İngilizler futbolu ilk kez İzmir'de oynadılar. Oyunun ilk olarak Whittal, Giraud ve Charnaud aileleri tarafından oynandığı bilinmektedir (Urartu, 1994).

Modern anlamda ilk futbol 1890 yılında İstanbul'da oynanmıştır. Türkiye'de ilk futbol kulübü 1902 yılında Bay James La Fontaine ve Bay Herace Armitage tarafından kurulmuştur. İngiliz ve Yunanlıların yoğun çabalarıyla Kadıköy'de kurdukları bu kulübün adı Cadikeu Fuetball Kulübü'dür. Bu kulübü Moda Futbol Kulübü ve Yunanistan merkezli Elpis Kulübü izledi. Futbol oynamak isteyen Türkler, ilk başlarda yabancı isimler altında da futbol oynuyorlardı. Deniz Kuvvetleri Komutanı Fuat Hüsnü Kayacan, yabancı isim altında futbol oynayan ilk Türk oyuncu olmuştur. "Bobi" lakaplı Fuat Hüsnü Kayacan, İngiltere takımlarında futbol oynayan ilk Türk futbolcu olarak kayıtlara geçmiştir. Daha sonra Fuat Hüsnü Kayacan ve Reşat Danyal, çabaları sonucunda herkesten sakladıkları ve kıyasıya mücadele ettikleri ilk Türk futbol takımı olan Black Stacking'i kurdular. Ancak Black Stacking Futbol Kulübü gelişiminin sonuna gelmeden kapatıldı (Apaydın, 2017).

2.5. Dünyada Futbolun Kurumsallaşma Süreci

Futbolda kurulan ilk kulüp 1857'de İngiltere'de kurulan Sheffield Club'tür. İngiltere Futbol Federasyonu'nun 26 Ekim 1863'te kurulması, modern futbolun doğuşuna yol açtı ve futbol çağında bir ilk oldu. İngiltere Futbol Federasyonu, ilk ulusal futbol federasyonuydu. 1888'de, zamanla 15 kulübün katıldığı İngiliz Futbol Kupası ve Profesyonel Lig kuruldu.

Böylece futbol İngiltere'den önce Avrupa'ya sonra da tüm dünyaya yayılmıştır (Akt., Akgün, 2021, s.27).

2.5.1. IFAB.

IFAB (İnternational Football Association Board), her biri bir oya sahip dört İngiliz futbol federasyonundan (İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda) ve dört oya sahip geri kalan 207 ulusal federasyonu içeren FIFA'dan oluşmaktadır. Bu şekilde beş kurum da futbol geleneklerine ve uluslararası gerçeklere saygı duyan hukukun korunmasını sağlamaktadır. Teklifin onaylanması için dörtte üç çoğunluk gereklidir.

Futbol ve Teknik Danışma Panelleri FAP ve TAP, karar verme sürecinde IFAB Teknik Alt Komitesini destekleyen eski oyuncular ve hakemler gibi futbol dünyasının deneyimli üyelerinden oluşmaktadır. Kurallardaki fiili değişiklikler sadece, genellikle her Şubat veya Mart ayında İngiltere, İskoçya, Galler veya Kuzey İrlanda'da düzenlenen ve kilit IFAB temsilcilerinden oluşan yıllık genel toplantılarda yapılabilmektedir.

FIFA'nın yönetim organı, oyunun kurallarını değiştirmenin oyuna fayda sağlayıp sağlamayacağını değerlendirirken üç önemli stratejik alana odaklanır ve bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- Yapılan değişiklikler adil ve dürüstlük ilkelerine dayalı olmalıdır.
- Yapılan değişiklikler amatörden profesyonele kadar her düzeyde futbolu özendirmeli ve herkesi futbola yönlendirmelidir.
- Teknolojideki değişimler futbolu olumlu etkilemelidir (IFAB, 2021).

2.5.2. FIFA.

FIFA, Uluslararası Futbol Dernekleri Federasyonu (Fransızca: Fédération Internationale de Football Association), futbol ve futsal için dünyanın en yüksek yönetim organıdır. 21 Mayıs 1904'te Paris'te kurulan örgütün merkezi İsviçre'nin Zürih kentinde bulunur. 211 ulusal futbol federasyonunu bünyesinde barındıran FIFA, dünya futbolunun kurallarını yöneten, uygulayan, değiştiren ve çeşitli futbol turnuvaları düzenleyen bir kuruluştur. Ev sahipliği yaptığı en önemli turnuva ise 1930'dan beri düzenlenen Dünya Kupası'dır. Bu kupa bugüne kadar yirmi kez verilmiştir.

Uluslararası Futbol Birliği (Federation Internationale de Football Association) (F.I.F.A), dünya futbolunun yönetim organı, Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İsveç ve İsviçre'nin Avrupa liglerini içeren şekilde kurulmuştur. 21 Aralık 1904 yılında kurulan bu kuruluş günümüze kadar genişleyerek devam etmiştir. FIFA hareketinin öncüleri, örgütün

başkanlığını da yapan Fransız futbolcu Robert Guerin ve Hollandalı Hirschman'dı. Kurulduğu dönemde FIFA bünyesinde yer almayan İngiliz futbol federasyonları da 1906 yılında FIFA'ya katılmıştır. FIFA, futbol kurallarının uygulanmasında ve değiştirilmesinde, uluslararası oyun ve turnuvaların düzenlenmesindeki en yetkili organdır. FIFA'nın merkezi Zürih'tedir ve 2002 itibarıyla 202 üyesi ve altı bağlı konfederasyonu vardır (Orta, 2001).

19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa ve Güney Amerika'da futbolun hızla gelişmesiyle birlikte uluslararası müsabakaları artırma isteği doğmuştur. Futbol İngiltere'de doğmuş olmasına rağmen, FA uluslararası futbolun çatı organizasyonuna katılmakla ilgilenmemiştir. 1904'te Fransız Atletizm Federasyonu sekreteri Robert Guerin, uluslararası bir futbol yönetim organı oluşturma olasılığı hakkında birkaç Avrupa federasyonuna davet göndermiştir. Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA) resmi olarak 21 Mayıs 1904'te yedi üye federasyonla kuruldu ve bu üyeler: Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre'dir.

FIFA kurallarına göre FIFA Kongresi her yıl farklı bir ev sahibi şehirde toplanır. Bu önlem, oyunun kurallarının açıklığa kavuşturulması ve futbol oyununun farklı ülkelere genişletilmesi açısından kritik öneme sahiptir (FIFA, 2010). FIFA'nın amacı, bağımsız konfederasyonları kontrol etmek, futbolu yaygınlaştırmak ve zamanla konfederasyonların FIFA'da yarıştığı uluslararası bir futbol turnuvası düzenlemek, tanıtmak ve yaratmaktır. İlk zamanlarda FIFA, yalnızca Avrupa federasyonlarının organizasyona katılmasına izin vermiştir. FIFA 20. yüzyılın başlarında Güney Afrika, Arjantin, Şili ve ABD'yi yeni üyeler olarak kabul ettiğinde bu kural sonsuza dek değişmiştir (Lisi 2007).

Başından beri FIFA, çatısı altındaki tüm dernekleri kontrol etmeye çalışmıştır. Her federasyonun kurallarının nasıl dahil edilmesi gerektiğine dair farklı varyasyonları olduğu için görev göz korkutucu olarak nitelenmiştir. FIFA için en zor sorun, ilgili ulusal futbol federasyonlarındaki profesyonel veya amatör oyuncuların durumunu çözmektir. Belçika, Fransa, İtalya ve İsviçre konfederasyonları kulüplerin oyunculara ödeme yapmasını kabul edilebilir bulurken, dört İngiliz konfederasyonu oynamayı sakıncalı bulmuştur. Ayrıca, Birinci Dünya Savaşı öncesindeki siyasi gerilimler, İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda ülkelerinin, uğrunda savaşmayı düşündükleri ülkelerle ilişkilendirilmek istemedikleri için FIFA'dan ayrılmalarına neden olmuştur (Lisi 2007).

FIFA, 1904'te yedi üye ülkeden 2000'lerin sonunda 200'e çıkarak, oyunun artan küresel çekiciliğini yansıtarak on yıllar boyunca genişlemeye devam etti (Sugden ve Tomlinson 2003). FIFA'ya bir ulus eklemenin siyasi sonuçları vardır. FIFA Kongresi'nin doğası gereği, her üyenin yıllık toplantıda bir oyu vardır ve bu, büyüklüğüne, nüfusuna veya FIFA onaylı etkinliklerdeki başarısına bakılmaksızın tüm ülkeleri eşit bir zemine yerleştirir.

Sonuç olarak futbol devi Brezilya, Slovenya gibi daha küçük bir ülkeden daha fazla siyasi güce sahip değildir. İlginç bir şekilde, FIFA birçok üyesi olan uluslararası bir kuruluş olduğundan, "FIFA üyeliği, uluslararası toplumun bir ülkenin ulus-devlet statüsünü tanıdığının BM üyeliğinden sonra en açık işareti olarak kabul edilir (Sugden ve Tomlinson 2003).

2.5.3. UEFA.

Mali açıdan güçlü, spor altyapısı ve FIFA'ya bağlı altı konfederasyonun en büyüğü UEFA, 15 Haziran 1954'te 25 yerel konfederasyonun bir araya gelmesiyle kuruldu. Belçika, Fransa ve İtalya federasyonlarının öncülüğünde İsviçre'nin Basel kentinde kurulan federasyon, Bern ve Paris'e taşındı. 1995'ten beri yönetim merkezi İsviçre'nin Nyon kentindedir.

UEFA bünyesinde 53 ulusal federasyon bulunmaktadır. Üye dernekler sadece Avrupa ülkeleri değildir. Avrupa ülkelerine yakın olan Kazakistan, İsrail ve Azerbaycan'ın da üye olduğu birliklere üyedir. UEFA konfederasyonları, FIFA Dünya Kupası'nda 10, Kıtalararası Kupa'da 21 ve FIFA Kulüpler Dünya Kupası'nda 3 kez uluslararası turnuvalarda başarılı olmuştur. Bu başarılarla diğer sendikaları finansal olarak ilerletmeyi ve geniş kitlelere ulaşmayı başardılar.

UEFA, kararlarını ve kurallarını Avrupa Komisyonu'na göre belirler. Bu bağlamda 1990 yılında uluslararası televizyon hakları ve yayıncılık konularına ilişkin mevzuat kabul edilmiştir.

UEFA, dört ana yönetim organı ile idari iş birliğini sürdürmektedir. UEFA'nın tartışılan konularda karar aldığı organ, UEFA Kongresidir. Kongrede, UEFA başkanı ile UEFA yargı organları atanmaktadır. UEFA'nın yargı organlarının karar verme yetkisi, alınan kararların bağımsızlığı açısından son derece önemlidir.

İdari yönetim organları aşağıdakilerdir;

- a. UEFA Kongresi,
- b. UEFA Yönetim Kurulu,
- c. UEFA Başkanı,
- d. UEFA Yargı Organları.

UEFA, Avrupa futbolunun kontrol ve yönetim mekanizmasıdır. UEFA, kendi konfederasyonu olan 53 üyeli bir konfederasyondur. Lihtenştayn dışındaki tüm üye

devletlerin ulusal bir bağı vardır. Kendi liglerinin şampiyonunu belirleyen takımlar, UEFA kurallarına göre doğrudan ve eleme yaparak UEFA Şampiyonlar Ligi'ne katılmaya hak kazanırlar. Yerel ligdeki diğer üst sıralarda yer alan takımlar, doğrudan veya eleme yoluyla UEFA Şampiyonlar Ligi veya UEFA Avrupa Ligi'ne katılmaya hak kazanır. Yerel liglerdeki oyuncu kalitesi, reytingler ve oyun kalitesi lig gelirini doğrudan etkilemektedir.

UEFA, farklı yaş gruplarına göre kulüp ve ulusal düzeyde turnuvalar düzenlemektedir. Avrupa bölgelerinde düzenlenen bu turnuvalar, milli takımlar, kulüp takımları, genç ve amatör turnuvalar, kadın takım turnuvaları ve futsal turnuvaları olmak üzere beş farklı kategoriye ayrılmaktadır. UEFA'nın milli takım için düzenlediği en büyük turnuva, en çok ilgiyi çeken Avrupa Futbol Şampiyonası'dır. Dünya Kupası olmadığı 1960 yılından beri dört yılda bir düzenlenmektedir. Avrupa Uluslar Kupası olarak başlayan turnuvaya 1968 yılında bugünkü adı verildi. Kupayı kazanan, FIFA tarafından düzenlenen FIFA Konfederasyon Kupası'na katılma hakkına sahip olmaktadır.

UEFA Şampiyonlar Ligi kulüpler düzeyinde oynanan en prestijli turnuvadır. Kurumsal sponsorluk, reklam geliri ve kulüplere verilen para ödülü açısından dünyanın bir numaralı turnuvası olarak kabul edilmektedir. 1955 yılında eleme sistemi ve Avrupa Şampiyonlar Kupası ile tekrar olarak başlayan turnuva, 1992 yılında lig formatına dönüşerek bugünkü adını almıştır. UEFA ülkelerinin puan sıralamasına göre elemeyi başaran takımlar, ulusal şampiyonlarla birlikte turnuvaya katılabilmektedir. Turnuvaya her ülkeden en fazla beş takım katılabilir. İlk iki turda grup aşamasına yükselen takımlar tekrarlar da ikinci turda final oynamaktadır. Final maçı, önceden belirlenmiş tarafsız bir sahada bir maç üzerinden oynanır. Organizasyona katılan takımlar Avrupa ülkelerinden gelse de uluslararası firmalarla sponsorluk sözleşmeleri imzalanmaktadır. 1992 yılında yapılan düzenleme ile bir sezonda sekiz sponsorluk sözleşmesi imzalanabilmektedir.

Diğer UEFA kulüp seviyesindeki turnuvalar; UEFA Avrupa Ligi, UEFA Süper Kupa, UEFA Futsal Kupası ve UEFA Kadınlar Şampiyonlar Ligi şeklinde sıralanmaktadır. UEFA tarafından düzenlenen amatör turnuva da UEFA Bölgeler Kupası'dır (Avrupa Gençler Bölgeler Arası Futbol Şampiyonası). Tarihinde profesyonel olmayan amatör takımların yer aldığı turnuva 1996 yılında düzenlenmeye başlanmıştır (Büyükçelebi, 2020).

2.6. Türkiye’de Futbolun Kurumsallaşma Süreci

İlk futbol kulübü İngilizler tarafından 1994 yılında İzmir’de "Football Club Smyrna" adıyla kurulmuştur. İstanbul’da futbol 1895 yılında Kadıköy ve Moda’da oynanmaya başlandı. İngilizler İzmir’den İstanbul’a taşınarak futbolu İstanbul’a da getirmişlerdir. Kıbrıslı Rumların burada futbol oynamaya başlamasıyla İstanbul’da futbol çokhızlı yayılmaya başladı. 1897, 1898, 1899 ve 1904’te İstanbul ile İzmir 4 maç yapmış ve tüm maçları İzmir kazanmıştır. 1906’da Atina’da düzenlenen "Merkezi Olimpiyatlar"a Selanik ve İzmir karmaları da katılmıştır. O turnuvada İngiliz İzmir karma takımı ikinci, Yunan Selanik karma takımı ise üçüncü olmuştur (Aladanlı, & Çördük, 2009).

Black Stocking takımının yaşadığı başarısızlıktan sonra Türkler uzun süre futboldan uzak kalmışlardır. Ancak kimse bu oyunun büyüünden kaçamadı. Türkiye’de hemen hemen tüm kulüpler futbol kulübü olarak kurulmuştur. Beşiktaş, Türkiye’de futbol kulübü olarak kurulmayan ilk kulüptür.

2.6.1. Türkiye Süper Liginin Tarihsel Gelişimi

Türkiye 1. Futbol Ligi bugünkü adıyla Süper Lig 1959’da başladı. 1959’da düzenlenen Türkiye 1. Futbol Ligi’nin ilk sezonunda 8 takım oynadı. Maçlar Kırmızılar ve Beyazlar olarak iki farklı grupta oynandı. O zamanki duruma göre beyaz grubun lideri Fenerbahçe ile kırmızı grubun lideri Galatasaray finalde karşı karşıya geldi. Galatasaray’ın ilk maçı 1-0, Fenerbahçe’nin ikinci maçı 4-0 kazanmasının ardından Fenerbahçe, Türkiye Birinci Futbol Ligi’nin ilk şampiyon takımı oldu. 1959-1960 sezonundan sonra grup sistemi kaldırılarak Türkiye Birinci Futbol Ligi bugünkü haliyle oynanmaya başlandı. O günden 1987-1988 sezonuna kadar devam eden ligde mağlubiyete 2 puan verilirken sonraki sezonlarda mağlup takımlara 3 puan verilmesi kararlaştırılmıştır. Ülkemizdeki liglerin isimleri aşağıdaki gibi sırlanmıştır;

- 2002/2003 sezonu; Türkiye Süper Ligi,
- 2005/2006 ve 2009/2010 sezonları; Turkcell Süper Lig,
- 2010/2011 – 2018/2019 sezonları; Spor Toto Süper Lig,
- 2019/2020 ve 2020/2021 sezonları; Süper Lig (TFF, 2022).

Süper Lig, Türkiye’nin en yüksek ligidir. 18 takımın yer aldığı lig 34 hafta sürmekte ve maçlar iki türlü lig formatında oynanmaktadır. Yani her takım ligdeki rakibiyle sezon boyunca iki kez karşılaşır. Bu müsabakalarda takımlar bir maçı kendi sahasında, diğerini ise rakip takımın sahasında oynar. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), sezon başlamadan önce sezon programını açıklar. Sezon içinde maçların nerede oynanacağı, saat kaçta başlayacağı

gibi düzenlemelerden TFF sorumludur. Takımlar her galibiyet için 3 puan alırken, beraberlikler için 1 puan alır. Takımlar kaybedilen maçlarda puan toplayamaz. Sezon sonunda en çok puan alan takım şampiyon olur ve şampiyonluğu müzeye götürür. Sezon sonunda en az puan toplayan ve sezonu son üç sırada tamamlayan ekipmanlar da bir alt lig olan I.Lig'e düşürülmektedir. Süper Lig'de başarılı olan takımlar, uluslararası kuruluşlar tarafından düzenlenen turnuvalara (UEFA Avrupa Ligi ve UEFA Şampiyonlar Ligi) katılma ve bu turnuvalarda Türkiye'yi temsil etme hakkına sahiptir. Sezon sonunda skor tablosunda yukarıda belirtilen takımlar (bu yıl organizasyona kaç takımın katılacağı dikkate alınarak) bahsi geçen turnuvalarda ülkemizi temsil etmelerine izin verilmektedir. Ülkemizin on sekiz futbol takımıyla en üst düzeyde rekabet etmesine olanak sağlayan Süper Lig, aynı zamanda Türkiye Futbol Federasyonu tarafından yönetilen devasa bir ekonomik oluşumdur. Takımlarında yerli ve yabancı yıldız futbolcular bulunan kulüpler, stadyum ve reklam gelirleri, bu ekonomik oluşumun temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu güçlü nakit akışı, özellikle sezon sonunda açık olan transfer masası ile kulüplerin oyunculara ödediği rakamlarla kanıtlanmaktadır (Aydın, 2019).

2.7. Futbol Oyun Kurallarının Tarihsel Süreci

1863'te kurulmuş olan İngiliz Futbol Federasyonu'nda konulmuş ilk kurallar toplada on üç maddeden oluşuyordu. Buna dayanarak; futbol sahasının en fazla olabilecek genişliği 91,5 metre, uzunluğu 183 metreve kale sopaları arasındaki mesafe 7,3 metre olarak belirlenmiştir. Başlangıç takımı kurası, başlangıç noktası, başlama vuruşu, gol sıralaması, her golden sonra gol değişikliği ve penaltı vuruşu gibi modern futbolun başlangıcını şekillendiren kavramlar futbol literatürüne girmiştir. İlk futbol kuralları kronolojik olarak aşağıdaki gibi değişmiştir;

Topun önünde olmak ofsayttır. Bu kural 1866'da değiştirilmiştir çünkü top kale ile top arasındayken 3 rakip yer almamaktadır. Kale yükseklikleri daha önce belirlenmiş olan 5 metreden 1.80 metreye indirilmiştir.

- 1871 yılında koyulan kurallar içerisinde ilk defa kalecilerden söz edilmiş, topu el kullanarak tutma özgürlüğü sadece kalecilere tanınmıştır.
- Oyunda kullanılacak olan top ölçüleri 1872 yılında değiştirilmiş, ek olarak oyuna korner kuralı eklenmiştir.
- 1875'te devre sonlarında kale yerlerinin değiştirilmesi gerektiği bildirilmiştir.
- 1878 yılında oyun içerisinde ilk defa hakemler düdüğü kullanmışlardır.
- Oyun kurallarında ise ilk kez 1881 yılında hakemden bahsedilmiştir.

- 1883 yılında taç atışları el ile kullanılmaya başlanmıştır.
- 1884 yılında hakemlerin maçı yönetmede tek yetkili oldukları kararı alınmıştır.
- 1891 yılında penaltı vuruşu konularak kale ağlarından bahsedilmiştir.
- İlk kez 1896 yılında Futbol Oyun Kuralları kitabı yayınlanmıştır. (Akt., Orta, 2011)
- 1902 yılına kadar penaltı vuruşları, kaleden 11 metre uzaklıktaki belirlenmemiş rastgele bir noktadan kullanılmıştır.
- 1907'deki kural revizyonu ile oyuncular kendi yarı sahalarında olmaları durumunda ofsaytın geçerli olmayacağı bildirilmiştir.
- 1912'de kalecilerin ceza sahası içinde olmayan top dokunuşları yasaklanmış ve ardından oynanan maçlardaki gol sayılarının arttığı görülmüştür.
- 1920'den itibaren taç atışından ofsayt cezası kaldırılmıştır.
- 1924'te kurallar köşe vuruşundan gol atılabileceğini belirtiyordu (Akt., Orta, 2020, s.499).
- 1925'te bir oyuncunun ofsayt olması için bir oyuncu ile rakip kale çizgisi arasında 3 rakip oyuncuyu 2'ye çıkarmak gerekiyordu
- 1930'da 14 maddelik futbol kanununa 3 kural daha eklendi ve bunların sayısı 17 maddeye çıkarıldı.
- 1931'de kalecilerin topu taşırken iki yerine dört adım atmasına izin verildi.
- 1937'de oyuncuların penaltı atışlarında 9,15 metreden fazla yaklaşmaması için sahaya ek işaretler konuldu.
- 1938'de Sir Stanley Raus futbolun kurallarını yeniden yazdı (Akt., Orta, 2011).
- 1958'de iki sakat oyuncu, bir kaleci ve bir oyuncunun yerine yedek oyuncu alınmasına izin veren bir kural getirildi.
- 1968'de bir oyunda bir kişiye tükürmek şiddet olarak kabul edildi.
- Meksika'daki 1970 Dünya Kupası finallerinde bir uyarı ve kırmızı atışları belirtmek için sarı kartlar kullanıldı ().
- 1978'de topun oynama süresini uzatmak için kural değişiklikleri yapıldı.
- 1979'da hakemin bir endirekt serbest vuruşu tanımak için elini kaldırarak işaret verebileceği kurallara eklendi (Akt., Orta, 2020, s.499).
- 1980'li yıllarda futbolda kafa karışıklığını önlemek için bazı kural eklemeleri yapılmıştır. Yeni eklemelere göre, kale alanını sınırlayan ön çizgi üzerinde hakemler ve kale alanı içinden endirekt serbest vuruşlarla düzenli bir atış ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Böylece zaman hırsızlığının önüne geçmek ve topun oynama süresini

uzatmak için bazı değişikliklere gidildi ve kalecilerin ceza sahası içinde topu tuttuktan sonra topu bırakırken elleriyle topa dokunmaları yasaklandı

- Serbest vuruşu hangi oyuncunun kullanacağı konusunda kaleciler ve seyirciler için kurallara net bir karar eklendi.
- 1986 Dünya Kupası finalinde penaltı atışlarının tartışmalı olması nedeniyle kurallar değiştirildi. Benzer şekilde: Penaltı atışlarında top kale direklerine, üst direğe veya kaleciye değeri ve kale çizgisini geçerse gol geçerlidir.
- Daha evvel zamanlarda ayakkabı futbol sporunda oyuncuların mecburi kıyafetinin bir parçası olmamasına rağmen, futbolcuların sağlığı yükselmeye başlamış ve futbol ayakkabıları bir oyuncunun zorunlu kıyafetinin bir parçası olmuştur. Futbolcuların önemli sermayesi olan ayakları bu şekilde muhafaza edilmesi amaçlanmıştır. Özellikle bu taahhüdün ardından ayakkabı markaları da futbolcuların en önemli sponsorlarından biri olmuştur.
- 1980'lerin sonlarında, takımların savunmada yaptığı kasıtlı taktik hataların sayısı arttıkça goller bloke edilmiş ve futbol çirkinleşmeye başlamıştır. Seyirciyi de etkileyen ve şiddeti teşvik eden bu durum, futbol oyununun kurallarında köklü değişiklikler yapılmasına ihtiyaç duyuldu. 1990'lardan itibaren dijitalleşme futbolun yapısını etkilemiş ve endüstriyel bir platforma dönüştürmüştür. Futbol Oyunu Kuralları ayrıca "açık gol fırsatları" ve "ciddi suç teşkil eden oyun" ifadelerine de yer verilmiştir. Gol atan oyuncuları durdurmak ve oyuncuların sağlığını tehlikeye atacak ciddi fauller yapmak kırmızı kartla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ayrıca hücum eden takıma avantaj sağlayan ve oyuncuların sağlığını korumanın yollarından biri olan bacak koruyucu kullanma zorunluluğu getiren ofsayt kuralında önemli bir değişikliğe gidilmiştir (Akt. Orta, 2020, s.500).
- 1990'ların başında tasarımcı Chris Kay, futbolcuların isimleriyle kişiselleştirilmiş formalar tasarladı ve ilk kez İngiltere Premier Ligi'nde kullanıldı. Bu sayede spor giyim üreticileri de harekete geçerek, televizyon yayınlarında futbolculara geniş yer sunulmuştur. Sonuç olarak, markalı gömlekler spor kulübü ürünlerinin satışını artırdı ve futbol endüstrisini hareketlendirmiştir (Akt. Orta, 2012).

İlerleyen dönemde yine futbol kurallarına dair birtakım gelişmeler olmuş ve bunlar aşağıda sıralanmıştır;

- 1991'de, zaman kaybının önüne geçilmesi amacıyla kalecilerin hareketlerine kısıtlama getirilmiştir.

- 1992’de kalecilerin kendi takım arkadaşlarından aldıkları pasları elle oynamaları yasaklanarak zaman kaybı engellenmek istenmiştir.
- 1993’te hakemleri fazlaca meşgul eden konulardan birisi çözümlenerek; teknik direktörlere, teknik alanın içinde kalmak ve sorumlu davranmak koşuluyla talimat verme hakkı tanınmıştır.
- 1994’te bir takımın üçüncü bir yedek oyuncuyu kullanabilmesi koşula indirgenmiştir. Yani; üçüncü oyuncu değişikliğine yedek kaleciler için izin verilmiştir.
- 1995’te ofsait kuralına aktif-pasif farkı getirilmiştir. Ayrıca hakemlerin maç esnasında verdikleri kararlardan sorumlu tutulamayacaklarına dair bir madde eklendi. Ayrıca, kasıtlı olarak yapıldığında cezayı gerektiren hatalar ve olumsuz eylemler için “kasıtlı” ifadesi “dikkatsiz, kontrolsüz veya orantısız güç kullanımı” ifadesi ile değiştirilmiştir.
- 1995 yılında, tüm resmi maçlarda en fazla 3 oyuncunun değiştirilebileceği kuralı getirildi. Ayrıca aynı yıl ofsait kuralına eklemeler yapıldı. Bir kanat oyuncusunun oyuna ve rakibe müdahale etmemesi ve pozisyonundan faydalanmaması durumunda aktif oyun sayılmadığı ve ofsait cezası almadığı belirtilmektedir.
- 1996’da hakemleri rahatlatmak ve liderliklerini olumlu yönde etkilemek için bir kural eklendi. Hakem avantajlı oynamaya karar verirse ancak avantaj gerçekleşmezse, ilk ihlali düdükle cezalandırmak mümkündü. Aynı yıl yan hakemlerin isimleri de yardımcı hakem olarak değiştirilmiş ve sorumlulukları artırılmıştır.
- 1997’de rakibin ceza sahası içinde hakemi aldatmak sportmenlik dışı kabul edilmiş, şortun altına giyilen taytın şortla aynı renk olması gerektiği bildirilmiştir. İlaveten, galip takımın gol seçimi, vuruşun golü, top oyunda iken, ileri doğru hareket edilmesi ile, kalecinin taç atışından direkt olarak topa dokunmaması, 5-6 saniye içinde elinden topu çıkarması, kalecinin penaltı atışlarında kale çizgisinde hareket edebilme, kale vuruşundan direkt gol atabilme gibi önemli değişiklikler kurallara ilave edilmiştir. Ayrıca, 1997 yılında uyarı ve meslekten ihraç gerektiren disiplin cezaları yedi maddeye çıkarılmıştır.
- 1998’de, arkadan yapılan müdahalelerin rakip oyuncunun sağlığını tehlikeye sokması ciddi faullü oyun olarak değerlendirilmiştir. Bu kural ile önemli sakatlanmaların önüne geçilmeye çalışılmıştır.
- 1999’a değin “hakemi aldatmaya yönelik sportmenlik dışı davranışlar” yalnızca ceza sahasında sınırlı tutulmuşken o yıldan itibaren bu kural tüm oyun alanında geçerli olmuştur.

- 2000’de kurallar, topun kendilerinde olduğu durumlar dışında, kalecinin topu altı saniye içinde bırakmaması durumunda bir takıma indirekt serbest vuruş cezası ekledi. Ek olarak, uygun olmayan hareketler yapan oyuncularını oyundan atmak için bir kural eklendi.
- 2001’de, “altın gol kuralı” getirilmiştir.
- 2002’de, kalecilerin taç atışları sırasında topla oynamalarına izin verilmeyeceğı, ancak oyuncuların sadece formalarına reklam yazmasına izin verileceğı bildirilmiştir. Ayrıca kurallar, formalarını çıkarırken slogan veya reklam gösteren oyuncuların cezalandırılacağı ve oyuncuların formalarının kollu olması şartı eklenmiştir. Ayrıca aynı yıl, sakatlanan oyuncuların oyun yeniden başlamadan oyuna girmesi, zaman kaybını ve sakatlık sayısını önlemek için engellenmiştir.
- 2003’te, dördüncü hakemlerin görev tanımları değişmiş ve her koşulda hakeme yardımcı olmaları istenmiştir.
- 2004’te gol kutlamalarına sınır çizilmiş ve formasını çıkaran oyuncular için sportmen dışı davranıldığı gerekçesiyle ihtar cezası verilmesine karar verilmiştir. İlâveten, maçların doğal ve yapay sahada oynanabilmesine izin verilirken, altın gol kuralı da kaldırılmıştır.
- 2005’te ofsayt kavramı yeniden tanımlandı ve "rakibinin kale çizgisine daha yakın" ifadesi, neyin oyunu durdurma, rakibin müdahalesi ve oyuncunun elleri dışındaki bir pozisyonu kötüye kullanma olarak anlaşılması gerektiğine açıklık getirdi. Ayrıca, hakemler sahadayken disiplin cezası verme hakkına sahiptir. Ayrıca, sadece perde arkasında değil, sağlığı tehdit eden her türlü faaliyet ciddi bir suç olarak kabul edildi. Bunların dışında, topun oyuna sokulması sırasında tüm rakiplerin en az 2 metre uzakta durması kuralı geçerlidir. Ayrıca takım oyunlarında en fazla 6 oyuncu değişikliğine izin verilmiştir.
- 2006’da sportmenlik dışı davranış, hakem kararlarına muhalefet, oyun kurallarının sürekli ihlali, oyunun başlamasını geciktirme, serbest vuruşlar için gerekli mesafeyi açılmama, oyuncuların oyuna giriş veya çıkış nedeniyle zaman geçirme ihlallerine sarı kart gösterilmelidir şeklinde karar alınmıştır. Ancak, bir rakibe veya bir başkasına tükürmek, topu manipüle ederek veya bariz bir gol şansını engellemek gibi ciddi suistimal ve şiddet içeren davranışlar işlenmişse, saldırgan, aşağılayıcı veya aşağılayıcı konuşmalar, aynı maçta ikinci bir uyarıya neden olmayacağı bildirilmiştir.
- 2007’de forma kolları ile iç çamaşırı kollarının aynı renk olması ve külotların şortlarla aynı renk olması kuralı getirildi.

- 2008'de kurallara, resmi maçlarda topun "FIFA onaylı", FIFA tarafından denetlenen veya "uluslararası maç topu standardı" logosu taşıması zorunluluğu eklendi.
- 2009 yılında teknik taktik istihbarat görevlilerinin sınırlı ve sorumlu davranışları nedeniyle teknik alanda istedikleri kadar kalmalarına izin verildi.
- 2010 yılında kale çizgisi teknolojisinin iki yıl süreyle denenmesine karar verildi.
- 2011 yılında taytların şerit veya benzeri malzemelerinin renginin taytla aynı renkte olması kurallara eklenmiştir.
- 2012'de bitiş çizgisi teknolojisi ve ek hakemlerin kullanımı onaylandı. Ayrıca, hakemin atışı "dolaylı" bir vuruş yapılarak doğrudan kale vuruşu engellendi.
- 2013 yılında yedek oyuncu sayısı en az 3 en fazla 12 olarak belirlenmiştir.
- 2014 yılında kadın futbolcuların maçlarda giyecekleri atkıların siyah veya formanın ana rengi ile aynı renkte olması, forma üzerine giyilmemesi, giyen kişiyi tehdit etmemesi şart koşulmuştur, ayrıca diğer oyuncular tarafından yasaklandı ve zorunlu temel kıyafet ve iç çamaşırların siyasi, dini veya kişisel sloganlar içermemesi kuralı getirildi.
- 2015 yılında futbolun en alt seviyesindeki oyuncuların oyundan çıktıktan sonra tekrar oyuna dönebileceği kabul edildi. Ayrıca elektronik performans ve kontrol sistemlerinin (EPTS) oyuncular için tehdit oluşturmaması, ekipman ve bilgi sistemlerinden iletilen bilgilerin oyun sırasında teknik alana götürülmemesi veya kullanılmaması kurallara eklenmiştir.
- 2016 yılında kurallar için daha detaylı düzenlemeler yapılmıştır. Müsabakaları düzenleyen kuruluşların logolarının köşe bayraklarında yer alacağını ve yedek oyuncu veya takım görevlilerinin oyuna müdahale etmesi durumunda doğrudan ceza verileceği belirtilmiştir. Ayrıca sahada 12. oyuncu tarafından gol atılırsa ve hakem oyunu yeniden başlatırsa, gol geçerli sayılacak ve ayakkabısı/vurucusu yanlışlıkla çıkarılan oyuncu oyuna devam edebilecek ve tüm takım formasını giyecektir kararı alınmıştır. Ayrıca hakemin oyunu başlatmak için oyun alanına girerken sarı ve kırmızı kartlarını kullanabileceği, vuruş sırasında topa herhangi bir yönden vurulabileceği, hakemin serbest vuruş kullanabileceği, çok sayıda olduğu kurallar eklenmiştir. Ofsayt belirlenirken seçilecek goller ve oyuncuların kolları dikkate alınmamaktadır. Ayrıca, topla tüm elle oynamak sarı kart değildir, ceza sahası içinde gol şansını engelleme nedeniyle yapılan bazı bariz ihlaller sarı kartla cezalandırılmalıdır, şiddet girişimi olsa bile cezası olacaktır. Kırmızı kartla, önemsiz durumlar dışında, rakibe vurmadığında, yüzüne yumruk atılması durumunda kırmızı kart verilmesi kurallara eklenmiş ve

hatalara direkt ceza verileceği eklenmiştir. Yedek oyuncular, takım görevlileri, hakemler oyun alanı dışında yaptıkları hatalardan dolayı direkt, kendi ceza alanlarından penaltı verileceği kararlaştırılmıştır. Ancak, yanlış oyuncu bilerek penaltı kullanırsa, bir endirekt serbest vuruş ihtarı verilir, topa geriye doğru vurulursa bir endirekt serbest vuruş verilir, kural dışı bir ofsayt ihlali her zaman bir endirekt serbest vuruş ve bir uyarıdır, bir sarı kart ve bir penaltı, kalecinin vuruşun tekrarlanması kuralını ihlal etmesi durumunda. Ayrıca, bir oyuncunun kale vuruşu kendi kalesine giderse, rakip takıma köşe vuruşu verilir, kale vuruşu sırasında ceza alanındaki rakip oynayamaz kuralı eklenmiştir. Köşe vuruşu doğrudan kendi kalesine yapılırsa, önce top ve rakip takım bir köşe vuruşu kazanır da eklenen son kural olmuştur.

- 2017'de futbol federasyonları en üst seviye hariç en fazla 5 oyuncu değişikliğine izin verebilir, devre arasında oyuncu ve kaleci değişikliği uyarı faulü değildir, hakeme haber verilmese bile oyuncular girerse direkt serbest vuruş verilecektir kararları alınmıştır. Kurallara göre sahada başka bir kişi varken gol atan takıma doğrudan serbest vuruş verileceği, ayrıca vuruşu yapan oyuncunun rakip yarı sahasında durabileceği, faul yapan ve cezanın tekrarlanmasına neden olan kaleciye uyarı cezası verileceği belirlenmiştir. Ancak, kaleci ve vuruşu yapan oyuncu aynı anda faul yaparsa: vuruş yapılmaz ise vuruş tekrar yapılır ve her iki oyuncuya da ihtar verileceği, vuruş kullanılırsa sarı kart gösterileceği ve serbest vuruş dışından kaçırılan bir kayıp olarak kabul edileceği, bundan sonra kurallar topun hala kaleye girmesi durumunda bir gol atılması gerektiği de eklenmiştir. Benzer şekilde, fauller bir endirekt serbest vuruşla cezalandırılırken, son defans oyuncusunu/kaleciyi geçmek için çapraz hareket eden bir oyuncunun, "umut verici" bir oyuncuyu bloke eden bir oyuncudan daha ihtar (sarı kart) ile cezalandırılmayacağı bildirilmiştir. Ayrıca hakemin izni olmadan sahaya giren bir oyuncu gole veya bariz bir duruma engel olursa oyundan ihraç edilecektir. Gol atma fırsatı, oyuna/kişiye gol atarak veya oyun alanına top/nesne atarak müdahale ederse, top/nesne dış alan dışından herhangi bir kişiye çarptığında veya atıldığında, doğrudan bir serbest vuruşla cezalandırılır, sınır çizgisi üzerinden vuruş verileceği de bildirilmiştir.
- Zorunlu olmamakla birlikte “Görüntülü Yardımcı Hakem” sistemine izin verilmesi 2018 yılında kurallara girmiştir. Bu kapsamda hakemin karar alırken video tekrarı ile karar verebileceği, içki molalarının bir dakikayı geçemeyeceği, ısırmanın yasak olduğu yazılmıştır. Ayrıca hakemin inceleme alanına gelmesi ve televizyon sinyalinin sürekli yayınlanmasının uyarı olarak değerlendirildiği ve saha dışındaki bir oyuncunun dışarıdan bir oyuncuya faul yapması durumunda rakip takımın oyuna başladığı tespit

edilmiştir. Bir oyun sınır çizgileri üzerinde endirekt serbest vuruş ve vuruşu yapan oyuncu ayakta kalmalıdır. Uzatma süresi olan maçlarda ekstra oyuncu değişikliğine izin verildiğine dair bir kural da eklenmiştir. Bununla; Teknik alanda küçük elektronik veya iletişim cihazlarının kullanılabileceği, ekipman sorunu nedeniyle sahadan ayrılan bir oyuncunun izin verilmeden geri dönmesi ve oyuna müdahale etmesi durumunda takımının direkt serbest vuruşla cezalandırılacağı kaydedilmiştir.

- 2019 yılında bir ofsayt oyuncusu sahayı en yakın noktadan terk edebileceği, hakem aksini belirtmedikçe forma altına giyilen kıyafetler forma kolu ile birebir aynı olmak kaydıyla birden fazla renk ve desene sahip olabileceği ve yazı tura atışını kazanan takım başlamayı seçebileceği kuralları konulmuştur. Ayrıca kalecinin eli ile rakip kaleye top atarak gol atmaması sağlanacağı ve kalecinin ceza sahası içinde yaptığı kural dışı elle oynamalar sarı ve kırmızı kartlarla cezalandırılmayacaktır. Bununla; Kaleci, bir takım arkadaşının taç atışı veya kasıtlı vuruşundan sonra şut atar veya başarısız bir şekilde taç atışını kullanmaya çalışırsa, hakem topa sahip olabilecek ve endirekt serbest vuruş durumunda, direkt vuruş yapabilecektir. Ayrıca, savunma "engeli" en az 3 oyuncuysa, topa vurulduğunda savunan takım oyundaysa ve serbest vuruşlar sırasında top bariz bir şekilde kendi ceza sahası dışına çıkarsa, tüm hücum oyuncuları en az 1 metre uzakta kalmalıdır. Kurallar, bu kuralın ihlali durumunda bir endirekt serbest vuruş verildiğini ve atış yapıldığında rakibin en az 2 metre uzakta olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca teknik ekip kuralları ihlal ettiği için sarı veya kırmızı kart görebilir, kaleci ceza sahası içinde topla karşılaşabilir, top ceza sahası dışına çıkmamalıdır, kaleci penaltı atışları sırasında çizgi gerisinde olamaz, bir adım önde veya çizginin üzerinde olmalıdır. Topa vurulduğunda oyuna girdiği ve kale vuruşlarında net hareket ettiği kurallarda yer almıştır.
- 2020 yılında oyunun kurallarında yapılan değişiklikler çoğunlukla açıklamalardan ibaret olmuştur. Buna dayanarak; En üst düzey kulüplerin birinci takımları veya A milli takımları dışında, herhangi bir seviyedeki müsabakalarda en fazla beş oyuncu değişikliğine izin verilmiştir. Ayrıca genç ve gaziler için yaş sınırı kaldırılmış, buna göre kadın futbolu artık ayrı bir lig olarak görülmemekte ve erkek futbolu ile eşit statüye sahip olmuştur. Bununla birlikte, el ile omuz arasındaki sınır tanımlanmış ve futbolda kazara ihlal kavramı belirtilmiştir. Ayrıca VAR'ın kullanıldığı maçlarda hakemin sübjektif sayılan karar kalıplarına bağlı kaldığına dikkat çekilmiştir.
- Bir penaltı vuruşunun kaleyi ıskalaması veya kale direğinden sekmesi durumunda, vurucuya ihtar verilmesi ve sarı kart gösterilmesi açıkça söz konusu olmadıkça, kalecinin ihlal nedeniyle cezalandırılmadığına dikkat edilmelidir. Ayrıca oyuncuların

gördüğü sarı kartların penaltı atışlarında sayılmaması kuralına eklenmiştir. Ayrıca, bir savunma oyuncusu tarafından yapılan kasıtlı elle oynamanın bir "elle oynama" olduğu ve bir hücum oyuncusunun "kazara" elle oynamasının, bir golden veya açık bir fırsattan "hemen önce" meydana gelmesi durumunda cezalandırılacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca, "umut verici bir atağı durdurma veya engelleme" içeren herhangi bir ihlal sarı kartla cezalandırılmıştır, hakem atışı ile 4 metrelik mesafeyi koruyamayan oyuncu sarı kart görür ve "umut verici bir atak durdurulur veya müdahale edilir." Kurallar, bir avantaj oynarsa veya oyunun "hızlı" bir serbest vuruşla başlamasına izin verirse sarı kart veremeyeceğini, kaleci yeniden başlatmanın ardından ikinci kez topa "illegal" bir şekilde dokunursa, verebileceğini eklenmiştir. (Akt. Orta, 2020, s.500-505).

2.8. Kural 3: Oyuncular

Futbol oyun kuralları içerisinde Kural 3 Oyuncular başlığı altında bir müsabakada yer alacak oyuncu sayısı, yedek oyuncu sayısı ve bir maçta kaç oyuncunun değiştirilebileceği ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

2.8.1. Oyuncuların sayısı.

Biri kaleci olmak üzere on bir (11) oyuncudan oluşan takımlar arasında müsabakalar düzenlenir. Bir takımda yediden (7) az oyuncu olması hâlinde ise oyun başlayamaz veya devam edemez.

Bir veya daha fazla oyuncunun kasıtlı olarak sahayı terk etmesi nedeniyle takımda yediden az oyuncu kalmışsa, hakem oyunu durdurmak zorunda değildir ve oyunu kullanabilir. Ancak top oyun dışındaysa, bir takımda en az yedi oyuncu bulunmadıkça oyun devam edemez.

Müsabaka kuralları, başlama vuruşundan önce tüm oyuncuların ve yedek oyuncuların listelenmesini gerektiriyorsa ve takım maça 11'den az oyuncuyla başlarsa, sadece başlangıçta adı geçen oyuncular ve daha sonra gelmeleri halinde yedek oyuncular maça yer alabilir.

2.8.2. Oyuncu değişikliklerinin sayısı.

Resmi maçlar: FIFA, konfederasyon veya ulusal federasyonlar, resmi liglerde oynanan tüm maçlarda oyuncu değişikliği sayısını en fazla beş ile sınırlandırır. Müsabaka talimatlarının her takım için en fazla beş oyuncu değişikliğine izin verdiği en yüksek lig kulüpleri ve milli takımların erkekler ve bayanlar A-erkekler ve bayanlar müsabakalarında;

- Maksimum üç defa oyuncu değişikliği fırsatına sahiptir
- İlaveten, devre arasında oyuncu değişikliği yapılabilir.
- Her iki takımın da aynı anda oyuncu değişikliği yaptığı durumlarda, bu her iki takım için de kullanılmış bir oyuncu değişikliği fırsatı olarak sayılacaktır. Oyunun durdurulduğu bir zamanda, bir takım tarafından yapılan birden fazla oyuncu değişikliği (ve talepleri) kullanılmış bir oyuncu değişikliği fırsatı olarak sayılır.

2.8.3. Uzatma Devreleri

Kullanılmayan oyuncu değişiklikleri ve oyuncu değişikliği fırsatları, takımın izin verilen maksimum oyuncu değişikliği sayısını tamamlamaması ve/veya değişiklik fırsatını kullanmaması durumunda uzatmalarda kullanılabilir.

Müsabaka kuralları takımların uzatmalarda bir oyuncu değişikliği daha yapmasına izin veriyorsa, her takımın bir oyuncu değişikliği hakkı daha vardır. Oyun sonu ile uzatma süresinin başlangıcı arasında ve uzatma süresinin ortasında da oyuncu değişikliği yapılabilir. Bu gibi durumlarda, takas seçeneği kullanılmış sayılmaz.

Müsabaka talimatlarında şunlar belirtilmelidir:

- Minimum üç ve maksimum on beş olmak üzere kaç milletvekilinin kayıtlı olduğu,
- Uzatmalara giden maçlarda bir (1) ilave oyuncu değişikliği kullanılıp kullanılmadığı (takımın tüm oyuncu değişikliği haklarını kullanıp kullanmadığı).
- Diğer Maçlar: Ulusal ‘A’ takım maçlarında maksimum 12 yedek ismi yazılabilirken bunun da maksimum 6’sı kullanılabilecektir.

Diğer tüm maçlarda, aşağıdakilerin sağlanması durumunda daha fazla sayıda oyuncu değişikliği yapılabilir:

- Takımların en fazla sayı üzerinde mutabık olmaları,
- Hakeme müsabakadan önce bilgi verilmesi, hakeme bilgi verilmezse veya maçın başlamasından önce herhangi bir anlaşmaya varılmazsa, her takımın maksimum 6 oyuncu değiştirmesine izin verilecektir.

Değişiklikler: Değişikliklere yalnızca her bir ulusal federasyon, konfederasyon veya FIFA'nın onayına bağlı olarak, gençlerde, gazilerde, engellilerde ve grassroot futbolu için izin verilir (Türkiye Futbol Federasyonu, 2021).

2.9. Üç ve Beş Oyuncu Değişikliği Hakkı

Geçici değişiklik (Covid-19): Covid-19'un futbol üzerindeki etkisi nedeniyle, IFAB, Kural 3'te geçici bir değişikliği onayladı. Oyuncular, birinci takım Premier Lig kulüpleri veya Uluslararası A kulüpleriyle yapılan müsabakalarda maç başına beş takıma sahip olmalıdır. Takımlar bir yedek kullanılmasına izin verecektir. Geçici değişiklik, özellikle maçlar yoğun saatlerde ve farklı hava koşullarında oynandığında oyuncuların sağlığını etkileyebileceği için oyuncuları korumak için yapıldı. Bu isteğe bağlı geçici değişiklik, 31 Aralık 2022'ye kadar tamamlanması gereken tüm yüksek seviyeli maçlar için geçerli olacaktır. IFAB, gerektiğinde uygun önlemlerin alınmaya devam edilebilmesi için pandeminin futbol üzerindeki süregelen etkisini izlemeye devam edecektir (IFAB, 2021).

Oyuncularda geçici değişiklik, ayrıntılı ifadeler: Yarışma organizatörleri belirtilen ifadeleri uygulama yetkisine sahiptir. Maç sırasında her takım:

- Maksimum 5 yedek kullanabilir
- Maksimum 3 oyuncu değişikliği fırsatı vardır
- Ayrıca devre arasında oyuncu değişikliği yapabilir.

Uzatmalarda oynarken, her takım ek bir yedek oyuncu kullanabilir (maksimum yedek oyuncu kullanırsanız), bir oyuncu değişikliği seçeneği daha vardır (eğer takım maksimum yedek oyuncu kullanırsa). Bunlara ek olarak değişiklik yapabilir:

- Uzatmaların başlamasından önceki dönemde
- Uzatmalarda devre arasında

Bir takım yapılabilecek en fazla oyuncu değişikliği sayısını veya oyuncu değişikliği fırsatını kullanmamışsa, kullanılmayan oyuncu değişiklikleri ve haklar uzatmalarda kullanılabilir. Her iki takım da aynı anda oyuncu değişikliği yaparsa, her takım tarafından kullanılan bir oyuncu değişikliği fırsatı olarak sayılır" (IFAB, 2021).

2.10. Alan Yazın Derlemesi

Alan yazında yapılan tarama sonucunda tez araştırmamızla bire bir örtüşen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte ulusal alan yazında kural değişikliklerini konu edinmeden, oyun içi değişkenleri kullanarak sezon, lig ya da takımların teknik- taktik karşılaştırmalarını yapan birkaç tez ve makaleye rastlanmıştır. Araştırmamızın bulgularına benzer yönleri bulunan araştırmalara, araştırmamızın tartışma bölümünde yer verilmiştir. Ayrıca araştırmamızın konusu kapsamında yapılan uluslararası alan yazın taramasında ise, ulusal alan yazından farklı olarak kural değişikliğini ele alan ve araştırma konumuzun nicel

yönüne benzer araştırmalara rastlanmıştır. Ancak bu çalışmalarda da genel anlamda sezonların, Kupaların, liglerin ve maçların taktik-teknik yönlerini ele alan nicel verileri kullanarak tartışmıştır. Yine bu araştırmaların bulgularına, araştırmamızın tartışma bölümünde yer verilmiştir.

2.10.1. Araştırma konusuna benzer ulusal alan yazın.

1. Orta (2020) de yapmış olduğu “futbolun değişimi ve dönüşümü” isimli çalışmasında modern futbolun kurallarının başladığı Cambridge kurallarından 2020 ‘ye kadar olan futbol oyun kurallarının değişiklikleri kronolojik olarak ele alınmıştır.
2. Çelik (2020) de yapmış olduğu “Türkiye süper liginde oyuncu değişikliğinin sağkalım analiz” isimli çalışmasında, Türkiye Süper Liginde görev yapan antrenörlerinin oyuncu değişiklik ilişkin zamansal tercihleri incelenmiştir.
3. Büyükçebe 2020’de yapmış olduğu “Avrupa’nın 10 Farklı Futbol Ligi’nde Mücadele Eden Takımların Oyun İçi Değişkenlerinin Farklı Sezonlarla Karşılaştırılması” başlıklı tez çalışmasında, 2017-2018 ve 2018-2019 futbol sezonlarına ait Avrupa’nın farklı liglerindeki maçların oyun içi değişkenleri analiz edilerek sezonlara göre ligler arasında farklılığın olup olmadığına bakılmıştır.
4. Kürel 2016’da yapmış olduğu “Futbolda oyuncu değişikliği için karar desteği geliştirme: Bir tasarım bilimi yaklaşımı” başlıklı çalışmasında, oyunun nihai sonucuna ilişkin yedek oyuncuların değişiklik kararını geliştirmek için bir yaklaşım geliştirmektedir. Çalışmanın kapsamı şöyle kurgulanmıştır, canlı maçlar sırasında bir algoritma geliştirerek veya bir oyuncuların performansını değerlendirecek ve derecelendirecek mevcut analitik yöntem ile oyundan çıkması gereken bir oyuncuyu antrenörlere tavsiye edilebilir.
5. Doğan vd. 2021’de yapmış oldukları “TFF Birinci ligde yer alan Bursaspor profesyonel futbol takımının 2020-2021 sezonuna ait sportif performansının incelenmesi” başlıklı çalışmalarında, bursa spor kulübünün maçlarını oyun içi değişkenler ve oyuncu değişikliği zamanlarına göre incelemişlerdir.
6. Özçilingir 2021’ de yapmış olduğu “Futbolda İç Saha Ve Dış Saha Bakımından Galibiyeti Etkileyen Analiz Parametrelerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Türkiye Futbol Süper lig takımlarının 2018-2019 sezonunda atılan gol sayısı, topla oynama yüzdesi, ikili mücadele kazanma yüzdesi, pas isabeti, rakip saha pas isabeti, korner, isabetli şut, isabetli orta, faul, sarı kart, kırmızı kart ve penaltı analiz parametrelerinin galibiyet ve lig sıralaması üzerindeki etkileri incelenmiştir.

7. Güçlüöver 2016'da yapmış olduğu "Ulusal Futbol Takımlarının Deplasman ve Kendi Sahalarındaki Performans Kararlılığının Analizi" başlıklı doktora tezi çalışmasında, Çalışma kapsamında ele alınan takımların ev sahibi ve deplasman müsabakalarında gerçekleşen, paslar, önemli paslar, isabetli paslar, toplam şut, isabetli şut, köşe vuruşu, serbest vuruş, faul, ceza alanına isabetli top, ceza alanı çevresinde topla oynama, ceza alanı içinde topla oynama, gol, topa sahip olma oranı, hızlı hücum, top kapmalar, hücum bölgesinde topla oynama, savunma alan kullanımı, orta alan kullanımı, hücum alanı kullanımı gibi değişkenleri ele alarak performans göstergeleri belirlenmesi amaçlanmıştır.
8. Yolgörmez 2018'de yapmış olduğu "Türkiye Futbol Süper Liginde Atılan Gollerin Teknik Analizi" başlıklı yüksek lisan tezinde, 2016-2017 Sezonunda Türkiye Futbol Süper Liginde atılan gollerin teknik analizlerine bakılarak, maçı kazanan tarafı belirleyen gol unsurunun, hangi tarz hücum şekilleriyle oluştuğunu ve gollerin sonuca nasıl etki ettiğini tespit etmeye çalışılmıştır.
9. Filiz 2021'de yapmış olduğu "Türkiye A Milli Futbol Takımının Euro 2020 Avrupa Futbol Şampiyonası Eleme Grubunda Oynadığı Maçların Analizi" başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Bu araştırmada A Milli Futbol Takımının EURO 2020 Avrupa Futbol Şampiyonası Eleme Grubunda oynadığı maçlarındaki yurt içi ve yurt dışı oynayan oyuncuların, pas, asist, şut, gol gibi oyun içi değişkenleri incelenerek çıkarımlarda bulunulmuştur.
10. Akgeyik 2018'de yapmış olduğu "Futbolda Başarıyı Etkileyen Faktörler (Türkiye Süper Lig Takımları Üzerine Ampirik Bir Araştırma)" başlıklı çalışmasında, Türkiye Süper Ligi örnekleme kapsamında takımların başarısını etkileyen faktörleri, maç başına şut sayısı, maç başına ceza sahası içinden şut sayısı, maç başına adam geçme sayısı, açık oyunda gol sayısı, kontratak oyunda gol sayısı, duran toplardan kazanılan gol sayısı ve kırmızı kart sayısı gibi oyun içi değişkenler ele alınarak incelenmiştir.
11. Yavuz 2021'de yapmış olduğu "Farklı Avrupa Liglerinde Oynanan Futbol Müsabakalarında Atılan Gollerin Teknik Ve Taktik Analizi: Bundesliga, La Liga, Premier Lig" başlıklı yüksek lisans çalışmasında, 2020-2021 sezonu içerisindeki müsabakalarda atılan gollerin bölgelerini, golün oluş süresini, gol öncesi yapılan pas sayısını, duran toplardan atılan goller, atılan gollerin müsabakanın bölümlerine göre dağılımını, gollerin ceza sahası içi ve dışı durumunu, oyuncuya çıkan kartlar gibi oyun içi değişkenleri inceleyerek karşılaştırma yapmıştır.
12. Erdoğan 2021'de yapmış olduğu "Türkiye Süper Lig'in Avrupa'nın En Büyük 5 Futbol Ligi İle Karşılaştırmalı Analizi" başlıklı doktora tezi çalışmasında, Türkiye

Süper Ligi ile UEFA sıralamasına göre Avrupa’da ilk 5 sırada yer alan ülke liglerinin 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 sezonlarına ait futbola özgü temel değişkenlerin, istatistiklerle karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

13. Gürkan 2021’de yapmış olduğu “Türkiye Futbol Süper Liginin Teknik, Taktik Ve İstatistiksel Açıdan İncelenmesi (2015-2020 Sezonları)” başlıklı doktora tez çalışmasında, süper ligde 2015/2016- 2016/2017-2017/2018-2018/2019 ve 2019/2020 sezonlarında oynanan maçların oyun içi değişkenleri ele alınarak sezonların karşılaştırılması yapılmıştır.
14. Göral 2015’de yapmış olduğu “Son şampiyon Alman Milli Takımının 2014 FIFA Dünya Kupası performansının analizi” başlıklı çalışmasında, 2014’te yapılan Dünya Kupasını kazanan Alman Milli takımının müsabakalardaki, atılan ve yenilen gollerin zaman dilimlerine göre dağılımı, bölgelere göre topa sahip olma yüzdeleri, atılan şut, isabetli şut, köşe vuruşu, ofsayt, başarılı ve başarısız pas sayıları gibi oyun içi değişkenlerin dağılımları analiz edilmiştir.

2.10.2.Araştırma konusuna benzer uluslararası alan yazın.

1. Corral vd 2008’de yapmış oldukları çalışmalarında, İspanya Birinci Liginde 2004 - 2005 sezonuna ait verileri kullanarak maç esnasında oyuncu değişikliğinin takım performansına etkisini incelemişlerdir.
2. Mota vd. 2020’de yapmış oldukları “Change in Soccer Substitutions Rule due to COVID-19: Why only Five Substitutions?” başlıklı çalışmalarında, futbol maçları sırasında (antrenmanlara kıyasla) oyuncuların yaralanma risklerinin çok daha yüksek olduğu ve futbol oyununun çok yüksek oranda rağbet gördüğü düşünüldüğünde, elit futbolda sınırsız oyuncu değişikliği yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.
3. Flores vd. 2019’da yapmış oldukları “What can coaches do? the relationship between substitution and results of professional football matches” başlıklı çalışmalarında, modern futbolda oyuncu değişikliklerinin önemini, performansı artırmak için vazgeçilmez bir strateji olduğunu göstermiştir. İyi kullanıldığında maçların performansını ve sonuçlarını değiştirebilir, özellikle lig gibi uzun süren futbol organizasyonlarında sezonun iyi bir noktada (Şampiyonluk) sonlandırılmasını etkileyebilir.
4. Mota vd. 2020’de yapmış oldukları “Elit futbol oyuncu değişikliklerinin kalıcı olarak artırılmasının zamanı geldi mi?” Başlıklı çalışmalarında futbolun, futsal, basketbol ve hentboldan daha çok yüksek fiziksel taleplere sahip olduğu düşünülmektedir. COVID-19 pandemisi nedeniyle oyuncu değişikliğindeki geçici 5 oyuncu değişikliğini kabul ettiklerini belirtmekle beraber pratik bir uygulama olarak, elit futbolda oyuncu değişikliklerinin oyun

genelinde kalıcı olması gerektiğini savunmuşlardır. Bu şekilde futbolcuların daha hızlı bir şekilde toparlanacağı ve oyun kalitesinin artacağını vurgu yapmışlardır.

5. Hills vd. 2018’de yapmış oldukları “Futbolda Yer Değiştiren Oyuncuların Yanıtlarının Profilini Çıkarma” başlıklı çalışmalarında, Yedek oyuncuların performansını muhtemelen etkileyen bağlamsal faktörleri incelemişlerdir. Bu faktörleri incelerken yedek oyuncular hakkında mevcut olan literatürü özetlemektedirler.
6. Ribeiro vd. 2020’de yapmış oldukları “Futbolda üç ve altı oyuncu değişikliği kuralları: Kantitatif değiştirme, oyun istatistikleri, kazanma oranı ve kazanma olasılığında bir ön karşılaştırmalı analiz” başlıklı çalışmalarında, 3 ve 6 oyuncu değiştirme kuralı ve yeterliliğin etkilerini analiz etmeyi amaçlamışlardır.
7. Varela-Quintana vd. 2016’da yapmış oldukları “Futbol birliğinin ek oyuncu değişikliğinin etkisi. İtalyan Serie A örneği” başlıklı çalışmalarında, 1995’ten öncesine kadar bir futbol müsabakasında 2 oyuncu değişikliği hakkı vardı. FIFA 1995’te 3 oyuncu değişikliği hakkı getirilmiştir. Bu düzenleyici kural değişikliği öncesi ve sonrası antrenörlerin oyun taktiklerindeki değişim incelemektedir. Bunun için İtalya Serie A’da 1994-95 ve 1995-96 sezonlarında yapılan oyuncu değişiklikleri analiz edilmiştir. Antrenörlerin davranışlarında bir değişiklik olduğuna dair bulgular bulunduğu, bu değişikliği muhtemelen oyun yoğunluğunu korumak ve yaralanmaları önlemek için taktik oyuncu değişikliği yerine o an uygun oyuncu değişikliğini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.
8. Milanez vd. 2020’de yapmış oldukları “Relationship between number of substitutions, running performance and passing during under-17 and adult official futsal matches” başlıklı çalışmalarında, 17 yaş altı ve yetişkin futsal sporcularında oyuncu değişikliklerinin koşu performansına ve başarılı pas sayısı üzerinde etkilerini incelemişlerdir. Futsal maçlarında Oyuncu değişikliklerinin antrenörler için oyuncunun performansını korumada önemli bir strateji olduğu kanısına varmışlardır.
9. Liu vd. 2020’de yapmış oldukları “Activity profiles of full-match and substitution players in the 2018 FIFA World Cup” başlıklı çalışmalarında, 2018 FIFA Dünya Kupasında maçın tamamında ve oyuncu değişikliği ile kalan sürede oynayan futbolcuların aktivite parametreleri incelenmiştir. Maçlara sonradan giren futbolcuların, maçın tamamında oynayan futbolcularla mesafe ve koşu süresi bakımından yakın performans sergilediklerinin görüldüğünü ifade etmişlerdir.
10. Lorenzo-Martínez vd. 2022’de yapmış oldukları “The effect of substitutions on team tactical behavior in professional soccer” başlıklı çalışmalarında, Oyuncu değişikliği ile takımların teknik-taktik stratejilerini ne şekilde değiştirdiklerini incelemişlerdir. Antrenörler maç

içerisinde skor üretmek ya da mevcut avantajlarını korumak için oyuncu değişikliği hamleleri yapma eğiliminde oldukları ifade edilmiştir.

11. Meyer ve Klatt 2021’de yapmış oldukları “Impact of One Additional Substitution on Player Load and Coaching Tactics in Elite Football” Başlıklı çalışmalarında, futbol maçlarının normal süresi içinde ve uzatma devrelerinin oynanması gereken maçlarda, ek bir oyuncu değişikliğinin elit futbolcular üzerinde oluşan yüke ve antrenör taktiklerine etkisi araştırılmıştır. Ek bir oyuncunun antrenöre normal süre ve uzatma sürelerinde taktik değişiklik için önemli bir strateji olabileceği ifade edilirken, ancak oyuncular üzerinde oluşan yükü azaltmada yeterli bir kanıya ulaşılamadığı ifade edilmiştir.
12. Wittkugel vd. 2022’ de yapmış oldukları “Substitutions in football – what coaches think and what coaches do” başlıklı çalışmalarında, Avrupa’nın 4 liginden 40.000 oyuncu değişikliği zamanları ve oyuncu tercihleri ile 73 antrenörle anket çalışması yapılarak, antrenörlerin oyuncu değişikliği tercihleri hakkında ne düşündüklerini ve ne yaptıklarını ortaya koymaya çalışan bir araştırma yapmışlar. Çalışmanın sonucunda yapılan oyuncu değişikliği tercihlerinin genelde maçın skoruna ve süresine bağlı yapıldığını ifade etmişlerdir.
13. Bediri 2022’de yapmış olduğu “A case study of leading football matches for some international teams” başlıklı çalışmasında, Rusya’da yapılan 2018 FIFA Dünya Kupasında 8 takımın gol atma ve oyuncu değişikliği zamanları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları arasında maçlarda yapılan oyuncu değişikliği ile atılan goller arasında korelasyon olduğu ifade edilmiştir.
14. Kobal vd. 2022’de yapmış oldukları “Does the Number of Substitutions Used during the Matches Affect the Recovery Status and the Physical and Technical Performance of Elite Women’s Soccer?” başlıklı çalışmalarında, elit kadın futbolcuların oynadığı maçlarda yapılan oyuncu değişikliklerinin kadın futbolcuların fiziksel ve teknik performansları üzerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca oyuncu değişikliğinin kadın futbolcularda stres düzeyi ile maruz kaldıkları yükler sonrası iyileşme arasında bir ilişki varlığı incelenmiştir. Daha fazla oyuncu değişikliğinin maçlar sonrası toparlanmada psikolojik etki sağlayacağı ifade edilmiştir.
15. Iglesias vd. 2022’de yapmış oldukları “How Do Player Substitutions Influence Men’s UEFA Champions League Soccer Matches?” başlıklı çalışmalarında, UEFA Şampiyonlar ligi futbol maçlarında oyuncu değişikliğinin gol atma ve maçlar üzerinde etkileri incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda yapılacak oyuncu değişikliği hakkında maçın durumuna göre zamanlaması üzerinde çıkarımlarda bulunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Araştırma Yöntemi

Tez araştırmamızın yöntemi karma yöntem araştırması olarak tasarlanmıştır. Karma yöntem araştırması; araştırmacının, araştırma problemini kapsamlı ve çok boyutlu incelemek amacıyla, pragmatist felsefenin ilkeleri doğrultusunda nitel ve nicel yöntemleri ve yaklaşımları birlikte kullanarak veri topladığı, analiz ettiği, bulguları bütünleştirdiği ve ileriye yönelik yordamlarda bulunduğu araştırma yöntemidir (Yıldırım, & Şimşek, 2018).

Araştırmamızda karma yöntem araştırma tasarımını kullanmamızda ki gerekçe, nicel veya nitel araştırma yaklaşımıyla tasarlanan tek metotlu araştırmaların sınırlılıkları ve zayıf yanlarının olduğu bilinmektedir. Sınırlılıkları nedeniyle gerek nicel gerekse nitel araştırma yaklaşımları eksik kalmaktadır. Nicel araştırma yaklaşımının kullanıldığı araştırmalar, problem hakkında genelleme yapılmasına olanak sağlarken, problemin bütüncül bir şekilde ve derinlemesine incelenmesine fırsat vermemektedir. Öte yandan nitel yaklaşımın kullanıldığı araştırmalarda araştırılan konu derinlemesine ve çok detaylı bir şekilde incelenirken bulguların genellenmesi kolay olmamaktadır. Karma yöntem araştırmaları nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının yukarıda belirtilen zayıf ve sınırlı yönlerini nötrleştirip bir yaklaşımın eksik bıraktığı noktanın diğer yaklaşım tarafından giderilmesini sağlayarak daha etkili ve kapsamlı sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olmaktadır (Akt, Mertkan, 2015, s.24).

Bu tez çalışmasında karma yöntem araştırma desenlerinden “Çeşitleme (Triangulation) Desen” uygulanmıştır. Çeşitleme desen, nitel verilerin nicel verilerle ya da nicel verilerin nitel verilerle karşılaştırılmasına, anlamlandırılmasına ve geçerlik-güvenirliğinin sağlamlaştırılmasına katkıda bulunur. Bu yaklaşımda yapılan araştırmalarda nitel ve nicel yöntemler eşit ağırlığa sahiptir. Yani bir yöntemle göre diğer yöntem ikincil konumda değildir. Bu çerçevede araştırma soruları her iki yöntemi eşit oranda yansıtır (Creswell, & Clark, 2011).

Bu tez araştırmasını nicel boyutunda “Nedensel Karşılaştırma Yöntemi” uygulanmıştır. Nedensel karşılaştırma yöntemi, ortaya çıkmış/var olan bir durumun veya olayın nedenlerini, bu nedenleri etkileyen değişkenleri ya da bir etkinin sonuçlarını belirlemeye yönelik bir araştırma türüdür (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Nitel boyutunda ise “Durum Çalışması” uygulanmıştır. Durum çalışması, bir birey, bir kurum, bir gruba ilişkin etkenler (ortam, olaylar, süreçler vb) bütüncül bir

yaklaşım ile araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerine odaklanır. (Yıldırım, & Şimşek, 2018)

3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Araştırmanın nicel evreni, nicel çalışma evreni, nicel örneklem ve nitel çalışma gurubuna ait ayrıntılı bilgiler bu başlık altında ele alınmıştır.

3.2.1. Araştırmanın nicel evreni.

Karma araştırma yöntemi olarak tasarlanan bu araştırmanın nicel boyuttaki evreni, kural değişikliğinin öncesinde uygulanan 3 oyuncu değişikliği ile kural değişikliği sonrası uygulanan 5 oyuncu değişikliği kuralının uygulandığı ulusal profesyonel liglerin (3.lig, 2.lig, 1.lig ve En üst seviye ligler) sezonlarında yer alan maçların oyun içi değişkenleri ile bu maçlara ait video kayıtlarıdır.

3.2.2. Araştırmanın nicel çalışma evreni.

Araştırmanın çalışma evreni kural değişikliğinin öncesinde uygulanan 3 oyuncu değişikliği ile kural değişikliği sonrası uygulanan 5 oyuncu değişikliği kuralının uygulandığı Türkiye Süper Ligi sezonlarında yer alan maçların, oyun içi değişkenleri ile bu maçlara ait video kayıtlarıdır.

3.2.3. Araştırma örnekleme ve çalışma grubu.

Nicel örneklem Amaçsal (Amaçlı) örnekleme yaklaşımı ile oluşturulmuştur. Amaçsal örneklem olasılı olmayan seçkisiz olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlar (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmanın nitel çalışma grubu (örneklemi) ise Maksimum çeşitlilik örnekleme yaklaşımı ile oluşturulmuştur. Maksimum çeşitlilik yaklaşımı, Evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinden yapılması olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd., 2016).

Tez araştırmasının örnekleme nicel boyutta 3 ayrı bölümden oluşmaktadır;

- a) Araştırmanın nicel örnekleminde yer alan oyun içi değişkenlerine ait maç dağılımı
 - 2018 – 2019 Spor Toto Süper Lig Sezonu / 306 Maç
 - 2021 – 2022 Spor Toto Süper Lig Sezonu / 380 Maç

686 Maç

b) Araştırmanın nicel örnekleminde yer alan oyuncu değişiklik zamanlarına ait maç dağılımı.

- 2018 – 2019 Spor Toto Süper Lig Sezonu / 306 Maç
 - 2021 – 2022 Spor Toto Süper Lig Sezonu / 380 Maç
- 686 Maç

c) Araştırmanın nicel örnekleminde yer alan maç videolarının dağılımı

- 2011-2012 Süper Lig Sezonu / 4 Maç
 - 2012-2013 Süper Lig Sezonu / 3 Maç
 - 2013-2014 Süper Lig Sezonu / 3 Maç
 - 2014-2015 Süper Lig Sezonu / 2 Maç
 - 2015-2016 Süper Lig Sezonu / 5 Maç
 - 2016-2017 Süper Lig Sezonu / 1 Maç
 - 2017-2018 Süper Lig Sezonu / 6 Maç
 - 2018-2019 Süper Lig Sezonu / 6 Maç
 - 2019-2020 Süper Lig Sezonu / 3 Maç (2020 Şubat ayı esas alınmıştır)
- 33 Maç 3 Oyuncu Değişikliği
- 2020-2021 Süper Lig Sezonu / 21 Maç
 - 2021-2022 Süper Lig Sezonu / 10 Maç
 - 2022-2023 Süper Lig Sezonu / 3 Maç
- 33 Maç 5 Oyuncu Değişikliği

d) Nitel Çalışma Grubu

Tez araştırmasının nitel çalışma grubu Türkiye profesyonel liglerinde görev yapan 12 futbol antrenörü ve 12 futbolcudan oluşmaktadır.

e) Görüşme yapılan futbol antrenörlerinin liglere göre dağılımı;

- Spor Toto Süper Lig / 3 Antrenör
- Spor Toto 1.Lig / 2 Antrenör
- TFF 2.Lig / 4 Antrenör
- TFF 3.Lig / 5 Antrenör

f) Görüşme yapılan futbolcuların liglere göre dağılımı;

- Spor Toto 1.Lig / 4 Futbolcu
- TFF 2.Lig / 4 Futbolcu
- TFF 3.Lig / 4 Futbolcu

g) Nitel boyuttaki çalışma grubuna seçilme ön koşulları

Bu çalışmanın nitel boyutundaki örnekleme dâhil edilen kişilerin kural değişikliğinin oyun ve oyuncular üzerindeki etkileri ile ilgili sağlıklı bir şekilde görüş bildirmeleri için en az eski kuralın uygulanmaya başlandığı dönemden günümüze kadar aktif olarak Türkiye Profesyonel liglerinde futbol antrenörü ve futbolcu olarak görev yapmış olması ön koşulu aranacaktır.

3.3.Araştırma Değişkenlerinin Tanımlanması

Tez araştırmasında kullanılan nicel değişkenlere ait tanımlamalar aşağıda yapılmıştır.

3.3.1. Oyun içi değişkenlerinin tanımlanması.

- 1) Gol: Bir maçta atılan toplam gol sayısı
- 2) Gol Teşebbüsü: Rakip ceza sahasından ya da ceza sahasının hemen dışından kaleye doğru yapılan şut, orta ve kafa vuruşları.
- 3) Kaleyi Bulan Şut: Hücum organizasyonu esnasında rakip kaleye yönelik atılan şutun rakibin kalecisinden ve kale direklerinden veya topun kaleye girerek gol olması.
- 4) Kaleyi Bulmayan Şut: Hücum organizasyonu esnasında rakip kaleye yönelik atılan şutun, kaleciden ve kale direklerinden oyun alanına dönmemesi veya topun kaleye girmemesi.
- 5) Kalecinin Kurtardığı Şut: Rakip kaleye yönelik gönderilen şut, kafa vuruşu ve penaltı vuruşlarının kaleci tarafından gol olmasının engellenmesi.
- 6) Engellenen Şut Sayısı: Kaleci dışında, rakibin kaleye yönelik aksiyonlarının engellenmesi
- 7) Köşe Vuruşu: Topun tamamı, en son, savunma yapan takımın herhangi bir oyuncusuna dokunduktan sonra kale çizgisi dışına çıkmışsa karşı takım köşe vuruşu kazanmış olur.
- 8) Ofsayt: Top takım arkadaşı tarafından oynandığı anda vücudunun veya ayağının herhangi bir bölümünün rakibin kale çizgisine toptan ve sondan ikinci rakipten daha yakın olduğu anlamına gelmektedir.
- 9) Faul: Futbol maçlarında oyuncular tarafından rakip oyunculara yapılan ve hakem tarafından kurallara aykırı olarak tanımlanan hareketler.
- 10) Sarı Kart Sayısı: Bir maçta oyuncuların aldığı toplam sarı kart sayısı
- 11) Kırmızı Kart Sayısı: Bir maçta oyuncuların aldığı toplam kırmızı kart sayısı
- 12) Toplam Pas: maç süresince oyuncuların takım arkadaşlarına yönelik ayak, kafa, göğüs, omuz veya diz ile topu aktarmak için yaptığı tüm eylemler.
- 13) Rakibe müdahale: Rakibin hücum atağı sırasında ikili mücadele sonrası top kazanma veya hücum organizasyonunda atılan pasları kapma.
- 14) Toplam Atak: Rakibin savunduğu kalenin bulunduğu yarı oyun alanına maç süresince yapılan top taşıma eylemleri (pas, adam geçme vb.)
- 15) Tehlikeli Atak: Rakibin savunduğu kalenin bulunduğu ceza alanına doğru yapılan top taşıma eylemleri (pas, adam geçme, orta vb.)

3.3.2. Oyuncu değişikliği zamansal periyotlarının tanımlanması.

8 ayrı zamansal (0-15dk / 16-30dk / 31-45dk / Devre Arası / 46-60dk / 61-75dk / 76-90dk / 91dk ve sonrası) kategoriye ayrılarak tanımlanmıştır.

3.3.3. Oyuncu sakatlıklarının tanımlanması.

Geçici Sakatlık: Maçın oynandığı esnada rakibi ile girmiş olduğu bir ikili mücadele sonrası veya rakibi ile mücadeleye girmeksizin bir oyun içi aksiyon (koşma, sıçrama, geri geri koşma, top kontrolü, pas, şut vb.) sonrası ya da herhangi bir dışsal faktör ile yaralanan oyuncu için oyun hakem tarafından durduruluyor. Yerde kalan oyuncu için sağlık ekibi oyun alanına davet edilir. Oyuncu oyun alanından tedavi için çıktıktan sonra tekrar oyun alanına dönmesi, geçici sakatlık olarak tanımlanmıştır.

Ciddi Sakatlık: Maçın oynandığı esnada yukarıda tanımlanan geçici sakatlık tanımlamasından farklı olarak, oyuncunun oyuna devam etmesine engel teşkil edecek sakatlıkları kapsamaktadır. Bu kategoride oyuncunun sakatlık sonrası oyun alanına dönmemesi ve maça devam edememesi koşulu vardır.

3.4. Veri Toplama Teknikleri

Tez araştırmasının veri toplama stratejisi, sözel ve sayısal verinin birden fazla veri toplama aracı ile toplanması olarak ifade edilen karma veri toplama stratejisidir. Bu stratejide, araştırmanın nicel veri toplama yöntemlerinden birisinin veya birkaçının, nitel veri toplama yöntemlerinden birisinin veya birkaçının birlikte kullanılması öngörülür. Bu stratejinin kullanıldığı araştırmalarda tek bir veri aracı ile hem nicel hem de nitel veri toplamak yerine, nicel veri toplama yöntemleri kullanılarak nicel veri, nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak nitel veri toplanması sağlanır. Birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak nicel ve nitel veri toplanması farklı veri toplama yöntemlerinin birbirini tamamlamasına ve farklı yöntemlerin güçlü yönlerinden en etkin şekilde yararlanılmasına olanak sağlamaktadır (Axinn, & Pearce, 2006).

3.4.1. Araştırmanın nicel veri toplama stratejisi.

Araştırmanın nicel verileri, üç ayrı nicel veri formu kullanılarak toplanmıştır.

- a) Birinci nicel veriler, www.flashscore.com sitesinde yayımlanan maç istatistiklerinden toplanmıştır. Bu veriler pandemiden önceki son sezon olan 2018-2019 sezonu ile 2021-2022 sezonlarına ait oyun içi istatistikleri kapsamaktadır. Toplamda 686 maç,

her maçta aşağıda tanımlanan 15 oyun içi değişkenin, oyun içi değişken formuna manüel işlendi.

- b) İkinci nicel veriler, yine aynı siteden aynı sezonlara ait oyuncu değişiklik süreleri 8 ayrı zamansal kategoride değerlendirmeye tabi tutularak 686 maç, belirlenen dakika aralığında oyuncu değişikliği değerlendirme formuna manüel işlendi.
- c) Üçüncü nicel veriler, www.footballia.net sitesine üyelik yapılarak site içerisinde yüklü olan Süper Lig maçlarına ait maç videolarına erişim sağlanmıştır. Maçlar, Video Analiz yöntemi ile pandemi öncesi 3 değişiklik kuralının uygulandığı 33 Maç, pandemi sonrası 5 oyuncu değişiklik kuralının uygulandığı 33 Maç, 90 dakikalık maç süresi (uzatmalar dâhil) içerisinde yaşanan geçici ve kalıcı sakatlıklar Maç Analiz Bilgi Formuna manüel işlendi.

3.4.2. Araştırmanın nitel veri toplama stratejisi.

Araştırmanın nitel verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Katılımcılarla görüşme yapılmadan önce, çalışma grubuna seçilme koşullarını sağlayan 2 antrenör ile pilot görüşme yapılarak görüşme formu test edilmiştir. Katılımcı görüşmeleri, araştırmacı ve katılımcıların ortak belirledikleri gün ve saatlerde, görüşme kalitesini etkilemeyecek sessiz ortam içeren kapalı bir mekânda yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler, pandemi şartları devam ettiği için cep telefonu kullanılarak sağlanmıştır. Telefon görüşmeleri, başka bir telefonun ses kayıt özelliği kullanılarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Cep telefonuna kaydedilen ses dosyaları daha sonradan bilgisayara aktarılmıştır.

3.5. Gönüllülük

Araştırmanın nitel verilerinin toplanacağı çalışma gurubunda yer alan antrenörler ve futbolcular gönüllülük ilkesine göre çalışmaya dâhil edilmiştir. Kayda alınacak esas araştırma görüşmesinden önce katılımcılarla ön bilgilendirme görüşmesi yapılarak araştırma konusu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırmaya katılmak isteyip istemedikleri sorulduktan sonra katılımcılara görüşme formu gönderilmiştir. Araştırmada yer almak isteyen katılımcılara kayda geçecek araştırma görüşmeleri esnasında isimlerinin geçmemesi için bir rumuz isim (Futbolcu1-Antrenör1) verilmiştir.

3.6. Süreç/Uygulama

Tez araştırmasının nicel verilerini oluşturan oyun içi değişkenler ve oyuncu değişiklik zamanlarına ait veriler www.flashscore.com internet sitesinde erişime açık olarak yer alan

2018-2019 ile 2021-2022 sezonlarına ait her maça ilişkin istatistiklerden alınmıştır. Veriler araştırmacı tarafında nicel bilgi formuna manuel işlenmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında Excel programına işlenerek arşivlenmiştir. Araştırmanın nicel veri seti içerisinde yer alan diğer bir değişken olan sakatlık verileri www.futbolballia.net sitesinde bulunan erişime açık yukarıda nicel örneklem içinde ayrıntıları verilen farklı sezonlara ait kural değişikliği öncesi 33, kural değişikliği sonrası 33 toplamda 66 Süper Lig maçı belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından internet sitesine üyelik yapıldıktan sonra belirlenen maçların 90 dakikalık tamamına erişim sağlanmıştır. Maç Videoları bilgisayar ortamında internet sitesinin Jwplayer programı üzerinden 10 saniyelik görüntü atlama prosedürü ile sakatlık şüphesi olduğu pozisyonlarda görüntüyü durdurma tekniği uygulanarak, maçın 90 dakikalık (uzatmalar dahil) tamamı izlenmiştir. Geçici ve ciddi sakatlıklar maç sakatlık bilgi formuna manuel işlenmiştir. Daha sonra maç sakatlık bilgi formuna işlenen veriler bilgisayar ortamında yer alan Excel programına işlenerek arşivlenmiştir.

Tezin nicel veri setinde yer alan oyun içi değişkenlerin hangilerinin yer alacağı ile ilgili akademik görüşmeler yapılmıştır. Akademik görüşmeler, daha önce futbol oynamış, antrenörlük tecrübesi olan ya da futbol hakemliği yapmış hali hazırda üniversitelerin spor bilimleri fakültelerinde akademik personel olarak görev yapan kişilerle önceden randevu alınarak gerçekleştirilmiştir.

Akademik Görüşmeler;

- 1. Görüşmeci Dicle Üniversitesi / BESYO / Öğretim Görevlisi
- 2. Görüşmeci Dicle Üniversitesi / BESYO / Dr. Öğr.Üyesi
- 3. Görüşmeci Bingöl Üniversitesi / Spor Bilimler Fakültesi / Doç. Dr.
- 4. Görüşmeci Bingöl Üniversitesi / Spor Bilimler Fakültesi / Araştırma Görevlisi
- 5. Görüşmeci Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Spor Bilimler Fakültesi / Dr. Öğr.Üyesi
- 6. Görüşmeci Çukurova Üniversitesi / Spor Bilimler Fakültesi /Doçent Dr.

3.6.1. Araştırmanın Nicel Verilerini Toplarken Alınan Kararlara İlişkin Süreçler.

Öncelikle maç istatistiklerini yayımlayan birçok internet sitesi taranmış, bunların içinden www.Whoscored.com, www.Transfermarket.com ve www.Flashscore.com siteleri incelemeye alınmıştır. Tezimizin nicel veri seti içinde yer alan oyun içi değişkenleri ile oyuncu değişikliği zaman aralığını (periyod) oluşturan veriler 2018-2019 sezonu ile 2021-2022 sezonlarına ait maç istatistiklerinden toplanmıştır. Belirtilen sezonların araştırmanın örneklemine dâhil edilme nedenleri;

Covid-19 pandemisi başlamadan önceki, 3 oyuncu değişikliği kuralının uygulandığı en son sezon olan 2018 – 2019 sezonunda yer alan maçlar alınmıştır. Bununla birlikte oyun içi değişkenlerin karşılaştırılacağı sezon olarak, pandemi kısıtlamalarının başladığı sezon sonunu doğru (2020 yılı) IFAB tarafından geçici olarak getirilen ve daha sonra (2022 yılında) kalıcı hale gelen 5 oyuncu değişikliğinin en iyi şekilde adaptasyonun gerçekleştiği düşünülen 2021-2022 sezonlarına ait maçlar örnekleme dâhil edilmesi kararlaştırılmıştır. Nicel veri seti içerisinde yer alan başka bir değişken olan sakatlık verilerini toplamak için Süper Ligin yayıncı kuruluşu olan Beinsporta destek@digiturk, beinmediagrup.com/contact ve 0850 480 42 11 iletişim kanalları kullanılmış, ayrıca alternatif kaynak olarak HD Matches/contact maç videolarına erişim izni girişimlerinde bulunulmuştur. Ancak ilgili kurumlardan olumlu ya da olumsuz geri dönüş sağlanmamıştır. Bunun üzerine araştırmacı tarafından internet üzerinden maç videolarını yayınlayan siteler taranmıştır. Yapılan tarama sonunda Footballia.net sitesinde kural değişikliği öncesi ve sonrası Süper Lige ait maç videolarının arşivlendiği belirlenmiştir. Tez Danışmanları ile yapılan görüşme sonucunda Footballia internet sitesinde yer alan yukarıda örneklem başlığı altında ayrıntılı olarak yer verilen sezonlara ait maçlar kararlaştırılmıştır. Footballia.net sitesine ücretsiz üyelik yapmak koşulu ile maç videolarına erişim izni verilmiştir. Üyelik araştırmacı tarafından yapılmıştır. Örnekleme dâhil edilen maçlar internet sitesinin maç videolarını paylaştığı Jwplayer video oynatıcı programı üzerinden izlenmiştir. Araştırmacı maç videolarını 10 saniyelik görüntü atlama prosedürü ile sakatlık şüphesi olan görüntülerde videoyu durdurma tekniğini kullanarak maçların 90 dakikalık (uzatma süreleri dâhil) tamamı izlenmiştir. Sakatlıklar araştırmacı tarafından manuel olarak maç analiz formuna işlenmiştir. Maç analiz formuna işlenen veriler daha sonra bilgisayar ortamında Excel programına işlenerek arşivlenmiştir.

3.6.2. Araştırmanın Nitel Verilerini Toplarken Alınan Kararlara İlişkin Süreçler

Tez araştırmasının nitel verilerini toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan ve 2 bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun ilk bölümü katılımcıların kişisel bilgilerini içerirken, ikinci bölümü ise 5 oyuncu değişikliği kuralı ile ilgili katılımcıların görüşlerini belirlemeyi amaçlayan 4 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunu test etmek amacıyla daha önce futbol oynamış 3 oyuncu değişikliği ve 5 oyuncu değişikliği kuralları döneminde antrenörlük deneyimi olan 1 antrenör ile yine kural öncesi ve sonrası maç deneyimi olan 1 futbolcu ile pilot görüşme yapılmıştır. Aynı zamanda görüşme formu içinde yer alan 5 oyuncu değişikliği kuralı ile ilgili sorular, akademik görüşme esnasında uzman görüşü kapsamında katılımcılara sunularak fikirleri alınmıştır.

Araştırmanın nitel verilerinin toplanacağı çalışma grubu belirlenirken bütüncül ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda Türkiye profesyonel futbol liglerinin tüm kategorilerinde kural öncesi ve sonrası görev yapan futbol antrenörleri ile futbolcular çalışma grubuna dâhil edilmesi kararlaştırılmıştır. Araştırmacı ve 2 antrenör birlikte, çalışma grubunda yer alabilecek kriterleri sağlayan, ulaşabilecekleri futbol antrenörü ve futbolculara ilişkin bir isim listesi belirlemişlerdir. Belirlenen muhtemel katılımcılarla araştırmanın konusu hakkında telefon aracılığıyla bir ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşme sonrası görüşme formu katılımcılara yollanmış, ardından araştırma kapsamında görüşmeyi kabul ettiğini beyan eden 12 futbol antrenörü ve 12 futbolcu ile çalışma grubu oluşturulmuştur.

Çalışma grubunda yer alan futbol antrenörü ve futbolcularla önceden telefon görüşmesi yapılarak görüşme takvimi belirlenmiştir. Araştırmacı ile katılımcılar, yapılacak görüşmelerin hangi gün ve saatte yapılacağına dair beraber karar vermiştir. Görüşmeler, pandemi kısıtlamalarının devam ettiği dönem içinde yapılması nedeniyle telefon aracılığıyla sağlanmıştır. Görüşmeler öncesi kısa bilgilendirme yapılarak, katılımcılardan görüşmenin ses kaydı onayı alındıktan sonra görüşme düzenine geçilmiştir. Yapılan görüşmeler araştırmacının iş yerinde yer alan toplantı odasında, araştırmacıdan başka kimsenin olmadığı sessiz bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Kayıt altına alınan görüşmeler daha sonra bilgisayar ortamına aktarılarak arşivlenmiştir.

3.7. Veri Analizi

Tez araştırmasının analiz stratejisi, karma araştırma yöntemlerinde kullanılan Paralel Veri Analizidir. Paralel veri analizi, nicel ve nitel araştırma analizlerinin birbirinden bağımsız şekilde yürütüldüğü durumları ifade etmektedir. Paralel veri analizi kullanıldığı durumlarda nicel ve nitel veri analizi birbirinden ayrı ve birbirinden etkilenmeden gerçekleştirilir (Tashakkori, & Teddlie, 2003). Araştırmamızın veri analiz sürecinde nicel veriler ile nitel verilerin analizi, birbirinden bağımsız ve ayrı zamanlarda yapılmıştır.

3.7.1. Nicel verilerin istatistiksel analizi.

Araştırmanın nicel veri setinde yer alan verilerin analizinde IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu tek örneklem “Kolmogorov Smirnov” testi kullanarak belirlenmiştir. Nicel veri seti içinde yer alan ikinci nicel veri olan, 2018-2019 ile 2021-2022 sezonlarına ait oyuncu değişikliği zamanlarının (periyodların) karşılaştırılmasında betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz sonuçları bulgular bölümünde bar grafik tabloları şeklinde sunulmuştur. Nicel veri seti içinde yer alan birinci nicel veri olan, 2018-2019 ile 2021-2022

sezonlarına ait oyun içi değişkenlerin analizinde t-testi kullanılmıştır. Yine araştırmanın üçüncü nicel verisi olan kural değişikliği öncesi ve kural değişikliği sonrası izlenen maçlardan video maç analizi yöntemiyle izlenerek elde edilen sakatlık değişkeni verileri t-testi ile analiz edilmiştir. Verilerin t-testi analizlerinde grup ortalamaları arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan anlamlılığı test edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0,05$ düzeyi referans alınmıştır.

3.7.2.Nitel verilerin istatistiksel analizi.

Araştırma kapsamında toplanan nitel verilerin analizinde, çalışma grubunda yer alan katılımcılarla yapılan görüşme sonrası elde edilen ses dökümleri içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım, & Şimşek, 2018). İçerik analizi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde 4 dört aşamadan oluşmaktadır.

3.7.3.Görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerin analizi.

Araştırmanın kodlama ve tema oluşturma analizinde Maxqda programı kullanılmıştır. İçerik analizi transkriptleri alınmış görüşme dökümlerinde yer alan belirli sözcük veya kavramların bulunma durumları incelenmiştir. Bu çalışmada görüşme sırasında katılımcıların kural değişikliğinin oyun ve oyuncular üzerindeki etkileri ile ilgili kullandıkları kelimeler ve ifadeler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde veriler 4 aşamada analiz edilmiştir. Bunlar;

1. Verilerin Kodlanması: Verilerin kodlanması aşamasında araştırmacı elde ettiği verileri irdeleyerek, bu verileri anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulunmasına çalışılmıştır. Araştırmacı tüm verileri bu şekilde kodlayarak bir kod listesi oluşturmuştur.

2. Temaların Bulunması: Temaların bulunması sürecinde kodlar benzer yönleri dikkate alınarak bir araya getirilecek ve bir anlamda tematik kodlama işlemi gerçekleştirilmiş olacaktır. Tematik kodlama işleminde en önemli nokta iç tutarlılık ve dış tutarlılık olgusudur. İç tutarlılık, oluşturulan temanın altında yer alan verilerin anlamlı bir bütün oluşturması konusudur. Dış tutarlılık ise; oluşturulan temalarının tamamının araştırma sonucu elde edilen verileri anlamlı bir biçimde açıklayabilmesi durumudur.

3. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi: Kodlama ve tematik kodlama sonucu elde edilen veriler düzenlenecek ve bu veriler belirli olgulara göre düzenlenecektir ve değerlendirilecektir. Bu aşamada önemli olan verilerin okuyucu tarafından anlaşılabilir bir dille tanımlanması, açıklanması ve sunulması olacaktır.

4. Bulguların Tanımlanması ve Yorumlanması: Diğer üç aşama sonucu araştırmacı tarafından elde edilen bilgilerin yorumlanması ve bazı sonuçlara ulaşılmasına çalışılmıştır.

3.8. Geçerlik ve Güvenirlik

Genel anlamda “geçerlik” araştırma sonuçlarının doğruluğunu ele alır. Bir araştırmada geçerlik kavramı, elde edinilen sonuçların benzer gruplar veya ortamlara aktarılabilirliğine, araştırma sonuçlarına ulaşırken izlenen sürecin araştırılan fenomeni ortaya çıkarmadaki yeterliliğiyle ilişkilidir. Aynı şekilde “güvenirlik” ise genel anlamda çalışma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir. Çalışma sonuçlarının benzer ortamlarda aynı şekilde elde edilip edilemeyeceği ve başka araştırmacıların aynı verileri kullanarak aynı sonuçlara ulaşip ulaşamayacağına ilişkindir (Yıldırım, & Şimşek, 2018).

3.8.1. Araştırmanın nicel geçerlik ve güvenirlik.

Araştırmanın nicel geçerliği, araştırmadaki nicel veri setinde bulunan değişkenlerin örneklem başlığı altında ayrıntılı tanımlanması yapılarak elde edilen değişkenin net olarak belirlenmesi sağlanmıştır. Nicel veri setinde yer alan oyun içi değişkenler ile oyuncu değişiklik zamanlarına (periyodlar) ilişkin verilerin alındığı internet sitesinden başka araştırmacılar tarafından aynı veriler alındığı takdirde aynı oranlara ulaşılacağı kesindir. Bununla birlikte araştırmada yer alan oyun içi değişkenler ile oyuncu değişikliği zamanları başka kaynaklardan (TFF Resmi İnternet Sayfası, www.whoscored.com, www.Transfermarket.com) teyit edilmiştir. Ayrıca araştırmanın nicel veri setinde bulunan başka bir değişken olan sakatlık verileri araştırmacı dışında başka bir uzman kişi tarafından izlenerek veri çeşitlemesi yapılmıştır. Yukarıda sıralanan işlemler ışığında araştırmanın nicel geçerliği için gereken, sonuçların genellenebilir olması, benzer çalışmalarda aynı sonuçlara ulaşılabilmesi, benzer gruplara veya ortamlara aktarılabilmesi ve araştırma sonuçlarının, araştırma kapsamında cevabı aranan sorulara cevap verebilecek şekilde gerçekliği yansıta bilme ilkelerini karşılayarak araştırmanın nicel geçerliliği sağlandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın nicel güvenirliği, araştırmanın veri setinde yer alan oyun içi değişkenler ile oyuncu değişiklik zamanlarına ilişkin verilerin alındığı kaynak, araştırmacının veya dışarıdan başka bir araştırmacının etkileyemediği bir kaynak statüsünde olduğu için, başka araştırmacılar tarafından aynı çalışma ve aynı süreçler takip edildiğinde, aynı sonuçlara

ulaşılabileceği düşünülmektedir. Nicel veri setinde yer alan sakatlık verilerinin elde edildiği maç videoları başka bir uzman tarafından izlenerek, aynı veriler elde edilmiştir. Araştırmacı elde edilen verileri 3 ay sonra tekrar yeniden ele almış ve aynı sonuçlara varmıştır. Yukarıda sıralanan işlemler göz önünde bulundurulduğunda araştırmanın güvenilirliği için gerekli, araştırmanın tekrar edilebilirliği, çalışma sonuçlarının benzer ortamlarda aynı şekilde elde edilebilirliği ve başka bir araştırmacının aynı verileri, aynı sonuçlara ulaşılabilirliği ilkelerini karşılayarak araştırmanın nicel güvenilirliği sağlandığı düşünülmektedir.

3.8.2. Araştırmanın nitel geçerlik.

Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı olguyu doğru ölçmesi ile yakından ilişkilidir. Bu durumda toplanan veriler gerçeği yansıtır ve araştırma sonuçlarının geçerliğine katkıda bulunur (Yıldırım, & Şimşek, 2018). Tüm bu süreçlerde yanlılığı ortadan kaldırmak için nitel araştırma süreçleri geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması için İç Geçerlik (İnandırıcılık), Dış Geçerlik (Aktarılabilirlik), İç Güvenirlilik (Tutarlılık), Dış Güvenirlilik (Teyit Edilebilirlik) şeklinde çeşitli stratejiler kullanılmıştır. Araştırma bulgularının geçerliğini güçlendirmek amacıyla, bulgular yorumlanırken katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Üzerinde çalışılan olgu veya konuyu bir bütün olarak incelemesi, bir resim oluşturulabilmesi için elde ettiği verileri teyit etmesine yardımcı olacak bazı ek yöntemler kullanılmıştır. Verilerin teyit edilmesinde, “katılımcı teyidi”, “meslektaş teyidi”, “uzman incelemesi” gibi yöntemler bu tez çalışmasında kullanılmıştır. Görüşme transkriptlerinin oluşturulması, kodlama listelerinin oluşturulması, temaların oluşturulması ve temalara kod atanması gibi uygulamalar ile müsabaka görüntülerinin analiz edilmesi süreçlerinde “katılımcı teyidi”, “meslektaş teyidi”, “uzman incelemesi” gibi yöntemler kullanılmıştır (Uluöz, 2016). Araştırmanın nitel verileri Maxqda programında analiz edilerek çıktılara araştırmanın raporlaştırma bölümünde yer verilmiştir.

3.8.2.1.İç geçerlik (İnandırıcılık).

İç geçerlilik tüm araştırmalarda önemli bir boyuttur. Araştırmacı olarak araştırma sürecinde elde ettiğimiz olgular için yaptığımız yorumlamalarımız gerçek durumu yansıtır mı? (Yıldırım, & Şimşek, 2018). Miles ve Huberman (1994) araştırmada elde edilen bulguların ve sonuçların doğruluğunu konu edinen iç geçerlikle ilgili bazı sorulara yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu kapsamda araştırmamızda iç geçerliliğin sağlanması için aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

1. *Bulgular yazılırken elde edilen veriler nasıl elde edilmiştir. Ortama karşı duyarlı olunmuş mudur?*

Araştırmanın bulgularını oluşturulan veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formuyla Türkiye profesyonel futbol farklı liglerinde görev yapan 12 futbolcu ve 12 antrenör ile yapılan görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile katılımcıların onayı alınarak kayıt altına alınmıştır. Veriler toplandığı sırada covid-19 mesafe kuralları devam ettiği için görüşmeler telefon bağlantısı yapılarak kayıt altına alınmıştır.

2. Bulgular anlamlı bir bütün oluşturuyor mu?

Araştırmanın yapılan görüşmeler kapsamında elde edilen verilerin analizinde oluşturulan nitel bulgular araştırmanın amacı ve problemi ile birlikte ele alındığında araştırmadan kopuk olmadığı görülmüştür.

3. Bulgular farklı veri kaynakları, analiz stratejileri veya farklı araştırmacılar tarafından yapıldığında bir anlam ifade ediyor mu?

İç geçerliğin sağlanması amacıyla geliştirilen “üçgenleme” (triangulation) stratejisinde gerçeğin farklı yönlerinin ortaya çıkarılması için birden çok kaynak, farklı kişiler ve farklı görüşler araştırılması benimsenmiştir. Bu nedenle araştırma konusu ile ilgili Türkiye profesyonel farklı liglerinden en az 12 futbol antrenörü ve 12 futbolcu ile görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen verilerden genel bir sonuç çıkarmak yerine, farklı görüşlere vurgu yapılarak gerçeğin tüm yönlerine ortaya konmasına yardımcı olunmasına çalışılmıştır.

Bu yönüyle araştırmanın bulgularının elde edildiği veriler nitel araştırma kapsamında çalışma yapmış 2 akademisyen tarafından tekrar edilerek, araştırma bulguları ile aynı sonuca ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda bulguların elde edildiği görüşmelere ait kodlama ve temalandırmalar görüşme yapılan katılımcılara anlatılarak ve gösterilerek teyit edilmiştir.

3.8.2.2. Dış geçerlik(Aktarılabilirlik).

Bir araştırmanın sonuçları benzer ortamlara ve durumlara genellenebiliyorsa araştırmanın dış geçerliliği olduğu söylenebilir. Nitel araştırmalarda benzer gruplara veya ortamlara doğrudan genelleme yapılamamsı nitel araştırmaların en büyük zayıf olgusudur. Ancak nicel araştırmalarda olduğu gibi nitel araştırmalarda da sonuçlar bir dereceye kadar benzer ortamlara ve durumlara genellenebilir (Yıldırım, & Şimşek, 2018).

Miles ve Huberman (1994) dış geçerlik ile ilgili bazı soruların araştırmacı tarafından dikkate alınması gerektiğini belirtilmektedir. Bu kapsamda araştırmamızda dış geçerliğin sağlanması için aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

1. Örneklem yeteri miktarda çekilmiş midir? Aynı ortamda farklı kişilerle benzer sonuçlar çıkabilir mi?

Araştırmanın nitel çalışma gurubu, *nitel çalışma gurubu* başlığı altında yukarıda ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Farklı profesyonel futbol liglerinde görev yapan 12 futbolcu ve 12 antrenör tarafından oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşme sorularına vermiş oldukları cevaplar tekrar edince çalışma grubunun yeterliliğine karar verilmiştir. Katılımcıların araştırma sorularına verdikleri cevaplar tekrar etmesi, farklı kişilerin yapacağı görüşmede aynı sonuçların çıkacağını göstermektedir.

2. *Örnek çeşitlendirilmesi yapılmış mıdır? Genelleme yapıldığı varsayımı üzerinden düşünürsek soru genellenebilir mi ?*

Araştırmanın çalışma grubunda farklı profesyonel futbol liglerinde (TFF 3.Lig, TFF 2.Lig, TFF 1.Lig) görev yapan futbolcu ve antrenörlere yer verilerek Maksimum Çeşitlilik Örneklem benimsenmiştir.

3. *Araştırmanın bulguları farklı kütleler içinde benzer midir?*

Araştırmada hem futbolcu hem de antrenörlere yer verilerek farklı görev alanı olan gruplardan benzer veri ve bulgulara ulaşıldığı görülmüştür.

3.8.3. Nitel güvenirlik.

Güvenirlik ilkesi, bir konuyla ilgili tek bir gerçekliğin var olduğu ve bu konuda yapılan tekrarlı araştırmalarda aynı sonuca ulaşılacağı varsayımına dayanmaktadır. Ancak sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda insan davranışlarının değişebilir nitelikte olmasından dolayı güvenirliğin sağlanması zordur. Yine de nitel araştırma yöntemine uygun güvenirlik yaklaşımlarından bahsetmek mümkündür (Yıldırım, & Şimşek, 2018).

3.8.3.1. İç güvenirlik (Tutarlık).

Miles ve Huberman (1994) iç güvenirlikle ilgili her nitel araştırmacının bazı sorulara yanıt verebilecek biçimde gerekli önlemler araştırmacı tarafından alınması gerektiğini belirtmektedir. Çalışmanın bulunduğu ortam, veri toplama koşulları, veri kaynakları düşünüldüğünde güvenirliliği test etmek nitel araştırmalar için pek mümkün değildir. Bunun yerine çalışmanın tutarlılığı test edilir. İç güvenirlik için aşağıda belirtilen iki soruya cevap verilerek tutarlılık test edilmiştir.

1. *Araştırma soruları net ve kapsayıcı mıdır?*

Araştırma soruları araştırmanın konusu ve amacı ile bağlantılı olarak araştırmada ulaşılmak istenen sonuçlara göre oluşturulmuştur. Araştırma verilerinin analizi ile elde edilen araştırma bulguları araştırma sorularını cevaplama noktasında tutarlı olduğu gözlenmiştir. Bu

durum araştırma bulgularının elde edilmesi sürecinde kodlama yapan 2 uzman tarafından teyit edilmiştir.

Böylelikle, aynı zaman diliminde birden fazla araştırmacının bir olgu ya da olayı aynı biçimde ölçmesi anlamına gelmektedir ve bunu sağlamak için tüm toplanan veriler aynı anda birden fazla uzman tarafından analiz edilerek analizler arasındaki tutarlılık gözden geçirilmiştir.

2. *Araştırmanın iş akışı araştırma soruları ile tutarlı mıdır?*

Ayrıca, araştırmada iç güvenirlik (tutarlık) sağlamak adına araştırmacının rolü detaylı olarak ifade edilmiş, araştırma sürecinin betimlenmesi yapılmış, maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi, uzman görüşü ve katılımcı teyidi yapılarak çeşitleme gerçekleştirilmiş, araştırmanın konusu ve amacı ile bağlantılı olarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

3.8.3.2. Dış güvenirlik.

Araştırmanın dış güvenirliğini sağlamak için bazı stretejiye araştırmada yer verilmesi gerekmektedir. Araştırmacı öncelikle araştırma sürecindeki kendi rolünü açık hale getirmelidir. Bu şekilde benzer araştırmalar yapan başka araştırmacıların, benzer rol üstlenerek karşılaştırılabilir sonuçlara ulaşmaları mümkün olabilir. Yine araştırmada veri kaynağı olan bireylerin açık bir biçimde tanımlanarak benzer araştırma yapan diğer araştırmacılara çalışma grubu oluşturmalarında bu tanımlamaları dikkate alabilirler (Yıldırım, & Şimşek, 2018).

Dış güvenirlik için ise katılımcılarının açık bir biçimde tanımlanması, veri toplama ve analiz süreçlerinin detaylı olarak anlatılması gibi önlemlerin alınması uygun görülmüştür. Buna göre birden fazla araştırmacının aynı verileri kullanarak yaptığı analizlerin karşılaştırılması ve farklılıklarının en aza indirilmesi yoluyla iç güvenirliğin; katılımcılara, veri toplama ve analiz süreçlerine ilişkin detaylı bilgiler sunma yoluyla da dış güvenirlik sağlanmıştır. Bu araştırmada, araştırmanın bulguları üzerinde birden fazla uzmanın yorumları birlikte değerlendirilerek yorumlar arasındaki farklılıkların en aza indirilmesi amaçlanacaktır.

3.9. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, araştırmanın nicel ve nitel verilerini toplama süreçlerinde aktif rol oynamıştır. Nicel verilerin toplanması süreçlerinde üçüncü bir kişiden ya da bir kurumdan yardım alınmamıştır. Nicel verilere nasıl ulaşılacağı, hangi yöntemle toplanacağı ve ne şekilde tasnif edileceği ile ilgili süreçleri araştırmacı kendisi yürütmüştür. Araştırmanın nitel verilerinin toplanacağı çalışma grubunu belirlerken, çalıştığı kurumda beraber mesai yaptığı 2

tane çalışma arkadaşından destek almıştır. Destek aldığı kişiler, daha önce çeşitli liglerde ve kulüplerde futbol oynamış, hali hazırda mesai dışında amatör anlamda futbol antrenörlüğü yapmaktadırlar. Araştırmacı, nitel verilerin görüşme yöntemi ile toplandığı katılımcı görüşmelerini kendisi gerçekleştirmiştir. Araştırmacı araştırma süreçlerini yürütürken her aşamada tez danışmanlarını bilgilendirmiş, süreçlerle ilgili fikir teatisi yapmıştır. Danışmanlardan, süreçlerle ilgili kendisine yapılan geri bildirimleri dikkate alarak araştırmanın daha gerçekçi bir olgunlukta yürütülmesi sağlanmıştır (Örnek: Görüşme yapmak için Süper Ligden istenen sayıda antrenör ve futbolcuya ulaşamayacağı anlaşılarak, danışmanlardan gelen öneri kapsamında Türkiye profesyonel liglerinde görev alan antrenör ve futbolcularla görüşme yapılması kararlaştırılmıştır). Aynı zamanda araştırmacı, tez sürecinde görüştüğü 6 akademik görüşmenin 1 tanesi dışında tümünü yüz yüze yapmıştır. Yapılan akademik görüşmelerde; tezin konusu, amacı, problemi, önemi, futbol sporuna katkısı, sınırlılıkları, varsayımları, araştırmanın hipotezleri hakkında karşılıklı görüş birliği sağlanmıştır. Bunların yanında araştırmanın nicel veri setinde yer alan oyun içi değişkenler, video maç analiz yöntemi sonrası elde edilen sakatlık verileri ve nitel verilerin toplandığı görüşme formunda yer alan kural değişikliğine yönelik sorulara ilişkin fikir alış verişi yapılmıştır. Bunlarla birlikte benzer çalışmaları olan 2 akademisyen ile daha sonraki süreçte de veri analizine dair iletişim devam etmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın nicel ve nitel verilerinin analizi sonucunda oluşan araştırma bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Nicel Bulguları

Araştırmanın nicel boyutu içerisinde üç ayrı başlıkta incelenen nicel verilere ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.1.1. Araştırmanın oyun içi değişkenlerine ait bulgular.

Araştırmanın oyun içi değişkenleri “*gol sayısı, gol teşebbüsü sayısı, kaleyi bulan şut sayısı, kaleyi bulmayan şut sayısı, kalecinin kurtardığı şut sayısı, engellenen şut sayısı, köşe vuruşu sayısı, ofsayt sayısı, sarı kart sayısı, kırmızı kart sayısı, faul sayısı, toplam pas sayısı, müdahale sayısı, toplam atak sayısı, tehlikeli atak sayısı*” şeklindedir.

Tablo 1. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Gol Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Gol Sayısı	Kural Öncesi	306	2,68	1,66	684	-0,988	0,323
	Kural Sonrası	380	2,80	1,63			

p<0,05*

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **gol sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir (p=0.323, p>0.050). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonun gol sayısı ortalaması (X=2,80), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonun gol sayısı ortalamasından (X=2,68) fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Gol Teşebbüs Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Gol Teşebbüs Sayısı	Kural Öncesi	306	24,95	6,06	684	-0,720	0,472
	Kural Sonrası	380	25,26	5,30			

p<0,05*

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **gol teşebbüs sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir (p=0.472, p>0.050). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonun gol teşebbüs sayısı ortalaması (X=25,26), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonun gol teşebbüs sayısı ortalamasından (X=24,95) fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Kaleyi Bulan Şut Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Kaleyi Bulan Şut Sayısı	Kural Öncesi	306	8,72	3,08	684	-1,042	0,298
	Kural Sonrası	380	8,97	3,17			

p<0,05*

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **kaleyi bulan şut sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir (p=0.298, p>0.050). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonun kaleyi bulan şut sayısı ortalaması (X=8,97), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonun kaleyi bulan şut sayısı ortalamasından (X=8,72) fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Kaleyi Bulmayan Şut Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Kaleyi Bulmayan Şut Sayısı	Kural Öncesi	306	11,03	3,39	684	2,44	0,015 *
	Kural Sonrası	380	10,42	3,18			

p<0,05*

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **kaleyi bulmayan şut sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür (p=0.015, p<0.050). Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun kaleyi bulmayan şut sayısı ortalamasının (X=10,42), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun kaleyi bulmayan şut sayısı ortalamasından (X=11,03) daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Kaleci Kurtarış Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Kaleci Kurtarış Sayısı	Kural Öncesi	306	6,03	2,51	684	-0,737	0,461
	Kural Sonrası	380	6,18	2,69			

p<0,05*

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **kaleci kurtarış sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir (p=0.461, p>0.050). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonun kaleyi bulan şut sayısı ortalaması (X=6,18), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonun kaleyi bulan şut sayısı ortalamasından (X=6,03) fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Engellenen Şut Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Engellenen Şut Sayısı	Kural Öncesi	306	5,32	2,78	684	2,807	0,005 *
	Kural Sonrası	380	5,90	2,62			

p<0,05*

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **engellenen şut sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür (p=0.005, p<0.050). Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun engellenen şut sayısı ortalamasının (X=5,90), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun kaleyi bulmayan şut sayısı ortalamasından (X=5,32) daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Köşe Vuruşu Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Köşe Vuruşu Sayısı	Kural Öncesi	306	0,25	0,55	684	0,321	0,748
	Kural Sonrası	380	0,24	0,53			

p<0,05*

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **köşe vuruşu sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında

istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir ($p=0.748$, $p>0.050$). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun köşe vuruşu sayısı ortalaması ($X=0,24$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun köşe vuruşu sayısı ortalamasından ($X=0,25$) az olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Ofsayt Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Ofsayt Sayısı	Kural Öncesi	306	3,80	2,16	684	-0,588	0,557
	Kural Sonrası	380	3,90	2,17			

$p<0,05^*$

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **ofsayt sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir ($p=0.557$, $p>0.050$). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun ofsayt sayısı ortalaması ($X=3,90$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun ofsayt sayısı ortalamasından ($X=3,80$) daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Faul Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Faul Sayısı	Kural Öncesi	306	27,53	5,41	684	7,606	0,000 *
	Kural Sonrası	380	24,33	5,53			

$p<0,05^*$

Tablo 9 İncelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **faul sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür ($p=0.000$, $p<0.050$) . Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun faul sayısı ortalamasının ($X=24,33$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun faul sayısı ortalamasından ($X=27,53$) daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Sarı Kart Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Sarı Kart Sayısı	Kural Öncesi	306	4,42	1,93	684	2,766	0,006 *
	Kural Sonrası	380	4,00	2,07			

p<0,05*

Tablo 10 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **sarı kart sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür ($p=0.006$, $p<0.050$). Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun sarı kart sayısı ortalamasının ($X=4,00$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun sarı kart sayısı ortalamasından ($X=4,42$) daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 11. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Kırmızı Kart Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Kırmızı Kart Sayısı	Kural Öncesi	306	0,258	0,551	684	0,321	0,748
	Kural Sonrası	380	0,244	0,539			

p<0,05*

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **kırmızı kart sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir ($p=0.748$, $p>0.050$). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun kırmızı kart sayısı ortalaması ($X=0,244$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun kırmızı kart sayısı ortalamasından ($X=0,258$) az olduğu görülmüştür.

Tablo 12. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Toplam Pas Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Toplam Pas Sayısı	Kural Öncesi	306	841,728	102,421	684	-3,202	0,001 *
	Kural Sonrası	380	865,831	94,289			

p<0,05*

Tablo 12 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **toplam pas sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında

istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür ($p=0.001$, $p<0.050$). Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun toplam pas sayısı ortalamasının ($X=865,83$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun toplam pas sayısı ortalamasından ($X=841,72$) daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 13. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Rakibe Müdahale Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Rakibe Müdahale Sayısı	Kural Öncesi	306	31,176	7,572	684	1,125	0,261
	Kural Sonrası	380	31,839	7,817			

$p<0,05^*$

Tablo 13 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **rakibe müdahale sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir ($p=0.261$, $p>0.050$). Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun rakibe müdahale sayısı ortalaması ($X=31,83$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun rakibe müdahale sayısı ortalamasından ($X=31,17$) daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 14. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait toplam atak sayısına ilişkin t-testi analiz sonuçları.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Toplam Atak Sayısı	Kural Öncesi	306	180,347	30,744	684	8,158	0,000 *
	Kural Sonrası	380	199,843	31,564			

$p<0,05^*$

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **toplam atak sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür ($p=0.000$, $p<0.050$). Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun toplam atak sayısı ortalamasının ($X=180,34$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun toplam atak sayısı ortalamasından ($X=199,84$) daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 15. Kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait tehlikeli atak sayısına ilişkin t-testi analiz sonucu.

Oyun İçi Değişken	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Tehlikeli Atak Sayısı	Kural Öncesi	306	125,700	21,349	684	4,945	0,000 *
	Kural Sonrası	380	133,856	21,626			

p<0,05*

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmanın oyun içi değişkeni olan **tehlikeli atak sayısı** bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür ($p=0.000$, $p<0.050$). Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun tehlikeli atak sayısı ortalamasının ($X=125,70$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun tehlikeli atak sayısı ortalamasından ($X=133,85$) daha fazla olduğu görülmüştür.

4.1.2. Araştırmanın Oyuncu Değişiklik periyotlarına İlişkin Bulgular

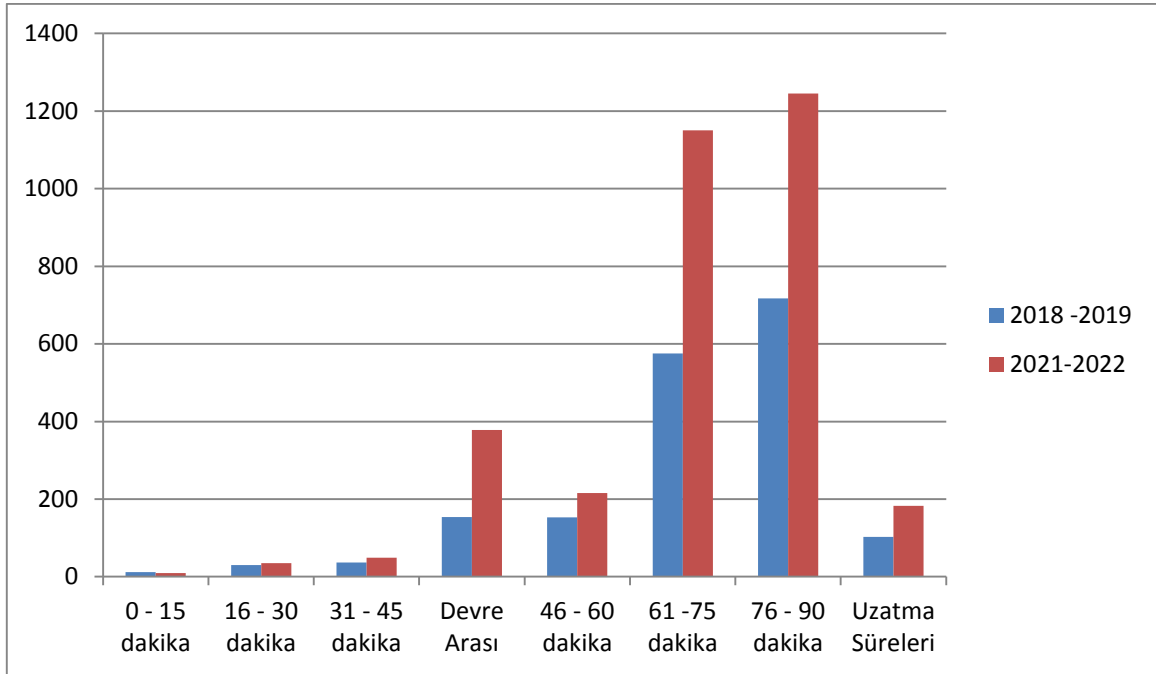
Tablo 16. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarında Oyuncu Değişiklik Periyotlarına Göre Oyuncu Değişim Sayılarına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Oyuncu Değişiklik Periyotları	Dönemler	n	X	S	df	t	p
0 – 15 dakika	Öncesi	306	0,039	0,194	684	1,143	0,253
	Sonrası	380	0,023	0,152			
16 – 30 dakika	Öncesi	306	0,098	0,308	684	0,255	0,799
	Sonrası	380	0,092	0,298			
31 – 45 dakika	Öncesi	306	0,120	0,336	684	-0,290	0,772
	Sonrası	380	0,128	0,379			
Devre Arası	Öncesi	306	0,503	0,649	684	-7,604	0,000*
	Sonrası	380	1,000	1,045			
46 – 60 dakika	Öncesi	306	0,493	0,638	684	-1,330	0,184
	Sonrası	380	0,568	0,836			
61 – 75 dakika	Öncesi	306	1,875	0,889	684	-12,595	0,000*
	Sonrası	380	3,036	1,498			
76 – 90 dakika	Öncesi	306	2,343	0,942	684	-9,938	0,000*
	Sonrası	380	3,284	1,517			
91 dakika ve sonrası	Öncesi	306	0,337	0,579	684	-2,795	0,005*
	Sonrası	380	0,481	0,766			

p<0,05*

Tablo 16 incelendiğinde, araştırmanın nicel veri setinde yer alan oyuncu değişikliği zamanlarını ait periyotlardan 0-15, 16-30, 31-45, 46-60 dakika arasında yapılan oyuncu değişiklik sayısının kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir. Bunun yanında Devre arası, 61-75, 76-90, 91 ve sonrası dakikalar arasında yapılan oyuncu değişiklik sayısının kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür. Anlamlı farklılık, kural değişikliği sonrası sezonunda (2021-2022) yapılan oyuncu değişiklik sayısının, kural öncesi değişiklik sezonunda (2018-2019) yapılan oyuncu değişiklik sayısından daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 17. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarında Oyuncu Değişiklik Periyotlarına Göre Oyuncu Değişim Sayılarına İlişkin Grafik Tablosu.

Tablo 17 incelendiğinde, görüldüğü üzere yapılan oyuncu değişikliği zamansal periyotlarının sezonlara göre t-testi analiz sonuçlarında olduğu gibi oyuncu değişiklik tercihleri yoğun olarak devre arası, 61-75 dakika ve 76-90 dakika arasındaki müsabaka periyotları tercih edildiğini göstermektedir.

4.1.3. Araştırmanın sakatlık verilerine ilişkin bulgular.

Tablo 18. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Geçici Sakatlık Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonucu.

Sakatlık Türü	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Geçici Sakatlık Sayısı	Kural Öncesi	33	4,030	2,128	64	4,426	0,000 *
	Kural Sonrası	33	2,121	1,268			

p<0,05*

Tablo 18 incelendiğinde, araştırmanın sakatlık değişkeni olan geçici sakatlık sayısı bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür (p<0,000). Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı 2021-2022 sezonunun geçici sakatlık sayısı ortalamasının (X=2,12), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı 2018-2019 sezonundaki geçici sakatlık sayısı ortalamasından (X=4,03) daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 19. Kural Değişikliği Öncesi ve Sonrası Sezonlarına Ait Ciddi Sakatlık Sayısına İlişkin T-Testi Analiz Sonuçları.

Sakatlık Türü	Dönemler	n	X	S	df	t	p
Ciddi Sakatlık Sayısı	Kural Öncesi	33	0,545	0,616	64	0,383	0,703
	Kural Sonrası	33	0,484	0,667			

p<0,05*

Tablo 19 incelendiğinde, araştırmanın sakatlık değişkeni olan ciddi sakatlık sayısı bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait ciddi sakatlık sayılarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir. Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun ciddi sakatlık sayısı ortalaması (X=0,484), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun ciddi sakatlık sayısı ortalamasından (X=0,545) daha az olduğu görülmüştür.

4.2. Araştırmanın Nitel Bulguları

Araştırmanın nitel boyutu içerisinde ele alınan ve katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilere ilişkin bulgular bu başlık altında sunulmuştur.

4.2.1. Çalışma grubunda yer alan katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri.

Çalışmaya toplamda 24 katılımcı dâhil olmuştur. Derinlemesine görüşmeler antrenör ve futbolcu olarak iki grupta gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle katılımcılardan antrenörler A1-A12, futbolcular F1-F12 olarak kodlanmıştır. Katılımcıların mesleki durumlarına ilişkin bilgiler tablo 20 ve tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 20. *Araştırmaya Katılan Antrenörlerin Mesleki Durumlarına İlişkin Bilgiler.*

Antrenör	Yaş	Mezuniyet	Futbolculuk	Ligi	Antrenörlük Yılı	Kademesi
A1	51-55	Ön Lisans	20 Yıl	TFF 1. Lig	17 Yıl	UEFA - A
A2	46-50	Lise	16 Yıl	TFF 2. Lig	13 Yıl	UEFA - A
A3	46-50	Lise	12 Yıl	TFF 3. Lig	20 Yıl	UEFA - Pro
A4	46-50	Lise	18 Yıl	TFF 3. Lig	12 Yıl	UEFA - Pro
A5	46-50	BESYO	17 Yıl	TFF 3. Lig	13 Yıl	UEFA - A
A6	41-45	Doktora	10 Yıl	Süper Lig	20 Yıl	UEFA - Pro
A7	36-40	Yüksek Lisans	7 Yıl	TFF 2. Lig	21 Yıl	UEFA - Pro
A8	56 ve Üzeri	Lise	14 Yıl	TFF 3. Lig	27 Yıl	UEFA - A
A9	51-55	Ön Lisans	17 Yıl	TFF 2. Lig	15 Yıl	UEFA - A
A10	41-45	BESYO	17 Yıl	Süper Lig	15 Yıl	UEFA - A
A11	41-45	Lise	16 Yıl	TFF 1. Lig	17 Yıl	UEFA - A
A12	31-35	BESYO	5 Yıl	Süper Lig	13 Yıl	UEFA - A

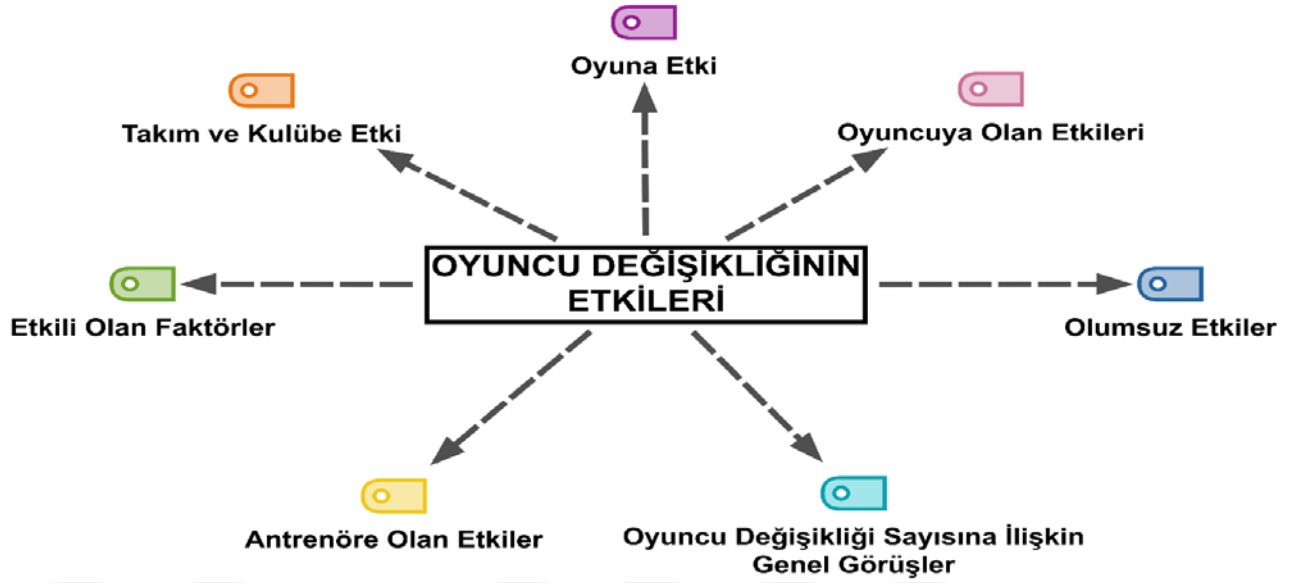
Tablo 20 incelendiğinde, araştırma kapsamında görüşme yapılan 12 antrenörün profillerine bakıldığında, 31-35 yaş aralığında 1 antrenör, 36-40 yaş aralığında 1 antrenör, 41-45 yaş aralığında 3 antrenör, 46-50 yaş aralığında 4 antrenör, 51-55 yaş aralığında 2 antrenör ve 56 yaş üzeri 1 antrenör çalışmamıza katılmıştır. Katılımcı antrenörlerden, 5 antrenör Lise, 2 antrenör Ön Lisans, 3 antrenör Lisans (BESYO), 1antrenör Yüksek Lisans ve 1antrenör Doktora eğitimi tamamlamıştır. Katılımcı antrenörlerin aktif futbol oynama süreleri, 1-5 yıl arası 1 antrenör, 6-10 yıl arası 2 antrenör, 11-15 yıl 2 antrenör ve 16-20 yıl 7 antrenör futbol oynadıklarını belirtmişlerdi. Katılımcı antrenörlerin görev yaptıkları ligler bakıldığında, TFF 3.Lig’inde 5 antrenör, TFF 2.Lig’inde 4 antrenör, TFF 1.Lig’inde 2 antrenör ve TFF Süper Lig’inde 3 antrenör aktif olarak görev yaptıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı antrenörlerin mesleki tecrübelerine bakıldığında, 11-15 yıl 6 antrenör, 16-20 yıl 4 antrenör, 21 yıl 1 antrenör ve 27 yıl 1 antrenör görev yaptığını bildirmiştir. Katılımcı antrenörlerin antrenörlük kademelerine bakıldığında, UEFA A Lisan kademeli 8 antrenör, UEFA A Pro Lisans kademeli 4 antrenör yer almıştır.

Tablo 21. *Araştırmaya Katılan Futbolcuların Mesleki Durumlarına İlişkin Bilgiler.*

Futbolcu	Yaş	Mezuniyet	Futbolculuk	Ligi	Mevkisi
F1	26-30	Lise	14 Yıl	TFF 1. Lig	Santrafor
F2	26-30	BESYO	12 Yıl	TFF 1. Lig	Stoper
F3	20-25	Lise	7 Yıl	TFF 1. Lig	Kaleci
F4	26-30	Lise	13 Yıl	TFF 2. Lig	Ön Libero
F5	26-30	Lise	13 Yıl	TFF 3. Lig	Sol Açık/Sağ Açık
F6	26-30	BESYO	12 Yıl	TFF 3. Lig	Stoper
F7	31-35	BESYO	14 Yıl	TFF 3. Lig	Ön Libero
F8	31-35	BESYO	17 Yıl	TFF 2. Lig	Stoper
F9	26-30	Ön Lisans	15 Yıl	TFF 2. Lig	Stoper
F10	26-30	BESYO	14 Yıl	TFF 2. Lig	Sol Açık/Sağ Açık
F11	26-30	BESYO	17 Yıl	TFF 1. Lig	Orta Saha
F12	26-30	Lise	12 Yıl	TFF 3. Lig	Santrafor, Forvet

Tablo 21 incelendiğinde, araştırma kapsamında görüşme yapılan 12 futbolcunun profillerine bakıldığında, 20-25 yaş aralığında 1 futbolcu, 26-30 yaş aralığında 9 futbolcu ve 31-35 yaş aralığında 2 futbolcu çalışmamıza katılmıştır. Katılımcı futbolculardan, 5 futbolcu Lise, 1 futbolcu Ön Lisans ve 6 Lisans (BESYO) eğitimi tamamlamıştır. Katılımcı futbolcuların aktif futbol oynama süreleri, 7 yıl 1 futbolcu, 11-15 yıl arasında 9 futbolcu ve 17 yıl 1 futbolcu futbol oynadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı futbolcuların oynadıkları liglere bakıldığında, TFF 3.Lig’inde 4 futbolcu, TFF 2.Lig’inde 4 futbolcu, TFF 1.Lig’inde 4 futbolcu aktif olarak yer aldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı futbolcuların oynadıkları mevkilere bakıldığında, Kaleci mevkisinde 1 futbolcu, Stoper mevkisinde 4 futbolcu, Ön libero mevkisinde 2 futbolcu, Orta saha mevkisinde 1 futbolcu, Sol/Sağ açık mevkisinde 2 futbolcu, ve Santrafor/Forvet mevkisinde 2 futbolcu araştırmamızda yer almıştır.

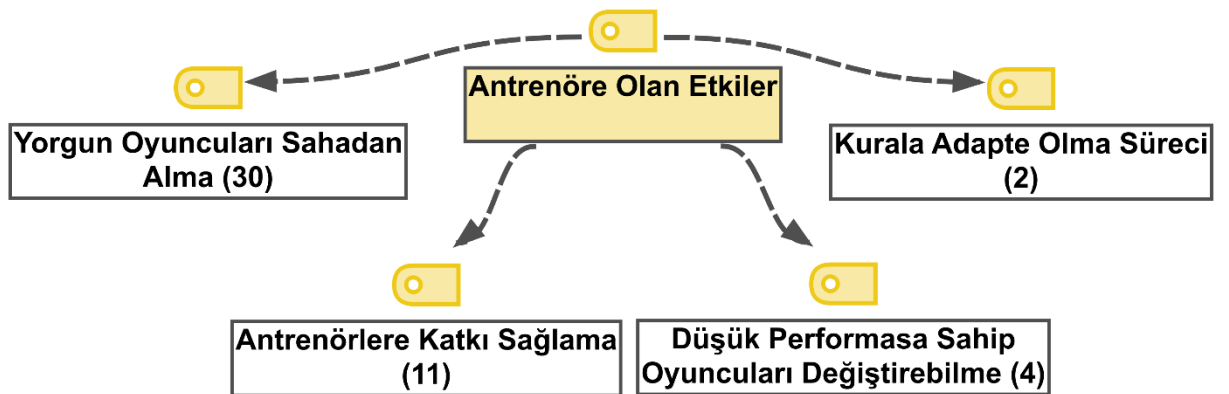
4.2.2. Araştırma temaları ve kodları.

Şekil 1. Tema ve kategoriler.

Çalışma şekil 1’de görüldüğü üzere 1 tema ve 7 kategori altında toplanmıştır. Bu tema oyuncu değişikliğinin etkileridir. Kategoriler ise; oyuna etki, takım ve kulübe etki, etkili olan faktörler, antrenöre olan etkiler oyuncu değişikliği sayısına ilişkin görüşler, olumsuz etkiler ve oyuncuya olan etkilerdir.

4.2.3. Antrenöre olan etkiler.

Şekil 2. Antrenöre olan etkiler kategori gösterimi.

Katılımcıların, kural değişikliğinin antrenörle olan ilişkili ifadeleri antrenöre olan etkiler kategorisi altında kodlanmıştır. Antrenöre olan etkiler kategorisi kodları ve kod frekanslarına ilişkin bilgiler şekil 2’de yer almaktadır. Buna göre antrenöre olan etkiler kategorisinde katılımcıların en çok ifadede bulundukları kod yorgun oyuncuları sahadan alma

kodudur. Katılımcılar değişiklikle birlikte yorgun oyuncuların oyundan alma konusunda avantaj sağladığını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Etkisi olur diye düşünüyorum. Yine aynı cevabı vereceğim ama bunlar yorgun olan oyuncuların yerine kulübeden daha dinamik ve enerjik oyuncu oyuna girdiği için başarılı pas yüzdesi artacaktır diye düşünüyorum.” (F3)

“Tabii ki de etkisi olduğunu düşünüyorum. Şöyle düşün içeride çok yıpranmış oyuncuların var ve eski kurala göre oyunun oynandığını farz edelim senin içeride yıpranan oyuncu sayın üçten fazla ama 3 oyuncu değişikliği hakkın var. Üçünü değiştirdin yıpranan oyuncu yine kaldı içeride ve onlar maça devam etmek zorundalar haliyle bu oyuncular sakatlığa açık hale geliyor ama 5 oyuncu değişikliği ile içeride yıpranan 2 oyuncunu daha oyun dışına alarak onları korumuş oluyorsun. Şimdi zaten biz oyuncularımızı hem maç içerisinde hem de antrenmanlarda takip ediyoruz GPS aracılığıyla, Onu da şöyle yapıyoruz. Şimdi bir oyuncunun maç içerisinde kat ettiği mesafe veya atmış olduğu hız sprintlerine bakarak, tabii sen bu oyuncuların antrenman geçmişlerinde bildiğin için o yüzleri tanıdığından ne kadar yorulduğunu anlayabiliyorsun. Örneğin bir oyuncumuz normalde ilk devre için 5000-6000 metre kat ettiğini biliyorsun ama bakıyorsun ki maçta ilk devrede 7000-7500 mesafe yapmış ya da hız sprintleri normal seviyelerin üstüne çıkmış oyuncunun artık ikinci devrede çok verimli olamayacağını düşünerek oyuncuyu koruma adına fazla yük binmeden oyun dışına alabilirsin. Çünkü devam ederse Bir tık daha zorlarsa sakatlığa davetiye çıkarmış olacak. Toparlamak gerekirse 5 oyuncu değişikliğini oyuncu sakatlıkları üzerinde olumlu bir etkisi vardır diyebiliriz.” (A10)

“Genelde oyuncu değişikliği oyunun sonuna doğru yapıldığında ya mağlupken yapılıyor ya da galipken yapılıyor, skoru koruma adına yapılıyor. Skoru koruma adına yapıldığında biraz olumlu katkısı oluyor çünkü oyundan düşmüş bir oyuncu yerine daha enerjik bir oyuncu oyuna girdiğinde orada bir fark olabilir.” (A4)

Antrenöre olan etkiler kategorisi kodlarından bir diğeri antrenörlere katkı sağlama kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği kuralının antrenörlere fayda sağlayacağına ilişkin ifadede bulunmuştur. Konuyla ilgili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bence şöyle aslında bütün hepsini özetlemişsin bence teknik direktörün yeteneklerini sergileme konusunda da oyuncu değişikliği sayısının artması 5 oyuncu değişikliğinin olması, teknik direktörün elini kuvvetlendirici diye düşünüyorum. Ama burada da önemli olan konu kulübenin kuvvetli olup olmaması yani kulübende çok etkili oyuncuların varsa bunları oynatabilecek oyun yapın varsa kulübeden oyuna girecek oyuncu sayısı evet önemli, ama kulüben yetersiz ise diğer takımın kulübesi sana göre daha zengin ise senin için dezavantajlı olabilir. Bence aslında önemli olan hani buraya çalışmanın içerisine ve eklenebilecek önemli özelliklerden şeylerden bir tanesi de bu bence. Yani burada takımın kalitesinin bence kuvvetinin önemi ortaya çıkıyor.” (A7)

“Bence çok güzel bir uygulama oldu. Şöyle ki sahaya 11 kişi çıkıyorsun 3 oyuncu değişikliğinde sahaya çıkan 11'in neredeyse tamamı yoruluyordu. Sahada en yorgun olan 3 oyuncuyu değiştirebiliyorsun. Bazen de antrenörler bu 3 oyuncu neye göre seçtiklerini de tam bilmiyorlardı. Ama şimdi 5 oyuncu değişikliği daha da rahatlatı diye düşünüyorum. Şöyle taktik, teknik ve kondisyon anlamında, 5 oyuncu değişikliği demek takımın yarısı demek şöyle de düşünebiliriz. İlk yarı farklı bir sistem, ikinci yarı farklı bir sistem bile düşünebiliriz. Yani gittiğimiz maçta ilk yarı defansif, ikinci yarıda daha ofansif olabiliriz. Çünkü 5 oyuncu değişikliği takımın yarısı demek. Bunun avantajlarını faydalarını fazla olduğunu düşünüyorum futbola, yalnız şöyle bir durum da var, bazı takımlar bazı antrenörler bu 5 oyuncu değişikliğini de farklı şekilde kullanılıyorlar. Onlara sorunca da kendi taktik stratejisi olduğunu söylüyor. Ama mesela oyunun 85. dakikası 90. dakikasında adam 3 oyuncu değişikliği hakkı kalmış bunu mesela kullanıyor. işte üçünü de o şekilde bir tek tek kullanıyor Bu karşı tarafı biraz demoralize etmiş oluyor” (F6)

Antrenörlere olan etkiler kategorisi kodlarından bir diğeri düşük performansa sahip oyuncularını değiştirebilme kodudur. Katılımcılar düşük performans gösteren oyuncularını değiştirmek konusunda kolaylık sağladığını ifade etmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Benim genel düşüncem tabii ki olumlu yönde çünkü dışarıda kalan oyuncuların mutsuzluğunu yaşamaktansa saha kenarında olup da onları kullanabilme adına bu sürecin böyle gelişmesi hem olumlu hem de çok mantıklı futbola yansması olumlu şekilde olduğunu düşünüyorum. Sonuçta maç

içerisindeki 11 kişilik kadronun bir anda 5 oyuncusunu değiştiriyorsunuz yani %50'lik kısmını değiştirmiş oluyorsunuz. Böylelikle performans alamadığınız oyuncuların yerine daha diri, daha enerjik oyuncu aldığınız zaman fark oluşturabilen süreçte eliniz daha da güçleniyor çoğu zaman.” (A4)

“Şimdi söyle performansı düşük olan oyuncuları bazen değiştiremiyorduk 3 oyuncu değişikliğinde bazen oyun içerisinde değiştirilmesi gereken oyuncu sayısı daha fazla oluyor ama 3 oyuncu değişikliği varken sen bunların bazılarını katlanmak zorunda kalıyorsun. Şimdi elimiz biraz daha güçlü en azından 5 oyuncu takımın yarısı demek, bu da antrenör için tabii ki de bir avantaj şimdi düşük performanstaki oyuncular istediğin hamleyi yapabiliyoruz. Bütün bölgelerdeki oyuncular için değişikliği düşünebiliyorsun artık başka bir getirisi daha var, dışarıda kulübede kalan oyuncularında her an oyuna girebileceği şansını gösteriyor onlara, bu da ister istemez kulübenin de motivasyonunu sağlamış oluyor.” (A9)

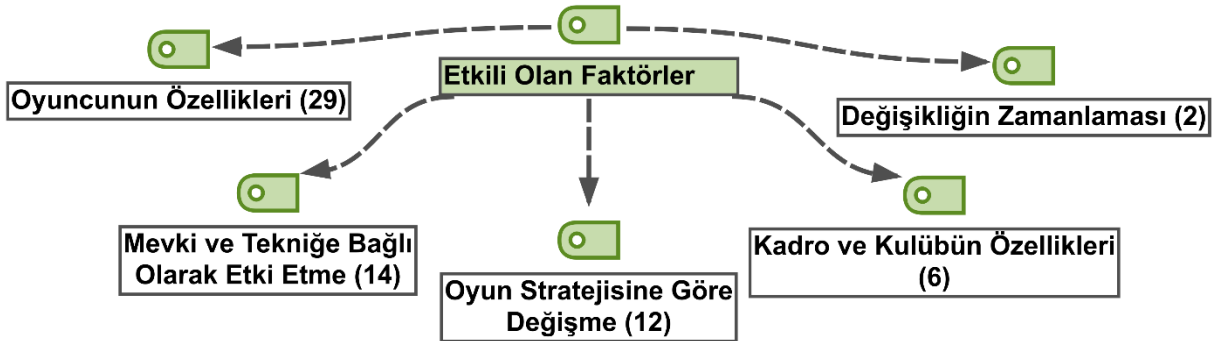
“Buna bir katkısı olabilir. Maçın son bölümlerinde oyuncular daha çok yorulduğu için konsantrasyonları düşecektir. Oyuna alacağımız 2 tane daha ekstra oyuncuyla buna katkı sağlayabiliriz. Bu anlamda etkisi olur diye düşünüyorum” (F1)

Antrenörlere olan etkiler kategorisi kodlarından bir diğeri kurallara adapte olma süreci kodudur. Katılımcılar değişikliğin bu duruma adapte olma sürecini de beraberinde getirdiğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi dediğim gibi bu kuralın geldiğinde faal çalıştığım için ilk önce biraz garibimize gitmişti bizim bu kural, 3 oyuncuya alışmış antrenörler olarak değişikliklere alışmış bir kadro olarak oyunun yapısı olarak futbolcu olarak antrenör olarak, her şeyden önce ne zaman oyuncu değiştireceğiz diye düşünüyorduk. Hazırlık maçlarına dönecek maçlar diyorduk, bir endişe yaşadık önceleri, ama ben o günden bugüne geline noktada 3-4 takım da daha çalıştım. Bunun tecrübe ederek doğru kullanılabilineceğini test ettik. Yani benim şahsi fikrim daha fazlası zarar verir. Futbol hızlı ve yorucu bir oyundur aynı zamanda oyuncuların içeride devamlılığını sağlama oyunudur beni görüşüme göre, 3 tane de idealdi önceden ama şimdi 5 tane olması taraftarıyım çünkü 5 oyuncu değişikliği geniş kadroyu daha iyi antrene edebilme adına onları daha iyi motive edip onları daha hazır halde tutabilme

adına elinde bir güç oluyor. Kadrolar 21 kişiye çıktı şimdi futbolcular 21 kişilik kadroya girebilmek için yarışıyor. Geniş kadroda oyuncuyu daha hazır tutabilmek adına antrenörün elini güçlendiriyor oyuncuların da fırsat bulmasından dolayı onların da kendilerini işlerine odaklanmalarını sağlıyor. Artı biraz önce söylediğim gibi 2-3 tane kritik belki sistem değişikliği yapıyorsunuz skora göre de genç oyuncuyu atabiliyorsunuz içeriye skora göre genç oyuncu kazanmada bir avantaj olabiliyor hem kadroya gidip oranın havasını teneffüs ediyorlar. Hem de çocuklar oyna 5'er 10'ar 15'er dakika girerek oyun içinde oyun için havasını teneffüs etmiş oluyorlar. Bunun da bir faydasını olduğunu düşünüyorum. Yani bence artık çalışan bir antrenör olarak bu dönemde 5 değişiklik hakkının olumlu olduğunu düşünüyorum. Doğru kullanıldıkça tecrübe edindikçe doğru olduğunu düşünüyorum. Mesela bu hafta 3 oyuncu birden değiştirdim giren oyuncular takımın ritmini önce düşürdüler daha sonra oyuna adapte olduktan sonra oyuna dâhil olabildiler o yüzden fazla oyuncu değiştirmek bazen olumsuz yansıyabilir. Bence 5 oyuncu şuan ideal diye düşünüyorum” (A1).

4.2.4.Etkili olan faktörler.

Şekil 3. Etkili Olan faktörler kategori gösterimi.

Katılımcıların beş oyuncu değişikliğinin oyun üzerindeki etkisine yönelik değişikliklerde belirli faktörlerin önemli olduğunu söyledikleri görülmektedir. Bu nedenle bu faktörler etkili olan faktörler kategorisi altında kodlanmıştır. Etkili olan faktörler kategorisi kodları ve kod frekanslarına ilişkin bilgiler şekil 3’te yer almaktadır. Buna göre etkili olan faktörler kategorisinde katılımcıların en çok ifadede bulundukları kod oyuncunun özellikleri kodudur. Katılımcılar değişikliğin etkilerinin oyuncu özelliklerine bağlı olduğuna yönelik ifadede bulunmuştur. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Aslında bu tarz oyun içi değişkenleri biraz da oyuncu yapısı belirliyor ben kendi tarzımı söyleyeyim kesinlikle atletik ve dinamik oyuncu istiyorum. Güncel dünya futbolunda artık kuvvet ve atletizm temelinden yola çıkan bir antrenörüm, yani dünyada artık futbolun 40 metreden 24 metreye düştüğü, 24 metre içerisinde 20 tane oyuncunun ayakta kalanın kazandığı ragby gibi dönüştürücü bir sistem içerisinde kesinlikle güçlü oyuncuların fark yarattığı bir dünyada kesinlikle katkısı olur ben öyle düşünüyorum.” (A4)

“Diğer soruya verdiğim cevap gibi bu oyuna girecek oyuncunun hazır olmasına bağlı oyuncu kendini motive etmiş mi? Oyuna girdiği zaman katkı yapacağını düşünmüş mü? Yani şu şekilde her ne kadar yorulan oyuncuyu oyun dışına alıp daha diri enerjik bir oyuncu oyuna girmiş olsa da oyuncu kendini bu anlamda hazır hissetmiyorsa o katkıyı da sunamayacağını düşünüyorum ben. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliğinin başarılı pas yüzdesini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmüyorum. Ben bunun oyuna giren sporcu ile alakalı olduğunu düşünüyorum yani düşürebilirde, yüzdesini artırabilirde tamamen oyuncuyla giren oyuncular alakalıdır.” (F8)

“Etkileyebilir. Bu söylediklerimizin hepsi genel olarak fiziksel kapasite ile alakalı, yorgun olan oyuncu bunları yapma yüzdesi düşer. İsabetli şut, isabetli pas yorgunluk bindikten sonra vücuda bunlar daha da zorlaşır. Dediğim gibi dinlenik oyuncu o an için sonradan giren oyuncu bu yüzdeyi arttırabilir. Bunun için de yine aynı şeyi söyleyebiliriz direkt bir etkisi olmayabilir ama dolaylı bir etkisi vardır. Tabii biraz da oyuncu kalitesiyle de alakalı bu giren oyuncunun şutör özelliğine de bağlı Tabii ki.” (F12)

Etkili olan faktörler kategorisi kodlarından bir diğeri mevki ve tekniğe bağlı olarak etki etme kodudur. Katılımcılar oyun içi değişkenlere olan etkinin oyuncunun mevki ve tekniğine bağlı olarak değişeceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Isabetli şut oranının artması şöyle, dinlenik oyuncunun şut atması daha o anlamda güçlü geliyor, daha dinlenik girdiği için artırabilir orada yine şeyin tarafındayım işin yani o değişiklikten ziyade içeriye giren oyuncuların takımın o anki oynadığı oyununda ne etkisi olduğunu düşünüyorum. Ben bunları iyi ayırt etmek lazım yani oyun içerisinde biraz skora bağlı yapılıyor değişiklikler. Biliyorsun artık veya oyunu değiştirmek için yapılıyor o anlamda içeriye siz

savunma için bir hamle yapıyorsunuz hücum için mi hamle yapıyorsunuz. Mesela savunma için yapılan hamlede şutun çok atacağını düşünmüyorum ama hücum ile alakalı bir oyuncu değişikliği yapıyorsanız şutun onu mutlaka muhakkak artacaktır” (A2)

“Bu biraz da takımın ön alan oyuncular ve orta saha oyuncuları, yani buradaki oyuncuların şut kalitesi ile alakalı bir şey. Tabii ki bu biraz da buna yönelik yaptığı çalışmalarla alakalı bir şey. içeriye şutör özellikli oyuncuları İçeriğe atarsan bununla ilgili o zaman da artış olabilir. Yani olumlu şekilde isabetli şut oranı da yükselmiş olur. Yani oyuna daha sonradan alacağın oyuncuların şut özelliği yüksek oyunculardan seçersen tabii ki de isabetli şut oranında bir artış olacaktır zaten 5 oyuncu değişikliği de sana bu opsiyonu sağlamış oluyor.” (A3)

“Şimdi burada da oyuncu değişikliğinde tercih ettiğin oyuncunun mevkisel yapısı ön plana çıkar yani bir defans oyuncusu ve veya bir kanat oyuncusu değişikliği yapmışsan bu oyuncuların sana şut katkısı ne oranda olabilir. Ama gol gerekiyordur iyi bir orta saha ve forvet almışsındır bu o zaman mutlaka sana isabetli şut oranında bir katkısı olacaktır.” (A9)

Etkili olan faktörler kategorisi kodlarından bir diğeri oyun stratejisine göre değişme kodudur. Katılımcılar oyun içi değişkenlere olan etkinin oyun stratejisiyle bağlantılı olduğunu dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Ben topa sahip olma yüzdesini etkileyeceğini düşünmüyorum. Şöyle etkileyebilir giren oyuncular çıkan oyunculardan daha farklı özelliklidir. Mesela çıkan oyuncu dikine oynayabilen delici bir oyuncudur giren oyuncu onun yerine giren oyuncu pas yapmayı seven topu ayağında tutmaya çalışan bir oyuncu ise tabii ki de topa sahip olma yüzden artar. Ama iş olarak senin ihtiyacın olan ne? O an oyunda topu tutmaya ihtiyacın varsa tamam ama yok ben direk sonuca gitmek istiyorum daha yırtıcı bir oyuncuyla oynamak istiyorum diyorsan bu değişir o zaman yani oyunda ne istediğine bağlı burada 5 oyuncu değişikliğinin topa sahip olma yüzdesini direkt etkileyeceğini söyleyemeyiz ama dolaylı bir etkisi oyuncu ve oyun yapısına göre olabilir” (A10)

“Ben 5 oyuncu değişikliğini topa sahip olma yüzdesini etkilediğini düşünmüyorum. Buradaki faktör antrenörlerin saha içindeki taktiğiyle alakalı

olduğunu düşünüyorum. 5 oyuncu değişikliğinin topa sahip olma yüzdesini etkileyeceğini inanmıyorum.” (F11)

“Sanmıyorum etkileyeceğini düşünmüyorum. Bunun oyuncu değişikliği ile ilgili olduğunu düşünmüyorum takımın oyun sistemi ile daha çok alakalı olduğunu düşünüyorum.” (F12)

Etkili olan faktörler kategorisi kodlarından bir diğeri kadro ve kulübün özellikleri kodudur. Katılımcılar oyun içi değişkenlere olan etkinin kadro ve kulübün özellikleriyle ilişkili olduğunu dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bence futbolun doğası ve doğal akışı içerisinde şu an için alınan kararın uygun olduğunu düşünüyorum. Beş oyuncu değişikliğinin oyunu 3 kere durdurarak değiştirilmesi konusunun ben yeterli olduğunu düşünüyorum. Bunun altına düşerse 3 olursa eğer 18 kişilik listeye geri dönmesini düşünüyorum. Ama 21 olacaksa 5 oyuncu değişikliğinin daha mantıklı olduğunu düşünüyorum. Hani bunun da Türk futbolu açısından belli bir noktada tartışılması gerekir mi gerekmez mi çok önemli değil. Ama yine söylediğim gibi en başta burada oyuncu değişikliğinin kalitesi tamamıyla kulübedeki oyuncuların kalitesi ile alakalıdır.” (A7)

“Şimdi şöyle kalıcı hale geldi bu bunun takımlar için işler olması kulübün ve takımın yapısı ile ilgili elinizdeki kadro genişliği ve kadro derinliği varsa bu uygulama sizin için çok güzel olur. Ama elinizde bu uygulamayı işler hale getirecek bir kadro yapınız yoksa sizin için pek bir şey ifade etmez. Çünkü şöyle bir örnek vereyim kulübümden örnek vereyim şu an transfer yasağı olan bir kulübüz, bu nedenle altyapıdan en az 7-8 tane genç oyuncu takviye yapmak zorundayız. İlk 11’de oyuna aldığımız oyuncular dışında kulübedeki oyuncuların tamamı neredeyse genç oyunculardan oluşuyor. Hatta bazıları kendi yaş kategorilerinde oynamamışken böylesine üst ligde forma şansı bulabilecek kalitede oyuncu olmayınca yeri geliyor biz bir veya iki oyuncu değişikliği ile bu maçları devam etmek zorunda kalıyoruz. Yani şöyle bu tamamen kadro derinliği ile kadro kaliteniz ile ilgili kadromuz geniş ve derinliği ise kaliteli ise 5 oyuncu değişikliğini size olumlu katkıları olacaktır.” (A11)

“Bu da bir önceki soru gibi dolaylı bir etkisi olabilir yine takımın kalitesi takım oyuncularından kalitesi ile alakalı bir durum, yani eğer takımın oyuncu yapısı

teknik kapasitesi fazla oyuncuların kuruluysa 5 oyuncu değişikliği isabetli şut oranına olumlu yönde etki yapar. Ama bunu her takım için söyleyemeyiz.”
(A12)

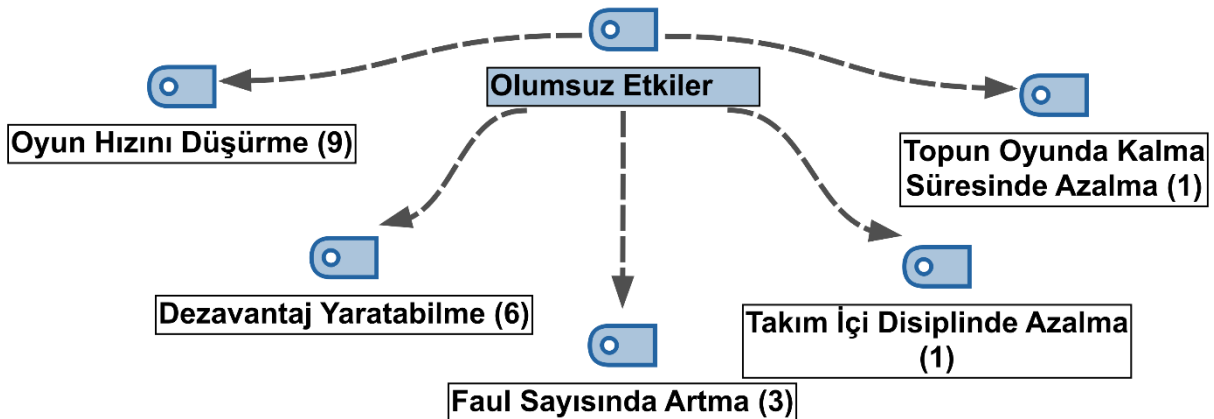
Etkili olan faktörler kategorisi kodlarından bir diğeri değişikliğin zamanlaması kodudur. Katılımcılar oyun içi değişkenlere olan etkinin değişikliğin zamanlamasıyla ilişkili olduğunu dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bence burada da olumlu olduğunu düşünüyorum şöyle diri oyuncular oyuna girdiği zaman yorgun oyuncular oyun dışında çıkacaklar diri olan oyuncu topu ayağında tutabilecek daha başarılı paslar yapabilecek, topun oyunda kalma süresini de etkileyecektir. Ancak oyuncu değişikliğini eğer son dakikalara bırakmışsa antrenör, o zaman da bir etkisi olacağını düşünmüyorum. Etkisinin olabilmesi için oyuncu değişikliğinin biraz daha erken yapılması gerektiğini düşünüyorum.” (F7)

“Başarılı pas yüzdesini etkiler demin yukarıda söylediğim gibi 5 oyuncu değişikliğinin yapacağı yapılacağı zaman önemli eğer doğru zamanda yapılmışsa yani son dakikaya bırakılmamışsa zaman geçirmeye bırakılmamışsa diri oyuncuların oyuna girdiğini düşünürsek başarılı pas yüzdesine etkisi olacaktır.” (F7)

Şimdi takımın oyun sistemi Sistemi ile alakalı bir durum ve skorla alakalı bir durum Şimdi bazen 5 oyuncu değişikliğini 90 artı 2’den sonra yaptığınızda zaman geçirmek ve oyunu tutmakla alakalı oluyor. Bazen geri değilseniz skoru eşitlemek adına yaptığınız bir hamle oluyor, öndeyseniz de oyunu tutmak adına yaptığımız bir hamle oluyor.(A7)

4.2.5. Olumsuz etkiler.

Şekil 4. Olumsuz etkiler kategorisi gösterimi.

Katılımcıların oyuncu değişikliğinin yarattığı olumsuz etkilere ilişkin görüşleri olumsuz etkiler kategorisi altında kodlanmıştır. Olumsuz etkiler kategorisi kodları ve kod frekanslarına ilişkin bilgilere şekil 4’te yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların oyun çok ifadede bulundukları kod oyun hızını düşürme kodudur. Katılımcılar değişikliğin oyun hızını düşürme ve oyundaki zamanı geçirme gibi etkilere neden olabileceğine ilişkin ifadede bulunmuştur. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ben bu Covid-19’un çıktığı dönemde 5 oyuncu değişikliğini geldiği dönemde faal olarak çalışıyordum. yine TFF 1.lig Bursaspor’da antrenördüm, herkes gibi yaşamadığımız bir tecrübe ile karşılaştık antrenör olarak öncelikle nasıl antrenman yapacağız, mesafeleri nasıl ayarlayacağız, işte futbol takımı antrenmanlarını biliyorsunuz çok temas olan bir spor, pandemi ile birlikte temas sıkıntısı vardı. Pandeminin ilk çıktığı zamanlarda bir temas sorunu vardı. Bir kere bunun öncesinde antrenman düzeni antrenmanları oluşturmayı denedik, sporcuları gruplar halinde aldık çalışmalara, sonra hemen akabinde fiziksel Güçler düşmeye başladıktan dolayı, 5 oyuncu değişiklik konusu çıktı ortaya işte maçlarda bunu yaşadık, Şimdi şöyle düşünüyorum artısı eksisi olan bir konuydu o zamanlar için, Biraz daha gelişmesine rağmen antrenörler bu konuya yabancı oldukları için 5 oyuncu değişiklik değerlendirme konusunda hepimiz sıkıntı yaşadık. Yani bazıları çok gereksiz oyuncu değişikliği oldu. Bunu yüzdesine vurursak sizin çalışmalarınız da ortaya çıkar mutlaka, artısı eksisi ne konuda onu tam bilmiyorum ama zamanları ayarlayıp çok faydalandığımız maçlar da oldu. Ama faydalanamadığımız gereksiz son dakikaya bıraktığımız, hani hakkımızı dolduralım, 5 oyuncu değişikliği mecburmuş gibi bir durumda oldu. Eksilerinden başlayayım, ilk başlangıçta, takımın ritminin bozulması, oynanan oyunda ritmi düşürme açısından biraz sıkıntılar yaşandı. Birden 3 kişi 4 kişi 5 kişi değiştirenler oldu. Alışkan olunmayan durumlar oldu bu takımların ritmine düşürdü ama kadro derinliği iyi olan kadro genişliği olan takımları avantaj sağladı kenardaki oyuncularını daha hazır tutabilmek adına yani 3 oyuncu varken 14 oyunculu oynarken bir anda 16 oyuncuya çıktı, bu 16 oyuncu bu sefer fazladan iki oyuncuyu daha iyi antrene edebilme, oyuna daha iyi motive edebilme adına antrenmanlarda faydası oldu. o iki kişilik gruba 5 kişi daha iyi çalıştı gruba girmek için, bütün

kadroyu daha verimli çalıştırmak için katkıları oldu. Çalışma yansımaları dediğim gibi maçtan maça değiştiriyor. Çok değişken bir oyun olduğu için 5 oyuncu değişikliği biz de artısını gördük.” (A1)

“Şöyle söyleyebiliriz 5 oyuncu değişikliği her ne kadar 3 defa da yapılırsa 3 oyuncu değişikliğine göre 5 oyuncu değişikliği bir zaman alacaktır. Az da olsa negatif yönde bir etkisi olur diye düşünüyorum. Hele takımlar ve teknik adamlar oyuncu değişikliğini strateji içerikli yapıyorsa skordan dolayı zaman çalmaya yönelik olumsuz bir etkisi olabilir diye söyleyebiliriz.” (A10)

“Bence tek dezavantajı oyunun çok durması çünkü zaman geçirmeye çalışan çok teknik direktör var.” (F11)

Olumsuz etkiler kategorisi kodlarından bir diğeri dezavantaj yaratabilme kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği sayısının artışının dezavantaj yaratabildiğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Biraz önce yukarıda genel anlamda bir cevap verdik, etkisi olacaktır şöyle oyuna her anlamda hamle şansınız olacaktır. Neden dersiniz? Çünkü 5 oyuncu değişikliği hakkınız olduğu için ama bir diğer anlamda da dezavantajları da olacaktır. Özellikle duran top organizasyonunda aksilikler yaşanabiliyor Çünkü değiştirdiğiniz oyuncunun fiziksel olarak oyuna uyması gerekiyor. İkili mücadele gücünde, topa sahip olma ile alakalı bir değişim ile ilgili oyuncu sayısı değişikliği anlamında olmaz. Fakat Oyuncu tarzı ile alakalı olabilir Hani topa sahip olmak istiyorsanız daha fazla teknik oyuncu oyuna alabilirsiniz. Ama bu teknik oyunculara oyuna almak diğer taraftan dezavantajlar oluşturabilir. Bu dezavantajlar, İsteddiğiniz oranda o topa sahip olamazsınız, mücadele gücünüz düşer, top kapma ihtimaliniz kaybolur. Bu tarz dezavantajlar da oluşacaktır. Şöyle özetleyebiliriz direkt etkisi yoktur ama dolaylı olarak olabilir.” (A6)

“Şimdi avantajları neler diye sorarsan, şimdi kulübedeki oyuncuların isteğini ve arzusunu biraz daha artırmış oldu. Oyuncularda beklentiyi çoğalttı eskiden 3 tane oyuncu oyuna girebilirken şimdi 5 tane oyuncuya çıktığı için kenardaki oyuncu da beklentiyi fazlalaştırıyor ve rekabeti arttırıyor. Bununla birlikte kenarda duran oyuncu maça her ana girebileceğini ona da görev verileceğini düşünerek kendini hazırlıyor. Antrenörler açısından da içeride iyi gitmeyen kötüye giden bir şeyleri değiştirme adına bir tık daha avantajı olmuş oluyor.

Bunlar kural değişikliğini getirmiş olduğu avantajlar diyebiliriz, Dezavantajlarını nedir diye söylersek, Şimdi söyle oyun bazen öyle bir yere doğru gidiyor ki Bazen bu durumda 5 oyuncu değişikliği yapamıyorsun ya da tercih etmiyorsun teknik adam olarak. Ama kenardaki oyunculardan da oyuna girme beklentisi var. Bu durumda sen 5 oyuncu değişikliği varken 3 oyuncu değişikliği ya da 4 oyuncu değişikliği ile maçı bitirirsen O zaman kenardaki oyuncu da teknik adama karşı bir güven kaybı oluşuyor. Oyuncu, hoca bana güvenmiyor ya da 5 oyuncu değişikliği hakkı vardı Beni de değiştirebilirdi gibi kendi açısından bakabiliyor. Bu 5 oyuncu değişikliğinin dezavantajı oluyor. Bunun dışında biliyorsun 5 oyuncu değişikliğini 3 farklı zamanda yapabilme şansınız var. Bununla birlikte devre arasında yapmış olduğumuz değişiklik bu üç farklı zamandan sayılmıyor. Yani genel hatlarıyla 5 oyuncu değişikliği futbol oynana olumlu katkısı olmuştur". (A10)

"Bence topun oyunda kalma süresini olumsuz yönde etkiliyor çünkü maalesef bu değişiklikleri takımlar oyunu durdurmaya zaman kazanmaya hatta bazı zamanlarda temponun düşmesini sağlamak için kullananlar oluyor. Bu durumda da her iki takımın Toplamda 10 oyuncu değiştirme hakkı var. Takımlar 3 defada da değiştirmeye çalışsa da bazen 3 oyuncu değişikliği yapılıyor. Tabii 3 oyuncu değişirken aynı anda oyna girmiyorlar işte giren çıkan oyuncu bekliyorlar, diğer oyuncu çıkıyor bir diğeri daha geliyor tabela kalkıyor yani eskiye göre daha bir zaman oluyor. Bu da oyunu hızlı oynamaya çalışan takımlara dezavantaj sağlıyor bunu karşı tarafta bu şekilde kullanıyor. Bence 5 oyuncu değişikliği topun oyunda kalma süresini olumsuz yönde etkiliyor." (F8)

Olumsuz etkiler kategorisi kodlarından bir diğeri faul sayısında artma kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği sayısının artışının faul sayısında artışa neden olabileceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

"Ben onu çok olumlu yönde etkileyeceğini düşünmüyorum içeri giren oyuncu çok böyle şey girdiği için, enerjik girdiği için Faul sayısını arttırabilir. orada yapacağı hamleler bir an önce oyun içerisinde gireyim oraya bir dinamizm katayım oyun içerisine 13 yaşında bir enerjik atayım diyebilecek bazen oyuncular o anlamda kontrolü kaybede biliyorlar bu anlamda faul sayısını arttırabilirler bu nedenlerden dolayı da artacağını düşünüyorum ben." (A2)

“Şimdi söyle faul sayısının düşmesinde bir etkisinin olacağını düşünmüyorum. bizim ligimizde mecburen artık taktiksel fauller de doluyor şimdi tempoda yükselince fiziksel olarak 5 tane dinamik oyuncuyu oyna soktuğumda zaten sahada 11 kişi vardı 5 tane önce değiştirtince hemen hemen takımın yüzde ellisini değiştirmiş oluyorsun Bu da Oyuna daha dirençli oyuncu sokmuş oluyorsun o zaman da ne oluyor fiziksel temasın artacağını Bununla birlikte de faul sayısının düşeceğini düşünmüyorum. Aksine artacağını düşünüyorum” (A5)

“Bence olmaz daha çok 5 oyuncu değişikliği oyun içerisinde rekabeti daha fazla ön plana çıkartmış olacaktır. Takım içindeki rekabet de buna bağlı artıyor. Bununla birlikte fiziksel ve form grafiği de artacaktır Çünkü herkese hemen hemen süre veriliyor. Yani şöyle düşünün 5 dakika da olsa 20 dakika da olsa süre verildiği zaman oyuncuya, oyuncu şunu biliyor ki ben süre alacağım ve içeri girdiğimde çok iyi bir performans sergilersem, takıma katkı sağlayarak daha sonraki haftalarda Hoca beni ilk 11'de düşünebilir, böyle bir düşünce oluşuyor oyuncuların çoğunda, bunun da sonucu olarak faul sayısında bence düşme yerini artışta olabilir.” (A3)

Olumsuz etkiler kategorisi kodlarından bir diğeri takım içi disiplinde azalma kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği sayısının artışının oyun içi disiplinde azalmaya neden olabileceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

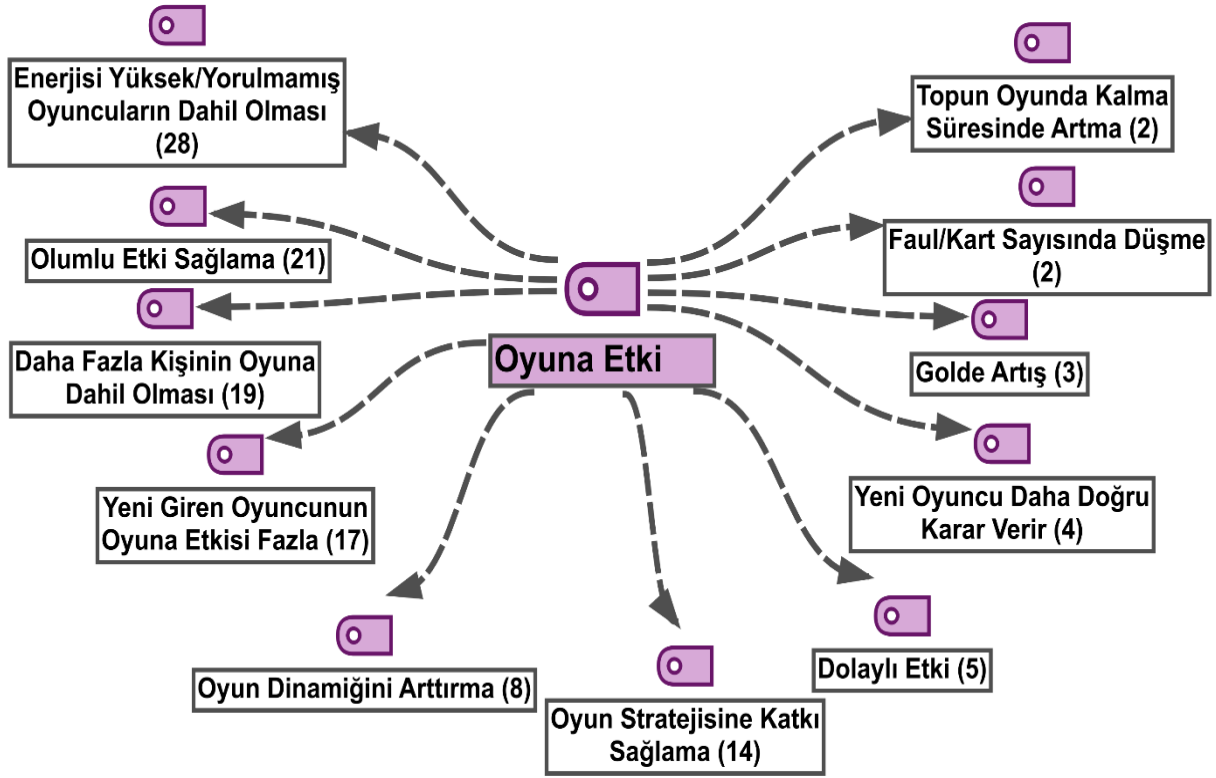
“Olumsuz olarak da şunu vurgula ya bilirim bazı antrenörler bazı teknik sorumlular, bütün oyuncu değişikliklerini oyunda kullanmaya çalıştıklarında bazen takım içi disiplin neredeyse kaybolabiliyor, özellikle duran toplarda çünkü bir anda takımın yarısı değişmiş oluyor neredeyse bütün saha içi organizasyonlar bozulabiliyor ya bu sebepten dolayı” (A12)

Olumsuz etkiler kategorisi kodlarından bir diğeri topun oyunda kalma süresinde azalma kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği sayısının artışının oyun içi disiplinde azalmaya neden olabileceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“kalma süresi ne şöyle söyleyeyim, biz eskiden 90 dakika veri tutuyorduk. Bilemedin 2-3 dakika uzatma oluyordu, 92-93 dakika. Şimdi veriler 110 dakika 115 dakika oluyor. Bence daha önce tuttuğumuz verilerde topun oyunda kalması 40 dakikayı bulunca seviniyorduk şimdi 5 oyuncu değişikliği ile her ne kadar 3 defa daha yapılırsa maç genelinde 6-7 dakika topun oyunda olmadığı

gözüküyor. Bu da haliyle topun oyunda kalma süresini düşürüyor diye düşünüyorum. Yani direkt bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum tamamıyla lig ve takım kalitesi ile alakalı diye düşünüyorum.” (A11)

4.2.6. Oyuna etki.

Şekil 5. Oyuna etki.

Katılımcıların oyuncu değişikli sayısındaki değişikliğin oyuna olan etkisine ilişkin görüşleri oyuna etki kategorisi altında toplanmıştır. Oyuna etki kategorisi kodları ve kod frekanslarına ilişkin bilgilere şekil 5’te yer verilmiştir. Oyuna etki kategorisinde katılımcıların en çok ifadede bulundukları kod enerjisi yüksek/yorulmamış oyuncuların dâhil olması kodudur. Katılımcılar oyuna yorulmamış oyuncuların alınabileceğine ilişkin ifadede bulunmuştur. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Hatta ben, Siz saydınız mı bilmiyorum ama özellikle koşu mesafelerini artmasında faydası oldu. 5 tane oyuncu girdi Giren çıkan toplamında devamlı oynasaydı diyelim 10 kilometre koşacaksa yeni bir enerji ile yeni bir şeyle 11 kilometreye geldi ikisinin toplamı oradan nereden bakarsan bir 2 kilometre artıyor. Dolayısıyla koşu mesafelerinde, yüksek sprint sayısını etkisi oldu, şimdi yorgun bir vücutla atmış olduğu sprint sayısı 5 ise diri bir oyuncunun girmesi ile 7’ye 8’e 10’a çıkar diyebiliriz.” (A1)

“Şuna şöyle cevap vereceğim kendim zaten oyunun içerisinde bizatihi bulunduğum için bunu gözlemleme şansım çok yüksek oluyor. Kesinlikle etkilediğini söyleyebilirim. Sonradan oyuna giren oyuncu arkadaşlar ciddi manada bu anlamda katkı sundukları oluyor zaten, oyunun genelde son 30 dakikasında oyuna giriyor arkadaşlar ya da 20 dakikasında diri olup daha enerjik oldukları için bu anlamda bize katkı sunuyorlar.” (F4)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri olumlu etki sağlama kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliğine gelen düzenlemenin oyun içi değişkenlere olumlu etki sağlayacağını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bunları da etkiler hatta bunlar daha fazla ön plana çıkar. Çünkü oyuna yeni giren enerjik oyuncular kendini de göstermek adına bu aksiyonları oyun içerisinde daha fazla yaparlar. Zaten oyuna girdikten sonra bu adam geçme ve top çalmalıyı yapınca dışarıdan doğru hamle yapıldığı hissedilir. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği bu aksiyonları olumlu yönde etkiler.” (F3)

“Bence etkiler şöyle ki oyuna sonradan giren oyuncu daha dinlenik ve enerjik olduğu için oyuna dahil olduğu dakikadan sonra takıma bir ivme kazandırabilir. Bundan dolayı bence 5 oyuncu değişikliği topa sahip olma yüzdesini olumlu yönde etkiler.” (F9)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri daha fazla kişinin oyuna dahil olması kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği düzenlemesiyle birlikte oyuna daha fazla kişinin dahil olabileceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Genel olarak şöyle söyleyebiliriz yani konu Biraz geniş ele alınması gerekiyor ama kendi tecrübelerimden aktarayım 3 oyuncu değişikliği de 5 oyuncu değişikliğini kıyaslayarak Daha önce 19 pandemisi öncesi 3 oyuncu değişikliği vardı Daha sonra 5 oyuncu değişikliğine çıktı artı 18 kişilik kadro vardı şimdi 21 kişiye çıktı. 5 oyuncu değişikliği ile birlikte kulübeye eskiye oranla 3 tane oyuncu alma hakkınız oldu. Yani ekstradan 3 oyuncu daha kadroya girmiş oldum Şimdi bunlar rotasyon için oyunları değiştirmek adına Büyük avantajları var antrenörlere açısından, Hemen hemen takımın yarısını Değiştirme hakkınız oluyor, takım içerisinde Hani genellikle oynamayan oyuncu Mutsuzdur muhabbeti sorununu da bir nebze çözülüyor, Sadece oyunda bunları kullanıyorum değil bir de psikolojik etki Tarafı da var.Birçok oyuncuya şans verme Şansınız oluyor.” (A6)

“Bence kesinlikle olumlu yönde etkiledi hem futbolcular açısından, hem de takımlar açısından öncelikli olarak hemen hemen her oyuncunun forma şans bulması açısından çok önemli bir değişiklik oldu.” (F11)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri yeni giren oyuncunun oyuna etkisi fazla kodudur. Katılımcılar oyuna yeni giren oyuncunun oyuna daha fazla etki edeceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Etki edebilir yorgunluk belirince sinir sistemi de etkileniyor haliyle dediğim gibi koordinasyon bozulduğunda oyuncular bazen yorgunluktan dolayı gergin olabiliyor adrenalin çok yüksek yorgunluktan dolayı bazen hata yapabiliyorlar. Daha dinlenik oyuncunun içerde olması daha sağlıklı düşünmesini ve koordinasyonu daha iyi olan oyuncular olmuş oluyorlar Bu anlamda düşüreceğini düşünüyorum ben.” (A2)

“Bence bunu da etkiler oyunun belli bölümünde özellikle 5 oyuncu değişikliği yapıldıktan sonra Çünkü oyunun 70 dakikasına kadar oynamış yorulmuş oyuncu topu ayağında tutmaktan ziyade topu ayağından hemen çıkarmaya çalışır bunu yaparken top kaptırmalar çok fazla olur. Topun oyun dışına çıkması daha fazla olur. Ama giren oyuncu daha diri olduğu için topla oynama oranı ve topu doğru kullanma oranı daha yüksek olur. O yüzden 5 oyuncu değişikliği yapıldığı zamanlarda topun oyunda kalma süresini etkileyeceğini düşünüyorum.” (F5)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri oyun dinamiğini arttırma kodudur. Katılımcılar oyuna yeni giren oyunun dinamiğini arttıracağını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi şöyle ben zaten bana gönderdiğin formu okuduğum için sen söyleyince hatırlıyorum Şimdi, ben bu oyun içi değişkenlere etkisi olduğunu düşünüyorum çünkü 5 tane oyuncu değişikliği yaptığında daha dinlenik sporcuları oyun kattığımızda oyunun zaten temposunu etkilemiş oluyoruz. Ondan sonra bu değişiklik hakkının üçten beşe çıkartılması demin de dediğim gibi mevkisel oyuncular daha rahat yerlerine adapte ettiğinde bu oyuncuların da temposu artınca, topun oyunda kalma süresi de artacaktır. Bununla birlikte doğrusal orantıda gollerin de sayısı artacaktır. Dikkat ederseniz eskiye göre gol sayısı da artış var. Herhalde Bunlar da 5 oyuncu değişikliği doğru ve olumlu bir şekilde etkilediğini düşünüyorum.” (A5)

“Yani topa sahip olma yüzdesini etkiler mi derken bir kere 5 oyuncu değişikliği takımı daha diri tutacaktır ciddi anlamda daha diri kalındığı sürece teknik verilerde Olumlu olarak yansır. Bu tamamen oyuncu değişikliği ile alakalı bir durum değil takımların oyuncu özellikleriyle de alakalı bir şeydir. Bu nedenle direkt bir etkisi vardır diyemeyiz ancak dolaylı bir etkisi olabilir diye söyleyebiliriz.” (A12)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri oyun stratejisine katkı sağlama kodudur. Katılımcılar değişikliğin oyun stratejisi kurmada faydalı olabileceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bunun da tabii ki sporcular açısından farklı avantajları da var tabii ki. Bununla alakalı şöyle, en genelden özele gitmek gerekirse En basit tanımıyla şu andaki futbolun ya da oynanan oyunun biraz daha zenginleşmesine katkıda bulunduğunu düşünüyorum. O da şöyle 5 oyuncu değişikliğinden dolayı Antrenörler ve takımlar oynanan oyunda ve oyun içerisinde ya da oyun öncesinde yapılan taktiksel planlamalar hazırlıklar ve maç hazırlıklarında onların elini biraz daha güçlendiren ellerine oyun içerisinde bir iki farklı hamle yapma şansı verdiğini düşünüyorum.” (F2)

“Bana göre çok olumlu bir karar bu şekilde devam etmesi düşüncesindeyim. Bence oyuna olumlu yönde %100 katkısı olduğunu düşünüyorum. Çünkü daha önce 3 oyuncu değişikliği yapıyorduk, bazen zorunlu değişiklik yapmak zorunda kalıyorduk. Bu da oyun içerisinde ileride yapacağımız taktiksel değişiklikleri olumsuz etkiliyordu 5 oyuncu değişikliği elimizi biraz daha rahatlattı bu anlamda teknik direktörler olarak Oyuna müdahale opsiyonumuz daha fazla oldu.” (A8)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri dolaylı etki kodudur. Katılımcılar oyuna doğrudan etkiye neden olmayacağını dolaylı olarak etki edebileceğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Dolaylı yoldan etkiler Buradaki önemli argüman oyuna giren ve çıkan oyuncunun Özelliklerine bağlıdır Ya da antrenörün O anki oyundan istediği formata bağlıdır. Biraz önce yukarıda anlatmıştım topun kendinde kalmasını istiyordur, oyunda çok top kaybı yapmıştır oyunda teknik kapasitesi yüksek pas yapabilen oyuncuları oyuna dâhil ederek bu etkiyi yapmış olabilir. Ama her maç özelinde her zaman olacak diye bir şey yoktur. Yani demin de dediğim gibi

topun oyunda kalması, antrenörlerin maçtaki oyun felsefesi ve oyuncuların özelliklerine bağlıdır. Kısacası ben direkt bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum ama dolaylı bir etkisi olabilir.” (A10)

“Yani topa sahip olma yüzdesini etkiler mi derken bir kere 5 oyuncu değişikliği takımı daha diri tutacaktır ciddi anlamda daha diri kalındığı sürece teknik verilerde Olumlu olarak yansır. Bu tamamen oyuncu değişikliği ile alakalı bir durum değil takımların oyuncu özellikleriyle de alakalı bir şeydir. Bu nedenle direkt bir etkisi vardır diyemeyiz ancak dolaylı bir etkisi olabilir diye söyleyebiliriz.” (A12)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri yeni oyuncu daha doğru karar verir kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği sayesinde yeni giren oyuncunun daha doğru kararlar verebileceğini ve bunun oyuna katkı sağlayacağını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Oyuna daha dinlenik oyuncuların girdiğini düşünürsek ceza sahasının üzerinde daha karar verme konusunda az stresli olan oyuncular belki bu anlamda olumlu katkı sağlayabilir. Ayrıca oyun sistemi ile alakalı bir durum aynı zamanda bu skorer bir oyuncu oyuna giriyorsa o da farklı bir durum ortaya çıkartabilir.” (A7)

“Etkilediğini düşünüyorum bence olumlu yönde etkiler. Çünkü ilk 11'de başlayan içerideki oyuncu ilerleyen dakikalarda nabız seviyesi daha yüksektir. Oyuna yeni dahil olan oyuncunun Bu anlamda daha sakin olduğu daha doğru kararlar verecektir. Bu da pas yüzdesini başarılı pas yüzdesine etki edeceğini düşünüyorum.” (F9)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri golde artış kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliğiyle golde artış yaşanacağını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Şöyle bir etki yapabilir. Ön alandaki oyuncuların senin gol yüzdeleri yüksek kabul ettiği oyuncular ise veya bu oyuncular oyunda belli bir süre sonra düşüş yaşadığında önalan da yapacağın değişikliklerle gol bölgelerinde daha aktif hale gelebilmesi için içeride 11'de başlayan oyuncuların fiziksel olarak düşmeye başladığında sonradan oyuna girenlerin de oyna katkısı yani bunu yaşadığım için %100 katkı sağlıyor ön alanda daha çok top tutuyorsun pozisyona daha çok giriyorsun çünkü temposu yüksek ve dinlenmiş oyuncularla

kalan süreyi devam ediyorsun. Bunun katkısını geçtiğimiz bir maçta yaşadım. Sonradan girip santrafor bölgesinde 2-3 hafta önceki maçta yaşadım, Ön alan oyuncularını değiştirdim inanılmaz derecede hem topu ileride tutmuş olduk hem de pozisyon anlamında daha çok üretken olduk Bununla birlikte golü bulduk galip geldik.” (A3)

“Ya aslında bu biraz Göreceli bir kavram takımların iç şeyleri ile alakalı kadroları ile alakalı kadro kalitesi kadro derinliği bir takım vardır şimdi genç oyunculardan kurulu dur bir takım vardır iyi oyuncular transfer etmiştir biraz bunlarla alakalı olduğunu düşünüyorum. Ama yinede oyuna etkisi ve bunun sonucunda golde muhakkak artış olmuştur diye düşünüyorum. Son dakika atılan gol sayısı son yıllarda biraz daha fazlalaştı bu değişikliklerden sonra da artış olduğunu düşünüyorum istatistikler de bunu destekleyecektir zaten,” (A2)

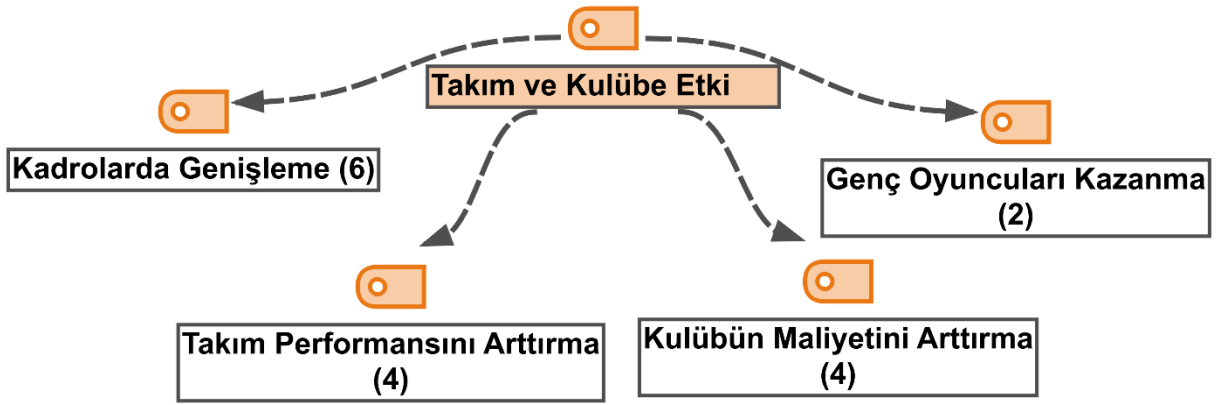
Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri faul/kart sayısında düşme kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliğiyle faul ve kart sayısında azalma olacağını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Evet orada Sarı karttan kırmızı kartla geçişte bir düşme olabilir Mesela bazı pozisyonlarda çok sıkıntılı mevkilerde oynayan oyuncuların, bu 5 oyuncu değişikliği ile daha rahat değiştirilmesi söz konusu bence orada spesifik bir etki yapabilir, Bu 5 oyuncu değişikliği hakkının. Sarı ve kırmızı kart sayısının düşmesinde bir katkısı olabilir.” (A7)

Oyuna etki kategorisi kodlarından bir diğeri topun oyunda kalma süresinde artma kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliğiyle topun oyunda kalma oranının artacağını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir

“Bence olumlu etki yapacaktır. Çünkü daha çok diri oyuncu sahada girmiş olacaktır. Daha az sakatlık olacağını düşünüyorum saha içerisinde bu yüzden bence olumlu etkisi olacaktır. Yani şöyle art niyet yoksa takımda veya hocasında oyunu sabote etmektense oyunu oynatmaya yönelik düşüncesi varsa kesinlikle 5 oyuncu değişikliği topun oyunda kalma süresine olumlu şekilde yansır.” (A12)

4.2.7. Takım ve kulübe etki.

Şekil 6. Takım ve kulübe etki kategori gösterimi.

Katılımcıların oyuncu değişikliği kuralının takım ve kulübe olan etkisine ilişkin görüşleri takım ve kulübe etki kategorisinde toplanmıştır. Takım ve kulübe etki kategorisi kodları ve kod frekanslarına ilişkin bilgilere şekil 6’da yer verilmiştir. Takım ve kulübe etki kategorisinde katılımcıların en yoğun ifadede bulundukları kod kadrolarda genişleme kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği sayısının arttırılmasının kadrolarda genişlemeye neden olduğunu dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Genel düşüncem Ben olumlu buluyorum. Bana göre mantıklı sonuçta 24-25 kişilik oyuncu grupları var. Takımların genelinde her sene sözleşme imzaladığı, Bu 25 kişilik gruptan 18 kişi kadroya gidiyordu. Şimdi onun da sayısını arttırdılar, Kadroya girebilme sayısını, Bu oyuncu grubundan da 3 oyuncu girebiliyordu oyuna, şimdi bunu 5'e çıkardılar. Artısı şu bana göre futbol taraftara hitap eden bir oyun, üst liglerde tamamen seyirci hedefli işler yapılmakta tamamen seyirciyi çekmeye yönelik, yöneticilerin derdi tamamen taraftarı memnun etmeye yönelik işler yapılıyor. 5 oyuncu değişikliği değilken 3 oyuncu değişikliği iken, fiziksel olarak düşüşler başladığı anda göze hitap etmeyen bir oyun ortaya çıkmaya başlıyor. seyir zevki ortadan kalkıyor.” (F12)

Takım ve kulübe etki kategorisi kodlarından bir diğeri takım performansını arttırma kodudur. Katılımcılar değişikliğin takım performansını olumlu etkilediğini dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Evet bir etkisi olur şöyle ben mesela 82. dakikaya kadar oynamışım artık yorulmuşum ve 3 oyuncu değişikliği hakkı kullanıldığı için oyundan çıkamıyorum ve o yorgunluğun üstüne gitmek zorunda kalıyorum. Bu da beni daha çok zorlayacak ve her an sakat olmama neden olacaktır. Zorlamadan

dolayı da sakatlık meydana gelecek. Belki de 5 hafta 6 hafta sahalardan uzak kalacağım. Ama 5 oyuncu değişikliği ile oyuncu kendini kötü hissettiği anda kenara oyuncu değişikliği yapılmasını isteyerek hem kendini korumuş olacak hem de takımının verimini düşürmemiş olacak, yani bana göre ciddi anlamda bir etkisi vardır diye düşünüyorum.” (F5)

Takım ve kulübe etki kategorisi kodlarından bir diğeri kulübün maliyetini arttırma kodudur. Katılımcılar değişikliğin oyuncu sayısını arttırdığını bu sebeple maliyetin de arttığını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

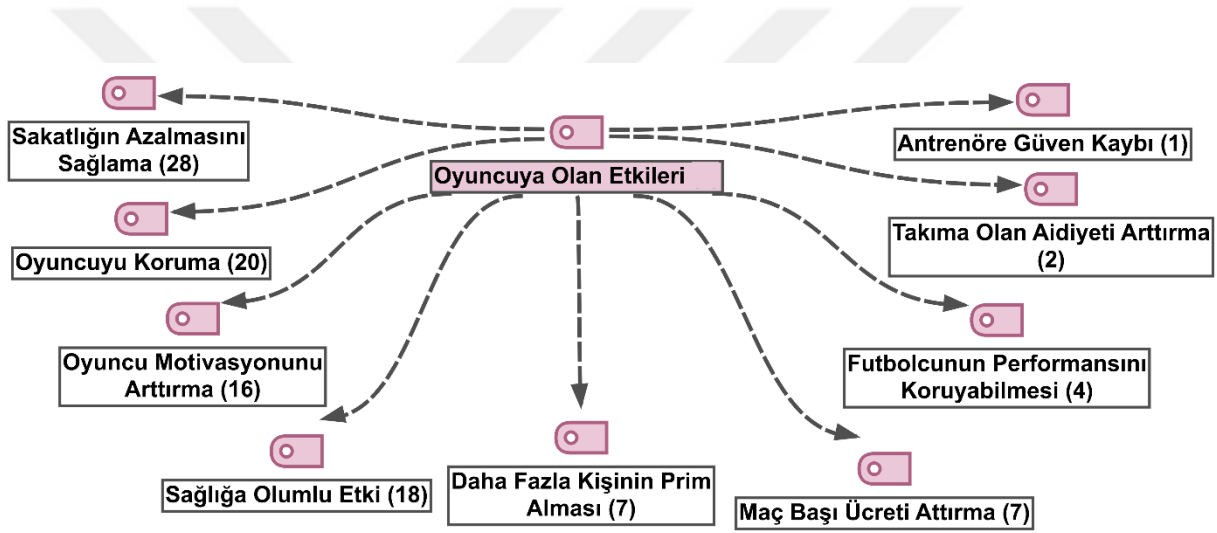
“Bence 5 oyuncu ideal bir sayı, bu kural değişikliği covid-19 döneminde geldi. O dönemde futbolcu sağlığını korumak adına yapıldı. Doğru bir karardı ve devam edilmesi de doğru bir karar. Ama şunu da göz ardı etmemek gerekir futbolun bir de kendi doğası vardır. O doğasında korunmasını gerektiğini düşünüyorum o yüzden 5 oyuncu ideal, daha fazlasını olmasını yanlış olduğunu düşünüyorum. Bunun yanında bir de 5 oyuncuyu 3 defa da değiştirmek gayet iyi ayarlanmış, devre arası oyuncu değişikliği ile oyuncu değiştirme hakkından sayılmadığını bir şekilde iyi bir şekilde ayarlandığını düşünüyorum. Bu şekilde kalması daha olumlu bir de şöyle bir olay var, 5 oyuncu değişikliği ile daha önce kadro sayısı bizim ligimizde 2.ligde 18 kişilik kadro, şimdi 21'e çıktı. Böylelikle daha çok oyuncu kadroya girmiş oldu, daha çok oyuncunun kadroya girmesi demek oyuncular maddi olarak ekstra kazançları demek. Çünkü takımı kurarken 25-26 tane futbolcu da anlaşıyorsunuz bu futbolcuların her hafta sadece 18 tanesi kadroya yazılıyordu diğerleri yazılamıyordu. Yazılamayan oyuncular maç primi ve maç başı parası almıyorlardı şimdi 21 kişiyi çıktı bu anlamda futbolcuları büyük katkı sunmuş oldu. Gerçi kulüpler maddi olarak ekstra yük almış oldular ama futbolcu açısından olumlu oldu diye düşünüyorum” (F8)

Takım ve kulübe etki kategorisi kodlarından bir diğeri genç oyuncuları kazanma kodudur. Katılımcılar değişikliğin kulüplerin genç oyuncuları kazanmaları konusunda etkisi olduğunu dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Kesinlikle etkisinin olduğunu düşünüyorum. Biraz önce verdiğim örnekle şimdi biz eskiden olduğu zaman yani 3 oyuncu değişikliği olduğu zaman bazen oyuncu oyunun bitmesine 5 dakika kala sakatlandığı zaman diyorduk ki oyuncuya hadi oğlum, biraz daha idare et, az kaldı, biraz daha üstüne git, hadi

biraz daha, eksik kaldık, biraz daha idare et diyorduk. O sakatlığın üstüne gide biliyorduk orada takım eksik olmasın diye öyle şeyler yapılırdı, şimdi daha rahat oyuncu değişikliği yapılıyor, 5 oyuncu değişiklik hakkı olunca belki sistemde hani istikrarda de bir sıkıntı oluyor gibi gözüküyor ama bunu doğru kullanmak ile alakalı olduğunu düşünüyorum, eğer bunu doğru kullanabilirsek Bir imkân olmuş oluyor çünkü ötekinde imkân kısıtlıydı bunda imkân biraz daha geniş onu kullanma bilirsek antrenörler olarak mutlaka faydasını görebileceğiz. Yani sağlıkta da sporcu Sağlık konusunda da artı ekleyeyim belki daha sonraki sorular da gelebilir bilmiyorum. Genç oyuncu kazanmada da bunu da ekleyeyim. Yani bir avantaj bu da.” (A1)

4.2.8. Oyuncuya olan etkileri.

Şekil 7. Oyuncuya olan etkileri kategori gösterimi.

Katılımcıların oyuncu değişikliğinin oyuncular üzerindeki etkilerine ilişkin verilen yanıtları bu kategori altında kodlanmıştır. Oyuncuya olan etkileri kategorisi kodları ve kod frekanslarına ilişkin bilgiler şekil 7’de yer almaktadır. Buna göre oyuncuya olan etkileri kategorisinde katılımcıların en yoğun ifadede bulundukları kod sakatlığın azalmasını sağlama kodudur. Katılımcılar değişiklik sayısının artışının sakatlıkları azalttığını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Çünkü 3 oyuncu değişikliği varken bazen 3 oyuncu değişikliğini yaptıktan sonra oyuncularda sakatlık belirtileri gözüküyordu. Değişiklik hakkınız olmadığı için oyuncu o şekilde oynamak zorunda kalıyordu. Şimdi elinizde daha fazla oyuncu değiştirme hakkınız var bu şekilde gelişen bir olaya müdahale etmeniz daha kolay oluyor. Bir de kulübede bekleyen oyuncuların

oyuna girme şansı daha fazla oldu. Buda kulübedeki oyuncuların motivasyonunu ve mutluluğunu artırdı diye düşünüyorum. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği futbola olumlu şekilde etki yaptı.” (F3)

“Bence getirilen bu 5 oyuncu değişikliği kuralının en önemli yeri burası olduğunu düşünüyorum. 3 oyuncu değişikliği olduğu dönemde yapılan değişiklik sonrası bazen sakatlıklar meydana geliyordu oyuncu değişiklik hakkınız olmadığı için ya takım eksik kalıyordu ya da oyuncu sakat sakat oynamak zorunda kalıyordu. Şimdi 5 oyuncu değişikliği antrenörlerin elini güçlendirdi bu anlamda. Şöyle bir örnek verebilirim kendi maçlarımızdan geçen haftaki maçımız da iki arkadaşımız ilk yarı sakatlık yaşadılar ve hocamız onları değiştirmek zorunda kaldı. Ama 5 oyuncu değişikliği olduğu için 3 hakkımız daha vardı hocaların sistemini bozmadan rahatlıkla oyuna devam ettik. Ama 3 oyuncu değişikliği olsaydı antrenör sistemi değiştirmek zorunda kalacaktı. Bir de zaten 5 oyuncu değişikliği kaleciyi saymazsak takımın yarısı demek, takımın yarısı değiştiği bir yerde 5 tane oyuncunun sakatlanma riskini ortadan kaldırmış oluyorsunuz. Bu anlamda sakatlık riskinin azalacağını düşünüyorum. Zaten kuralın gelme amacı da oyuncu sağlığını korumaydı diye hatırlıyorum.” (F11)

“Kesinlikle etkisinin olduğunu düşünüyorum Çünkü bazı oyuncuların bazen hafif sakatlıkları oluyor hadi hakkımız kalmadı, oyundan alamıyorsunuz oyuncular işe girmesinde istiyorsunuz Bu tarz fazla oyuncu değiştirme hakkı daha fazla imkan sunuyor onun için direkt etkisi vardır diye düşünüyorum” (A6)

Kesinlikle bir etkisi olduğunu olacağını düşünüyorum, çünkü 5 oyuncu değişikliği ile hemen hemen takımın yarısını değiştirmiş oluyorsunuz. Böylelikle daha fazla oyuncunun çok fazla yüke maruz kalmadan toparlanmasını yardımcı oluyorsunuz. Bu da haliyle sakatlıkların ünlü geçmiş olacaktır. Yani bu anlamda 5 oyuncu değişikliğini mutlak suretle sakatlığa olumlu yönde bir etkisi olacağını düşünüyorum.(A12)

Fiziksel kapasitesi düşen oyuncunun vücudu onu taşıyamıyor artık yorgunluğun üstüne gittiği zaman ister istemez sakatlığa sebep olacak. Antrenör burada ne yapacak oyundan düşen oyuncuyu görerek 5 oyuncu değişikliği de elini

güçlendirdiği için oyuncuyu oyundan alacaktır. Bu şekilde de sakatlığın önüne geçmiş olacaktır.(A8)

Oyuncuya olan etkileri kategorisi kodlarından bir diğeri oyuncuyu koruma kodudur. Katılımcılar bu değişikliğin oyuncularını koruma adına olumlu etkisi olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Tabii ki de etkisi olduğunu düşünüyorum şöyle düşün İçeride çok yıpranmış oyuncuların var ve eski kurala göre oyunun oynandığını farz edelim senin içeride yıpranan oyuncu Sayın üçten fazla ama 3 oyuncu değişikliği hakkın var. Üçünü değiştirdin yıpranan oyuncu yine kaldı içeride ve onlar maça devam etmek zorundalar haliyle bu oyuncular sakatlığa açık hale geliyor ama 5 oyuncu değişikliği ile içeride yıpranan 2 oyuncuyu daha oyun dışına alarak onları korumuş oluyorsun. Şimdi zaten biz oyuncularımızı hem maç içerisinde hem de antrenmanlarda takip ediyoruz GPS aracılığıyla, Onu da şöyle yapıyoruz şimdi bir oyuncunun maç içerisinde kat ettiği mesafe veya atmış olduğu hız sprintleri bakarak tabi sen bu oyuncuların antrenman geçmişlerinde bildiğin için o yüzleri tanıdığın için. Örneğin bir oyuncumuz normalde ilk devre için 5000-6000 metre kat ettiğini biliyorsun ama bakıyorsun ki maçta ilk devrede 7000-7500 mesafe yapmış ya da hız sprintleri normal sevgilerin üstüne çıkmış oyuncunun artık ikinci devrede çok verimli olamayacağını düşünerek oyuncuyu koruma adına fazla yük binmeden oyun dışına alabilirsin. Çünkü devam ederse Bir tık daha zorlarsa sakatlığa davetiye çıkarmış olacak. Toparlamak gerekirse 5 oyuncu değişikliğini oyuncu sakatlıkları üzerinde olumlu bir etkisi vardır diyebiliriz.” (A10)

“Sakatlıklar üzerine 5 oyuncu değişikliğinin etkisi olabilir mi? olabilir özellikle yoğun, şimdi alt liglerde haftada bir maç olarak devam ediyor ama iş yukarı doğru çıktığı zaman haftada 3 maça kadar olabiliyor. Bizim ligimiz için çok da önemli olmasa da çünkü biz haftada bir maç oynuyoruz genelde ama haftada 3 maç oynayan, sürekli 3 maç oynayan, işte premier lig, bunun içine şampiyonlar ligi giriyor, diğer Avrupa ligleri yani en üst liglerde mücadele eden takımları düşünürsek sürekli seyahat, seyahat üstüne maçı yapıyorsun, tekrar seyahat dönüyorsun tekrar maç gibi bunlarda tabiki fazla oyuncu değişikliği oyuncu sağlığını korumaya, yorgun oyuncuyu dinlendirmeye veya gerekli oyuncudan verim aldıktan sonra onu dinlenmeye çekmeye olanak sağlar. Buda takımlardaki sakatlıkları azaltabilir diye düşünüyorum. Bu

anlamda 5 oyuncu değişikliğinin sakatlıklar üzerinde olumlu etkisi olduğunu söyleyebiliriz.” (F12)

Oyuncuya olan etkileri kategorisi kodlarından bir diğeri oyuncu motivasyonunu artırma kodudur. Katılımcılar bu değişikliğin oyuncuların motivasyonları üzerinde olumlu etkisi olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Genel düşünce olarak olumlu olduğunu düşünüyorum, çünkü daha çok futbolcunun işin içine girmesine neden oldu, yani eskiden bakıldığında hani bazı takımlarda 11 + 2 veya 3 oyuncu işin içinde olurdu. Ancak şu an kulübedeki bütün oyuncular oyuna girme anlamında daha konsantre, antrenmanlarda daha çok çalışma meydana geliyor. Futbolcular daha çok istekli oluyorlar, bu durumdan dolayı ben olumlu buluyorum, özellikle bir de oyuncu değişikliğini oyun içerisinde 3 defa da yapılması çok yerinde olmuş zaman geçirmenin önüne geçilmiş. Böylelikle çok da dezavantajı bir durum olmamış oluyor.” (A12)

“Bence 5 oyuncu değişikliği gayet ideal iyi de oldu gelmesi tabii burada 5 oyuncu değişikliği sayısından ziyade 3 defa da oyuncu değişikliği yapılma hakkı verilmesi daha şık oldu. Böylelikle oyunu daha fazla geciktirme veya oyunu sabote etme önüne geçilmiş oldu diye düşünüyorum. Tabii bunu yine kullanmaya çalışanlar var ama en azından daha bir minimize edilmiş oldu diye düşünüyorum. Ayrıca 5 oyuncu değişikliği genç futbolcuları kazanılmasına da elde edilmiş olur. Eskiden 3 oyuncu değişikliğinde kadroda bulundurduğün genç oyunculara fırsat veremiyordun ama şimdi 5 oyuncu değişikliği var şöyle yapılabilir yani antrenörler şöyle düşünebilir 3 tanesini normal değişiklik yapayım iki tanesini de ya da bir tanesini işte genç oyuncudan yapayım diyebilir. Bu oyuncuyu yavaş yavaş bu seviyelere ısıtırayım diyebilirsin yani bence 5 oyuncu değişikliği bu anlamda da genç oyuncuların kazanılmasına katkı sağlayacaktır. Bir de şöyle bir durum var futbolcu açısından şimdi maçlara sözleşmelerimizde maç başı ücreti de alıyoruz oyuna girdiğimizde. Bir de oynayanla oynamayanlar primi farklı oluyor. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği futbolculara maddi anlamda da katkı sunuyor. Eskiden şöyleydi 11 artı 3 oyuncu bundan faydalanıyorduk şimdi 11 artı 5 oldu. 3.lig için düşünürsek 18 kişilik kadroda 16 kişi bundan faydalanıyor Bu da futbolcu için önemli bir durum yani ekstra bir motivasyon da sağlar bu 5 oyuncu değişikliği diye düşünüyorum.” (F6)

Oyuncuya olan etkileri kategorisi kodlarından bir diğeri sağığı olumlu etki kodudur. Katılımcılar bu değışikliğı sağığı üzerinde olumlu etkisi olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Sakatlıklar üzerine 5 oyuncu değışikliğınin etkisi olabilir mi? olabilir özellikle yoğun, şimdi alt liglerde haftada bir maç olarak devam ediyor ama iş yukarı doğru çıktığı zaman haftada 3 maça kadar olabiliyor. Bizim ligimiz için çok da önemli olmaz. Çünkü biz haftada bir maç oynuyoruz. Ama haftada 3 maç oynayan, sürekli 3 maç oynayan, işte premier lig, bunun içine şampiyonlar ligi giriyor, diğer Avrupa ligleri yani en üst liglerde mücadele eden takımları düşünürsek sürekli seyahat, seyahat üstüne maçı yapıyorsun, tekrar seyahat dönüyorsun tekrar maç gibi bunlarda tabi ki fazla oyuncu değışikliğı oyuncu sağığını korumaya, yorgun oyuncuyu dinlendirmeye veya gerekli oyuncudan verim aldıktan sonra onu dinlenmeye çekmeye olanak sağlar. Buda takımlardaki sakatlıkları azaltabilir diye düşünüyorum. Bu anlamda 5 oyuncu değışikliğınin sakatlıklar üzerinde olumlu etkisi olduğunu söyleyebiliriz.” (F12)

“%100 etkisinin olduğunu düşünüyorum şimdi bakın 2. ligde 1. ligde ve Süper Lig'de 21 kişi yazabiliyorsunuz kadroya ama 3.ligde 18 kişi yazabiliyorsunuz. İlk 11'in dışında kalan 7 tane oyuncunun 5 tanesini de hazır durumda tutmak bir sonraki hafta da katlanabilecek kart görecekt dışarıda kalacak oyuncunun yerine onları da formu tutmak adına kesinlikle katkı yapar”. (A4)

Oyuncuya olan etkileri kategorisi kodlarından bir diğeri daha fazla kişinin prim alması kodudur. Katılımcılar bu değışikliğı daha fazla oyuncunun prim almasına katkı sağladığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bence 5 oyuncu değışikliğı gayet ideal iyi de oldu gelmesi tabii burada 5 oyuncu değışikliğı sayısından ziyade 3 defa da oyuncu değışikliğı yapılma hakkı verilmesi daha sık oldu. Böylelikle oyunu daha fazla geciktirme veya oyunu sabote etme önüne geçilmiş oldu diye düşünüyorum. Tabii bunu yine kullanmaya çalışanlar var ama en azından daha bir minimize edilmiş oldu diye düşünüyorum. Ayrıca 5 oyuncu değışikliğı genç futbolcuları kazanılmasına da elde edilmiş olur. Eskiden 3 oyuncu değışikliğinde kadroda bulundurduğün genç oyunculara fırsat veremiyordun ama şimdi 5 oyuncu değışikliğı var şöyle yapılabilir yani antrenörler şöyle düşünebilir 3 tanesini normal değışiklik

yapayım iki tanesini de ya da bir tanesini işte genç oyuncudan yapayım diyebilir. Bu oyuncuyu yavaş yavaş bu seviyelere ısındırayım diyebilirsin yani bence 5 oyuncu değişikliği bu anlamda da genç oyuncuların kazanılmasına katkı sağlayacaktır. Bir de şöyle bir durum var futbolcu açısından şimdi maçlara sözleşmelerimizde maç başı ücreti de alıyoruz oyuna girdiğimizde. Bir de oynayanla oynamayanlar primi farklı oluyor. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği futbolculara maddi anlamda da katkı sunuyor. Eskiden şöyleydi 11 artı 3 oyuncu bundan faydalanıyorduk şimdi 11 artı 5 oldu. 3.lig için düşünersek 18 kişilik kadroda 16 kişi bundan faydalanıyor Bu da futbolcu için önemli bir durum yani ekstra bir motivasyon da sağlar bu 5 oyuncu değişikliği diye düşünüyorum.” (F6)

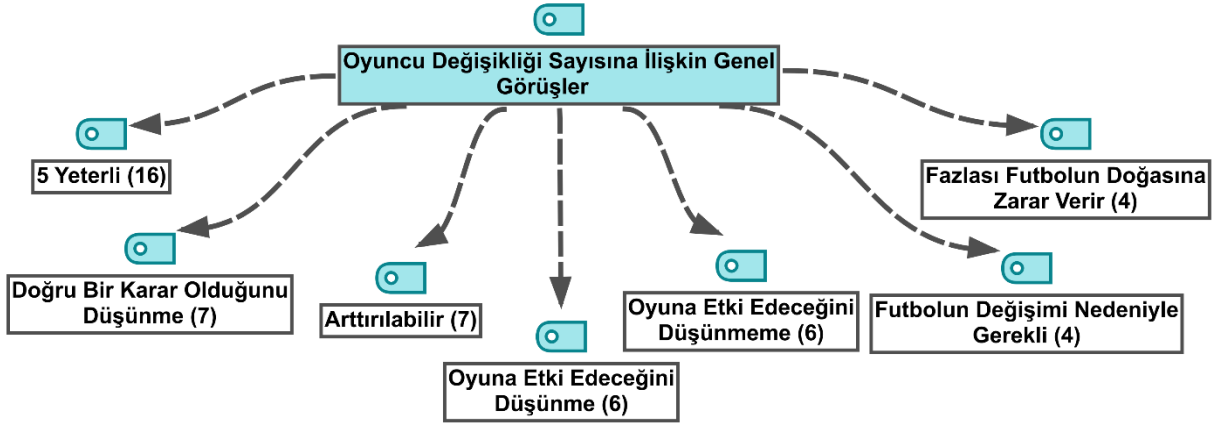
Oyuncuya olan etkileri kategorisi kodlarından bir diğeri maç başı ücreti arttırma kodudur. Katılımcılar bu değişikliğin maç başı ücreti arttırmayı sağladığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bu Kural pandemi döneminde geldiği için öncelikle sporcuların sağlığı düşünülerek takımların daha rahat kadro oluşturmaları düşünerek bu değişiklik yapıldı. Şimdi 5 oyuncu değişikliği futbolcu tarafından baktığımız zaman, maddi ve manevi anlamda bir çok şey kazandırmıştır diye düşünüyorum. Oyuna girme olasılığı eski kurala göre daha fazla artmıştır O yüzden 5 oyuncu değişikliği bence şu an gayet çok iyi zaten iyi de gidiyor zaten bu şekilde kalması taraftarıyım. Şimdi işin bir de futbolcu açısından maddi bir boyutu var giren oyuncu maç galibiyetinde ve maç parasından %100 alıyor. Buda antrenmanlarda yedek olacak arkadaşların ekstra çalışarak bu 5 içine girmeye odaklanıyorlar. Bu da takımın kalitesini yükseltiyor. Biz şimdi şampiyonluğa oynayan bir takımız aldığımız galibiyet pirimleri çok ciddi paralar Herkes ilk 11'e ve sonradan oyuna girecek olan 5 kişilik yedek kadro içerisine girmek için olanca bir çaba sarf ediyor. Ayrıca bununla da birlikte oyun içerisinde süre bulan ya da bulmayan tüm sporcularda takım ruhu daha fazla sağlanmış oluyor. Bu anlamda ben bu 5 oyuncu değişikliğinin hem takımlara hem de futbolculara olumlu yansıdığını düşünüyorum” (F4)

Oyuncuya olan etkileri kategorisi kodlarından futbolcunun performansını koruyabilmesi kodudur. Katılımcılar değişimin performansı koruma konusunda katkı sağladığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Yani ben pandemi olmasaydı bile bu oyuncu değişikliği kuralının bu şekilde yeniden düzenlenmesi düşüncesindeyim. Çünkü antrenmanlar üç günde bir maçlar hem lig maçları hem kupa maçları oynanıyor bu da futbolcuya aşırı şekilde yük binmesine neden oluyor en azından oyundan 5 kişinin değiştirilmesi takımın yarısının yenilenmesi anlamına geliyor. Böylelikle futbolcular daha hazır halde kalabiliyorlar.” (F1)

4.2.9. Oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler.

Şekil 8. Oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategori gösterimi.

Katılımcıların oyuncu değişikliğine ilişkin genel görüşleri oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategorisi altında kodlanmıştır. Kategorinin kodları ve kod frekanslarına ilişkin bilgiler şekil 8’de yer almaktadır. Buna göre katılımcıların en çok ifadede bulundukları kod 5 yeterli kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliğinde 5 kişinin yeterli olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bence 5 oyuncu değişikliği ideal bir sayı bunun fazlası bence abartı olacaktır. 3 oyuncu değişikliği az bir sayıda temposu yüksek oynar bence yeterli katkıyı sağlamıyordu. Oyuncu değişiklikleri yapıldıktan sonra bazen sakatlık yaşayan oyuncular oluyordu. Bu oyuncuları değiştiremediğiniz için bu şekilde oyuna devam etmek zorunda kalıyorlardı. Daha fazla olması da futbolun doğasına zarar verecektir oyun temposunu düşürecektir. Bu da seyir zevkini öldürür diye düşünüyorum. Bu şekilde daha iyi oldu.” (F3)

Oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategorisi kodlarından bir diğeri doğru bir karar olduğunu düşünme kodudur. Katılımcılar bu değişikliğin doğru bir karar olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi tabi bu covid-19 pandemi sürecinde uygulamaya konan bir maddeyi de O dönemin şartlarında bence Çok çok uygun oldu çünkü oyuncular ve biz teknik heyet çok sıkıntı yaşadık. Yeri geldi 4-5 oyuncumuzun Covid-19 testi pozitif çıkıyordu kadroya alamıyorduk, alt yapılardan genç oyuncuları kadroya katmak zorunda kalıyorduk. Bu konuda epey sıkıntı yaşadığımız bir dönemdi. Bazı oyuncular Covid-19’u atlatıp döndüler maç oynayabilir potasına girdiler. Ama bu seferde antrenman eksikleri vardı. Bir yandan da kadroda sıkıntı var kadroya alman gerekiyor tabii bu durumda 5, 6 hatta 7 oyuncunun 90 dakikayı kaldırarak fiziksel kapasitesi yoktu normal olarak, oyuncular hastalık nedeniyle 13-14 gün karantinaya giriyorlar antrenman yaptırılmıyorduk cidden o denem çok iyi olmuştu bu geçici oyun değişikliği. Gerekli bir uygulamaydı ve işimize yaradı açıkçası” (A11)

Oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategorisi kodlarından bir diğeri artırılabilir kodudur. Katılımcılar sayının artırılabilceğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

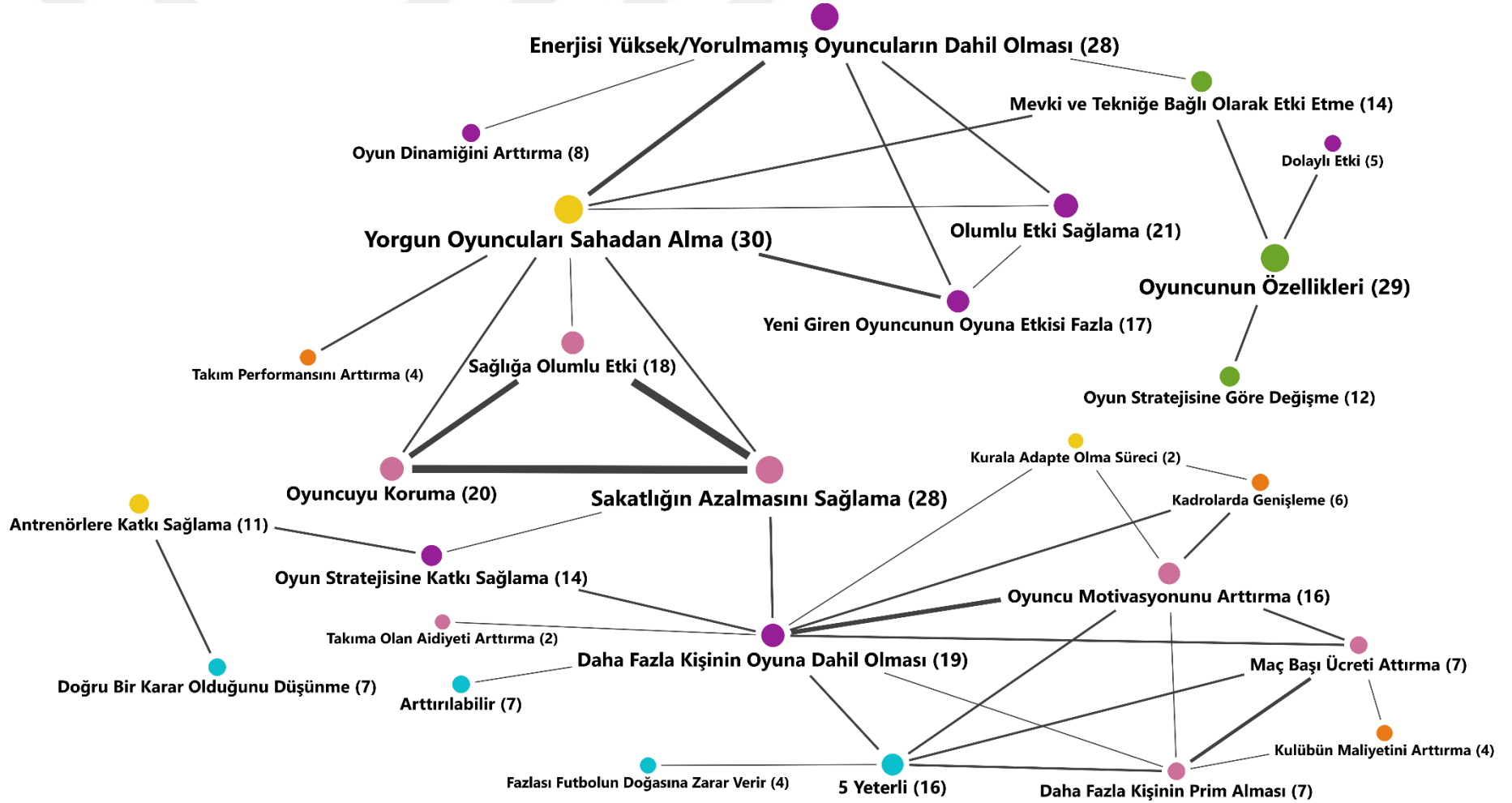
“Bence bu bir fırsattı, fırsat olarak devreye girdi ve o şekilde kaldı. Değişikliğin pozitif- negatif yönlerini ele alırsak, tamamıyla artı yönlerini konuşmamız daha mantıklı, zaten daha fazla artı yönleri var. İşin sadece sakatlık boyutu, saha içi değişkenleri değil saha dışında bir de yönetim boyutu da var. Onların da işlerini rahatlatıyor sanki biraz maddi olarak zarar görüyor gibi olabilirler, fazladan ödemeye yapabilirler ama onu da düşünüp sözleşmeleri o şekilde yansıtabilirler 5 tane daha fazla yaprak ya da Eskiye dönüş yapmak bana göre azaltmak çok mantıklı değil bu saatten sonra. Sonuçta hedefimiz futbol oynatmak ve yüksek verip almaksa elimizde var olan bütün oyuncuları ne kadar çok kullanabilirsek, O kadar fazla verim alabilirsiniz. Opsiyonunuz geniş olabilir, belki şu olabilir. Hani 5'te niye 7 veya 10 olmasın. Takım 11 kişi sahaya çıkıyorsa belki 11 kişiyle değiştirme hakkı olabilir. Bu yapılabilir mi? kesinlikle yapılabilir bence fakat şey suresi aktarılmaz. İlk defa oyuncu değişikliği hakkını kullanma ve devre arası oyuncu değişikliği prosedürü bu şekilde kalmalı. Yine bu haklar saklı kalmak şartıyla oyuncu değişiklik sayısı yükseltilebilir. Çünkü oyunun fazla durması oyunun temposunu düşürecektir. Bu da istenen bir oyun tarzı değildir. Yani 11 kişi sahaya çıkıyorsa 11 değişiklik olabilir ama yine şu anda yaptığımız gibi devre arasında ve üç 3 defa da değiştirme hakkı verilerek olabilir.” (A6)

Oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategorisi kodlarından bir diğeri futbolun değişimi nedeniyle gerekli kodudur. Katılımcılar sayının arttırılmasının futbol değiştii için gerekli olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Çünkü günümüz futbolunda Covid-19 ile alakalı olmasa bile futbolun temposu eskisinden daha da fazla arttı ve fazlasıyla daha fazla maç oynandığı için oyuncular için çok önemli bir karar alındığını düşünüyorum.” (F1)

Oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategorisi kodlarından bir diğeri fazlası futbolun doğasına zarar verir kodudur. Katılımcılar sayının arttırılmasının futbolun doğasına zarar vereceğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bence 5 oyuncu değişikliği ideal bir sayı bunun fazlası bence abartı olacaktır. 3 oyuncu değişikliği az bir sayıda temposu yüksek oyna bence yeterli katkıyı sağlamıyordu. Oyuncu değişiklikleri yapıldıktan sonra bazen sakatlık yaşayan oyuncular oluyordu bu oyuncuları değiştiremediğiniz için bu şekilde oyuna devam etmek zorunda kalıyorlardı. Daha fazla olması da futbolun doğasına zarar verecektir oyun temposunu düşürecektir. Bu da seyir zevkini öldürür diye düşünüyorum bu şekilde daha iyi.” (F3)

Şekil 9. Kod Haritası.

Katılımcılar tarafından sıkça bahsedilen kodlar Şekil 9'da gösterilmiştir. Harita, kodlar arasındaki ilişkileri ve hangi kodların sıklıkla birlikte anıldığını göstermektedir. Çizgiler, birlikte bahsedilen daha sık bahsedilen kodların ilişkisini yansıtmak için daha geniş gösterilmiştir.

Şekil 10. Katılımcı antrenörlerin kod bulutu.

Antrenör katılımcı ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 10'da gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 11. Katılımcı futbolcuların kod bulutu.

Futbolcu katılımcı ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 11'de gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 12. Genel kod bulutu.

Tüm katılımcıların katılımcı ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 10'da gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada, Pandemi nedeniyle IFAB ve FIFA tarafından futbol oyun kurallarına geçici olarak getirilen 5 oyuncu değişikliği kuralının, daha sonra kalıcı hale getirilmesi ile futbol oyunu ve oyun aktörleri üzerine yansımalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada pandemi öncesi 2018/2019 sezonu ile pandemi sonrası 2021/2022 sezonuna ait nicel ve nitel veriler incelenmiştir. Nicel veriler, “Oyun İçi Değişkenler” “Oyuncu Değişikliği Zamansal Periyotları” “Oyuncu Sakatlıkları” şeklinde üç ana başlıkta incelenmiştir.

a-) Oyun İçi Değişkenler: (Gol sayısı, Gol teşebbüsü sayısı, Kaleyi bulan şut sayısı, Kaleyi bulmayan şut sayısı, Kalecinin Kurtardığı şut sayısı, Engellenen şut sayısı, Köşe vuruşu sayısı, Ofsayt sayısı, Sarı kart sayısı, Kırmızı kart sayısı, Faul sayısı, Toplam pas sayısı, Rakibe müdahale sayısı, Toplam atak sayısı, Tehlikeli atak sayısı),

b-) Oyuncu Değişikliği Periyotları: 0-15dk / 16-30 dk / 31-45 / Devre Arası / 46-60 dk / 61-75 dk / 76-90 dk / 91 ve sonrası

c-) Oyuncu Sakatlıkları: Geçici Sakatlık ve Ciddi Sakatlık şeklinde ele alınmıştır.

Alan yazında oyun içi değişken (gol, pas, şut vb.) analizine yer veren birçok araştırma bulunmasına karşın, bizim araştırmamızda konu edildiği gibi kural değişikli sonrası oyun içi değişkenleri, kural öncesi ve kural sonrası sezonların karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu durumun araştırmamızın özgünlüğü ile alakalı olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında aşağıda ele aldığımız oyun içi değişkenlere ait bulgularımızı futbolun doğası ve felsefesi kapsamında destekleyen çalışmalara yer vermeye çalışarak daha sağlıklı bir tartışma bölümü oluşturulmaya çalışılmıştır.

a) Gol Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasındaki gol sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemesine karşın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun gol ortalaması ($X=2,80$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun gol ortalamasından ($X=2,68$) fazla olduğu görülmektedir. 5 oyuncu değişikliği kuralının gol sayısı oranını yükselttiği düşünülmektedir.

Araştırmamızın bu parametresine ilişkin bulgunun yapılandırmasına yardımcı olabilecek alan yazın çalışmaları ve antrenör görüşleri;

Armatas vd. (2007) yapmış oldukları araştırmada, 1998, 2002 ve 2006 FIFA Dünya kupası organizasyonlarında atılan gollerin zamanla ilişkisi incelenmiş ve ilk yarıyla ikinci yarı atılan goller arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bununla birlikte ikinci yarıda atılan gollerin oranının % 52,5 ilk yarıya oranla fazla olduğu görülmüştür. 2006 FIFA Dünya kupası finallerindeki 64 karşılaşmada atılan 147 golün, % 32,8'lik kısmının 76-90. dakikalar arasında atıldığı belirlenmiştir.

Armatas vd. (2009) yapmış olduğu çalışmada, gol performansının takımların hücum taktiklerini ve stratejilerini de etkileyebilmektedir.

Araslı (2010) araştırmasında Türkiye A Milli Futbol Takımının 2006 Dünya Kupası Ön Eleme Grubunda Oynadığı Maçların Analizi araştırmasında elde ettiği sonuçlara göre Milli Takımın içeride oynadığı toplam maçlarda 1. ve 2. devrelerdeki gol sayıları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Broich vd. (2011), Almanya Bundesliga'da oynanan 153 müsabakayı inceledikleri çalışmada, gol sayısının kazanan ve kaybeden takımların belirlenmesinde en önemli değişken olduğunu belirtmişlerdir.

Njororai (2013) yapmış olduğu çalışmada, 2010 FIFA Dünya Kupasında atılan gollerin zamanlarını inceleyen bir araştırmada, gollerin % 40'ının ilk yarıda, % 60'ının ise 2. Yarıda atıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte en fazla gol atılan zaman dilimi ise karşılaşmaların son 15 dakikası olmuştur.

Njororai (2014) yapmış olduğu çalışmada, müsabaka performansı üzerinde etkili olan faktörler, gollerin analiz edilmesiyle açığa çıkarılabilir. Futbol oyununda, takımların hücum gücünün en önemli göstergesi atılan gol sayısıdır. Takımların gol performansı, müsabakayı kazanan ve kaybeden takımı belirlemektedir.

Mitrotasios ve Armatas (2014) yapmış olduğu çalışmada, gol zamanı, müsabakada uygulanan taktik ve stratejilere yön veren bir faktör olarak görülebilir. Atılan ve yenilen gollerin zamanı, takımlar için müsabakada uygulanan taktiklerin ani değişimlerine yol açabilmekte ve bu durum müsabakanın sonucuna etki edebilmektedir.

Mızrak (2019) yapmış olduğu çalışmada, 2010, 2014 ve 2018 Dünya Kupalarındaki meydana gelen goller, ceza sahası içi, ceza sahası dışı ve toplam gol sayıları bakımından yıllara göre dağılımı incelendiğinde 3 Dünya Kupası turnuvası arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Büyüklebi (2020) yapmış olduğu çalışmasında, Avrupa'nın en yüksek bütçeli 10 farklı futbol liginde mücadele eden takımların oyun içi değışkenlerinin iki sezon sonunda ne kadar değıştiğini incelediğı çalışmasıdır. İngiltere, İspanya, İtalya, Rusya, Portekiz ve Türkiye liglerinde galibiyet, mağlubiyet ve beraberlikle sonuçlanan müsabakalarda iki sezon sonunda atılan gol sayısında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve kazananın belirlenmesinde önemli bir değışken olduğunu belirtmiştir.

Yavuz (2021) Farklı Avrupa Liglerinde Oynanan Futbol Müsabakalarında Atılan Gollerin Teknik Ve Taktik Analizi: Bundesliga, La Liga, Premier Lig başlıklı yüksek lisans çalışmasında UEFA sıralamasında ilk 5 sırada yer alan ülkelerin 15'er dakikalık periyotlarla içerisinde attıkları goller karşılaştırılmıştır. Çalışmada yer alan ülkeler arasında anlamlı bir farka rastlanılmamıştır. Fakat bazı ülkelerin bazı periyotlarda diğerkülke gol sayılarından fazla olduğu görölmüştür.

Erdoğan (2021) Türkiye Süper Lig'in Avrupa'nın En Büyük 5 Futbol Ligi İle Karşılaştırmalı Analizi başlıklı doktora tez çalışmasında, yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre Türkiye Süper Ligi ile UEFA sırlamasında ilk 5 sırada bulunan ülkelerin birinci devre atılan gol değışkenlerine göre değerdendirme sonuçlarında ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada maçların 0-15 dk. 16-30 dk. 31-45 dk. 46-60 dk. ve 61-75 dakikalar arasında atılan gol sayısı değışkenine göre Türkiye Süper Ligi ile UEFA sırlamasında ilk 5 sırada bulunan ülkeler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Çalışmanın 76-90 dk. arasında atılan gol sayısı değışkenine bakıldığında, Türkiye ile İspanya arasında anlamlı farklılık varken, diğerkülke ile (Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya) anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılık olmamasına karşın 76-90 dk. arasında atılan gol sayısı bakımından Türkiye Süper Liginde atılan gol sayısı 4 küke liginde atılan gol sayısından daha fazla olduğu görölmüştür.

Erdoğan (2021) Türkiye ile Avrupa'da gelişmiş 5 ülkenin atılan gol parametrelerinin genel değerdendirmesine göre Süper Lig takımlarının özellikle maçın son çeyreğinde diğerkülke 5 küke liglerine göre daha fazla gol attığı görölmektedir. Bu durum maçın sonlarında takımların galibiyet motivasyonlarının daha yüksek olmasından kaynaklanan bir durum olabilir.

Bediri (2022) yapmış olduğu “A case study of leading football matches for some international teams” başlıklı çalışmasında, Rusya'da yapılan 2018 FİFA Dünya Kupasında 8 takımın gol atma ve oyuncu değışikliği zamanları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları arasında maçlarda yapılan oyuncu değışikliği ile atılan goller arasında korelasyon olduğu ifade edilmiştir.

Şimdi, ben bu oyun içi değişkenlere etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü 5 tane oyuncu değişikliği yaptığında daha dinlenik sporcuları oyuna kattığımızda oyunun zaten temposunu etkilemiş oluyoruz. Ondan sonra bu değişiklik hakkının üçten beşe çıkartılması demin de dediğim gibi mevkisel oyuncuları daha rahat yerlerine adapte ettiğinde bu oyuncuların da temposu artınca, topun oyunda kalma süresi de artacaktır. Bununla birlikte doğrusal orantıda gollerin de sayısı artacaktır. Dikkat ederseniz eskiye göre gol sayısı da artış var. (A5)

Tabii yapılan değişiklik genelde hücumla yönelik değişikliklerdir. Oyun içerisinde çok büyük müdafii hatalar olmadığı sürece defanstan değişiklik yapılmaz. Mağlup duruma düşüyorsun ne yapacaksın? skor değiştirmek için hemen kreatif oyuncularla yola devam etmek için içeride aksama varsa daha diri oyuncu alıyorsunuz, bezende şans veremediğiniz oyuncuları alabiliyorsunuz. Eskiden 2 oyuncu değişikliği vardı. Biz futbol oynadığımız dönemlerde faydalanamıyorduk mesela oyuncuyu daha değişik yerlerde kullanıyorduk ama böyle olunca tabii kenardaki oyuncunun yeterliliği varsa kulübede yeterlilik varsa çok faydalı düşünüyorum gol sayısına bence %100 etkisi vardır. (A8)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasındaki oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan gol sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ve antrenör görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Gol sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olmamasına karşın 5 oyuncu değişikliğinin olduğu sezonun gol sayısı, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumu alan yazındaki çalışmalarla kıyasladığımızda, alan yazında bir müsabakada gol sayısının müsabakaları kazanmak için çok önemli bir olgu olduğu, yine bazı çalışmalarda gollerin müsabakaların ikinci yarısında daha fazla olduğu, bazı çalışmalarda müsabakanın son 15 dakikalık periyodunda atılan gollerin müsabakaların diğer periyotlarına oranla daha fazla olduğu, müsabakada atılan ya da yenilen gollerin zamanlaması takımların oyun stratejilerini ve performanslarını etkilediği belirtilmiştir. Bunlarla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin gol sayısına etkisine vurgu yapan antrenör görüşlerine bakıldığında, müsabakanın skor durumuna göre ya da antrenörün oyun içi taktik kurgusunu değiştirmek için oyuna daha fazla diri ve dinlenik oyuncu olarak gol bulmaya çalışıldığı böylelikle gol sayısının artacağını ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamızın diğer bir bulgusu olan oyuncu değişikliği zamanları ile gol sayısı bulgusunu birlikte ele alırsak, bizim

araştırmamızda anlamlı farklılık olarak analiz edilen devre arası, 61-75 ve 76-90 dakikalarında daha fazla oyuncu değişikliği yapıldığı sonucu, yukarıda yer verilen alan yazın sonuçları ve antrenör görüşleriyle paralellik göstererek araştırmamızın gol sayısı bulgusunun anlamlı bir analiz olarak görülmesi gerektiği düşünülmektedir.

b) Gol Teşebbüsü Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki gol teşebbüsü sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemesine karşın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun gol teşebbüsü sayısı ortalaması ($X=25,26$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun gol teşebbüsü sayısı ortalamasından ($X=24,95$) daha fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, gol girişimi sayısı oranını yükselttiği düşünülmektedir.

Araştırmamızın bu parametresine ilişkin bulgunun yapılandırmasına yardımcı olabilecek alan yazın çalışmaları ve antrenör görüşleri;

Collet (2013) yaptığı çalışmada, takım başarısı ile şut atma ve pas yapma arasında önemli bir ilişki bulunduğunu, bunun yanında takımların daha fazla topa sahip olması ile gol üretme sayıları arasında güçlü bir bağlantı olduğunu vurgulamaktadır.

Göral (2015) yapmış olduğu çalışmada, Dünya Kupasında oynadığı maçlarda Almanya Milli takımı rakip kalelere maç başına 13.9 şut atmış ve bu şutların 10.1'i (%73.2) isabetli olmuştur.

Şöyle bir etki yapabilir. Ön alandaki oyuncuların senin gol yüzdeleri yüksek kabul ettiği oyuncular ise veya bu oyuncular oyunda belli bir süre sonra düşüş yaşadığında ön alan da yapacağın değişikliklerle gol bölgelerinde daha aktif hale gelebilirsin. İçeride 11'de başlayan oyuncuların fiziksel olarak düşmeye başladığında sonradan oyuna girenlerin de oyna katkısı yani bunu yaşadığım için %100 katkı sağlıyor. Ön alanda daha çok top tutuyorsun, pozisyona daha çok giriyorsun çünkü temposu yüksek ve dinlenmiş oyuncularla kalan süreyi devam ediyorsun. Bunun katkısını geçtiğimiz bir maçta yaşadım. Sonradan girip santrafor bölgesinde 2-3 hafta önceki maçta yaşadım, Ön alan oyuncularını değiştirdim inanılmaz derecede hem topu ileride tutmuş olduk hem de pozisyon anlamında daha çok üretken olduk. Bununla birlikte golü bulduk galip geldik. (A3)

Bence 5 oyuncu değişikliğinin kuralının, değişikliği yapıldıktan sonra topun oyunda kalma süresinde bir değişiklik olabilir ama gole katkısı olduğunu, oyun sistemine de katkısı olduğunu düşünüyorum açıkçası. (A7)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan gol teşebbüsü sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ve antrenör görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Gol teşebbüsü sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olmamasına karşın 5 oyuncu değişikliğinin olduğu sezona ait gol teşebbüs sayısı, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumu alan yazındaki çalışmalarla kıyasladığımızda alan yazında, bir müsabakada toplam şut, kaleyi bulan isabetli şut ve topa sahip olma yüzdesi gibi ön bölgede rakip kaleye yakın aksiyonlar takım başarısı göstergesi olarak görülen gol üretme çabaları için çok önemli bir olgu olduğu belirtilmiştir. Bunlarla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin gol teşebbüsüne vurgu yapan antrenör görüşlerine bakıldığında, müsabaka içerisinde ön bölge oyuncularından verim alınamadığı ya da oyunculara performans düşüşü hissedildiğinde takımın rakip kaleye yakın bölgede etkili olunabilmesi adına daha fazla uygun mevkide oyuncu değişikliği yapılabilmesi skor üretme, daha fazla pozisyon bulma ve topu daha fazla ön bölgede tutarak gol yollarında daha etkin olunabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen 5 oyuncu değişikliği antrenörlere, ön bölgede aktif olabilecek uygun mevkide daha fazla oyuncu değişikliği yapma olanağı sunduğu için araştırmamızın bu parametresi ile ilgili bulgu, yukarıda yer verilen alan yazın sonuçları ve antrenör görüşleriyle paralellik göstererek araştırmamızın gol teşebbüsü bulgusunun istatistiksel olarak anlamlı olamasa da dikkate değer görülmesi gerektiği düşünülmektedir.

c) Kaleyi Bulan Şut Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki kaleyi bulan şut sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemesine karşın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonda kaleyi bulan şut sayısı ortalaması ($X=8,97$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun kaleyi bulan şut sayısı ortalamasından ($X=8,72$) daha fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, isabetli şut sayısı oranını yükseltebileceği düşünülmektedir.

Alan yazında araştırmamızın bu parametresine benzer bir çalışma değişkeni bulunmamasına karşın araştırmamızın bu parametresine ilişkin bulgunun yapılandırmasına yardımcı olabilecek alan yazın çalışması ile antrenör ve futbolcu görüşleri şu şekildedir;

Bordonau vd. (2013), 2010 Dünya Kupası üzerine yapmış oldukları çalışmada, başarılı takımların toplam şut ortalamalarının 14,8, başarısız takımların 12,3 olduğunu, başarılı takımların isabetli şut ortalamalarının 6,3, başarısız takımların 4,1, başarılı takımların şut başarı yüzdelerinin 43,4, başarısız takımların ise 32,6 olduğunu belirtmişlerdir.

Collet (2013) yaptığı çalışmada, takım başarısı ile şut atma ve pas yapma arasında önemli bir ilişki bulunduğunu, bunun yanında takımların daha fazla topa sahip olması ile isabetli şut atma sayıları arasında bir bağlantı olduğunu vurgulamaktadır.

İmamoğlu vd. (2015) yaptığı çalışmada galip gelen takımların mağlup olan takımlara göre daha fazla isabetli şut çektiği bulunmuştur Bir takımın sahadan galibiyetle ayrılabilmesi için daha fazla gol atması gerekmektedir Gole ulaşmada en önemli yollardan biri de şut çekmektir. Sunulan çalışmada da görüldüğü üzere şut çekmenin ev sahibi ya da deplasman takımı fark etmeksizin galibiyeti olumlu yönde etkilediği açıkça görülmektedir.

Liu vd. (2015). 2014 FIFA Dünya Kupası grup müsabakalarında çekilen şutların tamamının ve isabetli şutların %13 ile %48 arasında oranlarla daha fazla kazanma marjı yarattığı bulunmuştur.

Mızrak (2019) yapmış olduğu çalışmada, 2010 – 2014 – 2018 Dünya Kupasına katılan takımların toplam şut sayıları, kaleyi bulan şut sayıları ve başarılı şut yüzdelerinin yıllara göre aralarındaki ilişki incelendiğinde şut sayısı bakımından 3 Dünya kupası arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak 2010 – 2014 – 2018 Dünya Kupasına katılan takımların toplam şut sayıları, kaleyi bulan şut sayıları ile galibiyet arasında kuvvetli ve anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir.

Büyükçelebi (2020), yapmış olduğu Avrupa'nın 10 farklı futbol ligi'nde mücadele eden takımların oyun içi değişkenlerinin farklı sezonlarla karşılaştırılması başlıklı tez çalışmasında, isabetsiz şut değişkeni incelenmiştir. Türkiye liginde beraberlik ve mağlubiyetle sonuçlanan müsabakalarda anlamlı bir fark olmadığı, galibiyetle sonuçlanan müsabakalarda ise 2017-2018 ve 2018-2019 sezonları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlendi. Tüm liglerdeki ortalama isabetli şut sayılarında; galip gelen takımların oyun içi değişkenlerinde azalma, mağlup ve berabere kalan takımların oyun içi değişkenlerinde ise anlamlı bir artış tespit edildi.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, ülke liglerinin müsabakalarda takımların direktan dönen şut değişkenine göre karşılaştırılma sonuçlarına bakıldığında Türkiye ile UEFA sıralamasına göre ilk 5 sırada bulunan ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Müsabakalarda direktan dönen şut sayısında en düşük değerin Türkiye Süper Lig

takımlarında olduğu dikkat çekmektedir. Süper Lig takımlarının gelişmiş ülke liglerine göre daha az sayıda şutunun direktten dönmesi oyuncuların maçlarda şut atmayı daha az düşündüğünü gösterebilir.

Bilgin (2022) yapmış olduğu çalışmada, araştırma bulgularına göre, kazanan ve kaybeden takımlar arasında toplam şut, ceza sahası içinde atılan şutlar ve isabetli şut yüzdelerinde gruplar arasında istatistiksel anlamda bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlardan takımların şut parametrelerinde etkin olmasının maç sonucunu olumlu yönde etkileyeceğini söyleyebiliriz.

Bu biraz da takımın ön alan oyuncuları ve orta saha oyuncuları, yani buradaki oyuncuların şut kalitesi ile alakalı bir şey. Tabii ki bu biraz da buna yönelik yapılan çalışmalarla alakalı bir şey. İçeriye şutör özellikli oyuncuları içeriye atarsan bununla ilgili o zaman da artış olabilir yani olumlu şekilde isabetli şut oranı da yükselmiş olur, yani oyuna daha sonradan alacağın oyuncuların şut özelliği yüksek oyunculardan seçersen tabii ki de isabetli şut oranında bir artış olacaktır. Zaten 5 oyuncu değişikliği de sana bu opsiyonu sağlamış oluyor.(A3)

Bu şöyle bir şey kulübeden oyuna giren oyuncu isabetli şut atma tekniği iyi biriyse katkısı olur birazda rakiple alakalı bir şey rakibin birinci bölgesinde sürekli oynayabiliyorsan isabetli şut atma oranına tabii ki de katkısı olur.(A4)

Şimdi burada da oyuncu değişikliğinde tercih ettiğin oyuncunun mevkisel yapısı ön plana çıkar yani bir defans oyuncusu ve veya bir kanat oyuncusu değişikliği yapmışsan bu oyuncuların sana şut katkısı ne oranda olabilir ama gol gerekiyordur iyi bir orta saha ve forvet almışsındır bu o zaman mutlaka sana isabetli şut oranında bir katkısı olacaktır.(A9)

Etkiler, şöyle yine maçlardan örnek vereyim geçen hafta oyuna sonradan giren iki arkadaşımız maçın o dakikasına kadar çok etkili şutlarımız yoktu giren iki arkadaş 3 tane etkili şut kullandı ve takımın isabetli şut ortalamasını giren iki arkadaş yükseltti.(F4)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan kaleyi bulan şut sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör ve futbolcu görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Kaleyi bulan şut sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olmamasına karşın 5 oyuncu değişikliğinin olduğu sezonun kaleyi bulan şut sayısı, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Bu durumu alan yazındaki çalışmalarla kıyasladığımızda, alan yazında başarılı ve kazanan takımların isabetli şut oranlarının yüksek olduğu, isabetli şut sayısı ile gol bulma arasında güçlü bir ilişki olduğu ve isabetli şut sayısı ile ev sahibi ya da deplasman takımı arasında fark olmadığı belirtilmiştir. Bunlarla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin kaleyi bulan şut sayısına vurgu yapan antrenör görüşlerine bakıldığında, müsabakanın skor durumuna göre ya da antrenörün oyun içi taktik kurgusunu değiştirmek için oyuna daha fazla diri ve dinlenik oyuncu alarak gol bulmaya çalışıldığı böylelikle daha fazla kaleyi bulan şut sayısı girişi yapılarak gol sayısının artacağını ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamızın diğer bir bulgusu olan oyuncu değişikliği zamanları ile kaleyi bulan şut sayısı bulgusunu birlikte ele alırsak, bizim araştırmamızda anlamlı farklılık olarak analiz edilen devre arası, 61-75 ve 76-90 dakikalarında daha fazla oyuncu değişikliği yapıldığı sonucu, yukarıda yer verilen alan yazın sonuçları ve antrenör görüşleriyle paralellik göstererek araştırmamızın kaleyi bulan şut sayısı bulgusunun anlamlı bir analiz olarak görülmesi gerektiği düşünülmektedir.

d) Kaleyi Bulmayan Şut Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki kaleyi bulmayan şut sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun kaleyi bulmayan şut sayısı ortalaması ($X=10,42$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun kaleyi bulmayan şut sayısı ortalamasından ($X=11,03$) daha az olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, kaleyi bulmayan şut sayısı oranını düşürdüğü düşünülmektedir.

Alan yazında araştırmamızın bu parametresine benzer bir çalışma değişkeni bulunmamasına karşın bu parametreye ilişkin bulgunun yapılandırmasına yardımcı olabilecek alan yazın çalışması ile antrenör ve futbolcu görüşleri şu şekildedir;

Njororai (2013), 2010 Dünya Kupası'ndaki gollerin zamanını ve oluş şeklini incelediği çalışmada hedefi bulmayan şutların müsabakanın dakikası ve takımın başarı durumuyla ilgili olduğunu açıklamıştır.

Büyükçelebi (2020) yapmış olduğu Avrupa'nın 10 farklı futbol liginde mücadele eden takımların oyun içi değişkenlerinin farklı sezonlarla karşılaştırılması başlıklı tez çalışmada, isabetsiz şut değişkeni incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre Belçika ligindeki bütün müsabakalarda, Fransa ve Hollanda liglerinde galip gelen, İngiltere liginde mağlup olan, İtalya liginde ise müsabakayı beraberlikle tamamlayan takımlarda iki sezon arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görüldü. Ancak, İspanya, Almanya, Portekiz,

Rusya ve Türkiye liglerinde iki sezon arasında isabetsiz şut değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı. Ligler arasındaki farklılığın fazla olmasının nedeni, müsabaka sonuçlarının başarıyla icra edilen oyun içi değişkenlere bağlı olmasıyla açıklanabilir.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, müsabakalarda kaleye atılan şut değişkeninde ülkeler arasında en düşük değerin Türkiye Süper Lig takımlarında olduğu dikkat çekmektedir. Müsabakalarda kaleye atılan şutlar takımların gol şansını artırıcı faktörlerdendir. UEFA sıralamasında ilk 5 sırada bulunan ülkelerin şut sayılarının Türkiye ligindeki takımlardan daha fazla sayıda olması dikkat çekmektedir.

Şimdi isabetli şut oranı maçın ilerleyen dönemlerinde yorgunluğa bağlı olarak azalma oluyor. Şimdi bu tarz teknik çalışmaları biz antrenmanda dinlenik durumdayken yapıyoruz şut atma gibi, vücudun dinlenik durumuyla yorgun olduğu durum arasında ciddi bir fark olduğu düşüncesindeyim. (A5)

Bu da bir önceki soru gibi dolaylı bir etkisi olabilir yine takımın kalitesi takım oyuncularından kalitesi ile alakalı bir durum, yani eğer takımın oyuncu yapısı teknik kapasitesi fazla oyunculardan kuruluysa 5 oyuncu değişikliği isabetli şut oranına olumlu yönde etki yapar ama bunu her takım için söyleyemeyiz. (A12)

Şimdi burada da oyuncu değişikliğinde tercih ettiğin oyuncunun mevkisel yapısı ön plana çıkar yani bir defans oyuncusu ve veya bir kanat oyuncusu değişikliği yapmışsan bu oyuncuların sana şut katkısı ne oranda olabilir?(A9)

Ama savunma ağırlıklı bir oyuncu değişikliği yaparsanız şut oranına etkisi çok da olmayacaktır diye düşünüyorum.(F5)

Oyuna yeni giren oyuncunun çıkan oyuncudan dolayı kaleye çok gideceksin kaleye çok şut atacaksın diye bir şey yok. Bu biraz oyun felsefesi ve giren oyuncunun mevkisel durumu ile alakalı eğer oyuncu iyi bir şutörse katkı sağlar ama değilse bir katkısı olmayacaktır. (A8)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan kaleyi bulmayan şut sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör ve futbolcu görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Kaleyi bulmayan şut sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin yapıldığı sezon lehine kaleyi bulmayan şut sayısının, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha az olduğu görülmüştür. Bu durum yukarıda yer alan diğer araştırma parametresi olan kaleyi bulan şut sayısı bulgusundan farklı olarak anlamlı çıkmasının nedeni, daha fazla oyuncu değişikliği ile oyuna giren dinlenik ve diri oyuncuların

daha isabetli şut atmaları olarak düşünülmektedir. Alan yazındaki çalışmayla kıyasladığımızda alan yazında, bir müsabakada kaleye atılan isabetli şutların fazlalığı rakip kalede baskı kurmanın ve takım başarısını ön plana çıkarmada önemli bir olgu olabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin kaleyi bulmayan şut sayısına vurgu yapan antrenör ve futbolcu görüşlerine bakıldığında, müsabaka içerisinde yorulan oyuncuların isabetli şut atamayacağını, isabetli şut atabilmenin takımın oyun felsefesi ve oyuncu değişikliği ile oyuna giren oyuncunun mevkisel durumuyla alakalı olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen 5 oyuncu değişikliğinin mevkisel daha diri ve dinlenik oyuncu değişikliği yapma olanağı sunarak kaleyi bulmayan şut sayısında bir azalama geliştireceği ifade edilebilir. Bu durum araştırma bulgusunun kayda değer olduğunu göstermektedir.

e) Kaleci Kurtarış Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki kaleci kurtarış sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemesine karşın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun kaleci kurtarış sayısı ortalaması ($X=6,18$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun kaleci kurtarış sayısı ortalamasından ($X=6,03$) fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, kaleci kurtarış sayısı oranını yükselttiği düşünülmektedir.

Açak vd. (2018) 2017-2018 sezonunda ilk üç sırayı alan ve son üç sırada yer alan takımların oyun içi aksiyonlarının analizini yaptıkları çalışmalarında, kalecilerin oyunda kaldıkları süre ile kurtarış sayılarını oranlamışlar. Araştırmada ilk üç sırada yer alan takımların kaleci kurtarışları %70 ile %74 oranında iken, son üç sırada yer alan takımların kalecilerinin kurtarış oranları ise %53 ile %63'dür.

Oyunda kalan oyuncunun ilerleyen dakikalarda normal olarak fiziki kapasitesinde bir düşüş oluyor. Oyuna aldığınız oyuncu hücumla yönelikse daha fazla ön tarafta pozisyon üretme şansı olacaktır. Daha diri olduğu için Fakat savunma anlamında da iş aynı şekilde etkiliyor eğer savunma oyuncusu almışsanız oyna otomatikman o daha diri olacağı için rakibin hücum gücünü düşürecektir.(A6)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan kaleci kurtarış sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ve antrenör görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Kaleci kurtarış sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olmamasına karşın 5 oyuncu değişikliğinin olduğu sezonun kaleci kurtarış sayısı, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumu alan

yazındaki çalışmalarla kıyasladığımızda, alan yazında araştırmamızın bu parametresine benzer çalışma kısıtlı olup, yine araştırmanın bu parametresi ile ilgili antrenör ve futbolcuların vurgu yaptığı pek bir görüş olmamıştır. Bunun nedenin 5 oyuncu değişikliği kuralının genel anlamda kaleciler için kullanılmadığı, bundan dolayı kalecilerin performansının 5 oyuncu değişikliği kuralı ile ilişkilendirilemediği düşünülmektedir. Yukarıda yer verilen çalışma sonucu, takımların kaleci kurtarış oranı, takımların ligdeki sıralamalarını etkileyen bir faktör olabileceğini düşünülmektedir. Araştırmamızın kaleci kurtarış sayısı ile kısmen de olsa paralellik gösterdiğini söyleyebiliriz. Antrenör görüşleri içinde vurgu yaptığı, savunmaya yönelik yapılacak oyuncu değişikliği rakip hücumlara karşı daha enerjik savunma yapılacağı ifade edilmektedir. Araştırmamıza konu edilen 5 Oyuncu değişikliği kuralı, kaleci kurtarışlarına direk etkisi olacak bir olgu olduğu varsayılmamaktadır. Ancak savunmada ya da orta sahada yapılacak mevkisel değişiklikler ile oyuna giren oyuncuların daha dinlenik ve diri olması kaleye gelecek rakip hücumların daha tehlikeli hale gelmesini engelleyerek kalecilerin daha rahat kurtarışlar yapmasına olanak sağlayacağı düşünülebilir.

f) Engellenen Şut Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki engellenen şut sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun engellenen şut sayısı ortalaması ($X=5,90$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun engellenen şut sayısı ortalamasından ($X=5,32$) daha fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, engellenen şut sayısı oranını yükselttiği düşünülmektedir.

Albin vd. (2010), Norveç Süper Ligindeki taktiksel hamlelerin müsabakanın skoruna olan etkisine yönelik yaptıkları çalışmada savunma anlayışının rakibin şut pozisyonlarını etkilediğini ve bunun başarıyla doğrudan ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Fernando ve Luis (2017), Saha içerisindeki boşlukların analiz çalışmalarındaki önemine yönelik yaptıkları çalışmada defans oyuncularının araya girdikleri pozisyonların boşlukların değerlendirilmesine ve skora olan etkisine olan önemini ortaya koymuşlardır.

Büyükçelebi (2020), Avrupa'nın 10 farklı futbol liginde mücadele eden takımların oyun içi değişkenlerinin farklı sezonlarla karşılaştırılması başlıklı tez çalışmasında, engellenen şut değişkeni incelendiğinde, İspanya ve Hollanda liglerinde galip gelen takımların verilerinde anlamlı bir fark elde edildi. Portekiz ve Belçika liglerinde ise galibiyet ve mağlubiyetle sonuçlanan müsabakalardaki engellenen şut verileri anlamlı bir fark olarak ortaya çıktı. İngiltere liginde galibiyet ve beraberlikle sonuçlanan müsabakalarda anlamlı bir

fark gözlemlenirken, Rusya liginde ise mağlubiyetle biten müsabakaların engellenen şut verilerinde anlamlı bir fark tespit edildi.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, ülkelerin engellenen şutlara göre karşılaştırılma sonuçlarında Türkiye ile İtalya arasında İtalya lehine; Türkiye ile İngiltere arasında İngiltere lehine anlamlı fark tespit edilmiştir.

Bence bir etkisi olabilir, sahaya daha dinamik daha enerjik oyuncular girdiği için ve bu oyuncu sayısı takımın hemen hemen yarısı kadar olduğu için bence bir etki yapacaktır. Olumlu yönde bir etkisi olacaktır.(F3)

Demin de dediğim gibi 5 oyuncu değişikliği ile oyuna giren diri oyunculardan dolayı bu oyun içi aksiyonun da olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum.(F5)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan engellenen şut sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör ve futbolcu görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Engellenen şut sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin yapıldığı sezon lehine engellenen şut sayısının, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla olduğu şeklinde ifade edilebilir. Alan yazındaki çalışmayla kıyasladığımızda alan yazında, futbolda başarılı liglerde yer alan takımların hücum yönleri yanında savunma stratejilerini de iyi kurguladıkları anlaşıyor. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin engellenen şut sayısına vurgu yapan futbolcu görüşlerine bakıldığında, müsabaka içerisinde yorulan oyuncuların yerine daha dinamik, diri ve enerjik oyuncuların dâhil olması savunma direncine güç katacağı yönde ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen 5 oyuncu değişikliği mevkisel daha diri, dinamik ve enerjik oyuncu değişikliği yapma olanağı sunarak engellenen şut sayısında daha fazla savunma direnci sağlayarak rakip ataklarının kendi kalelerinde geliştireceği tehlikelere karşı tepki verme noktasında üstünlük sağladığı ifade edilebilir. Bu durum araştırma bulgumuzla paralellik göstermektedir.

g) Köşe Vuruşu Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki köşe vuruşu sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemesine karşın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun köşe vuruşu sayısı ortalaması ($X=0,24$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun köşe vuruşu sayısı ortalamasından ($X=0,25$) daha az olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, köşe vuruşu sayısı oranını çokta

etkilemediğini söyleyebiliriz. Alan yazındaki çalışmalarda araştırma bulgularımızı destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Penas vd. (2010) yapmış olduğu çalışmada, 2008-2009 sezonunda İspanya Liginde yapılan bir araştırmada, müsabakalardan galip gelen takımların korner ortalamalarının 5.2, berabere kalan takımların 5.5, mağlup olan takımların da 5.3 olduğu ve sonuçların birbirine çok yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Baranda ve Lopez-Riquelme (2012), 2006 Dünya Kupası'ndaki müsabakalarda kullanılan köşe vuruşlarının atıldığı bölgelere yönelik yaptıkları çalışmada, topun gönderildiği bölgenin pozisyonun golle sonuçlanmasında etkisi olduğu sonucuna varmışlardır.

Sgro vd. (2015) yapmış olduğu çalışmada, 2012 Avrupa Futbol Şampiyonasında maçları kazanan takımlar ile kaybeden takımların korner ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zileli vd. (2017) yapmış olduğu çalışmada, 2016 - 2017 Turgay Şeren Sezonu Turkcell Süper Ligi takımlarından ev sahibi takımlar ile deplasman takımlarının hem sağ köşeden hem de sol köşeden kullandıkları köşe vuruşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Büyükçelebi (2020), Avrupa'nın 10 farklı futbol liginde mücadele eden takımların oyun içi değişkenlerinin farklı sezonlarla karşılaştırılması başlıklı tez çalışmada, köşe vuruşu değişkeni incelendiğinde, İngiltere, İtalya, İspanya, Fransa, Portekiz, Rusya, Belçika ve Türkiye liglerindeki müsabakalardan elde edilen köşe vuruşu verilerinde anlamlı bir fark tespit edilmedi.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, ülke liglerinin müsabakalarda kullanılan köşe vuruşu sayılarına göre karşılaştırılmasında Türkiye ile UEFA sıralamasına göre ilk 5 sırada bulunan ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Ülkelerin maçlardaki köşe vuruşu sayılarının da birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Ülke liglerinde takımların rakiplerine köşe vuruşu kullanma avantajı vermediği düşünülmektedir

Bilgin (2022) yapmış olduğu çalışmada, 2019-2020 UEFA Şampiyonlar Ligi turnuvasına katılan takımların başarılı korner oranlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırmamızın oyun içi değişkeni olan köşe vuruşu sayısı ile ilgili katılımcı antrenör ya da futbolcular bir görüş belirtmemiştir. Bu durumun nedeni, 5 oyuncu değişikliği kuralının köşe vuruşu sayısı üzerinde etkili bir olgu olmadığı düşüncesinin varsayıldığı

şeklinde ifade edilebilir. Ancak araştırmamızda sıkça değinilen 5 oyuncu değışikliğı ile oyuna daha diri, dinlenik, dinamik ve enerjik oyuncuların dâhil olması ön bölge olarak adlandırılan rakip sahada daha fazla yerleşme ve rakip kalede tehlikeli olma noktasında köşe vuruşları önemli bir duran top stratejisi olabileceğı söylenebilir. Bu nedenle araştırmamıza konu olan 5 oyuncu değışikliğinin köşe vuruşu sayısına direk bir etkisinin olmadığı varsayılsa da oyun içerisine getireceğı sinerji düşünöldüğünde köşe vuruşu sayısına dolaylı bir etkisi olacağını söyleyebiliriz.

h) Ofsayt Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki ofsayt sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görölmemesine karşın, 5 oyuncu değışikliğinin uygulandığı sezonun ofsayt sayısı ortalaması ($X=3,90$), 3 oyuncu değışikliğinin uygulandığı sezonun ofsayt sayısı ortalamasından ($X=3,80$) daha fazla olduğı görölmektedir. Beş oyuncu değışikliğı kuralı, ofsayt sayısı oranını yükselttiğı, bununla da oyunun daha ofansif hale geldiğı düşünölmektedir. Alan yazında ofsayt ile ilgili çalışmalar çalışma bulgumuzu destekler niteliktedir.

Ayran (2006) yapmış olduğı ofsayt kuralı ile ofsayt kuralı olmadan oynanan maçların analiz sonuçları çalışmasında, ofsayt kurallı oynatılan toplam 6 maçta 2317 (%49) pas ve 29 gol atılırken, ofsayt kuralsız oynatılan toplam 6 maçta ise 2416 (%51) pas ve 15 gol atılmıştır. Bu çalışma sonuçlarına göre ofsayt kuralının gol atılmasını engelleyen bir faktör olmadığını ortaya çıkardığını belirtmiştir.

Büyükçelebi (2020), Avrupa'nın 10 farklı futbol liginde mücadele eden takımların oyun içi değışkenlerinin farklı sezonlarla karşılaştırılması başlıklı tez çalışmasında, ofsayt sayısı değışkeni incelendiğinde, İngiltere, İspanya, İtalya, Almanya, Rusya, Belçika ve Türkiye liglerindeki ofsayt verilerinde ise iki sezon arasındaki anlamlı bir fark bulunamadı. Literatürde ofsayt değışkenindeki değışime yönelik doğrudan çalışma bulunmasa da, sonuca etkisi, müsabakanın akışını nasıl etkilediğı ve oyun içi stratejilere olan etkisini gösteren araştırmalar mevcuttur.

Erdoğan (2021) yapmış olduğı çalışmada Türkiye ile UEFA sıralamasında ilk 5 sırada bulunan ölkelerin müsabakalardaki ofsayt sayılarına göre karşılaştırılma sonuçlarına bakıldığında Türkiye ile İspanya arasında İspanya lehine; İngiltere ile İspanya arasında İspanya lehine; İngiltere ile Almanya arasında Almanya lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. İlk 5 sırada yer alan ölkelerin müsabakalarda Türkiye ligine kıyasla daha fazla sayıda ofsayta düştüğü görölmektedir. Bu durum ilk 5 sırada yer alan ölkelerin rakip kaleye daha

yakın oynamaya çalıştığı ve gole daha yakın olduğunu ayrıca savunma oyuncularının da uyumunun daha fazla olduğunu düşündürmektedir.

Müsabakayı mağlubiyetle tamamlayan takımların 2017-2018 sezonundaki ofsayt sayı ortalamaları 2 iken, 2018-2019 sezonunda ortalama 1.96 olarak elde edildi. 2017-2018 sezonunda beraberlikle tamamlanan müsabakalar incelendiğinde, ofsayt ortalaması 2.03 olarak bulundu. 2018-2019 sezonundaki ofsayt ortalamaları ise 1.99 olarak gözlemlendi.

Araştırmamızın oyun içi değişkeni olan ofsayt sayısı ile ilgili katılımcı antrenör ya da futbolcular bir görüş belirtmemiştir. Bu durumun nedeni, katılımcılar tarafından 5 oyuncu değişikliği kuralının ofsayt sayısı üzerinde etkili bir olgu olmadığı düşüncesinin varsayıldığı şeklinde düşünülmektedir. Ancak araştırmamızda sıkça değinilen 5 oyuncu değişikliği ile oyuna daha diri, dinlenik, dinamik ve enerjik oyuncunun dâhil olması ön bölge olarak adlandırılan rakip sahada daha fazla yerleşme ve rakip kalede tehlikeli olma noktasında ofsayt sayısı takımın sürekli rakip alanda olduğunu gösteren önemli bir argüman olduğu söylenebilir. Bu nedenle araştırmamıza konu olan 5 oyuncu değişikliğinin ofsayt sayısına direk bir etkisinin olmadığı varsayılrsa da oyun içerisine getireceği sinerji düşünüldüğünde ofsayt sayısına dolaylı bir etkisi olacağını söyleyebiliriz.

1) Faul Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki faul sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun faul sayısı ortalaması ($X=24,33$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun faul sayısı ortalamasından ($X=27,53$) daha az olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, faul sayısı oranını düşürdüğü düşünülmektedir

Penas vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010 sezonlarında UEFA Şampiyonlar Ligi gruplarında 288 müsabakanın analizinin yapıldığı çalışmada, müsabakalardan galip ayrılan takımların faul ortalamasının, müsabakalardan mağlup ayrılan takımların ortalamalarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gümüşdağ vd. (2011). Türkiye Futbol Süper Liginde bir futbol takımının 17 müsabakada 11 galibiyet. 3 mağlubiyet ve 3 beraberlik aldığını, faul ortalamalarının da kazanılan müsabakalarda maç başı 24.2, kaybedilen müsabakalarda ise 87.0 olduğu tespit edilmiştir.

Özçilingir (2021) yapmış olduğu çalışmada, 2018-2019 sezonu Türkiye Futbol Süper liginde oynanmış müsabakalarda ev sahibi olan takımların galip geldiği müsabakalardaki

oyun içi analiz parametreleri incelendiğinde faul sayısında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, Türkiye ile Avrupa’da ilk 5 sırada bulunan ülke liglerinin müsabakalarda yapılan faul değişkenine göre karşılaştırılmasında Türkiye ile İspanya, İngiltere, İtalya ve Fransa arasında anlamlı fark belirlenmiştir. 2008-2009 sezonunda İspanya Liginde 380 maç üzerinde yapılan bir değerlendirmede. maçları kazanan takımların faul ortalamalarının 16.8, kaybeden takımların 17.0 olduğu belirlenmiştir.

5 oyuncu değişikliğinin faul sayısının düşmesine katkı sağlamaz. (A7)

Ben onu çok olumlu yönde etkileyeceğini düşünmüyorum içeri giren oyuncu çok böyle şey girdiği için, enerjik girdiği için faul sayısını arttırabilir. (A2)

Yani şöyle düşünün 5 dakika da olsa 20 dakika da olsa süre verildiği zaman oyuncuya, oyuncu şunu biliyor ki ben süre alacağım ve içeri girdiğimde çok iyi bir performans sergilersem, takıma katkı sağlayarak daha sonraki haftalarda hoca beni ilk 11'de düşünebilir. Böyle bir düşünce oluşuyor oyuncuların çoğunda, bunun da sonucu olarak faul sayısında bence düşme yerini artışta olabilir.(A3)

Şimdi söyle faul sayısının düşmesinde bir etkisinin olacağını düşünmüyorum. bizim ligimizde mecburen artık taktiksel fauller de doluyor şimdi tempoda yükselince fiziksel olarak 5 tane dinamik oyuncuyu oyna soktuğumda zaten sahada 11 kişi vardı 5 tane önce değiştirince hemen hemen takımın yüzde ellisini değiştirmiş oluyorsun bu da Oyuna daha dirençli oyuncu sokmuş oluyorsun o zaman da ne oluyor fiziksel temasın artacağını bununla birlikte de faul sayısının düşeceğini düşünmüyorum. Aksine artacağını düşünüyorum.(A5)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan faul sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Faul sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin yapıldığı sezon lehine faul sayısının, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha az olduğu görülmüştür. Alan yazındaki çalışmalar araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olup, müsabakalarda galip ayrılan takımların faul sayısının mağlup ayrılan takımların faul sayısından daha düşük olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin faul sayısına bir etkisi olduğuna ilişkin vurgu yapan antrenör görüşlerine bakıldığında ise araştırma bulgumuza ve alan yazınla farklı görüş beyan ettikleri görülmektedir. Antrenörler 5 oyuncu

değişikliğinin faul sayısını düşürmeyeceğini aksine arttırılabileceği yönde görüş bildirmişlerdir. Bu nedenini de müsabaka içerisinde yorulan oyuncuların yerine daha dinamik, diri ve enerjik oyuncuların dahil olması oyuncuların kalan süre içerisinde kendilerini göstermek adına daha agresif bir oyun tarzı sergileyeceklerinden dolayı faul sayısını arttıracağı yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ancak antrenörlerin kendi takımlarındaki futbolcuların bireysel yapılarına göre görüş bildirdikleri ve oyun içinde taktiksel faullerin sürekli yapılacağı varsayımından hareketle görüş bildirdikleri düşünülmektedir. Bunlarla birlikte faul sayısının artması oyuncu sağlığının tehlikeye atılması ve oyunun sürekli durması nedeniyle topun oyunda kalma süresini etkileyerek seyir zevkinin düşmesine neden olacaktır. Nitekim antrenörler ve futbolcular araştırma kapsamında sporcu sağlığını koruma, topun oyunda kalma süresi ile ilgili görüşme sorularına verdikleri cevaplarda 5 oyuncu değişikliğinin sporcu sağlığını korumada etkili olacağı düşüncesinde tamamen aynı fikirde oldukları ve topun oyunda kalma süresiyle de ilgili olumlu görüşler bildirdikleri görülmüştür. Bunlarla birlikte yorgun oyuncuların saha içinde ikili mücadelelerde yorgunluğa bağlı olarak fiziksel kapasitelerindeki düşüş rakip oyuncu ile mücadele etmede yetersiz kalmalarına ve bunun akabinde rakip oyuncuyu faulle durdurma eğiliminde olabilecekleri düşünülebilir. Bu açıklamalar ışığı altında araştırmamıza konu edilen 5 oyuncu değişikliğinin faul sayısında bir azalma sağlayarak oyuncu sağlığını koruma ile birlikte oyunun sürekli durmasını önleyerek topun daha fazla oyunda kalmasını sağlayarak seyir zevkini arttırılabileceği ifade edilebilir.

i) Sarı Kart Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki sarı kart sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun sarı kart sayısı ortalaması ($X=4,00$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun sarı kart sayısı ortalamasından ($X=4,42$) daha fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, sarı kart sayısı oranını düşürdüğü düşünülmektedir.

Penas vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010 sezonlarında UEFA Şampiyonlar Ligi gruplarında 288 müsabaka analizinin yapıldığı çalışmada, müsabakalardan galip ayrılan takımların sarı kart ortalamaları, müsabakalardan mağlup ayrılan takımların ortalamalarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Armatas & Pollard (2014) Yunanistan Süper Liginde 2160 müsabaka üzerinde yaptıkları çalışmada, iç sahadaki takımların sarı kart ortalamalarının 2.44, deplasman takımlarının ortalamalarının 2,91 olarak anlamlı farklılık bulmuştur.

Gürkan vd. (2018) yaptıkları çalışmada galip gelen takımların sarı kart sayısının mağlup olan takımlarda daha az ortalamaya sahip olduğunu bulmuştur.

Özçilingir (2021) yapmış olduğu çalışmada, 2018-2019 sezonu Türkiye Futbol Süper liginde oynanılan müsabakalarda ev sahibi olan takımların galip geldiği müsabakalardaki oyun içi analiz parametreleri incelendiğinde, sarı kart sayısında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yavuz (2021) yapmış olduğu çalışmada, üç ayrı ligde toplamda 311 müsabaka analiz edilmiştir. Maç başına düşen kart ortalamasında İspanya liginin sarı kartta İngiltere, Almanya liglerine göre daha fazla kart ortalamasına sahip olduğu istatistiksel olarak incelenmiş ve anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, Ülkelerin müsabakalardaki sarı kart sayılarına göre karşılaştırılmasında Türkiye ile İngiltere arasında Türkiye lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Ülke liglerinde takımların müsabakalarda görülen sarı kart sayılarının anlamlı fark olmamasına rağmen Türkiye Süper Lig’de takımların, İspanya, İtalya, Almanya ve Fransa liglerindeki takımlara göre çok daha fazla olduğu görülmektedir.

Evet orada sarı karttan kırmızı karta geçişte bir düşme olabilir. Mesela bazı pozisyonlarda çok sıkıntılı mevkilerde oynayan oyuncuların, bu 5 oyuncu değişikliği ile daha rahat değiştirilmesi söz konusu bence orada spesifik bir etki yapabilir. Bu 5 oyuncu değişikliği hakkının sarı ve kırmızı kart sayısının düşmesinde bir katkısı olabilir.(A7)

Kart sayısının düşmesine olumlu katkısı olur. Sebebi şöyle, bana göre belli bir süre sonra oyuncularda fiziksel kapasite düşüş olduğu için beyne oksijen yeterli seviyede gitmiyor gitmeyince de tabii futbolcu sahada daha gergin oluyor çok sinirleniyor veya ne bileyim oyundan çabuk düşüyor fiziki olarak oyundan düşüyor ister istemez, ne yapıyor o zaman da hücumu giden, atağa kalkan, oyuncuya faul yapmak zorunda kalıyor. Böylece hakeme sürekli itiraz ediyor. Yani normal sağlıklı düşünemiyor birçok katkısı var tabii ki daha sağlıklı, daha diri oyuncu oyuna girdiği için bence sarı ve kırmızı kart sayısında düşme olur olumlu katkısı olacağını düşünüyorum. (A8)

Etki edebilir yorgunluk belirince sinir sistemi de etkileniyor haliyle dediğim gibi koordinasyon bozulduğunda oyuncular bazen yorgunluktan dolayı gergin olabiliyor adrenalin çok yüksek yorgunluktan dolayı bazen hata yapabiliyorlar. Daha dinlenik oyuncunun içerde olması daha sağlıklı düşünmesini ve

koordinasyonu daha iyi olan oyuncular olmuş oluyorlar Bu anlamda düşüreceğini düşünüyorum ben. (A2)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan sarı kart sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Sarı kart sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin yapıldığı sezon lehine sarı kart sayısının, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha az olduğu şeklinde ifade edilebilir. Alan yazındaki çalışmalar araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olup, müsabakalarda galip ayrılan takımların sarı kart sayısının mağlup ayrılan takımların sarı kart sayısından daha düşük olduğu ve ev sahibi takımların sarı kart sayısının deplasman takımlarından daha düşük olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin sarı kart sayısına bir etkisi olduğuna ilişkin vurgu yapan antrenör görüşlerine bakıldığında ise araştırma bulgumuza ve alan yazın çalışmalarını destekler nitelikte görüşler beyan ettikleri görülmektedir. Antrenörler müsabaka içerisinde yorulan oyuncuların koordinasyonun bozulabileceğini, ikili mücadele esnasında sağlıklı karar veremeyeceklerini ve yorgunluktan dolayı hakem kararlarına aşırı tepki vererek sarı kart görme olasılıklarının artacağını ifade etmişlerdir. Antrenörler, yorulan oyuncular yerine oyuna daha dinamik, diri ve enerjik oyuncuların dâhil olması durumunda sarı kartların önlenilebileceği yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu açıklamalar ışığı altında araştırmamıza konu edilen 5 oyuncu değişikliğinin sarı kart sayısında bir azalma sağlayarak oyuncuların performanslarını koruma, takımın eksik kalmamasını sağlama ve oyunun sürekli durmasını önleyerek oyun temposunun düşmemesine katkı sunabileceği ifade edilebilir.

j) Kırmızı Kart Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki kırmızı kart sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemesine karşın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun kırmızı kart sayısı ortalaması ($X=0,24$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun kırmızı kart sayısı ortalamasından ($X=0,25$) daha az olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, kırmızı kart sayısı oranını düşürdüğü, düşünülmektedir.

Gürkan vd. (2018) yaptığı çalışmada galip gelen takımların kırmızı kart sayısının mağlup olan takımlarda daha az ortalamaya sahip olduğunu bulmuştur.

Penas vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010 sezonlarında UEFA Şampiyonlar Ligi gruplarında 288 müsabakanın analizinin yapıldığı

Çalışmada, müsabakalardan galip ayrılan takımların kırmızı kart ortalamaları, müsabakalardan mağlup ayrılan takımların ortalamalarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yavuz (2021) yapmış olduğu çalışmada, üç ayrı ligde toplamda 311 müsabaka analiz edilmiştir. Ma başına düşen kart ortalamasında İspanya liginin kırmızı kartta İngiltere, Almanya liglerine göre daha fazla kart ortalamasına sahip olduğu istatistiksel olarak incelenmiş ve anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, lkelerin müsabakalardaki sarı kart sayılarına göre karşılaştırılmasında Türkiye ile İngiltere arasında Türkiye lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. lke liglerinde takımların müsabakalarda görülen kırmızı kart sayılarının anlamlı fark olmamasına rağmen Türkiye Süper Lig’de takımların, İspanya, İtalya, Almanya ve Fransa liglerindeki takımlara göre çok daha fazla olduğu görülmektedir.

Çok da tahmin etmiyorum yani ihtimal vermiyorum ve beş oyuncu değişikliğinin kart sayısını düşüreceğini bu konuda nötrüm.(A8)

Evet olabilir çünkü şöyle bir şey yaşıyor oyuncum benim çok agresiftir sarı kart görmüştür maçın başlarında halen de agresiflik devam ettiğı görülüyor bunu antrenör görüp sezinleyebiliyorsa onun yerine hemen onu oyundan alıp kırmızı kart görmesini engellemiş olursun. Böylelikle de takımın eksik oynamasını engellemiş olursun. Yani 5 oyuncu değişikliğinin sarı ve kırmızı kart sayısının düşmesinde olumlu etkisi olacağını düşünüyorum. (A3)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değışkenleri içerisinde ele alınan kırmızı kart sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ve antrenör görüşleri ile birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Kırmızı kart sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. İki sezon arasında anlamlı farklılık olmamasına karşın 5 oyuncu değışikliğinin yapıldığı sezondaki kırmızı kart sayısı, 3 oyuncu değışikliğinin yapıldığı sezona oranla çok büyük bir oranda olmasa da kırmızı kart sayısında azalma eğilimi içerisinde olduğu ifade edilebilir. Alan yazındaki çalışmalarla kıyasladığımızda alan yazında, müsabakalarda galip gelen takımların kırmızı kart sayısının, mağlup ayrılan takımların kırmızı kart sayısından daha düşük olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değışikliğinin kırmızı kart sayısına vurgu yapan antrenör görüşlerine bakıldığında, beş oyuncu değışikliğinin kırmızı kart sayısını düşürmekte olasılık içerisinde olmadığı, diğerk bir görüş ise beş oyuncu değışikliği yorulan ve agresifleşen oyuncuları oyundan alma noktasında antrenörlerin elini güçlendirdiğı için oyuncunun kırmızı kart görmesini engellenebileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen 5 oyuncu değışikliği

yorulan ve agresifleşen oyuncularını oyundan çok rahat alama opsiyonu tanıyarak hem oyuncuyu koruma, hem de takımın eksik kalmamasını sağlayabileceği ifade edilebilir.

k) Toplam Pas Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki toplam pas sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun toplam pas sayısı ortalaması ($X=865,83$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun toplam pas sayısı ortalamasından ($X=841,72$) daha fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, toplam pas sayısı oranını yükselttiğini düşünülmektedir. Alan yazında araştırma bulgularımızla örtüşen araştırmalar yer almaktadır.

Szwarc (2007). 1997-2003 yılları arasında oynanan şampiyonlar ligi finallerinin analizinin yapıldığı çalışmada müsabakaları kazanan takımların toplam pas sayılarının 478.71, olumlu pas sayılarının 362.14, pas başarı yüzdelerinin de % 79 olduğu, kaybeden takımların da toplam pas sayılarının 305.57, olumlu pas sayılarının 234.43, pas başarı yüzdelerinin de % 77 olduğu belirtilmiştir.

Rampinini vd. (2009). İtalya Seri A Liginde ilk 5 sırada bulunan takımlar ile son 5 sırada bulunan takımların pas değişkenlerine göre karşılaştırmalı analizini yapmışlardır. Aynı çalışmada, ilk 5 sıradaki takımlar, toplam kısa pas, olumlu kısa pas, kısa pas başarı yüzdelerinin aynı şekilde uzun pas, olumlu uzun pas ve uzun pas başarı yüzdelerinin son 5 sıradaki takımların ortalamalarından daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Collet (2013) yaptığı çalışmada, takım başarısı ile şut atma ve pas yapma arasında önemli bir ilişki bulunduğunu, bunun yanında takımların daha fazla topa sahip olması ile başarılı pas sayıları arasında bir bağlantı olduğunu vurgulamaktadır.

Göral (2015) yapmış olduğu çalışmada, 2014 FIFA Dünya Kupası'nda başarılı takımlarının pas başarı yüzdeleri ve topa sahip olma oranlarının değerlendirilmesine göre turnuvada ilk 4 takımın toplam pas, başarılı pas ve pas başarı yüzdeleri değerlendirilmiştir. Dünya Kupası'nın başarılı takımlarında topa sahip olma yüzdelerinin % 50.32 ile % 56.71 arasında değiştiği, başarılı takımların yüksek bir pas başarı yüzdesine sahip oldukları belirlenmiştir.

Mızrak (2019) yapmış olduğu çalışmada, Toplam pas, başarılı pas, pas yüzdeleri, maç başı pas sayısı ve maç başı başarılı pas bakımından 2010 Dünya Kupasında turnuva şampiyonu İspanya ile diğer takımlar arasında 2014 Dünya Kupasında turnuva şampiyonu Almanya ile diğer takımlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2010 ve 2014 Dünya

Şampiyonu olan takımların pas oranları diğer takımlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Aka vd. (2020) Türkiye Süper Lig sezon sonu takım sıralamasının geliştirilen yapay sinir ağı modeli ile tahmin edilmesine yönelik yaptığı çalışmasında takımların pas ve isabetli pas sayılarının sezon sonu lig sıralamasını belirleyen önemli faktörlerden olduğunu belirtmiştir.

Büyükçelebi (2020), toplam pas sayısına yönelik verilerin incelendiği bu çalışmada, İngiltere ve Almanya liglerindeki galip ve mağlup, Hollanda ligindeki galip ve berabere, İtalya ligindeki ve Türkiye ligindeki galip takımlarda ve Portekiz ligindeki skordan bağımsız bütün müsabakalarda iki sezon arasında anlamlı bir fark tespit edildi.

Milanez vd. (2020), “17 yaş altı ve yetişkin resmi futsal maçlarında oyuncu değişikliği sayısı, koşu performansı ve pas arasındaki ilişki” başlıklı çalışmalarında, bir futsal oyununda yetişkin oyunculara verilen başarılı pasların ve koşu performansındaki düşüşün, daha önceki futsal çalışmalarında gösterildiği gibi sadece oyunun ikinci yarısında değil, ikinci çeyrekte itibaren gözlenebileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, yüksek yoğunluklu koşu performansında düşüş yaşayan oyuncuların pas vermede daha az verimli oldukları ifade edilmiştir. Bununla birlikte oyuncu değişikliği yapmak, değiştirilen oyuncu üzerindeki oyun süresinin etkisinden bağımsız olarak, futsal maçları sırasında yüksek yoğunluklu koşu performansını ve pas sayısını optimize etmek için antrenörler tarafından kullanılacak önemli bir strateji olduğunu vurgulanmıştır.

Bilgin (2022), 2019-2020 UEFA şampiyonlar ligi grup ve grup sonrası yapılan maçların bazı performans parametrelerinin karşılaştırılması analizi başlıklı çalışmasında beraberlikle sonuçlanmamış, 101 müsabakada kazanan ve kaybeden takımların bazı parametreleri karşılaştırılmıştır. Pas parametrelerine ilişkin sonuçlar değerlendirildiğinde, toplam pas sayısı ve rakip sahada pas yüzdesi bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunduğu tespit edildiği ifade edilmiştir.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, Türkiye ile UEFA sıralamasında ilk 5 sırada bulunan ülkelerin toplam pas sayılarının analiz sonuçlarına göre ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Toplam pas sayılarına bakıldığında anlamlı fark olmamasına rağmen en düşük değerin Türkiye Süper Lig; en yüksek değerin Fransa Lig 1 takımlarında olduğu görülmektedir.

Olabilir tabi daha diri oyuncular sokuyorsunuz ister istemez içeride ne kadar o anlamda yetenekli olsa da yorgunluk birikimi ile oyunda düşmeler başlıyor top

kontrolü ve koordinasyonu ister istemez bozuluyor. İçeri daha dinlenik daha diri bir oyuncunun girmesi oradaki yüzdeyi artıracaktır. (A2)

Oyunda yorulan oyuncuyu daha diri bir oyuncuyla değiştirdiğin zaman bir etki yapacaktır. Çünkü oyuncu 70 dakika oynamıştır artık yorgun düşmüştür istediği pasları atamıyordur. Dışarıdan daha dinlenik, daha enerjik oyuncu içeriye alarak bu anlamda oyuna katkı sunmasını sağlamak istiyoruz bunun da başarılı pas yüzdesi ne etkisi olacağını düşünüyorum.(A9)

Buna bir katkısı olabilir. Maçın son bölümlerinde oyuncular daha çok yorulduğu için konsantrasyonları düşecektir. Oyuna alacağımız 2 tane daha ekstra oyuncuyla buna katkı sağlayabiliriz. Bu anlamda etkisi olur diye düşünüyorum.(A1)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan toplam pas sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Toplam pas sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin yapıldığı sezon lehine toplam pas sayısının, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Alan yazındaki çalışmalar araştırma bulgumuzla paralel nitelikte olduğu görülmektedir. Alan yazındaki çalışmalar, bir müsabakada kazanan takımların pas sayısının berabere biten ve mağlup olan takımların pas sayılarından fazla olduğu, takımların toplam pas sayıları lig sıralamasında etkin bir parametre olduğu belirtilmiştir. Yine pas sayısının fazlalığı müsabakadaki diğer oyun içi değişkenleri şut, topa sahip olma oranı gibi parametrelerin de olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin toplam pas sayısına vurgu yapan antrenör görüşlerine bakıldığında, müsabaka içerisinde yorulan oyuncuların, koordinasyonun ve konsantrasyonun bozulabileceği, müsabakanın son bölümlerinde yorgunluğa bağlı pas yüzdesinde düşmelerin olacağı ve daha diri ve dinlenik oyuncuları oyuna alarak pas etkinliğinin artırılabilceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen beş oyuncu değişikliği ile mevkisel daha diri ve dinlenik oyuncu değişikliği yapılarak, takımların pas sayısında bir artışa ya da takımların pas yüzdesinin oyunun son bölümlerinde düşmesini engellenebileceği söylenebilir.

1) Rakibe Müdahale Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki rakibe müdahale sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemesine karşın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun rakibe müdahale sayısı ortalaması ($X=31,83$), 3 oyuncu

değişikliğinin uygulandığı sezonun rakibe müdahale sayısı ortalamasından ($X=31,17$) daha az olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, rakibe müdahale sayısı oranını arttırdığı, düşünülmektedir.

Çakıroğlu (2015) yaptığı çalışmada Türkiye Süper Ligi'nde ve Şampiyonlar Ligi'nde başarılı hücumların daha çok topun oyunda olduğu anlarda, rakipten gelen hatalı pas ve top kazanma ile meydana geldiği belirlenmiştir. Benzer diğer bir çalışmada, 1996 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda kaydedilen gollerin hücum öncesi ikili mücadele ve top kazanma bölgelerinin orta saha bölgesi (merkez bölge) olduğu tespit edilmiştir.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, Türkiye ile UEFA sıralamasında ilk 5 sırada bulunan ülkelerin müsabakalardaki top kazanma hamle sayılarının değerlendirme sonuçlarına göre ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır. Ülke liglerinde bulunan takımların yerden hamle sayıları değişkenine göre karşılaştırılma sonucunda Türkiye ile İspanya, İngiltere, İtalya, Almanya ve Fransa ligleri arasında anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Yine aynı çalışmada, Türkiye ile UEFA sıralamasına göre ilk 5 sırada bulunan ülkelerin müsabakalarda takımların geri kazanılan topların sayısına göre karşılaştırılmasında ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Ülke takımlarının kaybedilen topların geri kazanılmasındaki sayıların benzer olduğu görülmektedir.

Oyuncuların fiziksel kapasitesi ve oyuncu özellikleri ile alakalı aksiyonlar genel anlamda tabii ki de etkiler. Bu aksiyonları şöyle giren oyuncu daha dinlediktir daha rahattır. Diğer oyuncu haliyle yorgundur, bu aksiyonları giren oyuncu kadar aktif yapamayabilir. Giren oyuncunun bu aksiyonları yaparken tabii ki çıkan oyuncuya göre reaksiyonları daha iyi olacaktır diye düşünüyorum.(A10)

Bence buna etkisi olur. Çünkü şöyle biz bu 5 oyuncu değişikliğini genelde maçın ikinci yarısında yapıyoruz. Yani bir sakatlık olmadığı sürece 5 oyuncu değişikliğini oyunun ikinci bölümünde düşünüyoruz. Maçın ikinci yarısında yorgun olan oyuncular ikili mücadelelerden kaçınır, gidebildiği yere gitmek istemez kendini korumaya alır. Ama oyuna giren 5 diri oyuncunun ikili mücadelelerde daha güçlü olduğu için bu aksiyonlara bir etkisi kesinlikle olur. Yani şöyle 5 oyuncu değişikliği bu sayılan adam geçme, top kapma ve top çalma gibi aksiyonların hepsine olumlu katkı yapar diye düşünüyorum.(A11)

Burada kesinlikle etki yapar diye düşünüyorum. Çünkü bu olay biraz daha fiziksel kapasiteye girer o anlamda kesinlikle etki yapacağını düşünüyorum.

Çünkü daha diri, daha kuvvetli oyuncu sahaya girdiği için bu aksiyonları yorgun oyuncuya göre daha üst düzeyde yapacaktır diye düşünüyorum. Beş oyuncu değişikliği şöyle özetleyebiliriz. Fiziksel kapasite isteyen oyun içi değişkenlere etkisinin olacağını ancak teknik kapasite isteyen oyun içi değişkenlere direkt bir etkisi olacağını düşünmüyorum ama dolaylı bir etki yapabilir.(A12)

Bunları da etkiler hatta bunlar daha fazla ön plana çıkar. Çünkü oyuna yeni giren enerjik oyuncular kendini de göstermek adına bu aksiyonları oyun içerisinde daha fazla yaparlar. Zaten oyuna girdikten sonra bu adam geçme ve top çalmalıyı yapınca dışarıdan doğru hamle yapıldığı hissedilir. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği bu aksiyonları olumlu yönde etkiler.(F3)

Buna da aynı şeyi söyleyeceğim oyunun ikinci yarısında özellikle 70. dakikadan sonra oyuncularda yorgunluk belirtileri olur. Özellikle orta saha ve kanat oyuncularını çok yorulurlar. Top kapma adam geçme gibi durumlara da çok etkisiz kalırlar burada yapacağınız 5 oyuncu değişikliği daha diri, enerjik oyuncunun oyuna girmesinden dolayı mutlaka etki yapacaktır.(F5)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan rakibe müdahale sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör ve futbolcu görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Rakibe müdahale sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olmamasına karşın 5 oyuncu değişikliğinin olduğu sezonun rakibe müdahale sayısı, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumu alan yazındaki çalışmalarla kıyasladığımızda, alan yazında araştırmamızın bu parametresine benzer çalışma kısıtlı olup, alan yazındaki çalışmalar araştırma bulgumuzla paralel nitelikte olduğu görülmektedir. Alan yazındaki çalışmalar, müsabakalarda hücum organizasyonlarının başlangıçları genel anlamda rakipten gelen hatalı pasları kaparak, ikili mücadeleleri kazanarak ya da top kazanarak başladığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin sayısına vurgu yapan antrenör ve futbolcu görüşlerine bakıldığında, müsabakanın son bölümlerinde özellikle 70. dakikadan sonra yorulan oyuncuların, fiziksel kapasiteleri düştüğü için top çalma, top kapma ve top kazanma gibi rakibe müdahalelerin istendik seviyede olmayacağını, özellikle orta saha ve kanat oyuncularının yorgunluğu rakibe müdahale noktasında takım zafiyeti olarak ortaya çıkabileceği bunun yerine içeriye uygun mevkide, daha diri ve dinlenik oyuncuları alarak bu aksiyonların etkinliğinin arttırılabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen beş oyuncu değişikliği ile daha fazla uygun mevki diri ve dinlenik

oyuncu değişikliği yapılarak, takımların top çalma, top kazanma, top kapma gibi oyun içi aksiyonlarının sayısında bir artış sağlayarak rakibe müdahale noktasında takımların etkinliğini geliştirebileceği söylenebilir.

m) Toplam Atak Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki toplam atak sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun toplam atak sayısı ortalaması ($X=199,84$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun toplam atak sayısı ortalamasından ($X=180,34$) daha fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, toplam atak sayısı oranını yükselttiğini düşünülmektedir.

Leite (2013) Avrupa Şampiyonasında gol değişkenlerine bakıldığında atılan gollerin %53,95'i açık oyun hücumlarında oluşmuştur. Yine Njororai (2013) yapmış olduğu çalışmada, 2010 Dünya Kupasında atılan gollerin %75,86'sı açık oyundan, %24,14'ini duran toplardan atıldığını bulmuştur. Bir başka çalışmada, Mitrotasios ve Armatas (2014) yapmış oldukları çalışmada, 2012 Avrupa Şampiyonasında yapmış oldukları bir çalışmada toplam atılan gollerin, %72,4' açık oyundan, %27,6'sını ise duran toplardan atıldığını ve dağılımlarda anlamlı fark olduğunu bulmuşlardır.

Mızrak (2019) Yapmış olduğu çalışmada, 2010, 2014 ve 2018 Dünya Kupalarına katılan takımların set hücumu, kontra atak ve duran top gol sayılarının konfederasyonlara göre dağılımı incelendiğinde, yalnızca set hücumu bakımından konfederasyonlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yine aynı çalışmada, 2010 Dünya Kupasına katılan takımların set hücumu, kontra atak ve duran top gol sayılarının bulundukları kıtalara göre dağılımı incelendiğinde, set hücumu bakımından kıtalar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tabii ki arttırır şöyle giren çıkan oyuncular tempolu, istekli, arzulu ve coşkulu başladığında aynı zamanda takımın pas yüzdesini arttırıyor. Ön bölgeye gitmede daha çok büyük katkı sağlıyor. Bundan dolayı da oyuna olan üstünlüğün ortaya çıkmış oluyor. Mesela devre arasında veya oyunun akışı sırasında oyuncunun fiziksel olarak düşüş yaşadığında veya topa sahip olma yüzdesi yüksek teknik kapasitesi fazla olan yani topa sahip olmak istiyorum. Özelliği olan oyuncuyu içerdeki oyuncuyla değiştirdiğinde topa sahip olma olasılığı doğru olarak yükseliyor o anda hem işte sistemi değiştiriyorsun hem de ben daha çok topa sahip olduğumda rakibe bunu hissettiriyorsun ve pozisyon anlamında daha çok üretken oluyorsun. (A3)

Şuna şöyle cevap vereceğim kendim zaten oyunun içerisinde bizatihi bulunduğum için bunu gözlemleme şansım çok yüksek oluyor. Kesinlikle etkilediğini söyleyebilirim Sonradan oyuna giren oyuncu arkadaşlar ciddi manada bu anlamda katkı sundukları oluyor zaten oyunun genelde son 30 dakikasında oyuna giriyor arkadaşlar ya da 20 dakikasında diri olup daha enerjik oldukları için bu anlamda bize katkı sunuyorlar.(F4)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan toplam atak sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile antrenör ve futbolcu görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Toplam atak sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin yapıldığı sezon lehine toplam atak sayısının, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla olduğu şeklinde ifade edilebilir. Alan yazındaki çalışmalar araştırma bulgumuzla tamamen benzer olmamakla birlikte fikir vermesi adına burada ele alınmıştır. Alan yazındaki çalışmalar, müsabakalarda açık hücum oranının diğer hücum organizasyonlarından (kontra atak, duran top vb.) fazla olduğunu, bizim çalışmamızdaki toplam atak sayısının da toplam hücum sayısı olarak düşünüldüğünde çalışma bulgumuz alan yazınla paralellik gösteriyor diyebiliriz. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin toplam atak sayısına vurgu yapan antrenör ve futbolcu görüşlerine bakıldığında, müsabakaya sonradan giren oyuncuların daha diri olduğundan oyuna coşkulu, istekli ve enerjik başlamaları topun rakip sahaya taşınması anlamında etkili olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen beş oyuncu değişikliği ile oyuna giren oyuncuların oluşturduğu sinerji sayesinde özellikle oyunun son bölümlerinde takımların hücum güçlerine katkı sağlayarak hücum sayısının artmasına yardımcı olabileceğini söyleyebiliriz.

n) Tehlikeli Atak Sayısı

Araştırma kapsamında yer alan iki sezon arasındaki tehlikeli atak sayısı analizine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun tehlikeli atak sayısı ortalaması ($X=133,85$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezonun tehlikeli atak sayısı ortalamasından ($X=125,70$) daha fazla olduğu görülmektedir. Beş oyuncu değişikliği kuralı, tehlikeli atak sayısı oranını yükselttiğini düşünülmektedir.

Armatas vd. (2005), 2002-2003 sezonu UEFA Şampiyonlar Ligi'nde gerçekleştirilen başarılı karşı atakların büyük çoğunluğunun merkezden kazanılan toplar sonrasında başladığını tespit etmişlerdir.

Leite (2013) Avrupa Şampiyonasında gol değişkenlerine bakıldığında atılan gollerin %17,1'i de kontra ataktan oluşmuştur.

Kilci (2021) 2015-2019 yılları UEFA şampiyonlar ligi müsabakalarındaki önemli oyun ilişkili istatistiklerin belirlenmesi çalışmasında, turu geçen takımlar müsabaka içerisinde hava topu ve ikili mücadeleleri kazanarak topun kendi takımlarında kalmasını sağladıklarını göstermektedir. Kazanılan bu toplar ile rakip takımlara karşı tehlikeli ataklar gerçekleştirirler ve rakip takımların atak yapmalarını engelleyebilirler.

Erdoğan (2021) yapmış olduğu çalışmada, Türkiye ile UEFA sıralamasına göre ilk 5 sırada bulunan ülkelerin hızlı hücum sayılarına göre analiz sonuçlarında ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Hızlı hücum sayılarına bakıldığında anlamlı fark olmamasına rağmen en düşük değerin Türkiye Süper Lig; en yüksek değerin İngiltere Premier Lig olduğu görülmektedir. Yine aynı çalışmada Türkiye ile İspanya, İngiltere, İtalya, Almanya ve Fransa liglerindeki takımların ceza sahasına pas sayısına göre karşılaştırılma sonuçlarında ülkeler arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Ülke liglerindeki takımların ceza sahasına pas sayılarına bakıldığında değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Şuna şöyle cevap vereceğim kendim zaten oyunun içerisinde bizatihi bulunduğum için bunu gözlemleme şansım çok yüksek oluyor. Kesinlikle etkilediğini söyleyebilirim. Sonradan oyuna giren oyuncu arkadaşlar ciddi manada bu anlamda katkı sundukları oluyor zaten oyunun genelde son 30 dakikasında oyuna giriyor arkadaşlar ya da 20 dakikasında diri olup daha enerjik oldukları için bu anlamda bize katkı sunuyorlar.(F4)

Şöyle ki, oyunun belli bölümünde veya belli dakikalarında içeri alacağınız 5 oyuncu değişikliği, dediğiniz etkiyi yapabilir. Ama bu biraz da giren oyuncunun yapısı ve takımın oyun felsefesi ile alakalı ben şöyle demek istiyorum. Oyuncu değişikliğinin yapıldığı oyun bölümü eğer son dakikalara doğruysa giren oyuncular daha diri oldukları için böyle bir etki yaparlar diye düşünüyorum.(F5)

Araştırmamızda kural öncesi ve kural sonrası iki sezon arasında oyun içi değişkenleri içerisinde ele alınan tehlikeli atak sayısına ilişkin bulgu, alan yazın ile futbolcu görüşleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Tehlikeli atak sayısı bakımından iki sezon arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık 5 oyuncu değişikliğinin yapıldığı sezon lehine tehlikeli atak sayısının, 3 oyuncu değişikliği olan sezona oranla daha fazla

olduğu görülmektedir. Alan yazındaki çalışmalar araştırma bulgumuzla tamamen benzer olmamakla birlikte fikir vermesi adına burada ele alınmıştır. Alan yazındaki çalışmalar, müsabakalarda ikili mücadele veya hava topu sonrası kazanılan toplanlarla tehlikeli atak başlatıldığını, hızlı hücum ve ceza sahasında pas sayısı gibi çalışmalar çalışma bulgumuz olan tehlikeli atak sayısını anlamlı kıldığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte araştırmamızda 5 oyuncu değişikliğinin tehlikeli atak sayısına vurgu yapan futbolcu görüşlerine bakıldığında, müsabakaya sonradan giren oyuncuların özellikle oyunun son bölümlerinde daha diri ve dinlenik olduklarından rakip kalede daha etkili olunabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamıza konu edilen beş oyuncu değişikliği ile oyuna giren oyuncuların oluşturduğu sinerji sayesinde özellikle oyunun son bölümlerinde takımların hücum güçlerine katkı sağlayarak rakip kalede daha tehlikeli atak sayısını arttırarak skor üretmede yardımcı olabileceğini söyleyebiliriz.

o) Oyuncu Değişikliği Periyotları (Zamanlama)

Araştırmanın nicel veri setinde yer alan oyuncu değişikliği zamanlarına ait periyotlardan 0-15 dakika, 16-30 dakika, 31-45, 46-60 dakika arasında yapılan oyuncu değişiklik sayısının kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir. Bunun yanında Devre arası, 61-75 dakika, 76-90, 91 ve sonrası dakikalar arasında yapılan oyuncu değişiklik sayısının kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür. Anlamlı farklılık, kural değişikliği sonrası sezonunda (2021-2022) yapılan oyuncu değişiklik sayısının, kural değişikliği öncesi sezonunda (2018-2019) yapılan oyuncu değişiklik sayısından daha fazla olduğu görülmüştür. Alan yazında çalışmamıza benzer bulgu ve düşüncelerin hâkim olduğu çalışmalar;

Alan yazına bakıldığında, çalışmamızda konu edilen kural değişikliği sonrası, kural öncesi ve sonrası sezonların karşılaştırılarak kural değişikliğinin maçlardaki oyuncu değişikliği zamanlarının etkisini inceleyen benzer çalışmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte alan yazında çalışmamızda yer alan oyuncu değişikliği zaman periyotlarına ait bulguları destekler nitelikteki bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Del Corral vd. (2008) tarafından 2004-2005 sezonu için İspanya Birinci Futbol Ligi (La Liga) üzerine yapılmıştır. İspanya La Liga'da en belirleyici etkenin oyuncu değişikliğinin yapılacağı andaki müsabaka skoru olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında, savunma gücünü artıran değişiklikler hücum gücünü artırmayı amaçlayan değişikliklere göre müsabakada daha geç yapılmaktadır. Ayrıca, La Liga müsabakalarında ev sahibi

takımların teknik direktörleri ilk oyuncu değişikliklerini devre arasında yapmayı tercih etmektedirler. Her ne kadar benzerlikler olsa da her ülkede futbol kültürü, eğitimi, taktik anlayışı ve işleyişi farklıdır.

Njororai (2014), yapmış olduğu çalışmada 2013-2014 futbol sezonunda İngiltere, İspanya, Almanya, İtalya, Fransa, Arjantin, Şili ve Brezilya'nın en üst liglerinde, müsabakaların 76-90 dk. aralığında atılan gol sayısının, toplam atılan gol sayısı içerisindeki payının en yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Göral (2015) yapmış olduğu çalışmada, Almanya Milli takımının ilk oyuncu değişikliği hakkını 4 maçta skor 0-0 iken, 3 maçta ise skor olarak öndeyken yaptığı görülmektedir. Oyuncu değişikliği yapma dakikalarının ortalamaları, 1.değişiklikte 49.57, 2.değişiklikte 73.86 ve 3.değişiklikte 90.85 olarak tespit edilmiştir.

Varela-Quintana vd. (2016) yapmış oldukları “Futbol birliğinin ek oyuncu değişikliğinin etkisi. İtalyan Serie A örneği” başlıklı çalışmalarında, 1995'ten öncesine kadar bir futbol müsabakasında 2 oyuncu değişikliği hakkı vardı. FIFA 1995'te 3 oyuncu değişikliği hakkı getirilmiştir. Bu düzenleyici kural değişikliği öncesi ve sonrası antrenörlerin oyun taktiklerindeki değişim incelemektedir. Bunun için İtalya Serie A'da 1994-95 ve 1995-96 sezonlarında yapılan oyuncu değişiklikleri analiz edilmiştir. Antrenörlerin davranışlarında bir değişiklik olduğuna dair bulgular bulunduğu, bu değişikliği muhtemelen oyun yoğunluğunu korumak ve yaralanmaları önlemek için taktik oyuncu değişikliği yerine o an uygun oyuncu değişikliğini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Gürkan vd. (2017) yapmış oldukları çalışmada, Avrupa futbolunun kulüpler seviyesinde en üst düzey organizasyon olan Şampiyonlar Ligi'nde 2006-2007 sezonu ile 2015-2016 sezonu arasında yer alan 10 sezonun müsabakalarındaki golleri, zaman aralıklarına göre incelemiş ve takımların en fazla sayıda golü (635 gol, toplam atılan golün % 18,53'ü) 76-90 dk. aralığında attıklarını ortaya koymuştur.

Arı ve Deliceoğlu (2020) yapmış oldukları çalışmalarında, iç ve dış sahadaki müsabakaların ikinci yarısında atılan ve yenilen gol sayılarının toplam atılan ve yenilen gol sayısı ile ilişkisi değerlendirildiğinde, çalışmamızın bulgularının ilgili çalışmaların sonuçlarıyla uyumlu olduğu ifade edilebilir. Müsabakaların son bölümlerinde (76-90 dk. aralığında) ve ikinci yarısında (46-90 dk. aralığında) atılan ve yenilen gol sayısının, toplam atılan ve yenilen gol sayısı içerisinde önemli bir yer tuttuğu, toplam atılan ve yenilen gol sayısındaki değişimin en yüksek oranda bu bölümlerde atılan ve yenilen gol sayısından

kaynaklandığı görülmektedir. Müsabakaların ikinci yarısında atılan ve yenilen gol sayısı bakımından, lig performansı daha iyi olan takımların diğer takımlardan farklılaştığı görülmektedir.

Çelik (2020) yapmış olduğu Türkiye Süper Ligi'nde Oyuncu Değişikliğinin Sağkalım Analizi başlıklı çalışmasında Türkiye Süper Ligi'nde görev alan teknik direktörlerin ilk oyuncu değişikliği zamanlamasını etkileyen en önemli faktörün müsabaka skoru olduğu tespit edilmiştir. Teknik direktör, müsabaka sırasında takımı galip iken oyuncu değişikliğini daha geç yaparken, mağlup durumda iken oyuncu değişikliği hakkını daha erken kullanmaktadır. Teknik direktörlerin oyuncu değişikliklerini müsabaka sırasında değil devre arasında yapmayı tercih etmeleri de bu çalışmanın bir diğer önemli sonucu olmuştur. Takımın hücum ya da savunma gücünü artırmayı amaçlayan oyuncu değişiklikleri de zamanlama konusunda anlamlı bir fark yaratmamaktadır. Bunların yanında oyundan çıkan oyuncunun müsabakada sarı kart görmüş olmasının ve teknik direktörün yerli ya da yabancı olmasının oyuncu değişikliğinin zamanlamasında bir etkisi olmamaktadır. Sonuç olarak, teknik direktörler müsabaka skoruna bağlı olarak oyun sırasında uygulanan takım taktiğinde ve oyun planında değişiklik yapmak için oyuncu değiştirmeye karar verirler. Bunun dışındaki faktörler ikinci derecede öneme sahiptir ya da oyuncu değişikliği kararına etki etmemektedir.

Milanez vd. (2020), “17 yaş altı ve yetişkin resmi futsal maçlarında oyuncu değişikliği sayısı, koşu performansı ve pas arasındaki ilişki” başlıklı çalışmalarında, bir futsal oyununda yetişkin oyunculara verilen başarılı pasların ve koşu performansındaki düşüşün, daha önceki futsal çalışmalarında gösterildiği gibi sadece oyunun ikinci yarısında değil, ikinci çeyrekte itibaren gözlenebileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, yüksek yoğunluklu koşu performansında düşüş yaşayan oyuncuların pas vermede daha az verimli oldukları ifade edilmiştir. Bununla birlikte oyuncu değişikliği yapmak, değiştirilen oyuncu üzerindeki oyun süresinin etkisinden bağımsız olarak, futsal maçları sırasında yüksek yoğunluklu koşu performansını ve pas sayısını optimize etmek için antrenörler tarafından kullanılacak önemli bir strateji olduğunu vurgulanmıştır.

Liu vd. (2020) yapmış oldukları “Activity profiles of full-match and substitution players in the 2018 FIFA World Cup” başlıklı çalışmalarında, 2018 FIFA Dünya Kupasında maçın tamamında ve oyuncu değişikliği ile kalan sürede oynayan futbolcuların aktivite parametreleri incelenmiştir. Maçlara sonradan giren futbolcuların, maçın tamamında oynayan futbolcularla mesafe ve koşu süresi bakımından yakın performans sergilediklerinin görüldüğünü ifade etmişlerdir.

Wittkugel vd. (2022) yapmış oldukları “Substitutions in football – what coaches think and what coaches do” başlıklı çalışmalarında, Avrupa’nın 4 liginden 40.000 oyuncu değişikliği zamanları ve oyuncu tercihleri ile 73 antrenörle anket çalışması yapılarak, antrenörlerin oyuncu değişikliği tercihleri hakkında ne düşündüklerini ve ne yaptıklarını ortaya koymaya çalışan bir araştırma yapmışlar. Çalışmanın sonucunda yapılan oyuncu değişikliği tercihlerinin genelde maçın skoruna ve süresine bağlı yapıldığını ifade etmişlerdir.

Çalışmamızın nicel bulguları ile yukarıda yer verilen alan yazın çalışmalarını destekler nitelikteki nitel bulgularımıza ait antrenör ve futbolcu görüşleri;

“Bence burada da olumlu olduğunu düşünüyorum. Şöyle diri oyuncular oyuna girdiği zaman yorgun oyuncular oyun dışına çıkacaklar, oyuna giren diri olan oyuncu topu ayağında tutabilecek daha başarılı paslar yapabilecektir. Topun oyunda kalma süresini de etkileyecektir. Ancak antrenör oyuncu değişikliğini eğer son dakikalara bırakmışsa, o zaman da bir etkisi olacağını düşünmüyorum. Etkisinin olabilmesi için oyuncu değişikliğinin biraz daha erken yapılması gerektiğini düşünüyorum.” (F7)

“Başarılı pas yüzdesini etkiler demin yukarıda söylediğim gibi 5 oyuncu değişikliğinin yapacağı yapılacağı zaman önemli eğer doğru zamanda yapılmışsa yani son dakikaya bırakılmamışsa zaman geçirmeye bırakılmamışsa diri oyuncuların oyuna girdiğini düşünürsek başarılı pas yüzdesine etkisi olacaktır.” (F7)

Şimdi takımın oyun sistemi ile alakalı bir durum ve skorla alakalı bir durum. Şimdi bazen 5 oyuncu değişikliğini 90 artı 2’den sonra yaptığınızda zaman geçirmek ve oyunu tutmakla alakalı oluyor. Bazen gerideyseniz skoru eşitlemek adına yaptığınız bir hamle oluyor, öndeyseniz de oyunu tutmak adına yaptığımız bir hamle oluyor.(A7)

Bunun dışında biliyorsun 5 oyuncu değişikliğini 3 farklı zamanda yapabilme şansınız var. Bununla birlikte devre arasında yapmış olduğumuz değişiklik bu üç farklı zamandan sayılmıyor. Yani genel hatlarıyla 5 oyuncu değişikliği futbol oyununa olumlu katkısı olmuştur”. (A10)

“Genelde oyuncu değişikliği oyunun sonuna doğru yapıldığında ya mağlupken yapılıyor ya da galipken yapılıyor, skoru koruma adına yapılıyor. Skoru koruma adına yapıldığında biraz olumlu katkısı oluyor çünkü oyundan düşmüş

bir oyuncu yerine daha enerjik bir oyuncu oyuna girdiğinde orada bir fark olabilir.” (A4)

Çalışmamızın nicel veri seti içerisinde ele alınan kural öncesi ve kural sonrası sezonlara ait oyuncu değişikliği zamanları incelenmiştir. Alan yazında, çalışmamızda ele alındığı gibi kural değişikliği sonrası oyuncu değişikliği zamanlarının karşılaştırıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bunun yanında yukarıda verildiği üzere bazı çalışmalarda nicel bulgularımıza benzer çalışmalar, oyuncu değişikliğinin devre arası ve oyunun son bölümlerinde yapıldığı ifade edilmektedir. Yine çalışmamızın nitel bulgulardaki antrenör ve futbolcu görüşlerine bakıldığında da nicel bulguları destekler nitelikte görüşler hakimdir. Araştırmanın bu kısmı için; nicel bulgular, alan yazın ve nitel bulgular birlikte ele alındığında, 5 oyuncu değişikliği kuralının getirmiş olduğu “bir maçta oyuncu değişikliği 3 defa da yapılır. Ancak devre arasında yapılan oyuncu değişikliği bundan sayılmaz” düzenlemesinden dolayı, Antrenörler 5 oyuncu kuralı geldikten sonra yoğun olarak devre arasında oyuncu değişikliğini tercih etmektedirler. Bunun yanında antrenörler bazen skoru korumak adına, bazen skor almak adına, bazen sakatlık, bazen sarı kartlı oyuncuların oyundan ihraç edileceği ve takımı eksik bırakacağı düşüncesi ile yorulan oyuncuları, daha dinlenik ve diri oyuncularla değiştirmek için oyunun son bölümlerinde oyuncu değişiklik hakkını daha çok tercih ettiklerini ifade edebiliriz.

p)Oyuncu sakatlıkları (Geçici Sakatlık – Kalıcı Sakatlık).

Araştırmanın nicel bulguları arasında yer alan sakatlık değişkenin, araştırmada ele alınan sezonlar arası karşılaştırmalarında geçici sakatlık sayısı bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür. Anlamlı farklılığın, 5 oyuncu değişikliğinin uygulandığı 2021-2022 sezonunun geçici sakatlık sayısı ortalamasının ($X=2,121$), 3 oyuncu değişikliğinin uygulandığı 2018-2019 sezonundaki geçici sakatlık sayısı ortalamasından ($X=4,030$) daha az olduğu görülmektedir. Yine araştırmanın sakatlık değişkeni içinde ele alınan ciddi sakatlık sayısı bakımından kural değişikliği öncesi ve sonrası sezonlarına ait ciddi sakatlık sayılarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir. Bununla birlikte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmamasına karşın, 5 oyuncu değişikliği olan 2021-2022 sezonunun ciddi sakatlık sayısı ortalaması ($X=0,484$), 3 oyuncu değişikliği olan 2018-2019 sezonunun ciddi sakatlık sayısı ortalamasından ($X=0,545$) daha az olduğu görülmektedir. Bu bulgular ışığında 5 oyuncu değişikliği kuralının oyuncuların daha az sakatlanması noktasında olumlu bir etki yaptığını ifade edebiliriz.

Alan yazına bakıldığında, çalışmamızda konu edilen kural değişikliği sonrası, kural öncesi ve sonrası sezonların karşılaştırılarak kural değişikliğinin maçlardaki sakatlık

oranlarına etkisini inceleyen benzer çalışmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte alan yazında çalışmamızda yer alan sakatlık bulgularını destekler nitelikteki futbolun felsefesi ve doğası içerisinde ele alınan bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Hagglund vd. (2005) Danimarka ve İsveç birinci ulusal futbol ligi oyuncuları üzerinde yapmış olduğu çalışmada sakatlanma sıklığını antrenman için 11.8/1000h (Danimarka) 6.0/1000h (İsveç) bulmuşken müsabakada 28.2/1000h (Danimarka) ve 26,2/1000h (İsveç) olarak bulmuştur. Çalışmadaki oranlar 1000 saatlik antrenman ve müsabakaya maruz kalma ortalaması alınarak biçimlendirilmiştir. Çalışmamızda da sakatlık rastlanma sıklığı müsabaka esnasında daha fazla bulunmuştur.

Knowles vd. (2006) sporcuların müsabakada görev alma sürelerinin oyun deneyimindeki artış ile paralellik gösterdiğini bildirmişlerdir. Ayrıca müsabakada görev alma süreleri fazla olan sporcuların özellikle müsabaka sırasında daha uzun süre sakatlık riskine maruz kaldıkları vurgulanmıştır.

Eirale vd. (2013) futbolcuların sakatlık sonrası oyuna devam ettiklerini, bu sebeple de oluşan sakatlığın ciddiyetinin daha da arttığını bildirmişlerdir.

Özgür vd. (2016) yapmış oldukları çalışmada, futbolcularda en fazla sakatlanma sebebinin müsabaka esnasında rakip oyuncudan kaynaklandığı (%66,7) kaydedilirken, antrenman esnasında sakatlanma oranları futbolcularda (%78,6) bildirildi. Sakatlık sonrası futbolcuların altı haftalık gibi bir sürede sportif aktiviteye geri döndüğü tespit edildi.

Shalaj vd. (2016)'da Kosova'daki profesyonel 143 futbolcu üzerinde yapmış olduğu araştırmada %23,9 ile kas gerilmesi veya zedelenmesi en çok rastlanılan sakatlık türü olarak bulunmuştur. Burkulmalar %21 ile ikinci sırada en çok rastlanılan sakatlık cinsidir. Rastlanan sakatlıkların antrenmandan çok müsabaka sırasında gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Çiçek (2019) yapmış olduğu çalışmada futbolcuların müsabakalarda ortalama görev alma süreleri incelendiğinde 70 dakika ve üzerinde görev alan futbolcuların daha çok sakatlık geçirdiği görülmektedir. Bu nedenle amatör futbolcularla yapılan bu çalışmada 70 dk ve üzerinde görev alan futbolcuların sakatlanma oranlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Ayrıca sakatlık oluşumundan sonra futbolcuların çalışmaya devam etme durumları incelendiğinde yaklaşık olarak %30'unun sakatlığa rağmen antrenman müsabakaya devam ettiği belirlenirken, yarısından fazlasının da bazen devam ettiği tespit edilmiştir.

Üstünel (2020) yapmış olduğu çalışmasında amatör futbolculara en fazla sakatlığın meydana geldiği vücut bölgeleri ayak bileği, diz ve baldır bölgeleri olduğu, Genel bir ifadeyle amatör futbolcularda alt ekstremitte sakatlıkları daha fazla meydana gelmektedir. Sakatlıklar

daha çok müsabaka ortamında meydana gelmektedir.

Meyer ve Klatt (2021) yapmış oldukları “Impact of One Additional Substitution on Player Load and Coaching Tactics in Elite Football” Başlıklı çalışmalarında, futbol maçlarının normal süresi içinde ve uzatma devrelerinin oynanması gereken maçlarda, ek bir oyuncu değişikliğinin elit futbolcular üzerinde oluşan yüke ve antrenör taktiklerine etkisi araştırılmıştır. Ek bir oyuncunun antrenöre normal süre ve uzatma sürelerinde taktik değişiklik için önemli bir strateji olabileceği ifade edilirken, ancak oyuncular üzerinde oluşan yükü azaltmada yeterli bir kanıya ulaşılamadığı ifade edilmiştir.

Kobal vd. (2022) yapmış oldukları “Does the Number of Substitutions Used during the Matches Affect the Recovery Status and the Physical and Technical Performance of Elite Women’s Soccer?” başlıklı çalışmalarında, elit kadın futbolcuların oynadığı maçlarda yapılan oyuncu değişikliklerinin kadın futbolcuların fiziksel ve teknik performansları üzerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca oyuncu değişikliğinin kadın futbolcularda stres düzeyi ile maruz kaldıkları yükler sonrası iyileşme arasında bir ilişki varlığı incelenmiştir. Daha fazla oyuncu değişikliğinin maçlar sonrası toparlanmada psikolojik etki sağlayacağı ifade edilmiştir.

Mota vd. (2020) yapmış oldukları “Elit futbol oyuncu değişikliklerinin kalıcı olarak artırılmasının zamanı geldi mi?” Başlıklı çalışmalarında futbolun, futsal, basketbol ve hentboldan daha çok yüksek fiziksel taleplere sahip olduğu düşünülmektedir. COVID-19 pandemisi nedeniyle oyuncu değişikliğindeki geçici 5 oyuncu değişikliğini kabul ettiklerini belirtmekle beraber pratik bir uygulama olarak, elit futbolda oyuncu değişikliklerinin oyun genelinde kalıcı olması gerektiğini savunmuşlardır. Bu şekilde futbolcuların daha hızlı bir şekilde toparlanacağı ve oyun kalitesinin artacağını vurgu yapmışlardır. Maçlar sırasında futbol yaralanma oranı çok daha yüksek olduğundan, bu kural değişikliği sıkışık programlarla yüzleşmeye ve yaralanmaları önlemeye yardımcı olabilir.

Bazı antrenörlerin ve futbolcuların sakatlıkla ilgili görüşleri nicel bulguları ve alan yazını destekler niteliktedir;

“Sakatlıklar üzerine 5 oyuncu değişikliğinin etkisi olabilir mi? Olabilir. Özellikle yoğun, şimdi alt liglerde haftada bir maç olarak devam ediyor ama iş yukarı doğru çıktığı zaman haftada 3 maça kadar olabiliyor. Bizim ligimiz için çok da önemli olmasa da çünkü biz haftada bir maç oynuyoruz genelde ama haftada 3 maç oynayan, sürekli 3 maç oynayan, işte premier lig, bunun içine şampiyonlar ligi giriyor, diğer avrupa ligleri yani en üst liglerde mücadele

eden takımları düşünürsek sürekli seyahat, seyahat üstüne maçlar yapıyorsun, tekrar seyahattan dönüyorsun tekrar maç gibi bunlarda tabi ki fazla oyuncu değişikliği oyuncu sağlığını korumaya, yorgun oyuncuyu dinlendirmeye veya gerekli oyuncudan verim aldıktan sonra onu dinlenmeye çekmeye olanak sağlar. Buda takımlardaki sakatlıkları azaltabilir diye düşünüyorum. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliğinin sakatlıklar üzerinde olumlu etkisi olduğunu söyleyebiliriz.” (F12)

“Çünkü 3 oyuncu değişikliği varken bazen 3 oyuncu değişikliğini yaptıktan sonra oyuncularda sakatlık belirtileri gözüküyordu. Değişiklik hakkınız olmadığı için oyuncu o şekilde oynamak zorunda kalıyordu. Şimdi elinizde daha fazla oyuncu değiştirme hakkınız var, bu şekilde gelişen bir olaya müdahale etmeniz daha kolay oluyor. Bir de kulübede bekleyen oyuncuların oyuna girme şansı daha fazla oldu. Buda kulübedeki oyuncuların motivasyonunu ve mutluluğunu artırdı diye düşünüyorum. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği futbola olumlu şekilde etki yaptı.” (F3)

“Bence getirilen bu 5 oyuncu değişikliği kuralının en önemli yeri burası olduğunu düşünüyorum. 3 oyuncu değişikliği olduğu dönemde yapılan değişiklik sonrası bazen sakatlıklar meydana geliyordu oyuncu değişiklik hakkınız olmadığı için ya takım eksik kalıyordu ya da oyuncu sakat sakat oynamak zorunda kalıyordu. Şimdi 5 oyuncu değişikliği antrenörlerin elini güçlendirdi bu anlamda. Şöyle bir örnek verebilirim kendi maçlarımızdan geçen haftaki maçımız da iki arkadaşımız ilk yarı sakatlık yaşadılar ve hocamız onları değiştirmek zorunda kaldı. Ama 5 oyuncu değişikliği olduğu için 3 hakkımız daha vardı hocaların sistemini bozmadan rahatlıkla oyuna devam ettik. Ama 3 oyuncu değişikliği olsaydı antrenör sistemi değiştirmek zorunda kalacaktı. Bir de zaten 5 oyuncu değişikliği kaleciyi saymazsak takımın yarısı demek, takımın yarısı değiştiği bir yerde 5 tane oyuncunun sakatlanma riskini ortadan kaldırmış oluyorsunuz. Bu anlamda sakatlık riskinin azalacağını düşünüyorum. Zaten kuralın gelme amacı da oyuncu sağlığını korumaydı diye hatırlıyorum.” (F11)

“Kesinlikle etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü bazı oyuncuların bazen hafif sakatlıkları oluyor hadi hakkımız kalmadı, oyundan alamıyorsunuz oyunculardan devam etmesini istiyorsunuz. Bu tarz fazla oyuncu değiştirme

hakkı daha fazla imkân sunuyor. Onun için direkt etkisi vardır diye düşünüyorum”.(A6)

Kesinlikle bir etkisi olduğunu olacağını düşünüyorum, çünkü 5 oyuncu değişikliği ile hemen hemen takımın yarısını değiştirmiş oluyorsunuz. Böylelikle daha fazla oyuncunun çok fazla yüke maruz kalmadan toparlanmasını yardımcı oluyorsunuz. Bu da haliyle sakatlıkların önüne geçmiş olacaktır. Yani bu anlamda 5 oyuncu değişikliğini mutlak suretle sakatlığa olumlu yönde bir etkisi olacağını düşünüyorum.(A12)

Fiziksel kapasitesi düşen oyuncunun vücudu onu taşımıyor artık yorgunluğun üstüne gittiği zaman ister istemez sakatlığa sebep olacak. Antrenör burada ne yapacak oyundan düşen oyuncuyu görerek 5 oyuncu değişikliği de elini güçlendirdiği için oyuncuyu oyundan alacaktır. Bu şekilde de sakatlığın önüne geçmiş olacaktır.(A8)

Çalışmamızın nicel veri seti içerisinde ele alınan kural öncesi ve kural sonrası sezonlara ait oyuncu sakatlıkların karşılaştırılması, geçici ve ciddi sakatlık şeklinde ele alınmıştır. Çalışmamızda geçici sakatlıkların ele alınan sezonlar itibariyle beş oyuncu değişikliğinin uygulandığı sezon lehine ciddi oranda düştüğü, ciddi sakatlık oranı ise geçici sakatlık oranı kadar olmasa da bir düşüşün olduğu söylenebilir. Alan yazında, çalışmamızda ele alındığı gibi kural değişikliği sonrası oyuncu sakatlıklarının karşılaştırıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bunun yanında yukarıda verildiği üzere bazı çalışmalarda futbolda sakatlıkların daha çok müsabaka ortamında olmakla birlikte sakatlıkların müsabakalarda uzun süre yer alan futbolcular üzerinde daha fazla görüldüğü ifade edilmiştir. Yine çalışmamızın nitel bulgulardaki antrenör ve futbolcu görüşlerine bakıldığında yukarıda verilen alan yazın çalışmalarını ve nicel bulguları destekler nitelikte görüşler hakimdir. Araştırmanın bu kısmı için; nicel bulgular, alan yazın ve nitel bulgular birlikte ele alındığında, futbol sporunda sakatlıkların ikili mücadeleler sonrası, oyunda uzun süre kalan futbolcular, yorgunluk, sıkışık maç takvimi nedeniyle gerekli toparlanma evresinin oluşmaması, müsabakada hafif sakatlığı olan oyuncuların oyuna devam etmesi gibi durumlar öne çıkmaktadır. Araştırmada görüşlerine yer verilen antrenör ve futbolcular 5 oyuncu değişikliği kuralının sakatlık konusunda olumlu katkısı olduğunu ve sakatlık oranlarının düşebileceği konusunda görüş birliği sağladıkları görülmüştür. Futbola getirilen 5 oyuncu değişikliği yorgun oyuncuları ve hafif sakatlığı olan oyuncuları oyunda daha fazla tutmayarak daha ciddi sakatlıklara maruz kalmalarını önlemede antrenörlere önemli bir avantaj sağlamaktadır. Futbolcularda aynı şekilde kendilerini riske atmadan oyuncu değişikliği taleplerini kenar yönetime daha rahat

aktarabildiklerini söyleyebiliriz. Böylelikle beş oyuncu değişikliği kuralı antrenör ve futbolcular üzerinde daha rahat oyuncu değiştirebilecekleri algısı oluşturduğu dolay; oyunda daha fazla süre almadan toparlanma sürecini daha hızlı yapabilme ve hafif sakatlık hisseden futbolcunun kendini korumak adına müsabaka dakikasına bakılmaksızın oyundan çıkma talepleri, müsabakalarda geçici ve ciddi sakatlık oranlarını azaltacağını ifade edebiliriz.

r) Nitel boyutta tartışma

Araştırmanın nitel bölümü, 12 Antrenör – 12 Futbolcuyla yapılan görüşme sonrası, görüşmelerden elde edilen görüşme metinlerinin içerik analiz yöntemi ile tema, kategori ve kodlamalarla oluşturulmuştur. Araştırmanın nitel bulguları; “Oyuncu Değişikliğinin Etkileri” teması altında 7 kategori ve kategorilere ilişkili 45 koddan yapılandırılmıştır. Bu bölümde kategorilerle ilişkili kodlara yer verilerek katılımcıların kural değişikliği ile ilgili görüşlerinin hangi yönde olduğu, kural değişikliğinin antrenör ve futbolcular için ne anlama geldiği ortaya konmaya çalışılacaktır.

1-) Antrenöre Olan Etkiler Kategorisi: Bu kategori altında 4 kodlamaya yer verilmiştir. “Yorgun oyuncuların sahadan alma” 30 defa, “Antrenöre katkı sağlama” 11 defa, “Düşük performansa sahip oyuncuları değiştirme” 4 defa, “Kurala adapte olma süreci” 2 defa vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere katılımcılar, antrenöre olan etkiler kategorisinde katılımcıların en çok ifade de bulundukları kod yorgun oyuncuların sahadan alma kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği kuralı ile birlikte “yorgun oyuncuların oyundan alma” konusunda antrenörlere avantaj sağladığını dile getirmiştir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

“Etkisi olur diye düşünüyorum yine aynı cevabı vereceğim ama bunlar yorgun olan oyuncuların yerine kulübeden daha dinamik ve enerjik oyuncu oyuna girdiği için başarılı pas yüzdesi artacaktır diye düşünüyorum.” (F3)

“Tabii ki de etkisi olduğunu düşünüyorum. Şöyle düşün içeride çok yıpranmış oyuncuların var ve eski kurala göre oyunun oynandığını farz edelim. Senin içeride yıpranan oyuncu sayın üçten fazla ama 3 oyuncu değişikliği hakkın var. Üçünü değiştirdin yıpranan oyuncu yine kaldı içeride ve onlar maça devam etmek zorundalar haliyle bu oyuncular sakatlığa açık hale geliyor ama 5 oyuncu değişikliği ile içeride yıpranan 2 oyuncunu daha oyun dışına alarak onları korumuş oluyorsun. Şimdi zaten biz oyuncularımızı hem maç içerisinde hem de antrenmanlarda takip ediyoruz GPS aracılığıyla, Onu da şöyle yapıyoruz şimdi bir oyuncunun maç içerisinde kat ettiği mesafe veya atmış

oldukları hız sprintlerine bakarak, tabii sen bu oyuncuların antrenman geçmişlerindeki bildiğin için o yüzleri tanıdığından ne kadar yorulduğunu anlayabiliyorsun. Örneğin bir oyuncumuz normalde ilk devre için 5000-6000 metre kat ettiğini biliyorsun ama bakıyorsun ki maçta ilk devrede 7000-7500 mesafe yapmış ya da hız sprintleri normal sevgilerin üstüne çıkmış oyuncunun artık ikinci devrede çok verimli olamayacağını düşünerek oyuncuyu koruma adına fazla yük binmeden oyun dışına alabilirsin. Çünkü devam ederse bir tık daha zorlarsa sakatlığa davetiye çıkarmış olacak. Toparlamak gerekirse 5 oyuncu değişikliğini oyuncu sakatlıkları üzerinde olumlu bir etkisi vardır diyebiliriz.” (A10)

2-) Etkili Olan Faktörler Kategorisi: Bu kategori altında 5 kodlamaya yer verilmiştir. “Oyuncunun Özellikleri” 29 defa, “Mevki ve tekniğe bağlı olarak etki etme ” 14 defa, “Oyun stratejisine göre değişme” 12 defa, “Kadro ve kulübün özellikleri” 6 defa, “Değişikliğin zamanlaması” 2 defa vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere katılımcılar, etkili olan faktörler kategorisinde katılımcıların en çok ifade de bulundukları kod oyuncunun özellikleri kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği kuralı ile birlikte “oyuncunun özellikleri” önemli bir oyuncu değiştirme argümanı olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

“Aslında bu tarz oyun içi değişkenleri biraz da oyuncu yapısı belirliyor. Ben kendi tarzımı söyleyeyim kesinlikle atletik ve dinamik oyuncu istiyorum. Güncel dünya futbolunda artık kuvvet ve atletizm temelinden yola çıkan bir antrenörüm, yani dünyada artık futbolun 40 metreden 24 metreye düştüğü, 24 metre içerisinde 20 tane oyuncunun ayakta kalanın kazandığı rugby gibi dönüştürücü bir sistem içerisinde kesinlikle güçlü oyuncuların fark yarattığı bir dünyada kesinlikle katkısı olur ben öyle düşünüyorum” (A4)

“Etkileyebilir. Bu söylediklerimizin hepsi genel olarak fiziksel kapasite ile alakalı, yorgun olan oyuncu bunları yapma yüzdesi düşer, isabetli şut, isabetli pas, yorgunluk bindikten sonra vücuda bunlar daha da zorlaşır. Dediğim gibi dinlenik oyuncu o an için sonradan giren oyuncu bu yüzdeyi arttırabilir. Bunun için de yine aynı şeyi söyleyebiliriz direkt bir etkisi olmayabilir ama dolaylı bir etkisi vardır. Tabii biraz da oyuncu kalitesiyle de alakalı bu giren oyuncunun şutör özelliğine de bağlı Tabii ki” (F12)

3-) Olumsuz Etkiler Kategorisi: Bu kategori altında 6 kodlamaya yer verilmiştir. “Oyun hızını düşürme” 9 defa, “Dezavantaj Oluşturabilme ” 6 defa, “Faul sayısında artma” 3 defa, “Takım içi disiplinde azalma” 1 defa, “Topun oyunda kalma süresi” 1 defa vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere katılımcılar, olumsuz etkiler kategorisinde katılımcıların en çok ifade de bulundukları kod oyunun hızını düşürme kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği kuralı ile birlikte her ne kadar da oyuncu değişikliğinin bir müsabakada 3 defa da yapılabildiğini vurgulasalar da 5 oyuncuyla yapılacak, oyuncu değişikliğinin zaman alacağını, haliyle de oyunun temposuna olumsuz etki edebileceğini ifade etmektedirler. Ancak katılımcıların çoğunluğunun bu konuda aynı fikirde olmadığı görülmektedir. “Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

“Şöyle söyleyebiliriz 5 oyuncu değişikliği her ne kadar 3 defada da yapılsa 3 oyuncu değişikliğine göre 5 oyuncu değişikliği bir zaman alacaktır. Az da olsa negatif yönde bir etkisi olur diye düşünüyorum. Hele takımlar ve teknik adamlar oyuncu değişikliğini strateji içerikli yapıyorsa skordan dolayı zaman çalmaya yönelik olumsuz bir etkisi olabilir diye söyleyebiliriz.” (A10)

“Bence tek dezavantajı oyunun çok durması çünkü zaman geçirmeye çalışan çok teknik direktör var.” (F11)

4-) Oyuna Etki Kategorisi: Bu kategori altında 11 kodlamaya yer verilmiştir. En çok kodlamanın olduğu kategori olmuştur. “Enerjisi yüksek / yorulmamış oyuncuların dâhil olması” 28 defa, “Olumlu etki sağlama” 21 defa, “Daha fazla kişinin oyuna dâhil olması” 19 defa, “Yeni giren oyuncunun oyuna etkisi fazla” 17 defa, “Oyunun dinamiğini arttırma” 8 defa “Oyun stratejisine katkı sağlama” 14 defa, “Dolaylı etki” 5 defa, “Yeni oyuncu daha doğru karar verir” 4 defa, “Golde artış” 3 defa, “Faul/Kart sayısında düşme” 2 defa ve “Topun oyunda kalma süresinde artma” 2 defa vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere, oyuna etki kategorisinde katılımcıların en çok ifade de bulundukları kodlar, Enerjisi yüksek/yorulmamış oyuncuların dâhil olması, Olumlu etki sağlama ve Daha fazla kişinin oyuna dâhil olması şeklindedir. Bu kategori altında yer alan kod sayısının fazlalığı ve kodların frekans sayılarının yüksekliği, 5 oyuncu değişikliği kuralı ile birlikte oyuna daha fazla olumlu etki olduğu yönünde bir algının geliştiği söylenebilir. “Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

“Hatta ben, siz saydınız mı bilmiyorum ama özellikle koşu mesafelerini artmasında faydası oldu. 5 tane oyuncu girdi, giren çıkan toplamında devamlı oynasaydı diyelim 10 kilometre koşacaksa yeni bir enerji ile yeni bir şeyle 11 kilometreye geldi ikisinin toplamı oradan nereden bakarsan 1-2 kilometre

artıyor. Koşu mesafelerinde dolayısıyla yüksek sprint sayısına etkisi oldu. Şimdi yorgun bir vücutla atmış olduğun sprint sayısı 5 ise diri bir oyuncunun girmesi ile 7'ye 8'e 10'a çıkar diyebiliriz.” (A1)

“Şuna şöyle cevap vereceğim kendim zaten oyunun içerisinde bizatihi bulunduğum için bunu gözlemlene şansım çok yüksek oluyor. Kesinlikle etkilediğini söyleyebilirim. Sonradan oyuna giren oyuncu arkadaşlar ciddi manada bu anlamda katkı sundukları oluyor zaten oyunun genelde son 30 dakikasında oyuna giriyor arkadaşlar ya da 20 dakikasında diri olup daha enerjik oldukları için bu anlamda bize katkı sunuyorlar.” (F4)

“Bunları da etkiler hatta bunlar daha fazla ön plana çıkar. Çünkü oyuna yeni giren enerjik oyuncular kendini de göstermek adına bu aksiyonları oyun içerisinde daha fazla yaparlar. Zaten oyuna girdikten sonra bu adam geçme ve top çalmalıyı yapınca dışarıdan doğru hamle yapıldığı hissedilir. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği bu aksiyonları olumlu yönde etkiler.” (F3)

“Bence etkiler şöyle ki oyuna sonradan giren oyuncu daha dinlenik ve enerjik olduğu için oyuna dâhil olduğu dakikadan sonra takıma bir ivme kazandırabilir. Bundan dolayı bence 5 oyuncu değişikliği topa sahip olma yüzdesini olumlu yönde etkiler.” (F9)

“Genel olarak şöyle söyleyebiliriz, yani konu biraz geniş ele alınması gerekiyor ama kendi tecrübelerimden aktarayım 3 oyuncu değişikliği de 5 oyuncu değişikliğini kıyaslayarak anlatmaya çalışırsam. Daha önce 19 pandemisi öncesi 3 oyuncu değişikliği vardı. Daha sonra 5 oyuncu değişikliğine çıktı artı 18 kişilik kadro vardı şimdi 21 kişiye çıktı. 5 oyuncu değişikliği ile birlikte kulübeye eskiye oranla 3 tane oyuncu alma hakkınız oldu. Yani ekstradan 3 oyuncu daha kadroya girmiş oldum. Şimdi bunlar rotasyon için oyunları değiştirmek adına büyük avantajları var antrenörler açısından, hemen hemen takımın yarısını değiştirme hakkınız oluyor. Takım içerisinde hani genellikle oynamayan oyuncu mutsuzdur muhabbeti sorununu da bir nebze çözülüyor. Sadece oyunda bunları kullanıyorum değil bir de psikolojik etki tarafı da var. Birçok oyuncuya şans verme şansınız oluyor.” (A6)

5-) Takım ve Kulübe Etki Kategorisi: Bu kategori altında 4 kodlamaya yer verilmiştir. “Kadrolarda genişleme” 6 defa, “Takım performansını arttırma” 4 defa, “Kulübün maliyetini

arttırma” 4 defa, “Genç oyuncular kazanma” 2 defa vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere katılımcılar, takıma ve kulübe etki kategorisinde katılımcıların en çok ifade de bulundukları kod, kadrolarda genişleme kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği kuralı ile birlikte takımların kadrolarında genişleme ve genç oyuncuların oyuna girme olasılığının arttığını dile getirmişler. Böylelikle antrenörün oyuna müdahale noktasında daha fazla oyuncu opsiyonuna sahip olması takım içi rekabeti de beraberinde getirdiği anlaşılmaktadır. Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

Genel düşüncem ben olumlu buluyorum. Bana göre mantıklı sonuçta 24-25 kişilik oyuncu grupları var. Takımların genelinde her sene sözleşme imzaladığı, bu 25 kişilik gruptan 18 kişi kadroya gidiyordu. Şimdi onun da sayısını artırdılar, kadroya girebilme sayısını, bu oyuncu grubundan da 3 oyuncu girebiliyordu oyuna, şimdi bunu 5'e çıkardılar. Artısı şu bana göre futbol taraftara hitap eden bir oyun, üst liglerde tamamen seyirci hedefli işler yapılmakta tamamen seyirciyi çekmeye yönelik, yöneticilerin derdi tamamen taraftarı memnun etmeye yönelik işler yapılıyor. 5 oyuncu değişikliği değilken 3 oyuncu değişikliği iken, fiziksel olarak düşüşler başladığı anda göze hitap etmeyen bir oyun ortaya çıkmaya başlıyor. Seyir zevki ortadan kalkıyor.” (F12)

6-) Oyuncuya Olan Etki Kategorisi: Bu kategori altında 9 kodlamaya yer verilmiştir. Katılımcıların en çok kodlama yaptığı kategorilerden biri olduğu görülmektedir. “Sakatlığın azalmasını sağlama” 28 defa, “Oyuncuyu koruma” 20 defa, “Oyuncu motivasyonunu arttırma” 16 defa, “Sağlığa olumlu etki” 18 defa, “Daha fazla kişinin pirim alması” 7 defa, “Maç başı ücreti arttırma” 7 defa, “Futbolcunun performansını koruyabilmesi” 4 defa, “Takıma olan aidiyeti arttırma” 2 defa, “Antrenöre güven kaybı” 1 defa vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere, oyuncuya olan etki kategorisinde katılımcıların en çok ifade de bulundukları kodlar; Sakatlığın azalmasını sağlama, Oyuncuyu koruma ve Sağlığa olumlu etki şeklindedir. Bu kategori altında yer alan en fazla frekans sayısı olan kodlardan da anlaşılacağı üzere, 5 oyuncu değişikliği kuralı oyuncu sağlığı üzerinde daha fazla olumlu etki yaptığı yönünde bir algının geliştiği söylenebilir. “Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

“Çünkü 3 oyuncu değişikliği varken bazen 3 oyuncu değişikliğini yaptıktan sonra oyuncularda sakatlık belirtileri gözüküyordu. Değişiklik hakkınız olmadığı için oyuncu o şekilde oynamak zorunda kalıyordu. Şimdi elinizde daha fazla oyuncu değiştirme hakkınız var bu şekilde gelişen bir olaya müdahale etmeniz daha kolay oluyor. Bir de kulübede bekleyen oyuncuların

oyuna girme şansı daha fazla oldu. Buda kulübedeki oyuncuların motivasyonunu ve mutluluğunu artırdı diye düşünüyorum. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliği futbola olumlu şekilde etki yaptı.” (F3)

“Bence getirilen bu 5 oyuncu değişikliği kuralının en önemli yeri burası olduğunu düşünüyorum. 3 oyuncu değişikliği olduğu dönemde yapılan değişiklik sonrası bazen sakatlıklar meydana geliyordu oyuncu değişiklik hakkınız olmadığı için ya takım eksik kalıyordu ya da oyuncu sakat sakat oynamak zorunda kalıyordu. Şimdi 5 oyuncu değişikliği antrenörlerin elini güçlendirdi bu anlamda. Şöyle bir örnek verebilirim kendi maçlarımızdan geçen haftaki maçımız da iki arkadaşımız ilk yarı sakatlık yaşadılar ve hocamız onları değiştirmek zorunda kaldı. Ama 5 oyuncu değişikliği olduğu için 3 hakkımız daha vardı hocanın sistemini bozmadan rahatlıkla oyuna devam ettik. Ama 3 oyuncu değişikliği olsaydı antrenör sistemi değiştirmek zorunda kalacaktı. Bir de zaten 5 oyuncu değişikliği kaleciyi saymazsak takımın yarısı demek, takımın yarısı değiştiği bir yerde 5 tane oyuncunun sakatlanma riskini ortadan kaldırmış oluyorsunuz. Bu anlamda sakatlık riskinin azalacağını düşünüyorum. Zaten kuralın gelme amacı da oyuncu sağlığını korumaydı diye hatırlıyorum.” (F11)

“Kesinlikle etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü bazı oyuncuların bazen hafif sakatlıkları oluyor hadi hakkımız kalmadı, oyundan alamıyorsunuz oyuncular işin içine girmesinde istiyorsunuz. Bu tarz fazla oyuncu değiştirme hakkı daha fazla imkân sunuyor. Onun için direkt etkisi vardır diye düşünüyorum” (A6)

“Sakatlıklar üzerine 5 oyuncu değişikliğinin etkisi olabilir mi? Olabilir. Özellikle yoğun maç programlarında, şimdi alt liglerde haftada bir maç olarak devam ediyor ama iş yukarı doğru çıktığı zaman haftada 3 maça kadar olabiliyor. Bizim ligimiz için çok da önemli olmasa da çünkü biz haftada bir maç oynuyoruz genelde ama haftada 3 maç oynayan, sürekli 3 maç oynayan, işte premier lig, bunun içine şampiyonlar ligi giriyor. Diğer Avrupa ligleri yani en üst liglerde mücadele eden takımları düşünürsek sürekli seyahat, seyahat üstüne maçı yapıyorsun, tekrar seyahat dönüyorsun tekrar maç gibi bunlarda tabii ki fazla oyuncu değişikliği oyuncu sağlığını korumaya, yorgun oyuncuyu dinlendirmeye veya gerekli oyuncudan verim aldıktan sonra onu dinlenmeye çekmeye olanak sağlar. Buda takımlardaki sakatlıkları azaltabilir diye

düşünüyorum. Bu anlamda 5 oyuncu değişikliğinin sakatlıklar üzerinde olumlu etkisi olduğunu söyleyebiliriz.” (F12)

“%100 etkisinin olduğunu düşünüyorum. Şimdi bakın kadroya 2. ligde 1. ligde ve Süper Lig’de 21 kişi yazabiliyorsunuz. Ama 3.ligde 18 kişi yazabiliyorsunuz. İlk 11’in dışında kalan 7 tane oyuncunun 5 tanesini de hazır durumda tutmak bir sonraki hafta da katlanabilecek kart görecekt dışarıda kalacak oyuncunun yerine onları da formu tutmak adına kesinlikle katkı yapar”. (A4)

7-) Oyuncu Değişikliği Sayısına İlişkin Genel Görüşler Kategorisi: Bu kategori altında 7 kodlamaya yer verilmiştir. “5 Yeterli” 16 defa, “Doğru bir karar olduğunu düşünme” 7 defa, “Arttırılabilir” 7 defa, “Oyuna etki edebileceğini düşünme” 6 defa, “Oyuna etki edebileceğini düşünmeme” 6 defa, “Futbolun değişim nedeniyle gerekli” 4 defa, “Fazlası futbolun doğasına zarar verir” 4 defa vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere katılımcılar, oyuncu değişikliği sayısına ilişkin genel görüşler kategorisinde katılımcıların en çok ifade de bulundukları kod, 5 yeterlidir kodudur. Katılımcılar oyuncu değişikliği kuralı ile birlikte getirilen 5 oyuncu değişikliği sayısının takımlar için bir müsabakada oyuncu değişikliği sayısının yeterli olduğu konusunda aynı fikirde oldukları görülmektedir. “Konuyla ilişkili katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

“Bence 5 oyuncu değişikliği ideal bir sayı bunun fazlası bence abartı olacaktır. 3 oyuncu değişikliği az bir sayı, temposu yüksek olan futbol oyununa bence yeterli katkıyı sağlamıyordu. Oyuncu değişiklikleri yapıldıktan sonra bazen sakatlık yaşayan oyuncular oluyordu bu oyuncuları değiştiremediğiniz için bu şekilde oyuna devam etmek zorunda kalıyorlardı. Daha fazla olması da futbolun doğasına zarar verecektir, oyun temposunu düşürecektir. Bu da seyir zevkini öldürür diye düşünüyorum bu şekilde daha iyi.”

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Pandeminin başlamasıyla birlikte futbol organizasyonlarında alınan birçok tedbire ilaveten, IFAB ve FIFA tarafından oynanacak üst düzey müsabakalarda 3 oyuncu değiştirme kuralının, geçici süreliğine 5 oyuncu değiştirme kuralı olarak düzenlenmiştir. Geçici olarak belirlenen 5 oyuncu değişikliği kuralı, 2022-2023 sezonu itibariyle IFAB ve FIFA tarafından kalıcı olarak futbol oyun kurallarında düzenlenerek uygulamaya konulmuştur. Bu araştırmada, futbol oyun kurallarından “Kural-3 Oyuncuların Sayısı” içerisinde düzenlenen 5 oyuncu değişikliği kuralının oyun ve oyun aktörleri üzerindeki yansımalarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye Süper Liginde 3 oyuncu değişikliği kuralının uygulandığı 2018/2019 sezonunda yer alan maçlar ile 5 oyuncu değişikliği kuralının uygulandığı 2021/2022 sezonunda yer alan maçlarda gelişen oyun içi değişkenlerin karşılaştırmalı analizi yapılarak, 5 oyuncu değişikliği kuralının istatistiksel olarak oyuna yansımaları değerlendirilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler üç ana başlık altında incelenerek sunulmuştur. Ayrıca araştırmada farklı Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde görev yapan Antrenör ve Futbolcularla görüşmeler yapılarak, düzenlenen 5 oyuncu değişikliği hakkının oyun aktörlerine ne şekilde yansıdığı, görüşme analizleri çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buna göre;

a) 2018/2019 sezonu ile 2021/2022 sezonuna ait Gol sayısı, Gol teşebbüsü sayısı, Kaleyi bulan şut sayısı, Kaleyi bulmayan şut sayısı, Kalecinin Kurtardığı şut sayısı, Engellenen şut sayısı, Köşe vuruşu sayısı, Ofsayt sayısı, Sarı kart sayısı, Kırmızı kart sayısı, Faul sayısı, Toplam pas sayısı, Rakibe müdahale sayısı, Toplam atak sayısı, Tehlikeli atak sayısı şeklinde belirlenen oyun içi değişkenlerin istatistiksel analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonrası Gol sayısı, Gol teşebbüsü sayısı, Kaleyi bulan şut sayısı, Kalecinin Kurtardığı şut sayısı, Köşe vuruşu sayısı, Ofsayt sayısı, Kırmızı kart sayısı, Rakibe müdahale sayısı değişkenlerinde iki sezon arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte Kaleyi bulmayan şut sayısı, Engellenen şut sayısı, Sarı kart sayısı, Toplam pas sayısı, Toplam atak sayısı, Tehlikeli atak sayısı değişkenlerinde ise iki sezon arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. İki sezon arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olduğu veya olmadığı oyun içi değişkenlerin analiz sonuçlarının tamamına bakıldığında analiz sonuçları 5 oyuncu değişikliği kuralının yer aldığı 2021/2022 sezonu lehine olumlu olarak yansıdığı ifade edilebilir. Sonuç olarak bu araştırma

kapsamında 5 oyuncu değişikliği kuralının, maçların kazanılmasında önemli parametreler olan oyun içi değişkenlerini olumlu yönde etkilediği çıkarımında bulunulabilir.

b) Bu araştırma kapsamında 2018/2019 sezonu ile 2021/2022 sezonu maçlarında yapılan oyuncu değişiklik zamanları; 0-15 dakika, 16-30 dakika, 31-45 dakika, 46-60 dakika, Devre arası, 61-75 dakika, 76-90 dakika, 91 ve sonrası dakikalar şeklinde zaman aralıklarında periyotlara ayrılarak istatistiksel analizler yapılmıştır. Yapılan analizler sonrası her iki sezon arasında 0-15 dakika, 16-30 dakika, 31-45 dakika, 46-60 dakika aralığında gerçekleştirilen oyuncu değişikliği sayısında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte her iki sezon arasında Devre arası, 61-75 dakika, 76-90 dakika, 91 ve sonrası dakikalar arasında yapılan analizlerde ise oyuncu değişikliği sayısında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. İki sezon arasında oyuncu değişikliği zamanları açısından istatistiksel farklılık olan zaman periyotlarına bakıldığında 5 oyuncu değişiklik kuralının olduğu 2021/2022 sezonunda yapılan oyuncu değişiklik sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun yanında 5 oyuncu değişikliği kuralının bir maç da üç defada yapılması ve devre arasında yapılan oyuncu değişikliğinin 3 defada yapılacak sayıdan düşmemesi oyuncu değişikliği tercihlerinin daha çok devre arası ve maçların ikinci yarılarının son bölümlerinde yapılması yönünde bir eğilimin olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak antrenörler bazen skoru korumak adına, bazen skor almak adına, bazen sakatlık, bazen sarı kartlı oyuncuların oyundan ihraç edileceği ve takımı eksik bırakacağı düşüncesi ile yorulan oyuncular, daha dinlenik ve diri oyuncularla değiştirmek için oyunun son bölümlerinde oyuncu değişiklik hakkını daha çok tercih ettiklerini ifade edebiliriz.

c) Yine araştırma kapsamında 2018/2019 sezonu ile 2021/2022 sezonu maçlarında gelişen sakatlıklar video analiz yöntemi aracılığıyla “Geçici Sakatlık” ve “Ciddi Sakatlık” olarak ele alınarak istatistiksel analizler yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde karşılaştırılan sezonlar arasında Geçici Sakatlık sayısı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. İki sezon arasındaki istatistiksel farklılık 5 oyuncu değişikliği hakkının uygulandığı 2021/2022 sezonu lehine geçici sakatlık sayısının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Ciddi Sakatlık sayısı bakımından ise karşılaştırılan her iki sezon arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Futbolda sakatlıkların daha çok müsabaka ortamında olmakla birlikte sakatlıkların müsabakalarda uzun süre yer alan futbolcular üzerinde daha fazla görüldüğü düşünüldüğünde sakatlıkların genellikle ikili mücadeleler, oyunda uzun süre kalma, yorgunluk, sıkışık maç takvimi nedeniyle gerekli toparlanma evresinin oluşmaması, müsabakada hafif sakatlığı olan oyuncuların oyuna devam etmesi gibi durumlar öne çıkmaktadır. Araştırmada görüşlerine yer verilen antrenör ve

futbolcular 5 oyuncu değişikliği kuralının sakatlık konusunda olumlu katkısı olduğunu ve sakatlık oranlarının düşebileceği konusunda görüş birliği sağladıkları görölmüştür. Futbola getirilen 5 oyuncu değişikliği kuralının yorgun oyuncularını ve hafif sakatlığı olan oyuncularını oyunda daha fazla tutmayarak daha ciddi sakatlıklara maruz kalmalarını önlemede antrenörlerin elini güçlendiren önemli bir hamle aracı olduğunu söyleyebiliriz. Futbolcularda aynı şekilde kendilerini riske atmadan oyuncu değişikliği taleplerini kenar yönetime daha rahat aktarabildiklerini söyleyebiliriz. Böylelikle beş oyuncu değişikliği kuralı antrenör ve futbolcular üzerinde daha rahat oyuncu değiştirebilecekleri algısı oluşturduğundan dolayı; oyunda daha fazla süre almadan toparlanma sürecini daha hızlı yapabilme ve hafif sakatlık hisseden futbolcunun kendini korumak adına müsabaka dakikasına bakılmaksızın oyundan çıkma talepleri, müsabakalarda geçici ve ciddi sakatlık oranlarını azaltacağını ifade edebiliriz.

d) Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma probleminin daha derinlemesine analiz edilebilmesi için farklı Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde görev yapan antrenör ve futbolcular ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler daha sonra nitel veri analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Görüşme analizleri sonunda katılımcıların söylemlerinden hareketle tema ve kodlamalar yapılarak katılımcıların 5 oyuncu değişikliği kuralı hakkında düşünce yönelimleri ile ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur. Araştırma görüşmelerinden elde edilen ve temalar altında en çok tekrar edilen kodlamalara bakıldığında; “Yorgun oyuncularını sahadan alma”, “Antrenöre katkı sağlama”, “Oyuncunun Özellikleri”, “Enerjisi yüksek / yorulmamış oyuncuların dâhil olması”, “Olumlu etki sağlama”, “Daha fazla kişinin oyuna dâhil olması”, “Yeni giren oyuncunun oyuna etkisi fazla” “Kadrolarda genişleme”, “Sakatlığın azalmasını sağlama”, “Oyuncuyu koruma”, “Sağlığa olumlu etki”, “5 Yeterli”, “Oyun hızını düşürme” söylemlerinin yer aldığı görölmektedir. Katılımcıların söylemlerinden de anlaşıldığı üzere 5 oyuncu değişikliği kuralının oyunculara ve antrenörlere olumlu katkı sunduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak bu tez çalışmasında, futbol sporu üzerinde oluşan Covid-19 pandemisinin etkilerini azaltmak amacıyla geçici olarak getirilen ve daha sonra kalıcı hale gelen 5 oyuncu değişikliği kuralının oyuna ve oyun aktörlerine ne şekilde yansıdığı incelenmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan sezonlar ile yine araştırma kapsamında görüşülen katılımcılar çerçevesinde genel olarak kural değişikliğinin yansımalarının çok olumlu bir düzeyde olduğu, katılımcıların kural değişikliğinden memnun oldukları söylenebilir. Araştırma kapsamında kural değişikliği çerçevesinde cevap aranan majör değişken olan sporcu sakatlıklarını önlemede kural değişikliğinin etkisinin olup olmadığı merak edilmiştir. Araştırma kapsamında izlenen maçlardan elde edilen sakatlık verileri ve

katılımcı görüşleri, kural değişikliğinin sporcu sakatlıkları üzerinde çok olumlu bir etki oluşturabileceği anlaşılmaktadır. Yine araştırma kapsamında ele alınan bir maçın kazanılmasında önemli parametreler olan oyun içi değişkenlerin, genel anlamda kural değişikliği sonrası olumlu düzeyde etkilendiği söylenebilir. Ayrıca araştırma kapsamında ön görülemeyen ancak katılımcı görüşlerinden anlaşılan, kural değişikliğinin takımlara daha geniş kadro imkânı sunması, bunun takım içi rekabeti artırarak takıma olumlu yansıtacağı düşünülmektedir. Yine oyuncu değişikliği kuralı sayesinde genç oyuncuların kadrolarda yer alma ve oyuna girme noktasında eskiye oranla daha fazla şans bulabileceği, bunun yanında kural değişikliği sayesinde oyuna daha fazla oyuncunun dâhil edilebilmesi, daha fazla oyuncunun maç başı ücreti ve maç primi gibi gelirleri elde etmesinde avantaj sağladığı anlaşılmaktadır. Bunlarla birlikte katılımcılar, 5 oyuncu değişikliği kuralının yeterli bir sayı olduğunu daha fazlasının oyunun seyir zevkini ve temposunu olumsuz yönde etkileyebileceğini vurgulamışlardır. Ayrıca futbol sporunda yapılması düşünülen kural değişikliklerinin oyun temposunu, seyir zevkini ve futbol sporunun imajına zarar verecek şekilde ortaya çıkmamasını sağlamak için kural değişiklikleri ele alındığında daha fazla paydaşın sürecin içine dâhil edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

6.2. Öneriler

Bu tez çalışması kapsamında ele alınan kural değişikliği sonrası yapılan değerlendirmeler ile beraber genel anlamda yapılan tüm kural değişikliklerinin futbol sporunun gelişimi için takımlara, antrenörlere, sporculara ve araştırmacılara yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur;

- Genel olarak futbolda başarıyı belirleyen oyun içi değişkenlerin kural değişiklikleri çerçevesinde araştırılması önerilebilir.
- Kural değişikliklerinin takımların performansını belirleyen antrenmanları nasıl etkilediği araştırılması önerilebilir.
- Kural değişikliklerinin Antrenör, Sporcu ve Yöneticilere ne şekilde yansıdığı araştırılması önerilebilir.
- Kural değişikliklerinin takımların taktik anlayışları üzerinde ne şekilde etki yaptığı araştırılması önerilebilir.
- Kural değişikliklerinin seyir zevkini (tarafar nezdinde) ne şekilde etkilediği araştırılması önerilebilir.

- Kural değişikliği sonrası farklı ligler ya da farklı sezonlar karşılaştırılarak etkileri incelenmesi önerilebilir.
- Antrenörler hem kendi takımlarını hem de rakip takımları kural değişikliği sonrası analiz ederek takım adaptasyonlarının araştırması önerilebilir.
- Kural değişikliklerinin sporcu sağlığı üzerindeki etkileri araştırılması önerilebilir.
- Kural değişikliklerinin futbolda önde gelen ülkelerin sezonlarıyla veya ligleri ile karşılaştırılarak durum analizi yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, A. (1974). Cumhuriyetin 50. Yılında Gençlik ve Spor, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ankara.
- Açak, M., Kurak, K., Çoşkuner, Z., ABANOZ, H., & Düz, S. (2018). Türkiye Futbol Federasyonu 2017-2018 Süper Ligi İlk ve Son Üç Takımın Analizi. *The International Journal of Educational Researchers (IJER)*, 9(5).
- Aladanlı, B., & Çördükü A. (2009). *Futbol tarihi ve sporda ilkler*. İstanbul:Yeşil elma yayıncılık s.:11-19.
- Alpman, C. (1972). *Eğitim bütünlüğü içinde beden eğitimi ve çağlar boyunca gelişimi*. İstanbul: Gençlik Spor Yayınları.
- Albin, T., Ingar, H., Lars Tore, R., & Roald, B. (2010). Effect of playing tactics on goal scoring in Norwegian professional soccer. *J Sports Sci* 2010, 28(3): 237-44.
- Aka, H. , Aktuğ, Z. B. & Kılıç, F. (2020). Türkiye Süper Lig sezon sonu takım sıralamasının geliştirilen yapay sinir ağıları modeli ile tahmin edilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11 (3) , 258-268 . DOI: 10.17155/omuspd.761660
- Akgeyik, T. (2018). Futbolda başarıyı etkileyen faktörler (Türkiye süper lig takımları üzerine ampirik bir araştırma). *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(18), 396-413.
- Aktaş, S. (2013). *Futbolda 3'e 3 dar alan oyununda farklı toparlanma sürelerinin bazı fizyolojik parametrelere etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.347727).
- Araslı, Ş. (2010). *Türkiye A milli futbol takımının 2006 dünya kupası ön eleme grubunda oynadığı maçların analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.248398).
- Armatas, V., Giannakos, A., Ampatis, D., & Sileloglou P. (2005) Analysis of Successful Counter Attacks in High Standart Soccer Games. *Inquiries in Sport and Education*, 3(2): 187-195.
- Armatas, V., Yiannikos, A., & Sileloglou, P. (2007). Relationship Between time and goal scoring in soccer games: Analysis of three World Cups. *International Journal of Performance Analysis in Sport*. 7:2 s:48-58.

- Armatas, V., Yiannakos, A., Zaggelidis, G., Papadopoulou, S., & Fragkos, N. (2009). Goal scoring patterns in greek top leveled soccer matches. *Journal of Physical Education an Sport*, 23:1-5.
- Armatas, V., & Pollard, R. (2014). Home advantage in Greek football. *European Journal of Sport Science*. 2014; 14(2):116-122.
- Arı, E., & Delicioğlu, G. (2020). Türkiye süper ligi 2018-2019 futbol sezonunda gol zamanı-lig performansı ilişkisi. *Turkish studies-social sciences*, 15(6).
- Apaydın, B. (2017). *Türkiye profesyonel futbol liglerinde oynayan futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeylerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.468906)
- Aslan, C.S. (2018). Futbol Öğretimi Kuramsal Bilgiler Ve Temel Teknikler. https://www.researchgate.net/profile/Cem-Aslan/3/publication/330448952_Futbol_Ogretimi_Kuramsal_Bilgiler_ve_Temel_Teknikler/Links/ Erişim: 25.07.2022.
- Atabeyoğlu, C. (1991), "Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi; Dağlaroğlu, Rüştü - Fenerbahçe Tarihi 1453-1991", (Cilt 1). Tercüman Spor Ansiklopedisi.
- Aydın, E. (2019). *Yapay sinir ağları yardımı ile futbolda puan tahmini ve süper lig için bir uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.591398).
- Ayran.T., (2006) *Ofsayt kuralı ile ofsayt kuralı olmadan oynanan futbol oyunundaki maç analizi sonuçlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.192178).
- Axinn, W. G., & Pearce, L. D. (2006). *Mixed method data collection strategies*. Cambridge University Press.
- Baranda, P.S. & Lopez-Riquelme, D. (2012). Analysis of corner kicks in relation to match status in the 2006 World Cup. *European Journal of Sport Science*, 2011, 12(2): 121-29. DOI: 10.1080/17461391.2010.551418.
- Bediri, S. (2022). A case study of leading football matches for some international teams. *The International Scientific Journal of Physical Education and Sport Sciences*, -. doi: 10.21608/isjpes.2022.118825.1073.

- Bilgin, S., (2022). *2019-2020 UEFA Şampiyonlar Ligi grup ve grup sonrası yapılan maçların bazı performans parametrelerinin karşılaştırılması analizi*. Spor bilimlerine kuramsal bakış. Ankara: Gazi Kitapevi. s.89.
- Bingöl, H., Bingöl, Ş. & Öner, İ. (2020). Covid-19'un Spor Sektörüne Etkisi. *Journal of History School*, 46, 1890-1909.
- Bordonau, UL., Monforte, C., Guzmán JF., & Villanueva A. (2013). Offensive and defensive team performance: relation to successful and unsuccessful participation in the 2010 soccer world cup. *Journal of Human Sport and Exercise*, 8:894-904.
- Broich, H., Joachim, M., Florian, S., & Zengyuan, Y. (2011). Statistical Analysis for the First Bundesliga in the Current Soccer Season. *Program Appl Math*. 2011; 7(2): 1–8.
- Büyükçelebi H.(2020). *Avrupa'nın 10 farklı futbol ligi'nde mücadele eden takımların oyun içi değişkenlerinin farklı sezonlarla karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi,). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.630761).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri (20. Baskı)*. Ankara: Pagem Akademi.
- Carling, C., Williams, A. M., & Reilly, T. (2007). Handbook of soccer match analysis: A systematic approach to improving performance. Routledge.
- Cenikli, A., Dalkılıç, M., Yiğit, E., & Bozkurt, V. (2017). Modern Futbolun Tarihi, Dialektolog. *Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 14: 53-63
- Castellano J, Casamichana D, Lago C. (2012). The use of match statistics that discriminate between successful and unsuccessful soccer teams. *Journal of Human Kinetics*, 31:137-147.
- Collet, C. (2013). The possession game? A comparative analysis of ball retention and team success in European and international football, 2007–2010. *Journal of Sports Sciences*.31(2): 123-136.
- Creswell, J. W., & Clark, V. P. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. SAGE Publications. Kitap
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

- Corral, D.J., Barros, C. P., & Prieto-Rodríguez, J. (2008).The determinants of soccer player substitutions: A survival analysis of the Spanish soccer league. *Journal of Sports Economics*, 9 (2), 160-172.
- Çalkaya, M. (2018). *Finansal fair play kriterlerinin kurumsal çerçevesi, futbola etkisi ve başa baş kuralı hesaplamasının futbol kulüpleri üzerinde uygulaması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.515410).
- Çakıroğlu, M. (2005). *Türkiye Süper ligi futbol maçlarında uygulanan hücum organizasyonlarının karşılaştırmalı analizi ve maç sonuçlarına etkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.164027).
- Çelik, O., B. (2020). Türkiye süper liginde oyuncu değişikliğinin sağkalım analiz. *Journal of Yasar University*, 15(58),329-336.
- Çiçek, M.E. (2019). *Futbolcularda görülen spor sakatlıklarının bireysel faktörler açısından değerlendirilmesi*,(Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.557721).
- Dellal, A. Wong, dP, Moalla, W. and Chamari, K.(2010) Physical and technical activity of soccer players in the French First League-with special reference to their playing position. *International SportMed Journal*, 11(2), 278-290.
- Dikkatli, İ.Y. (2020). *Modern futbol anlayışı ile ortaya çıkan futbolcu mevki, rol ve görevlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.650841).
- Doğan, M., Şahin, S., & Doğan, A. (2021). TFF Birinci ligde yer alan Bursaspor profesyonel futbol takımının 2020-2021 sezonuna ait sportif performansının incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*,2(2), 137- 144.
- Eirale, C., Farooq, A., Smiley, F. A., Tol, J. L. & Chalabi, H. (2013). Epidemiology of football injuries in Asia: a prospective study in Qatar. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 16(2), 113-17.
- Erdogan, I. (2008). Futbol ve futbolu inceleme üzerine. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26, 1-58.
- Erdoğan S. (2021). *Türkiye Süper Lig'in Avrupa'nın en büyük 5 futbol ligi ile karşılaştırmalı analizi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.656155).

- Ferah, A. (1991). *Futbol eğitim öğretim*. Ankara: Neyir Matbaası.
- Fernando, S., & Luis, D. (2017). Space definition for match analysis in soccer. *Int J Perform Anal Sport* 2017, 6(2): 97-13.
- Filiz, B. (2021). *Türkiye A Milli futbol takımının euro 2020 avrupa futbol şampiyonası eleme grubunda oynadığı maçların analizi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.688454).
- Flôres, F.S., Santos, D.L., Carlson. G.R., & Gelain. E.Z. (2019). What can coaches do? the relationship between substitution and results of professional football matches. *Revista Brasileira de Futsal e Futebol*, 11(43), 215-222.
- Frick, B., Barros, C. P., & Prinz, J. (2010). Analysing head coach dismissals in the German "Bundesliga" with a mixed logit approach. *European Journal of Operational Research*, 200(1), 151-159.
- Goldblatt, D. (2008). *The Ball is Round: A Global History of Soccer*. New York, ABD: Riverhead Books.
- Güçlüöver A.(2016). *Ulusal futbol takımlarının deplasman ve kendi sahalarındaki performans kararlılığının analizi* (Doktora Tezi,). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.443863).
- Göral, K. (2015). Passing success percentages and ball possession rates of successful teams in 2014 fifa world cup. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3:86- 95.
- Gümüşdağ, H., Yıldırım, İ., Yamaner, F., & Kartal, A. (2011). Aggression and fouls in professional football. *Biomedical Human Kinetics*, 3, 67.
- Gürkan, O., Ertetik, G., & Müniroğlu, S. (2017). Analysis of goals scored in UEFA Champions League by the time periods. *International Journal of Sport Culture and Science*, 5(3), 140- 147. <https://doi.org/10.14486/IntJSCS660>.
- Gürkan O, Ertetik G, Müniroğlu S (2018). Türkiye süper liginde atılan gollerin zaman dilimlerine ve türlerine göre incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15:499-508
- Güzel, P., Onağ, Z. G., & Özbey, S. (2013). Futbol antrenörlerinin görüşlerine göre, takım başarısını etkileyen faktörler: Nitel bir araştırma. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 125-145.

- Hagglund, M., Walden, M., & Ekstrand, J. (2005). Injury incidence and distribution in elite football—a prospective study of the Danish and the Swedish top divisions. *Scand J Med Sci Sports*. 2005;15(1):21–8.
- Harper, DJ., Carling, C., & Kiely, J. (2019). High-intensity acceleration and deceleration demands in elite team sports competitive match play: A systematic review and meta-analysis of observational studies. *Sports Medicine*. 49(12). 1923–1947. <https://doi.org/10.1007/s40279-019-01170-1>.
- Hills, S. P., Barwood, M. J., Radcliffe, J. N., Cooke, C. B., Kilduff, L. P., Cook, C. J., & Russell, M. (2018). Profiling the responses of soccer substitutes: A review of current literature. *Sports Medicine*, 48, 2255–2269. <https://doi.org/10.1007/s40279-018-0962-9>.
- IFAB. (2019). Laws of the game of Association Football. 10.06.2021 tarihinde <https://img.fifa.com/image/upload/khhloe2xoigyna8juxw3.pdf> adresinden erişildi.
- IFAB. (2019). Oyun Kuralları 2019/2020. Münstergasse 9, 8001 Zurich, Switzerland. 24-34.
- IFAB. (2021). Laws of the game of Association Football. 10.06.2021 tarihinde <https://www.theifab.com/organisation/> - <https://www.theifab.com/work-process/adreslerinden> erişildi.
- IFAB. (2022). Laws of the game of Association Football. 02.10.2022 tarihinde <https://www.theifab.com/laws/2022-23/the-players/#number-of-substitutions>
- Iglesias, B., García Ceberino, J.M., García-Rubio, J., & Ibáñez, S.J. (2022). How Do Player Substitutions Influence Men’s UEFA Champions League Soccer Matches?. *Applied Sciences*. 12, 11371. <https://doi.org/10.3390/app122211371>.
- İmamoğlu, R., Bostancı, Ö., Kabadayi, M., & İmamoğlu, M. (2015). 2012-2013 Sezonu Türkiye Spor Toto Süper Ligi’nde mücadele eden takımların yaptıkları müsabaka sonuçlarının farklı parametrelere göre incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*. 2015; 3(Special Issue 4), 159-166.
- İnal, A.N. (2004). *Futbolda eğitim ve öğretim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Jones, P. D., James, N. & Mellalieu, S.D. (2004). Possession as a performance indicator in soccer. *International Journal of Performance Analysis in Sport*. 4(1). 98–102. <https://doi.org/10.1080/24748668.2004.11868295>.

- Kilci, E.(2021). *2015-2019 Yılları UEFA Şampiyonlar Ligi müsabakalarındaki önemli oyun ilişkili istatistiklerin belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.696433).
- Knowles, S. B., Marshall, S. W., Bowling, J. M., Loomis, D., Millikan, R., Yang, J. & Mueller, F. O. (2006). A prospective study of injury incidence among North Carolina high school athletes. *American Journal of Epidemiology*, 164(12), 1209-21.
- Kobal, R., Aquino, R., Carvalho, L., Serra, A., Sander, R., Gomes, N., Concon, V., Ramos, G.P., & Barroso, R. (2022). Does the Number of Substitutions Used during the Matches Affect the Recovery Status and the Physical and Technical Performance of Elite Women's Soccer?. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 19, 11541. <https://doi.org/10.3390/ijerph19181154>.
- Köklü, Y., Özkan, A., Alemdaroğlu, U., & Ersöz, G. (2009). Genç futbolcuların bazı fiziksel uygunluk ve somatotip özelliklerinin oynadıkları mevkilere göre karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 61-68.
- Kürel, P. (2016). Futbolda oyuncu değişikliği için karar desteği geliştirme: Bir tasarım bilimi yaklaşımı. *Uluslararası İşletme Bilgi Sistemleri Konferansından* (s. 357-366). Springer.
- Lago, C.,& Martin, R. (2007). Determinants of possession of the ball in soccer. *Journal of Sports Sciences*.25(9):969-974.
- Leite, S.S.W. (2013). Analysis of goals in soccer World cups and the determination of the critical phase of the game. *Physical Education and Sport* 11:247-253.
- Liu, H., Wang, L., Huang, G., Zhang, H., & Mao, W. (2020). Activity profiles of full-match and substitution players in the 2018 FIFA World Cup. *European Journal of Sport Science*, 20:5, 599-605, DOI: 10.1080/17461391.2019.1659420.
- Lisi, C. A. (2007). *A History of the World Cup*. Lanham: The Scarecrow Press, Inc, 5
- Liu, H., Gomez, M. Á., Lago-Peñas. C., & Sampaio J. Match (2015). statistics related to winning in the group stage of 2014 Brazil FIFA World Cup. *Journal of sports sciences*. 33(12):1205–13.
- Lorenzo-Martínez, M., Rein, R., Garnica-Caparrós, M., Memmert, D., & Rey, E. (2022). The effect of substitutions on team tactical behavior in professional soccer. *Research Quarterly for Exercise And Sport*, 93(2), 301-309.
- Mertkan, Ş. (2015). *Karma araştırma tasarımı* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Meyer J & Klatt S. (2021). Impact of one additional substitution on player load and coaching tactics in elite football. *Applied Sciences*. 11(16):7676. <https://doi.org/10.3390/app11167676>
- Mızrak M.A. (2019). 2010-2014-2018 FIFA Dünya Kupaları müsabakalarının çeşitli parametreler bakımından görüntülü analiz yöntemiyle incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.583601)
- Milanez,V.F., Bueno, M.J.O., Caetano, F.G., Chierotti, P., Moraes, S.M.F., & Moura, F.A. (2020). Relationship between number of substitutions, running performance and passing during under-17 and adult official futsal matches, *International Journal of Performance Analysis in Sport*, DOI: 10.1080/24748668.2020.1761673.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. sage.
- Mota, G. R., Santos, I. A. dos & Marocolo, M. (2020). Change in Soccer Substitutions Rule Due to COVID-19: Why Only Five Substitutions? *Frontiers in Sports and Active Living*, 2,
- Mota, G. R., Santos, I. A., dos Arriel, R. A., & Marocolo, M. (2020). Is It High Time to Increase Elite Soccer Substitutions Permanently? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7008.
- Mitrotasios, M., & Armatas, V. (2014). Analysis of goal scoring patterns in the 2012. European Football Championship. *The Sport Journal* Vol. 24. 2014, 1543-9518.
- Njororai,WWS., (2013). Analysis of goal scored in the 2010 World Cup soccer tournament held in South Africa. *J Phys Educ Sport* 2013, 13(1). 6-13.
- Njororai, W.W.S (2014). Timing of goals scored in selected European and South American soccer leagues, FIFA and UEFA Tournaments and the critical phases of a match. *International Journal of Sports Science*, 4(6A), 56-64. <https://doi.org/10.5923/s.sports.201401.08>.
- Orta, L. (2001). *FIFA dünya kupası finallerinin analitik olarak incelenmesi*. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi içinden (s. 227-239). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Orta, L. (2020). Futbolun değişimi ve dönüşümü (1863 – 2020). *The Journal Of Social Science*, 4(8),497-510.

- Orta, L. (2011). Futbol Oyun Kurallarının Tarihsel Gelişimi. 25 Ağustos 2021 tarihinde, <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/265-lale-orta/1893-futbol-oyun-kurallarinn-tarihsel-gelismisi.html> adresinden erişildi.
- Orta, L. (2012). Futbolcunun adı yok. 25 Ağustos 2021 tarihinde, <https://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/265-lale-orta/2133-%20futbolcunun-ad-yok.html> adresinden edinilmiştir.
- Özgür, B. O., Özgür, T., & Aksoy, M. (2016). Voleybol ve futbolcularda spor sakatlığına rastlama sıklığı. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 50-55.
- Özçilingir, Ö.M., (2021). *Futbolda iç saha ve dış saha bakımından galibiyeti etkileyen analiz parametrelerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.736565)
- Parziale, E.J., & Yates, P.A. (2013). Keep the Ball! The Value of Ball Possession in Soccer. *Reinvention: an International Journal of Undergraduate Research*.6(1): 1-24.
- Penas, L.C., & Dellal, A. (2010). Ball possession strategies in elite soccer according to the evolution of the match-score: the influence of situational variables. *Journal of Human Kinetics*, 25(1):93-100.
- Penas, L.C., Ballesteros, L.J., & Rey, E. (2011). Differences in performance indicators between winning and losing teams in the UEFA champions league. *Journal of Human Kinetics*, 27:135- 146.
- Rampinini, E., Impellizzeri F. M., Castagna, C., Coutts, A., & Wisloff, U. (2009). Technical performance during soccer matches of the italian serie a league: Effect of fatigue and competitive level. *Journal of Science and Medicine in Sport*. 12(1):22733.
- Ribeiro, C. F. B., Siqueira, L. D. S., Pinto, D. P., & Silva, C. D. D. (2020). The three and six-substitution rules in football: A preliminary comparative analysis in quantitative replacing, game statistics, win rate and winning probability. *Motriz: Revista de Educação Física*, 26.
- Shalaj, I., Tishukaj, F., Bachl, N., Tschan, H., Wessner, B., & Csapo, R. (2016). Injuries in professional male football players in Kosovo: a descriptive epidemiological study. *BMC Musculoskeletal Disorders*, 17, 338. <https://doi.org/10.1186/s12891-016-1202-9>
- Türkmen, M. & Özsarı, A. (2020). Covid-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri. *International Journal of Sport Culture and Science*. 2020;8(2).

- Sgro, F. Barresi, M. & Lipoma, M. (2015). The analysis of discriminant factors related to team match performances in the 2012 european football championship. *Journal of Physical Education and Sport*, 15:460-465.
- Szwarc, A. (2007). Efficacy of successful and unsuccessful soccer teams taking part in finals of champions league. *Medsportpress*. 13(2):221-225.
- Sugden, J. & Tomlinson. A. (2003). Football and FIFA in the Postcolonial World. Sport and Postcolonialism, edited by John Bale and Mike Cronin. *New York: Berg Publishing*.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (2003). Issues and dilemmas in teaching research methods courses in social and behavioural sciences: US perspective. *International journal of social research methodology*, 6(1), 61-77.
- Uluöz, E. (2016). *Voleybolda fileye temas kuralında yapılan değişikliklerin oyun ve oyuncular üzerindeki etkileri*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık
- Urartu, Ü. (1994). *Futbol teknik taktik kondisyon*. İstanbul: İnkilap Kitapevi Yayıncılık.
- Üstünel, O. (2020). *Futbolcularda görülen spor sakatlıklarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 656211)
- Varela-Quintana, C., del Corral Cuervo, J., & Prieto-Rodriguez, J. (2016). The effect of an additional substitution in association football. Evidence from the Italian Serie A. *Revista de psicología del deporte*, 25(1), 101-105.
- Vogelbein, M., Nopp, S. & Hökelmann, A. (2014). Defensive transition in soccer - are prompt possession regains a measure of success? A quantitative analysis of German Fußball-Bundesliga 2010/2011. *Journal of Sports Sciences*. 32(11). 1076–1083. <https://doi.org/10.1080/02640414.2013.879671>.
- Yavuz, M. (2021). *Farklı Avrupa liglerinde oynanan futbol müsabakalarında atılan gollerin teknik ve taktik analizi: Bundesliga, La liga, Premier lig* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 684490)
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11 baskı:)*. Ankara: Seçkin Yayınlar.
- Yıldıran. İ. (1986). *Tarihi kaynaklar açısından türk spor kültürü* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 331)
- Yıldız, D. (1979). *Türk Spor Tarihi*. İstanbul: Ser Yayıncılık.

- Yolgörmez, A., C. (2018). *Türkiye futbol süper liginde atılan gollerin teknik analizi* (Yüksek Lisans Tezi.). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.494362).
- Zileli, R., Söyler, M., & Genç, A. (2017). 2016-2017 Turkcell süper liginde oynanan maçlarda kullanılan köşe vuruşlarının maç analizi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 48-58.
- Wittkugel, J., Memmert, D., & Wunderlich, F. (2022), Substitutions in football – what coaches think and what coaches do. *Journal of Sports Sciences*, 40 (15), 1668-1677, DOI: 10.1080/02640414.2022.2099177.

EKLER

Evrak Tarihi ve Sayısı: 25.07.2023-144351

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-83542712-050.99-144351
Konu : Etik Kurul Kararları

25.07.2023

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Üniversitemiz Etik Kurulu 21.07.2023 tarihinde toplanmış olup, yapılan toplantı sonucu Anabilim Dalınız Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinin Etik Kurulu Onayı ile ilgili yapmış olduğu başvuru Etik Kurulunca uygun bulunmuş olup, karar asılları ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç.Dr. Murat KUL
Enstitü Müdürü

Ek: Etik Kurul Kararları (3 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSC4617VTZ Pin Kodu :80982
Kep Adresi:bayuni@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5264&eD=BSC4617VTZ&eS=144351>

Bilgi için: Mızgin GÜRBÜZ GÜNEŞ
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarihi ve Sayısı: 21.07.2023-144141

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-51694156-050.99-144141
Konu : Etik Kurul Kararları

21.07.2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 20.06.2023 tarihli ve E-83542712-050.99-138809 sayılı yazınız.
b) 05.07.2023 tarihli ve E-83542712-050.99-140668 sayılı yazınız.
c) 17.07.2023 tarihli ve E-83542712-050.99-142962 sayılı yazınız.
d) 20.07.2023 tarihli ve E-83542712-050.99-143812 sayılı yazınız.
e) 23.06.2023 tarihli ve E-83542712-300-139944 sayılı yazınız.

İlgi yazılarınız gereği, üniversitemiz etik kurulu 21.07.2023 tarihinde toplanmış olup, toplantıda alınan kararlar yazımız ekindedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Ali Savaş BÜLBÜL
Başkan

Ek: Kurul Kararları (5 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSU46RNN6Z Pin Kodu :58982

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5264&eD=BSU46RNN6Z&eS=144141>

Kep Adresi: bayuni@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nuri TURAN
Unvanı: Avukat

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU
KARARI

Karar Tarihi
21.07.2023

Karar Sayısı
242

Oturum Sayısı
12

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 17.07.2023 tarihli ve E-83542712-050.99-142962 sayılı yazısı gereği, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencilerinden Serkan VAROL'un doktora/sanatta yeterlilik tezi olarak yürüttüğü "Futbolda Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Getirilen Beş Oyuncu Değişikliği Kuralının Oyun ve Oyun Aktörleri Üzerindeki Etkileri" başlıklı araştırma önerisi üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup, araştırma önerisinin etik ilkelere uygun olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr. Ali Savaş BÜLBÜL
Başkan
BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR

Mevcut Elektronik İmzalar

Prof.Dr. ALİ SAVAŞ BÜLBÜL (Etik Kurulu - Başkan) 21.07.2023 15:38

Ayrıntılı bilgi için irtibat: MELİSA YILDIZ

Tel: : Faks: Ayrıntılı bilgi için irtibat: MELİSA YILDIZ
E-Posta: : Elektronik ağı:
Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU
KARARI

Karar Tarihi
21.07.2023

Karar Sayısı
243

Oturum Sayısı
12

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 20.07.2023 tarihli ve E-83542712-050.99-143812 sayılı yazısı gereği, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Programı 212230002 numaralı öğrencisi Yakup YİĞİT 'in doktora/sanatta yeterlilik tezi olarak yürüttüğü "Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Çalışanlarının Etik Liderlik Algısı, Örgütsel Sinizm, Etik İklim Algısı ve İş Tatmini Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı araştırma önerisi üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup, araştırma önerisinin etik ilkelere uygun olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr. Ali Savaş BÜLBÜL
Başkan
BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR

Mevcut Elektronik İmzalar

Prof.Dr. ALİ SAVAŞ BÜLBÜL (Etik Kurulu - Başkan) 21.07.2023 15:38

Tel: :
E-Posta: :

Faks:
Elektronik ağı:

Ayrıntılı bilgi için irtibat: MELİSA YILDIZ

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Serkan VAROL

Bingöl Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde Spor Eğitim Uzmanı olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisiyim.

“Futbolda Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Getirilen Beş Oyuncu Değişikliği Kuralının Oyun ve Oyun Aktörleri Üzerine Etkileri” başlıklı Doktora Tezimde futbolda 5 oyuncu değişiklik hakkının oyuna yansımalarını araştırıyorum. Bu araştırama ile futbol oyununda oyuncu değişikliği hakkının oyuna ne şekilde yansıdığını ortaya koyarak gelecek yıllarda bu kuralda yapılması düşünülen değişiklik taleplerine referans bir kaynak teşkil etmesini amaçlamaktayım.

Bu araştırma için Futbol Antrenörleri ve Futbolcular ile görüşmeler yapıyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen tüm bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Görüşmenin 20-25 dk süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı verimli kullanmış oluruz, hem de sorulara vermiş olduğunuz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim.

Doktora Tez araştırmama katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Eğer sizin bana görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce onu yanıtlamak isterim. İzninizle görüşmeyi başlatmak istiyorum.

1.Bölüm: Demografik Sorular

2-) Yaşınız:

3-) Antrenörlük Kademeniz (Futbolcular için Mevki):

4-) Mesleki Tecrübeniz:

5-) Görev Yaptığınız Lig:

6-) Mezuniyetiniz: Lise ya da Üniversite, BESYO ise hangi bölüm (Bed.Eğt.Öğrt.-Antrenörlük-Spor Yöneticiliği-Rekrasyon)?

7-)Futbol oynadınız mı? (Antrenörler için) Amatör, 3.lig, 2. Lig, 1.lig, Süper Lig

2.Bölüm: 5 Oyuncu Değişikliği İle İlgili Sorular

1-) Covid-19 Pandemisi nedeniyle futbol oyun kurallarına getirilen 5 oyuncu değişikliği kuralı için ne düşünüyorsunuz? Genel düşüncelerinizi aktarabilir misiniz?

2-) Getirilen 5 oyuncu değişikliği hakkının oyun içi değişkenleri olumlu ya da olumsuz katkısı olabileceğini düşünüyor musunuz? (oyun içi değişken olarak Gol, Topa Sahip Olma Yüzdesi, Topun Oyunda Kalma Süresi, Başarılı Pas Yüzdesi, Faul Sayısının Düşmesi, İsabetli Şut Oranı, Sarı- Kırmızı Kart sayısında Düşme) gibi ya da sizin ilave etmek istediğiniz oyun içi değişkenler olabilir.

3-) 5 Oyuncu değişikliği kuralının araştırmamız için önemli bir değişken olan sporcu sağlığı (Sakatlıklar) üzerinde bir etkisinin olabileceğini düşünüyor musunuz?

4-) Futbol sporunun sporcu, taraftar ve antrenörler için daha verimli bir oyun olması için oyuncu değişikliği hakkının bir maçta kaç olması gerektiğini düşünüyorsunuz? Bununla ilgili ne söyleyebilirsiniz?

OYUNCU DEĞİŞİKLİK ZAMANLARI MAÇ ANALİZ FORMU

	0 - 15 dakika	16 - 30 dakika	31- 45 dakika	Devere Arası	46- 60 dakika	61 - 75 dakika	76 - 90 dakika	90 ve sonrası	
Maç No:1									
Maç No:2									
Maç No:3									
Maç No:4									
Maç No:5									
Maç No:6									
Maç No:7									
Maç No:8									
Maç No:9									
Maç No:10									
Maç No:11									
Maç No:12									
Maç No:13									
Maç No:14									
Maç No:15									
Maç No:16									
Maç No:17									
Maç No:18									
Maç No:19									
Maç No:20									

SAKATLIK VERİLERİ İÇİN MAÇ ANALİZ FORMU

Maç No:1	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:2	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:3	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:4	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:5	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:6	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:7	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:8	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:9	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:10	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:11	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:12	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:13	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:14	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:15	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:16	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:17	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:18	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:19	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																
Maç No:20	Geçici Sakatlık																
	Kalıcı Sakatlık																

OYUN İÇİ DEĞİŞKENLER MAÇ ANALİZ FORMU

	Gol	Gol Teşebbüsü	Kaleyi Bulan Şut	Kaleyi Bulmayan Şut	Kaleci Kurtarışları	Engellenen Şut	Korner	Ofsayt	Sarı Kart	Kırmızı K.	Faul	Toplam Pas	Müdahale	Toplam Atak	Tehlike
Maç No:1															
Maç No:2															
Maç No:3															
Maç No:4															
Maç No:5															
Maç No:6															
Maç No:7															
Maç No:8															
Maç No:9															
Maç No:10															
Maç No:11															
Maç No:12															
Maç No:13															
Maç No:14															
Maç No:15															
Maç No:16															
Maç No:17															
Maç No:18															
Maç No:19															
Maç No:20															

ÖZ GEÇMİŞ

Adı :Serkan
Soyadı :VAROL
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :

EĞİTİM

Ön Lisans: Anadolu Üniversitesi / Açık Öğretim / Adalet Pr
Mezuniyet Tarihi:08.06.2021

Lisans:Dicle Üniversitesi/ Besyo / Antrenör Eğitimi
Mezunniyet Tarihi:16.08.2007

Lisans:Anadolu Üniversitesi / Açık Öğretim / Kamu Yönetimi
Mezunniyet Tarihi:25.05.2015

Yüksek Lisans: Bartın Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi Ve Spor
Eğitimi ABD / Mezunniyet Tarihi:23.08.2017

Doktora: Çukurova Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü/ Beden Eğitimi ve Spor
Yatay Geçiş: Bayburt Üniversitesi / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/ Beden Eğitimi ve Spor
Mezunniyet Tarihi: 18.08.2023

İŞ DENEYİMİ

İş Yeri :Bingöl Fedaş (Fırat Elektrik Dağıtım A.Ş) İl Müdürlüğü
İş Unvanı: Elektrik teknisyeni / 26.02.2007 – 18.02.2011

İş yeri: Bingöl Vergi Dairesi Müdürlüğü - Bartın Vergi Dairesi Müdürlüğü
İş Unvanı: Sözleşmeli Personel / (02.06.2011 – 15.12.2014) / (07.01.2015 – 03.05.2016)

İş yeri: Bingöl Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
İş Unvanı: Spor Uzmanı / 17.05.2016 – Halen Devam Ediyor.

SPORTİF GEÇMİŞ

• Profesyonel Futbol Hakemliği (2002 -2014) • Futbol Gözlemciliği (2015 – Devam ediyor.) • Basketbol Hakemliği (1998 – 2006) • Bocce Hakemliği (2015 – Devam Ediyor) • Dart Hakemliği (2017- Devam Ediyor)	• Basketbol Antrenörlüğü (3. Kademe) • Bocce Antrenörlüğü (2.Kademe)
--	--

AKADEMİK YAYIMLAR

Yüksek Lisans Tezi: *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Beden Eğitimi Öğretim Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi.*

Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler

- 1-) Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Sportmenlik Davranışı Oluşturma Etkisinin Belirlenmesi: (Bartın İl Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD), Aralık, 2015;1:42-64*
- 2-)İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelemesi: (Bartın Üniversitesi Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD), Haziran, 2016; 2(1):48-59*
- 3-)Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *InternationalJournal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), December, 2017; 3(2):316-329*
- 4-) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adayı Son Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretim Yeterlilik Algı Düzeylerinin Belirlenmesi. *InternationalJournal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), December, 2017; 3(2):330-342*
- 5-) Bocce Lig Sporcularının Antrenör İlişki Düzeyi İle Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD), Haziran, 2021; 7(1):19-34*
- 6-) Dikkat Düzeyi Düşük Olan Öğrencilerde Dart Egzersizlerinin Etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Aralık,(2021).16(32),460-475.*

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler.

- 1-) İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelemesi: (Bartın Üniversitesi Örneği).*Bu çalışma, 13-15 Nisan 2016 tarihlerinde Kazakistan’da yapılan 5. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.*
- 2-)Dikkat Eksikliği Olan Çocuklarda Dart Antrenmanının Etkisi. *Bu çalışma, 25-28 Nisan 2018 tarihlerinde Ukranya’nın Liviv Şehrinde yapılan 6. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi’nde online bildiri olarak sunulmuştur.*